

**T. C.
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
PSİKOLOJİ BİLİM DALI**

**OTOBİYOGRAFİK BELLEK VE KÜLTÜRLEŞME ARASINDAKİ İLİŞKİ:
ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE GÖÇ EDEN YETİŞKİNLERİN BENLİK YAPILARI
VE ÇOCUKLUK ANILARI**

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Merve ÇAVUŞOĞLU

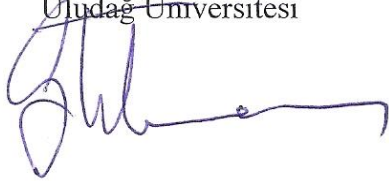
**Danışman
Prof. Dr. Hasan Gürkan TEKMAN**

BURSA - 2014

T. C.
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Psikoloji Anabilim Dalı, Psikoloji Bilim Dalı'nda 700845002 numaralı Merve Çavuşoğlu'nun hazırladığı "Göç ve Çocukluk Amnezisi: Çocukluk Döneminde Göç Eden Yetişkinlerin İlk Otobiyografik Anıları" konulu Yüksek Lisans Çalışması ile ilgili tez savunma sınavı, 29/08/2014 günü 11:00 – 12:00 saatleri arasında yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin başarılı olduğuna oybirliği ile karar verilmiştir.

Tez Danışmanı ve Sınav Komisyonu
Başkanı
Prof. Dr. Hasan Gürkan TEKMAN
Uludağ Üniversitesi

Üye
Yrd. Doç. Dr. Handan CAN
Uludağ Üniversitesi

Üye
Doç. Dr. Zeynep DÖRTOK-ABACI
Uludağ Üniversitesi

29/08/2014

ÖZET

Yazar Adı ve Soyadı : Merve ÇAVUŞOĞLU
Üniversite : Uludağ Üniversitesi
Enstitü : Sosyal Bilimler Enstitüsü
Anabilim Dalı : Psikoloji
Bilim Dalı : Psikoloji
Tezin Niteliği : Yüksek Lisans Tezi
Sayfa Sayısı : x + 168
Mezuniyet Tarihi : 29.08.2014
Tez Danışmanı : Prof. Dr. Hasan Gürkan TEKMAN

OTOBİYOGRAFİK BELLEK VE KÜLTÜRLEŞME ARASINDAKİ İLİŞKİ: ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE GÖÇ EDEN YETİŞKİNLERİN BENLİK YAPILARI VE ÇOCUKLUK ANILARI

Otobiyografik anıların kültürel faktörlerden ve toplumsal değişimlerden etkilendiği bilinmektedir. Bu çalışma temel olarak çocukluk döneminde göç yaşamış olan bireylerin ilk çocukluk anılarının bu türden bir deneyim yaşamayan bireylere göre yaş ve anı özelliklerinde farklılık gösterip göstermeyeceğini incelemek üzere planlanmıştır. Araştırmada, göç ve göçe bağlı olarak bireylerin yaşamlarındaki değişimlere (kültürleşme, sosyal kimlik ile özdeşleşme, benlik kurgusu), bastırma ve cinsiyet değişkenlerine odaklanılarak ilk anının yaşı ve fenomenolojik özellikleri incelenmiştir. Araştırma grubunu 1989 yılında aileleri Bulgaristan'dan Bursa'ya göç eden, Bulgaristan doğumlu, göç sırasında 2-6 yaşları arasında ve araştırmanın yapıldığı sırada 25-30 yaşları arasında 53 erkek, 42 kadın toplam 95 göçmen oluşturmaktadır. Karşılaştırma grubunu ise aileleri 1978 yılında Bulgaristan'dan Bursa'ya göç eden, diğer sosyo-demografik özellikleri açısından da araştırma grubuna benzer özelliklere sahip; Türkiye doğumlu 31 erkek, 31 kadın toplam 62 katılımcı oluşturmuştur. Araştırma kapsamında katılımcılar en eski anı ve göç anısı (yalnızca göç yaşayan katılımcılar) ile ilgili paylaşımlarda bulunmuş ardından paylaştıkları anılar üzerine Anı Değerlendirme Formunu, Weinberger Uyum Envanterini, Kültürleşme Tutumları Ölçeğini, Sosyal Kimlik ile Özdeşleşme Ölçeğini, Benlik Kurguları Ölçeğini ve Sosyo-Demografik Bilgi Formunu cevaplamışlardır. Araştırmada çocuklukta göç eden yetişkinler ilk otobiyografik anılarını göç deneyimi olmayan katılımcılara oranla daha erken yaşlarda hatırlamışlardır. Araştırma toplumsal deneyimlerin ilk anının başlangıç yaşı ve çocukluk amnezisinin sonlanmasına etki edebileceğine dair bulgular sağlamıştır. Bulgular, literatürdeki ilişkili bulgular ve görüşler açısından tartışılmıştır. Son olarak, son bölümde araştırmanın kısıtlılıkları ve gelecek çalışmalar için önerilere yer verilmiştir.

Anahtar Sözcükler: İlk otobiyografik anı, çocukluk amnezisi, bastırma, göç, kültürleşme, sosyal kimlik ile özdeşleşme, benlik kurguları

ABSTRACT

Name and Surname : Merve ÇAVUŞOĞLU
University : Uludağ University
Institution : Social Science Institution
Field : Psychology
Branch : Psychology
Degree Awarded : Master Thesis
Page Number : x + 168
Degree Date : 29.08.2014
Supervisor : Prof. Dr. Hasan Gürkan TEKMAN

THE RELATIONSHIP BETWEEN AUTOBIOGRAPHICAL MEMORY AND ACCULTURATION: ADULTS' SELF CONSTRUAL'S AND CHILDHOOD MEMORY WHO IMMIGRATED AT CHILDHOOD

It is known that autobiographical memories are affected from cultural factors and societal transitions. In this study age and phenomenological characteristics of the earliest autobiographical memories were investigated with a comparison between immigrants who immigrated at childhood and individuals who live in a place since they were born. In addition, age and phenomenological characteristics of the earliest autobiographical memories were investigated with a focus on the gender, repression, immigration, self construals, acculturation and social identification based on immigration. The sample consisted of 157 young adults whose ages were 25-30. Research group consisted of 95 immigrants (53 men, 42 women) who were born in Bulgaria and their family immigrated to Turkey in 1989 and whose ages were 2-6 at immigration. Comparison group consists of 62 participants (31 men, 31 women) who were born in Turkey and their family immigrated to Turkey in 1978. Participants told narrative of their earliest childhood memory and first immigration memory they then rated the quality of the earliest childhood memory and immigration memory. And then, participants completed a questionnaire containing Weinberger Adjustment Inventory, Acculturative Attitude Scale, Social Identification Scale, Self-Construal Scale, and socio-demographic information form. The present research explored that the earliest memories were earlier for the people who immigrated at childhood than comparison group. The study contributes memory literature by providing data on how the earliest memory begins and how the childhood amnesia ends through different societal transitions. The results were also discussed in the light of related findings. Lastly, limitations of this research and suggestions for future investigations are also discussed at the final section.

Keywords: Earliest autobiographical memory, childhood amnesia, repression, immigration, acculturation, social identification, self-construals.

ÖNSÖZ

Araştırmamın her aşamasında nerede olursa olsun desteğini, zamanını, hoşgörüsünü ve anlayışını hiç esirgemeyen, psikolojiye çok yönlü bakış açısı, ilkeli ve adil duruşu, zekası, çalışkanlığı, üretkenliği, nezaketi ve dürüstlüğü ile her zaman kendisini model aldığım değerli danışmanım Prof. Dr. Hasan Gürkan TEKMAN,

benim ve yolu Uludağ Üniversitesi Psikoloji Bölümünden geçen herkesin yolunu çizmesinde büyük role ve öneme sahip; ilkeleri, değerleri, zekâsı ve birikimi ile ufuk açan, her davranışı ile iyiliğe, doğruluğa ve adalete olan inancımın artmasına sebep ve öğrencisi olmaktan onur duyduğum değerli hocam Prof. Dr. Muharrem Ersin KUŞDİL,

bir sonraki güne umutla bakmamı sağlayan, beni benden çok düşünen, yaşadığım tüm zorluk ve sıkıntılar, heyecan ve mutluluklarda yanımda olan, moral kaynağım, en iyi dostum ve destekçim canım kardeşim,

son olarak, varlığım ve gelişimim için maddi manevi tüm varlıklarını bir gün olsun tereddüt etmeden önüme sunan; attığım her adımda sevgisini, desteğini ve inancını koşulsuz hissettiren; sahip oldukları değerler ile bana her daim doğru yolu gösteren ve onların çocukları olduğum için her an defalarca şükrettiğim sevgili annem ve babam,

olmak üzere hayatımın ve araştırmamın her aşamasında ilgi, destek ve emekleri ile hayatımı daha anlamlı kılan bu özel ve değerli insanlara sağladıkları katkılar ve emekleri için sonsuz sevgi, saygı, minnet ve teşekkürlerimi sunarım.

Merve ÇAVUŞOĞLU

BURSA - 2014

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
TEZ ONAY SAYFASI	iii
ABSTRACT.....	v
ÖNSÖZ	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLO LİSTESİ	x
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

(ARAŞTIRMANIN KURAMSAL TEMELLERİ)

1. ARAŞTIRMANIN KURAMSAL TEMELLERİ.....	7
1.1. OTOBİYOGRAFİK BELLEK.....	7
1.2. KÜLTÜREL BAĞLAMDA OTOBİYOGRAFİK BELLEK.....	22
1.2.1. Göç Deneyimi ve Psikolojik Etkileri: 1989 Bulgaristan Göçü	22
1.2.2. Sosyal Kimlik ile Özdeşleşme.....	30
1.2.3. Kültürleşme Tutumları	36
1.2.4. Benlik Kurguları.....	39
1.2.5. Otobiyografik Bellek ve Kültürel Değişkenler.....	45
1.3. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI VE İÇERİĞİ	49

İKİNCİ BÖLÜM

(METOT)

2. METOT	53
2.1. ARAŞTIRMA DESENİ	53
2.2. ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÖRNEKLEM SEÇİMİ.....	54
2.3. ARAŞTIRMADA KULLANILAN VERİ TOPLAMA ARAÇLARI.....	56

2.3.1. Anı Değerlendirme Formu	56
2.3.2. Weinberger Uyum Envanteri.....	58
2.3.3. Kültürleşme Tutumları Ölçeği.....	61
2.3.4. Sosyal Kimlik ile Özdeşleşme Ölçeği	63
2.3.5. Benlik Kurguları Ölçeği	63
2.3.6. Kişisel Bilgi Formu	65
2.4. UYGULAMA	66
2.5. VERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ VE İSTATİSTİKSEL ANALİZ.....	68

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

(BULGULAR)

3. BULGULAR	70
3.1. HAZIRLAYICI (ÖN) İSTATİSTİKLER.....	70
3.2. BETİMLEYİCİ İSTATİSTİKLER	71
3.3. FAKTÖR ANALİZİ.....	72
3.4. GRUPLAR ARASI KARŞILAŞTIRMALAR.....	77
3.4.1. Göçmen ve Yerli Grupların İlk Otobiyografik Anı Yaşı Açısından Karşılaştırılması ...	77
3.4.2. Göçmen ve Yerli Grupların İlk Otobiyografik Anının Fenomenolojik Özellikleri Açısından Karşılaştırılması	78
3.4.3. Göçmen ve Yerli Grupların Araştırma Kapsamında Kullanılan Bağımsız Değişkenler (Benlik, Kültürleşme, Kimlik, Bastırma) Açısından Karşılaştırılması	78
3.4.4. Cinsiyet ve İlk Otobiyografik Anı Yaşı.....	79
3.4.5. Cinsiyet ve İlk Otobiyografik Anı Fenomenolojik Özellikleri.....	80
3.4.6. Cinsiyet Gruplarının Araştırma Kapsamında Kullanılan Bağımsız Değişkenler (Benlik, Kültürleşme, Kimlik, Bastırma) Açısından Karşılaştırılması	80
3.5. DEĞİŞKENLER ARASI KORELASYONLAR	81
3.5.1. Tüm Örneklemeye ait Değişkenler için Korelasyon Analizi Sonuçları	82
3.5.2. Göçmen Gruba ait Değişkenler İçin Korelasyon Analizi Sonuçları.....	84
3.5.3. Yerli Gruba ait Değişkenler İçin Korelasyon Analizi Sonuçları	86
3.6. REGRESYON ANALİZLERİ	88
3.6.1. İlk Otobiyografik Anı Yaşını Yordayan Değişkenler İçin Çoklu Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları.....	89

3.6.2. İlk Otobiyografik Anıdaki Hatıra Kalitesini Yordayan Değişkenler İçin Çoklu Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları	92
3.6.3. İlk Otobiyografik Anıya Verdikleri Önem Düzeyini Yordayan Değişkenler İçin Çoklu Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları	94
3.6.4. İlk Otobiyografik Anıya Olan İnanç Düzeyini Yordayan Değişkenler İçin Çoklu Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları	96
3.6.5. İlk Otobiyografik Anıyı Paylaşma Oranını Yordayan Değişkenler İçin Çoklu Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları	98
3.6.6. İlk Otobiyografik Anıdaki Duygulanım Miktarını Yordayan Değişkenler İçin Çoklu Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları	100
3.7. BAĞIMLI DEĞİŞKENLERİ İSTATİSTİKSEL OLARAK ANLAMLI ŞEKİLDE YORDAYAN BAĞIMSIZ DEĞİŞKENLER	102
3.8. GÖÇ ANISI VE ÖZELLİKLERİ.....	102

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

(SONUÇ VE DEĞERLENDİRME)

4. TARTIŞMA VE DEĞERLENDİRME	105
4.1. GENEL DEĞERLENDİRME.....	105
4.2. ÇALIŞMANIN SINIRLILIKLARI VE YAPILACAK ARAŞTIRMALARA ÖNERİLER	111
EKLER.....	114
EK 1. Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu	114
EK 2. Yönerge.....	117
EK 3. İlk Anı Formu	118
EK 4. Göç Anısı Formu	122
EK 5. Weinberger Uyum Envanteri	126
EK 6. Kültürleşme Tutumları Ölçeği	128
EK 7. Sosyal Kimlik ile Özdeşleşme Ölçeği.....	131
EK 8. Benlik Kurguları Ölçeği.....	132
EK 9. Sosyo-Demografik Bilgi Formu	134
EK 10. Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu Onay Belgesi	136
KAYNAKLAR	138
ÖZGEÇMİŞ	165

TABLO LİSTESİ

Tablo 1 Katılımcıların Sosyo-Demografik Özellikleri.....	55
Tablo 2 İlk Anı ve Göç Anısı Değerlendirme Aracında Yer Alan İfadeler ve Boyutları.....	57
Tablo 3 Bastırma Düzeyi Değerlendirme Aracının Kendini Sınırlama, Sıkıntının Öznel Olarak Deneyimlenmesi ve Bastırmayı Kullanarak Savunmacı Davranma Boyutlarına Ait İfadeler	60
Tablo 4 Kültürleşme Tutumları Değerlendirme Aracının Entegrasyon, Ayrılma, Asimilasyon ve Marjinalizasyon Boyutlarına Ait İfadeler	61
Tablo 5 Sosyal Kimlik Aidiyeti Değerlendirme Aracının Özgüven, Kendini Kategorize Etme ve Gruba Bağlılık Boyutlarına Ait İfadeler.....	63
Tablo 6 Benlik Kurguları Değerlendirme Aracının Özerk, İlişkisel ve Özerk-İlişkisel Boyutlarına Ait İfadeler	65
Tablo 7 Araştırma Kapsamında Kullanılan Ölçme Araçlarının Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	71
Tablo 8 Araştırma Kapsamında Kullanılan Ölçme Araçlarının Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	71
Tablo 9 İlk Otobiyografik Anı Ölçeği Faktör Yapısı ve Faktör Yükleri.....	73
Tablo 10 Analizlerde Değerlendirilmeyen İfadeler.....	74
Tablo 11 Göç Anısı Ölçeği Faktör Yapısı ve Faktör Yükleri	75
Tablo 12 Analizlerde Değerlendirilmeyen İfadeler.....	76
Tablo 13 Göçmen ve Yerli Gruplara Göre İlk Otobiyografik Anı Yaşı.....	78
Tablo 14 Doğum Yerine Bağlı Olarak Bağımsız Örneklem T Testi Sonuçları.....	78
Tablo 15 Doğum Yerine bağlı olarak Araştırmada Kullanılan Değişkenlere ait Bağımsız Örneklem T Testi Sonuçları	79
Tablo 16 Cinsiyet Gruplarına Göre İlk Otobiyografik Anı Yaşı.....	79
Tablo 17 Cinsiyete Bağlı Olarak Bağımsız Örneklem T Testi Sonuçları	80
Tablo 18 Cinsiyete Bağlı Olarak Bağımsız Örneklem T Testi Sonuçları	81
Tablo 19 Tüm Grup için Pearson Korelasyon Analizleri.....	83
Tablo 20 Göçmen Grup için Pearson Korelasyon Analizleri.....	85
Tablo 21 Yerli Grup için Pearson Korelasyon Analizleri	87
Tablo 22 Her Bağımlı Değişken için Uygulanan Çoklu Hiyerarşik Regresyon Analizi Modeli	89
Tablo 23 Katılımcıların İlk Otobiyografik Anı Yaşını Yordayan Değişkenler İçin Çoklu Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları.....	91
Tablo 24 Katılımcıların İlk Otobiyografik Anıdaki Hatıra Kalitesini Yordayan Değişkenler İçin Çoklu Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları	93
Tablo 25 Katılımcıların İlk Otobiyografik Anıya Verdikleri Önemi Yordayan Değişkenler İçin Çoklu Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları	95
Tablo 26 Katılımcıların İlk Otobiyografik Anıya Olan İnanç Düzeyini Yordayan Değişkenler İçin Çoklu Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları	97
Tablo 27 Katılımcıların İlk Otobiyografik Anıyı Paylaşma Oranını Yordayan Değişkenler İçin Çoklu Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları	99
Tablo 28 Katılımcıların İlk Otobiyografik Anıdaki Duygulanım Miktarını Yordayan Değişkenler İçin Çoklu Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları	101
Tablo 29 Bağımlı Değişkenleri İstatistiksel Olarak Anlamli Şekilde Yordayan Bağımsız Değişkenler	102

Tablo 30 Cinsiyete Bağlı Olarak G Yaşı.....	102
Tablo 31 İlk Anı ve G Anısı Bağımlı rnekleme T Testi.....	103
Tablo 32 Alt Boyutlara Bağlı Olarak Bağımlı rnekleme T Testi.....	104

GİRİŞ

İnsan belleğinin farklı işlev ve süreçleri arasında gündelik yaşantıyı oluşturan olayların kodlanıp saklanması yer almaktadır. Birey, yaşamı boyunca karşılaştığı olayları içeren kişisel deneyimlerini belleği yardımıyla kayıt altına almaktadır. Toplumsal yaşamın parçası olan ve toplumsal düzen içinde varlığını sürdürmeye çalışan insan için kendine dair bilgi sahibi olmak en az biyolojik ihtiyaçları kadar önemli yer tutmaktadır. Kendini tanıması, tanımlaması, doğru bir şekilde ifade edebilmesi, kendisine ilişkin bir imge geliştirebilmesi veya kendisi hakkında sahip olduğu fikri koruması için çeşitli yer ve zamanlardaki deneyimlerinden elde ettiği “geçmiş” bilincine sahip olması gerekmektedir. Kişinin kendi hakkındaki kanaatleri geçmişi hakkında hatırladıkları tarafından belirlendiği için (Bauer & Larkina, 2013: 1) yaşanan olaylar yalnızca yaşandıkları sıradaki etkileri nedeniyle önemli değildir, olayın üzerinden geçen zamanla birlikte olayın algılanması ve hatırlanması da ayrıca önem kazanmaktadır.

Kişinin kendisine dair bilgileri depoladığı varsayılan otobiyografik bellek, geçmiş deneyimlerin anılarını kapsayıcı bir yaşam öyküsüne entegre eden insana özgü bir sistemdir. Bireyin sıklıkla kendisine sorduğu “Ben nasıl bir insanım?”, “Ben kimim?” sorularının yanıtı otobiyografik bellekte yer alan yaşam öykülerinde karşılığını bulmaktadır. Birey, onu tanımladığına inandığı bir grup olayı kişisel bir öykü oluşturacak şekilde birbirine eklemleyerek geçmişini inşa etmektedir (Bluck & Habermas, 2000: 121; McLean & Pratt, 2006: 714; Polkinghorne, 1991: 135). Bu şekilde yaşanan andan çocukluğuna kadar uzanan deneyimlerine anlam veren ve bu deneyimleri açıklayan öyküler ve kişisel mitler oluşturarak; birey yaşamına tutarlılık, birlik ve amaç duygusu sağlamaktadır. Bu anlamda yaşam öyküleri, bireyi tanımlayan en kapsamlı biçim olarak kabul edilmektedir (Habermas & de Silveira, 2008: 707). Psikoterapotik yaklaşımlar ve kişilik teorileri de motivasyonlar, hedefler ve baş etme stratejileri ile birlikte bireyleri anlamada yaşam öykülerini önemli bileşenler olarak görmektedirler (McAdams, 1995,

2001 akt. Reese ve ark., 2014: 727). Ayrıca bu yaklaşımlar yaşam öykülerinin ruh sağlığı ve refahı için birincil öneme sahip olduğunu vurgulamaktadırlar (Antonovsky, 1985; Kernberg, 1984 akt. Habermas & de Silveira 2008: 707).

Yaşam öyküsünün inşası öznel bir süreçtir. Yaşanmış olayların kodlanması, depolanması ve hatırlanması üzerine yapılan çağdaş araştırmalar otobiyografik belleği, edilgen bir yapı değil kendine özgü süreçleri olan yapılar sistemi olarak değerlendirmektedirler. Benlik ve kimlik kişisel olarak anlamlı olan olayların kodlanması, organizasyonu ve hatırlanmasında yer almaktadır (Conway, 1996: 67; Fivush, 1994: 356; Mullen, 1994: 55; Wang & Brockmeier, 2002: 45). Örneğin, yaşam boyunca çok sayıda farklı olay deneyimlenmesine karşın tüm kişisel anılar canlı otobiyografik anılara dönüşmemektedir (Nelson & Fivush, 2004: 486). Bu süreçte anının oluşturulması ve hatırlanması önceden var olan bilgilere ve inançlara bağlı olarak yapılmaktadır. Benlik sistemi; benliği, diğerlerini, diğerleri ile etkileşimleri ve dünyayı tanımlamaya yardımcı olan şemalar ve kategorilerden oluşmaktadır (Conway, Singer & Tagini, 2004: 491). Kimi zaman bilgiler, önceki deneyimler aracılığıyla elde edilen şemalara uydurularak kaydedilirken, kimi zaman da şemalar gelen uyarılara göre değiştirilmektedir. Hatırlama sırasında da mevcut şemalar kullanılarak geçmiş olaylar yeniden inşa edilmektedir (Conway & Pleydell-Pearce, 2000: 261; Conway, Singer & Tagini 2004: 491). Bu açıdan bakıldığında benlik ve kimlik süreçleri bireye ne olduğunu, bireyin nasıl yorumladığı ile ilişkilidir (Singer & Salovey, 1993: 157).

Otobiyografik bellek ve benlik/kimlik sistemleri arasındaki ilişki dinamik ve simbiyotik bir içeriğe sahiptir. Benlik/kimlik, kişisel anlatılarda yansıtılmakta ve doğrulanmakta iken; benzer şekilde kişisel anılar, inşa süreci devam eden benlik için bir veritabanı görevi görmektedir (Conway & Pleydall-Pearce, 2000: 261; Fivush, 1994: 356; Markus & Kitayama, 1991: 224; Markus & Wurf, 1987: 299; Pillemer, 1998: 895; Singer, 2004: 437; Thorne, 2000: 45). Benlik sistemi, çevrenin ve zamanın değişimine karşı bir süreklilik izlenimi oluşturması açısından kendi geçmişini üretmek ve her daim gözden geçirmek durumundadır (Reese, 2009: 145). Bu düzenlemeyi sağlayan kontrol süreci motivasyon, biliş, duygulanım ve davranış gibi aktif olarak çalışan süreçlerden oluşmaktadır (Wilson & Ross, 2003: 137). Bu süreçte anıların varlığı zaman içinde bireyin aslında aynı kişi olduğunu hissetmesine neden olmaktadır.

Otobiyografik anılar, sosyokültürel bağlamda diğer kişilerle sosyal etkileşim yoluyla yapılandırılan ve sürdürülen sosyal yapılardır (Conway, 2005: 594; Hayne & MacDonald, 2003: 99). Kişisel deneyimlerde, kişisel ve toplumsal değerler bir arada yer almaktadır. Bellek araştırmalarıyla birlikte erken çocukluktan yetişkinliğe ve yaşlılığa uzanan süreçte otobiyografik anıların gelişimi, varlığı, canlılığı ve sürekliliği gibi farklı boyutlarının cinsiyet (Pillemer, 2003: 193), benlik kurgusu (Fitzgerald, 2010: 785), sosyal roller (Rathbone ve ark., 2008: 1403) ve kültür (Wang, 2006: 1794) gibi sosyal faktörlere bağlı olarak şekillendiği görülmektedir.

Çeşitli toplumsal faktörlerin bireysel anılara bu türden bir etkisi sosyalleşme süreci toplum içinde gerçekleşen birey için çok şaşırtıcı değildir. Bireyin doğumundan buyana ailesi ile sosyal etkileşim yoluyla içselleştirdiği içinde bulunduğu kültürel yapıya ait davranış biçimleri ve gelişimiyle birlikte aidiyet kurduğu ve üyesi bulunduğu çeşitli gruplara yerleşmiş olan farklı pek çok özellik; kendini tanımlama ve inşa biçimi üzerinde etkiye sahiptir. Bu faktörlerin herbiri birbirleriyle ekolojik olarak bağlıdır. Üyesi olduğu gruplara ait normların, değerlerin içselleştirilmesi yoluyla kendisini o sosyal bağlam içinde tanımlayan birey; o gruplara ait deneyimlere, olaylara ve bilgilere öncelik vermektedir. Bu etki bireyin içinde ve üyesi olduğu toplumsal grupların ve çeşitli sosyo-kültürel yapıların devamlılığı ve sürekliliği açısından işlevsel bir öneme sahip olup grup tarafından da pekiştirmeler içeren karşılıklı bir süreci ifade etmektedir (Cubitt, 2007: 118).

Nitekim birçok araştırma bulgusu kültürel bağlam ve sosyo-duygusal süreçlerle yakın ilişki içinde olan otobiyografik belleğin bireyin içinde bulunduğu toplumsal koşullardan da etkilendiğini göstermektedir. Yaşamını ve içinde bulunduğu sosyal yapıyı etkileyen toplumsal olayların bireylerin kendi geçmişlerine ilişkin anıları üzerinde bazı değişikliklere neden olduğuna ilişkin araştırma bulguları mevcuttur (Elnick ve ark., 1999: 45; Schrauf & Rubin, 1998: 437; 2001: 75). Bu araştırmalar, toplumsal olayların yaşandığı dönemlere ait anıların daha çok önem verilerek, çok sayıda ve canlı bir biçimde hatırlandığını göstermektedir.

Toplumsal olayların nedenleri olayın meydana geldiği süreç içindeki mevcut politik, ekonomik ve sosyal şartlarla ilişkilidir. Bu anlamda, Türkiye Cumhuriyeti'nin miras aldığı Osmanlı İmparatorluğu'nun geniş topraklar üzerinde kurduğu hâkimiyet günümüzde ülkemizin birçok kültürel yapıyı birarada barındıran çokkültürlü bir yapıya

kavuşmasına neden olmuştur. Bu durum sosyal yapıdaki hareketliliklerin tekil bireylerin yaşamlarına olan etkilerinin incelenmesi açısından ülkemiz sosyal bilimcilerine zengin bir perspektif sağlamaktadır.

Osmanlı İmparatorluğu'nun Balkanlar'daki topraklarını kaybetmesi sonucu buralarda kurulan ulus devlet temelli ülkelerde azınlık konumuna gelen Türk ve Müslüman topluluklar yeni kurulan devletlerin uyguladığı çeşitli baskı ve asimilasyon politikalarına maruz kalmışlardır. Tarihi, kültürel, dini ve etnik bağları nedeniyle azınlıklar üzerinde anavatan statüsünde bulunan bir ülke olarak ön plana çıkması sonucu Türkiye Cumhuriyeti kuruluşundan bu yana birçok kitlesel göçe tanıklık etmiştir (Çiğerci-Ulukan, 2008: 7; Çağlayan, 2007: 48; Ünal, 2008: 3). Balkanlarda yer alan devletler arasında en yoğun göçler Bulgaristan'dan gerçekleşmiştir (Çiğerci-Ulukan, 2008: 1). Cumhuriyet tarihi boyunca neredeyse hiç hız kesmeden devam eden göç dalgalarının sonuncusu 1989 yılında yaşanmıştır.

Göç deneyimi bireyin algısındaki değişim ile başlayan, mekânda yer değiştirme ile devam eden, yaşanan tüm sorun ve zorlukların etkisi giderildiğinde varılan yere uyum-bütünleşmeyle tamamlandığı varsayılan bir süreçler bütünüdür (Çakır, 2011: 131). Göç yaşantısı gerek göç öncesinde, göç sırasında yaşanan deneyimler gerekse göçün ardından yerleşilen yeni çevreye adaptasyon sürecinde bireylerin yaşamında belirgin bir iz bırakan bir durumdur. Avrupa'da II. Dünya Savaşı sonrasında gerçekleşen en büyük ve son kitlesel göç hareketi olmasıyla göçler tarihi içinde de önemli bir yere sahip olan 1989 Göçü uluslar arası, siyasal ve zorlamaya dayalı bir göç olma özelliği taşımaktadır (Muus, 2001 akt. Bayraklı, 2007: 130). Zorunlu göç gibi son derece travmatik bir deneyime maruz kalan göçmenlerin yaşananlardan kalıcı biçimde etkilenmemesi pek mümkün değil gibi görünmektedir. Kimi bireysel yaşantılar kalıcı izler bırakabildiği ve hiç unutulmamak istendiği gibi kimi yaşantılar ise hiç hatırlanmamak üzere unutulmak istenebilmektedir. Kimi zaman bazı deneyimleri unutamamak, bir şeyi hatırlayamamaktan çok daha engelleyici olabilmektedir bu sebeple yapılan çalışmalar hatırlama üzerine olduğu kadar unutmayı belirleyecek değişkenler üzerine de odaklanmaktadır (Zülal, 2000: 389).

Bugüne kadar otobiyografik bellek ve göç ile ilişkili olarak yapılan çalışmaların daha çok yetişkinlik döneminde yapılan göç ve yaşamın ilerleyen dönemlerinde bu göçe ilişkin hatıraların ne ölçüde hatırlandığı üzerine olduğu görülmektedir (Schrauf & Rubin,

1998: 437; 2001: 75). Göç gibi travmatik bir deneyimin çocuk ve gençlerin kişilik gelişimleri üzerindeki etkisinin yetişkinlere kıyasla daha yoğun ve belirleyici nitelik taşıması yüksek olasılıktır. Göç sırasında çocuk olan ve günümüzde genç yetişkin statüsünde bulunan yetişkinlerin çocukluk döneminde yaşadıkları kapsamlı bir toplumsal değişimin otobiyografik belleğin sürekliliği açısından ne ölçüde önem arz ettiği araştırmanın temel konusunu oluşturmaktadır.

Bireyi bir anlamda var eden otobiyografik belleğe ait araştırmalar, yaşam süresince anıların gelişme dönemlerine bağlı olarak farklı yoğunluklara sahip olduğunu göstermektedir. Bellek teorilerinde sıklıkla belirtilen ve birçok araştırma ile desteklenen bir bulgu, yaşanmış olan olaylarla ilgili anıların ulaşılabilirliğinin zaman içinde azaldığıdır. 11,000'den fazla otobiyografik anıyı içeren 30 araştırmanın bir araya getirildiği bir derleme çalışmasında 11 yaşın altındaki anıların yaşam boyu hatırlanan anılar arasında %1'lik bir yer tuttuğunu göstermektedir (Rubin, 2000: 265). Hatırlanan anılar ise genellikle parçalı bilgiler ve hatırlanması güç deneyim kalıntılarına dayanmaktadır. Çoğu zaman hatırlanması güç de olsa erken dönem çocukluk anıları yetişkinlerin benlik kavramı için önemli işlevlere sahiptir. Erken dönem çocukluk anıları otobiyografik belleğin ortaya çıkışına işaret eder ve böylece bellek ve benlik arasındaki interaktif ilişkiyi araştırmada benzersiz ve faydalı bir lens sağlar. Bu dönemdeki anılar benliğin nasıl organize olduğunu ve kişisel deneyimlerin nasıl hatırlandığını büyük ölçüde şekillendiriyor gibi görünmektedir. Çocukluk anılarının hatırlanması insanlara yaşam öykülerini bütünleştirme ve tek/bütün bir kimlik oluşturma şansı vermektedir (McAdams, 2006: 11). Ayrıca aile ve toplumdaki yeri, kim olduğu hakkında bireye tarihsel bir perspektif sağlamaktadır (MacDonald, Uesiliana, & Hayne, 2000: 374). Bu durum bireylere tutarlı bir yaşam öyküsü yaratma imkânı sağlamakta ve bir benlik anlatısı oluşturarak benlik duygusu geliştirmelerine neden olmaktadır.

Göç, yaşanan olumsuz deneyimlerin dışında birçok değişim ve dönüşüm içeren bir süreçtir. Göçmenlerin yeni bir kültür yapısını ve sosyal normlarını anlama, yeni dil kazanımı gibi yaşam stillerinde göçle birlikte oluşan büyük değişimler aynı zamanda onların benlik ve kimlik süreçleri üzerinde büyük bir etkiye sahiptir. Bu nedenle bu çalışma çocuklukta yaşanan göç ile ilk otobiyografik anılar arasındaki ilişkiye odaklanmaktadır. Göçün etkileri ve sonuçlarının otobiyografik anılar ile ilişkisi temelinde 1989 göçüyle Bulgaristan'dan Bursa il merkezine göç etmiş ailelerin çocukları araştırmaya

dâhil edilmiştir. Bu sayede Bulgaristan göçmeni katılımcıların çocukluk döneminde yaşadıkları göç deneyimi ve yeni kültüre uyum sağlama sürecinde yaşadıkları benlik ve kimlik dönüşümlerinin çocukluk dönemi otobiyografik anılarına olan etkisini incelenmesi amaçlanmıştır. İlk anı yaşı ve anının fenomenolojik özellikleri ile ilgili olduğu düşünülen benlik kurguları, kültürleşme biçimleri, sosyal kimlik ile özdeşleşme, bastırma değişkenleri göç ve göçmen kimliği ile ilişkileri çerçevesinde incelenmiştir.

Çalışma dört ana bölümden oluşmaktadır. Bölümler içerisinde ele alınan konular ve açıklamalar alt başlıklar altında toplanarak anlatım kolaylığının sağlanması amaçlanmıştır. Birinci bölümde araştırmanın kuramsal temellerine yer verilmiştir. Çalışmanın ikinci bölümünde; örneklem yapısından ve özelliklerinden bahsedilmekte, araştırmada kullanılan ölçüm araçları tanıtılmakta, araştırmanın amacı ve yapılan işlemlerin sırasına ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Çalışmanın üçüncü bölümünde veri analizi yapılmıştır. Son bölümde ise araştırma bulguları literatür çerçevesinde tartışılmış olup araştırmanın sınırlılıkları belirtilmiş ve gelecekte yapılacak çalışmalara önerilerde bulunulmuştur.

Birinci Bölüm

1. ARAŞTIRMANIN KURAMSAL TEMELLERİ

Bu bölümde araştırma kapsamında yer alan temel konulara literatürdeki konuyla ilişkili diğer araştırmalar ve teorik çerçeveleri ışığında değinilmiştir. Bu doğrultuda ilk olarak araştırmanın temasını oluşturan otobiyografik bellek ve otobiyografik belleğin oluşum süreci ele alınmıştır. Teorik çerçevenin incelenmesinin ardından otobiyografik bellek; göç, kültürleşme, sosyal kimlik ile özdeşim ve benlik kurguları kapsamında kültürel bir temelde ele alınmıştır. Son olarak ilgili değişkenlerin araştırma kapsamında nasıl ele alındığı araştırmanın amacı, önemi, literatüre katkısı ve araştırma soruları yardımıyla incelenmiştir.

1.1. OTOBİYOGRAFİK BELLEK

Otobiyografik bellek, bireyin kendi bakış açısıyla geçmişte yaşadığı belirli olayları kendisi ve diğer insanlarla ilişkili olarak hatırladığı bellek türü olarak tanımlanmaktadır (Nelson & Fivush, 2004: 488). Fenomenolojik (duyuşsal) olarak bireyin kişisel tarihini oluşturmada, bireyin yaşamındaki kişisel bilgiler ve özel olayların anılarını kapsamakta ve bunu yaparken kökeni ve amacı bakımından diğer bellek türlerinden farklılaşmaktadır (Nelson, 1993: 8). Genel olarak bildirilebilir ve açık belleğin türü olarak kabul edilen otobiyografik bellek; özelde ise olayın zaman ve mekân içinde belirli bir noktada yaşandığı bilgisini içermesi nedeniyle epizodik ve kavramsal bilgi içermesi nedeniyle semantik bellek türlerinin her ikisine de dâhil edilmektedir (Conway, 1996: 195; 2005: 594; 2009: 2305; Conway, & Pleydell-Pearce, 2000: 261; Wheeler, Stuss, & Tulving, 1997: 331).

Otobiyografik bellekte bilginin kodlanması, depolanması ve geri çağırılması konularında geliştirilen modellerin bir kısmı bellekte yer alan bilginin geri çağırılması

sırasındaki öznel deneyimler üzerine yoğunlaşmıştır. Otobiyografik anıların hatırlanması ve bildirilmesine yönelik iki temel üstbilişsel süreç mevcuttur. İlk olarak, belirli bir olayı hatırlarken ayrıntılı bir *yeniden yaşama* ya da *yaşıyormuş gibi olma* duygusu hâkim olmaktadır. Bu şekilde geçmişte yaşanan öznel olayların hatırlanması ve yenilenmesi mümkün hale gelmektedir. Bir diğer önemli öge ise doğruluğuna olan inançtır. Hatırlanan olayın gerçekten yaşanmış olduğunu, yani imgeleme, hayal veya rüya olmadığını betimleyen bir tür farkındalığın olmasıdır (Rubin, Schrauf, & Greenberg, 2003: 887; Rubin & Siegler, 2004: 915).

Otobiyografik bir anı işitsel, görsel, uzaysal imgelem (kişiler ve mekânlar), dil, anlatı yapısı ve duygu süreçleri gibi farklı modaliteleri bir arada barındırmaktadır (Rubin, 2005: 79; Rubin, Schrauf, & Greenberg, 2003: 887, Rubin, Schrauf, Gülgoz, & Naka, 2007: 536). Kısa zaman dilimlerindeki deneyimleri bir perspektif ve zamanda geriye yolculuk ediyor olma hissi içererek temsil etmektedir ve deneyimlerin duyuşsal, algısal, kavramsal ve duygusal özelliklerinin özetini içermektedir. Olayın kendisinin ve olayın gerçekleştiği mekânın yeniden görsel olarak canlanması, olayla ilgili sesleri duyabilme ve konuşmaları hatırlama, duyguları hissetme, olayın hikâye yapısına sahip olması gibi anlatı nitelikleri *fenomenolojik/duyuşsal özellikleridir*. Hatırlanan anının fenomenolojik boyutları, hatırlamanın özelliklerini ve yapısını değerlendirmede anının kendisi kadar önem taşımaktadır.

Otobiyografik belleğin başlangıcı çocukluk yıllarına dayanmaktadır. Bebeklikten itibaren çocuğun yaşadığı yaşantıların belleğe kaydedilmesiyle anılar giderek birikmekte ve kümeler oluşturmaktadır. Ancak otobiyografik anıların yaşam süresince dağılımı ve yoğunluğu yaşam dönemleri içinde farklılık göstermektedir. Örneğin, yetişkinlerden yaşamlarının ilk yıllarına ait deneyimleri hatırlamaları istendiğinde, çoğunun bebeklik ve erken çocukluk dönemlerine dair hiçbir şey hatırlamadığı veya çok az şey hatırladığı görülmektedir. Tüm çalışmalarda tutarlı ve göze çarpan bir bulgu, yetişkinlerin ve büyük çocukların genellikle iki yaşından önce gerçekleşen olayları hatırlamadığı ve üç ile yedi yaşları arasında gerçekleşen olayları olması gerekenden daha az hatırladığıdır. *Olaylar hakkında kişisel hatıraların olmadığı yalnızca olayların yaşandığına dair kişinin bilgisi bulunduğu dönem* (Multhaup ve ark., 2005: 161) olarak tanımlanan bu olgu psikoloji literatüründe *çocukluk/bebeklik amnezisi* olarak isimlendirilmektedir (Jack & Hayne, 2007: 647; Kihlstrom, & Harackiewicz, 1982: 134; MacDonald, Uesiliana, & Hayne, 2000: 365;

Mullen, 1994: 55; Peterson, Grant, & Boland, 2005: 622; Tustin, & Hayne, 2010: 1049). 10–30 yaş arası dönem ise, özellikle 15–25 yaş arası, hatırlanan anıların yaşamın diğer dönemlerine oranla fazla sayıda, canlı olma özelliği göstermektedir. Yaşam çizgisi içerisinde hatırlanan anıların oranına bakıldığında tümsek görüntüsü vermesi nedeniyle *hatırlama tümseği* olarak adlandırılmaktadır. Üçüncü dönem ise bireyin son yıllarında yaşanan olaylara ilişkin anılarıdır. Hatırlama tümseğinde olduğu gibi yakın dönemde gerçekleşen olaylar daha çok hatırlanabilmektedir. Bellek literatüründe bu olgu *bellekte tutma fonksiyonu* olarak isimlendirilmektedir. Bu üç yapı otobiyografik bellek araştırmalarında oldukça tutarlı ve güvenilir bir yapı sergilemektedir (Conway, 1996: 67; Conway & Haque, 1999: 35; Conway, & Rubin, 1993: 39; Conway, Wang, Hanyu, & Haque, 2005: 739; Rubin, Rahhal, & Poon, 1998: 3).

Hatırlama tümseği ve son dönemlere rastlayan olaylar oldukça nitelikli fenomenolojik özellikler sergilerken ilk otobiyografik anılar farklı kategorilerde (örn. duygu, mekân, bağlam, renk) daha az bilgi ve detay içermektedir ve daha az tamamlanmış anlatı yapısına sahiptir (Howes, Siegel, & Brown, 1993: 95; West & Bauer, 1999: 257; Westman & Orellana, 1996: 531). İlk otobiyografik anılar genellikle parçalı (generic) özelliktedir ve zaman geçtikçe epizodik olmaya başlamaktadırlar (Peterson, Bonechi, Smorti, & Tani, 2010: 601; Wang & Conway, 2004: 911). Diğer anılara oranla sayıca az olmasının yanında genellikle parçalı, izole ve dağınık bir biçimde hatırlanmaktadır (Bauer, Taşdemir-Özdeş, & Larkina, 2014: 77; Bruce, Wilcox-O’Hearn, Robinson, Phillips-Grant, Francis, & Smith, 2005: 567; Eacott, 1999: 46; Peterson, Noel, Kippenhuck, Harmundal, & Vincent, 2009: 66). Otobiyografik anıların yaşla birlikte daha canlı ve daha tutarlı (less fragmented-more coherent) hale geldiği görülmektedir (Peterson, Wang, & Hou, 2009: 514).

Anının perspektifi çoğu zaman gözlemci türündedir (örn., Freud, 1899/1962; Henri & Henri, 1898 akt. Bauer, Taşdemir-Özdeş, & Larkina, 2014: 77). Ancak yeni tarihli araştırmalarda alan perspektifinden anılara yoğunluklu rastlanmıştır (örn., West & Bauer, 1999: 257). Araştırmalar ilk anının içerdiği detay ve anlatıların uzunluğu bakımından farklı bulgulara ulaşmaktadır. Bazı araştırmalarda yetişkinlerin ilk anılarının renk, mekansal bilgi ve görsel detay gibi yüksek miktarda algısal bilgi içerdiğini gösterirken (örn., Howes, Siegel & Brown, 1993: 95; Weigle & Bauer, 2000: 306; West & Bauer, 1999: 257), görsel detay, canlılık ve mekânsal düzenleme açısından az düzeyde bilgi içerdiği sonucuna

ulaşmaktadır (örn., Johnson, Foley, Suengas, & Raye, 1988: 371; Pillemer & White, 1989: 298).

Freud (1899/1962 akt. Bauer, Taşdemir-Özdeş, & Larkina, 2014: 77) psikanaliz uyguladığı hastaların ilk anılarının çoğunun görece zararsız, günlük olaylar olduğunu gözlemlemiştir. İçerik çeşitliliği bakımından ve duygusal içerik açısından daha kısıtlı nitelendirilmektedirler (Weigle & Bauer, 2000: 306). Yakın tarihli araştırmalarda da genellikle ilk anılar kişisel olarak daha az anlamlı ve daha sonraki anılara oranla daha az özel olarak değerlendirilmektedir (Bauer, Stennes, & Haight, 2003: 27; West & Bauer, 1999: 257). Bazı yetişkinler ilk anıları çok sayıda hatırlayabilirken bazıları çok az sayıda anı hatırlayabilmektedir (örn., Jack & Hayne, 2010: 831; Weigle & Bauer, 2000: 293; West & Bauer, 1999: 257). Diğer anılar ile karşılaştırıldığında farklılıklar gözlenmesine rağmen daha az doğru olduğuna veya içerdiği bilgi türünün daha farklı olduğuna dair herhangi bir kanıt yoktur (Eacott, 1999: 46). Ancak katılımcılar ilk anıların doğruluğuna diğer anılara oranla daha az inanmaktadır (West & Bauer, 1999: 257).

İlk otobiyografik anının yaş, duygusal nitelik, perspektif, algısal detay miktarı v.b. gibi diğer özelliklerinin araştırılması ilk anıların otobiyografik bellek açıklamalarındaki önemini ve otobiyografik belleğin gelişimi için önem taşımaktadır (Bauer, 2014: 519; Nelson & Fivush, 2004: 573).

Farklı metodolojiler kullanılarak yapılan birçok araştırmada çocukluk amnezisi tutarlı, sağlam (Rubin, 2000: 265) ve neredeyse evrensel bir bulgu olarak öne çıkmaktadır. Bununla birlikte ilk anının çeşitli özellikleri tutarlı bir örüntü sergilese de bireysel ve grup düzeyinde birçok değişkenlik söz konusudur (örn., Pillemer, 1998: 895; Rubin, 2000: 266; Weigle & Bauer, 2000: 293; West & Bauer, 1999: 257). Katılımcıların iki ya da iki yaşından öncesine dair (örn. 6 ay kadar erken) ilk anılarını bildirdiği çalışmalar bulunduğu gibi (Jack & Hayne, 2010: 831; Rubin, 2000: 265; Usher & Neisser, 1993: 155; Waldfogel, 1948: 1; West & Bauer, 1999: 257) 10 yaş kadar geç (Langs, Rothenberg, Fishman & Nelson, 1960: 523) olduğuna dair çalışmalar mevcuttur. Ancak ranj genel olarak 2 ile 6 yaş arasında, nadir durumlarda 8 yaş, değişmektedir (Bauer, Taşdemir-Özdeş, & Larkina, 2014: 77). Çocukluk amnezisi ile ilgili araştırmalarda en çok araştırılan değişken katılımcıların en erken anılarında belirttikleri yaş olmuştur ancak yine de çocukluk

amnezisinin nerede sonlandığı ve otobiyografik belleğin hangi yaşta başladığına ilişkin tam bir tarih verilememektedir.

Hatırlanan anıya özgü özellikler (örn. anının kişi için önemi), anıların kalitesi (örn. canlılık), anıyı hatırlayan kişinin özellikleri (örn. olay yaşandığı sıradaki yaşı) vb. gibi birçok faktör araştırmalarda gözlenen değişkenliklere açıklama getirmektedir. Çocukluk amnezisi birçok araştırmayla bulguları desteklenen önemli bir olgu olmasına rağmen; bu olgunun altında yatan bilişsel mekanizmalar ya da nedensel süreçler kesin olarak belirlenememiştir. Araştırmacılar çocukluk amnezisinin sonlanması ve otobiyografik anıların başlangıcına dair birçok teori geliştirmişlerdir. Günümüzde psikanalitik, bilişsel ve sosyal birçok faktörün bir arada değerlendirildiği eklektik yaklaşımlar ile otobiyografik belleğin gelişimi açıklanmaya çalışılmaktadır.

1.1.1.1. Psikanalitik Yaklaşım

Freud (1905/1953: 174 akt. Loftus, 1993: 274; Ross, 1991: 53) geçmişin bugünü ve geleceği belirlediğine inanmıştır. Freud'a göre ilk otobiyografik anılar 6-8 yaş arasında başlamaktadır. Çocukluk/bebeklik amnezisi kavramını ilk kez literatüre kazandıran Freud, ilk yıllardaki otobiyografik anı kaybının nedenini "bastırma/repression" mekanizmasıyla açıklamıştır. Freud'a göre kişilik gelişimindeki kritik evreler ilk çocuklukta yer alır. Bu dönemde çocuğun deneyimlediği olaylar kodlanmakta ve bozulmadan saklanmaktadır. Ancak sahip oldukları cinsel ya da saldırgan içerik, gelişimi olumsuz yönde etkileyeceği için ego tarafından çok rahatsız edici ya da çok uyarıcı bulunarak engellenmekte, yani bastırılmaktadır. Bu nedenle teoride ilk anıların bastırılması normal gelişimin bir sonucu olarak nitelendirilmektedir.

Freud, insanların gerçek olayı bilinçli bir şekilde geri getiremese bile erken dönem otobiyografik anıların gündelik davranışları bilinçdışı da olsa etkilemeye devam ettiğini belirtmiştir ve unutulmuş bu tür düşünce/olayların yetişkin kişiliği üzerinde belirleyici etkileri olduğuna inanmıştır. Bu nedenle yetişkinlikte yaşanan ruhsal sorunların kaynağını çocuklukta bilinçdışı süreçlerde aramıştır.

Freud (1910/1957 akt. Bruhn & Last, 1982: 119) daha sonra "seçici inşa modeli" olmak üzere ikinci bir açıklama getirmiştir. İnsanlar çocukluklarında yaşadıkları gerçek olayları hatırlayamazlar. Olaylara dair ayrıntılı bir anlatı yerine yalnızca olayların bölük

pörçük görüntüleri hatırlanmaktadır. Erken deneyimlerini hatırladıkları zaman, anının özünde gerçek deneyimin bazı algıları vardır. Bu düşünce/anılar sembolik bir öneme sahiptir. Ego açısından rahatsız edici olan bu görüntüler güvenlik hissi sağlamak için daha sonra "öykü" olarak yeniden inşa edilir ve çocuklukta deneyimi tam olarak temsil etmeyen bir anı ile sonuçlanır. Bu anılar "perde anı" olarak isimlendirilmektedir. Yeniden inşa aracılığıyla olay hatırlandığı zaman olumsuz duyguya erişilebilir değildir. Bu şekilde, erken dönem anıların daha sonraki anılara kıyasla daha olumlu duygu barındırdığı varsayılmaktadır.

Bastırma kavramının ölçülebilir olmaması ve deneysel bir kanıt sağlanamaması (Hayne, Garry, & Loftus, 2006 akt. Tustin, & Hayne, 2010: 1058) çağdaş araştırmacıları bastırmayı bir *özellik (trait)* olarak kavramsallaştırmaya yöneltmiştir. Sürekli kaygısı düşük, savunmacı davranışları yüksek olan bireyler *bastırmacı* kişilik özelliğine sahip olarak tanımlanmaktadır (Weinberger, Schwartz, & Davidson, 1979: 369). Bu bireylerin kişilik yapıları ve otobiyografik anıları hatırlama performansları arasında bir ilişki olduğu ve bireylerin olumsuz bilgilerden kaçınmaya yönelik stratejiler izledikleri ancak bu stratejileri izlerken verdikleri ifadeler ile aynı anda vücutlarından alınan fizyolojik tepkilerin çeliştiği gözlenmiştir (Weinberger, 1990 akt. Parker, 1998: 23).

Son yıllarda yapılan birçok araştırmada bireylerin kimi olumsuz deneyimleri olumlu deneyimlere oranla daha az hatırladıkları gözlenmektedir (Boden, & Baumeister, 1997: 45; Davis, 1987: 585; Davis, & Schwartz, 1987: 155). Bastırmacı kişilik özelliği olduğu düşünülen bireylerde ilk otobiyografik anı daha ileriki yaşlarda hatırlanmaktadır. Eğer bu bireyler çocukluklarında olumsuz deneyimler yaşadıysa olumsuz çocukluk anılarını daha az hatırlayabildiği; hatırlanma sırasında daha iyimser bir tavır sergiledikleri; hatırlanmanın daha uzun sürdüğü gözlenmektedir (Caruso, & Spirrison 1996: 135; Davis, 1987: 585; Davis, & Schwartz, 1987: 155; Eysenck, & Derakshan, 1997: 597; Holtgraves, & Hall, 1995: 306; Myers, & Brewin, 1994: 288; Myers, & Derakshan 2004: 321; Myers, & Reynolds, 2000: 667; Newman, & Hedberg, 1999: 45; Spirrison, & McCarley, 2001: 315).

Davis ve Schwartz (1987: 155) bastırmacı baş etme stratejisi kullanan, düşük veya yüksek kaygı düzeyine sahip üç ayrı gruptaki katılımcılara genel, mutlu, üzgün, kızgın, korkulu ve endişeli oldukları en erken çocukluk anılarını hatırlamalarını ve ardından

hatırladıkları anıların duygu yoğunluğunu oranlamalarını istemişlerdir. Bastırmayı kullanan kişiler çocukluk dönemlerinden daha az olumsuz anılar hatırlamışlardır ve anı yaşları diğer gruplardaki katılımcılara oranla daha geçtir.

Genel olarak olumsuz duygusal deneyimlerin bastırılması ya da ketlenmesi söz konusudur. Serbest hatırlama deneylerinde ya da olumsuz bir ipucu kelime verildiğinde bu anılar olumlu anılara oranla daha zor hatırlanmaktadır. Davis (1990: 387) bastırmayı kullanan kişilerin olumsuz anılara ulaşmada sınırlı bir erişime sahip olduğunu ama bu kişilerin daha az olumsuz anıya sahip olduğunu gösteren herhangi bir kanıt olmadığını belirtmiştir. Bu durum bastırma kullanan kişilerin belleklerinde ketleyici süreçleri aktif olarak kullandıklarını göstermektedir. Genel olarak olumsuz duygusal deneyimlerin bastırılması ya da ketlenmesi söz konusudur. Serbest hatırlama deneylerinde ya da olumsuz bir ipucu kelime verildiğinde bu anılar olumlu anılara oranla daha zor hatırlanmaktadır.

1.1.1.2. Bilişsel-Sosyal Kesinti

Bilişsel-sosyal kesinti yaklaşımı çocuğun yetişkin dünyasına girmesiyle birlikte yetişkinliğin gerektirdiği sosyal ihtiyaçlardan kaynaklanan zihinsel değişikliklerin çocuklukta otobiyografik anıların hatırlanmasına etkisini vurgulamaktadır (Neisser, 1962: 63-70; Schachtel, 1947: 10-38). Bu yaklaşımda çocukluk amnezisi, geçmişteki (çocukluk) ve mevcut zamandaki (yetişkinlik) bilişsel şemalar arasındaki uyumsuzlukla açıklanmaktadır.

Hatırlama statik bir süreç değil inşaya dayalıdır ve gelişimle birlikte sosyo-kültürel faktörlerin bilişsel şemaları etkilediği savunulmaktadır. Bilişsel yapılar gelişim ile birlikte değişmektedir. Geçmiş deneyimleri hatırlamak için kodlama sırasında kullanılan şemalar ile hatırlama sırasında kullanılan mevcut şemalar (bellek yapıları) aynı olmalıdır. Ancak çocuklukta bilişsel şemalar yetişkinlikteki şemalar ile uyumlu değildir. Bu nedenle çocukluk anılarının yetişkinlikte hatırlanması mümkün değildir. İlk olarak zihinsel gelişim ve sosyal gerekliliklerin getirdiği bilişsel kesinti değişimden önceki olayları hatırlamayı zorlaştırmakta ya da olanaksız hale getirmektedir. Bu kesintinin doğası ve süresi kültürden kültüre farklılaşmaktadır. Belirli derecelerde unutma gözlenmektedir.

Schachtel (1947: 10-38) ve Neisser'a (1962: 63-70) göre çocuğun dünyası ile yetişkin bireyin sosyal yönelimli dünyası arasındaki farklılık çocukluk amnezisine neden

olmaktadır. Çocuklara oranla yetişkinler toplumsal kurallara bağılı olarak farklı sorumluluklar, değerler ve törelere maruz kalmaktadır. Erken dönemde oluşan bellek şemalarının yetişkin düşünce tarzının gerekliliklerini karşılayabilmesi için bilişsel işlevlerde değişiklik gerekmektedir. Kültür ve biliş birbirinden bağımsız değildir. Sosyo-kültürel faktörler bilişsel şemaların yapısını etkilemektedir. Sosyalizasyon sürecinde çocuk dil becerileri kazanmaktadır, büyüdükçe çevresi genişlemekte ve okula gitmeye başlamaktadır ve zaman geçtikçe daha karmaşık/sofistike anılar edinmeye başlamaktadır. Bu süreçte kültür neye önem verileceğine ve neyin göz ardı edileceğine etki etmektedir. O kültürde geçerli becerilerin kazanılması işlevsel hale gelecektir. Teori, çocukluk ve yetişkinlik dönemleri arasında önemli farklılıklar olduğu varsayılan kültürel normların olduğu yerlerde çocukluk deneyimlerinin daha az hatırlanacağını, kültürün çocukluktan yetişkinliğe geçişte görece süreklilik sağladığı kültürlerde, çocukluk anıları daha ulaşılabilir olacağını iddia etmektedir.

Ayrıca yetişkinler yaşamlarını bir dizi iyi tanımlanmış dönemler -geçmiş, şimdi ve gelecek- açısından düşündüğü için onların şemaları zengin bir hatırlama yapısını içermektedir ve bu ipuçları kullanılarak hatırlama kolaylaşmaktadır. Küçük çocuklar bu şemaya sahip değildir. Deneyimlerini kişisel bir anlatı oluşturacak şekilde düşünememektedirler. Bu anlatı daha sonra gelişecektir ama anlatı becerisi oluşmadan öncesinde olan olayları hatırlamak güç olacaktır.

Teoriye bir kanıt Fivush ve Hamond (1990: 231) tarafından sağlanmıştır. Araştırmacılar çocukluk amnezisinin bir hatırlama problemi olduğunu ileri sürmektedirler. Çocukluk ve yetişkinlik arasında şema değişikliği söz konusudur. Çocuklar bir olayı hatırladığında genel olarak olayın bir yetişkin için önemli olmayan yönlerine odaklanmaktadır. Bu nedenle zaman içinde olay benzersizliği ve çekiciliğini yitirmektedir ve unutulmaktadır.

İki dili konuşabilen göçmenlerle yapılan araştırmalar teoriye destek sağlar niteliktedir. Göçmenlerin ilk kültürleri ve çocukluklarında konuştukları dil ile yerleştikleri ikinci kültür ve bu nedenle öğrendikleri dil birbirinden oldukça farklı özelliklere sahipse bu iki dönem arasındaki anılar birbiriyle uyumsuz hale gelmektedir. Bu sorun zihinsel organizasyonun farklı biçimlerinin karşılaştırılmaz olmasından kaynaklanmaktadır. Çocukluktan hatırlanacak olaylar yetişkinlerin kullandığı aynı sözel mekanizma ya da aynı

şema kullanılarak kodlanmadığı için hatırlama mümkün olmamaktadır (Marian , & Neisser, 2000: 361, Otoy, 1987: 105).

Dilden bağımsız olarak kültürün değişiminin bu sürece etki ettiğine dair araştırma bulguları mevcuttur. Leichtman, Davies ve Wang (2000 akt. Wang 2003: 69) Çinli ve Amerikalı ortaokul öğrencilerine çocukluk anılarını açık uçlu bir biçimde Çince ya da İngilizce olarak sormuşlardır. Daha çok kültürleşen (iç sesi tamamen İngilizceye dönmüş, Çince daha az akıcı) katılımcılar 44.9 ay; Amerikalı katılımcılar 27.6 aydan ilk anılarını paylaşmışlardır. Mülakat yapılan dilden bağımsız olarak kültürel değişim bilişsel yapıda bir değişikliğe neden olarak otobiyografik anıların ulaşılabilirliğini engelleyebilir. Kültürel değişim daha önemli veya daha ani bir şekilde değiştikçe, keskinleştikçe çocukluk amnezisi deneyimleme ihtimali artmaktadır.

1.1.1.3. Sosyal-Kültürel Gelişim Teorisi

Sosyal-kültürel gelişim teorisi otobiyografik anıların bilişsel ve sosyal içeriğe sahip birden çok faktörden etkilenecek oluştuğunu savunmaktadır (Nelson, & Fivush, 2004: 486). Teoriye göre otobiyografik bellek iki yaş civarında oluşur ve çocukluk süresince gelişmeye devam eder. Birçok çeşitli beceri ve süreçler otobiyografik anıların oluşumunda yer almaktadır. Bu süreçler dil becerisi, benlik kavramı, anlatı anlayışı (narrative understanding), kültür, zamansal sıralama becerisi ve cinsiyet gibi sosyal, kültürel, biyolojik, bilişsel ve gelişimsel kavramları ve becerileri içermektedir. Dil gelişimi ve sosyal etkileşim sosyal-kültürel gelişim teorisinin temel kavramlarıdır.

Nelson ve Fivush'a göre otobiyografik belleğin gelişimindeki beceri ve süreçlerin çok boyutlu olması otobiyografik anıların çok boyutlu yaklaşımlarla açıklanmasını zorunlu hale getirmektedir. Var olan etkilerin zamanlaması, içeriğindeki çeşitlilik bireyler ve gruplar arasında gelişim ve hatırlama süreçlerinde farklılık yaratacaktır. Bu nedenle ilk otobiyografik anıların hatırlanmasında bireyler ve gruplar arasında içerik, yaş, nitelik farklılıkları görülmesi doğaldır.

İki yaş civarında benlik kavramı gelişmektedir ve çocuğun kendini ve diğerlerini göz önünde bulundurduğu çevrede konuşulanları anlama ve kendisini ifade etme becerisi gelişmektedir. Bellek gelişimi dil kazanımı ile paralel olarak devam etmektedir. Sosyal bağlam içinde anlatı becerilerini öğrenme süreci ebeveynler yardımıyla gerçekleşmektedir

(Fivush, 2002: 83). Çocukların zamana ilişkin zihinsel kavramları ve dili kullanma becerileri geliştikçe ebeveynleriyle diyaloglarında geçmişe referans vermeye başlamaktadır. Geçmişle ilgili konuşmalar, geçmiş deneyimlerin dil temsilleri yoluyla zihinde yeniden inşa edilmesine, çocukların olayların kişisel önemini öğrenmesine, olayları hatırlamanın sosyal önemini kavramasına yardım etmektedir (Fivush ve ark., 2006: 1568, Fivush, & Hudson, 1990: 223; Tessler, & Nelson, 1994: 303). Bu sayede çocuklar geçmiş olayları organize etmeyi ve bildirmenin normatif şeklini (geleneksel anlatı formları) öğrenmektedirler. Anı paylaşımları ilerledikçe, çocuklar kendileri ve başkaları ile ilgili daha karmaşık bir anlam oluşturarak daha yüksek bir bilinç düzeyine çıkmaya başlamaktadır. Zaman geçtikçe ebeveynlerin özellikle annenin hatırlatma stilleri tutarlı hale gelir (Reese, Haden, & Fivush, 1993: 403) ve bu öğrenilen etkileşim stilleri çocuğun bireysel repertuarının parçası haline gelir ve çocuk bu etkileşimleri içselleştirir (Fivush ve ark., 2006: 1568) ve geçmiş deneyimleri daha karmaşık şekilde organize ederek bu süreci yetişkinlikte de devam ettirir. Ebeveyn-çocuk arasındaki hatırlatma süreçleri çocukluk amnezisini azaltmaya yardımcı olur ve daha erken ve daha çok otobiyografik anılar oluşmasını sağlar (Peterson, Grant, & Boland, 2005: 622). Diğer bir deyişle bu şekilde çocukların bellek becerileri gelişimi desteklenmiş ve kolaylaştırılmış olur (Wang, 2007: 455).

Aile içindeki anı paylaşımlarının içeriği ebeveynlerin yetiştiği kültürel çevreye göre farklılaşmaktadır. Bireyci kültürlerde ebeveynler geçmiş deneyimler ile ilgili olarak çocuklarıyla kurdukları etkileşimleri sırasında çocuğun kendi duyguları, düşünceleri ve eylemleri vurgulanarak anlatılırken, toplulukçu kültürlerde çocuğun diğer kişilerle ilişkileri, ahlaki dersler ve sosyal normlar ve değerler vurgulanmaktadır (Fivush ve ark., 2006: 1568). Genel olarak paylaşılan deneyimler doğum günü partileri, tatiller gibi aile ve çocuk için özel günlerden seçilmektedir (Fivush, Haden, & Adam, 1995: 32).

Fivush, Habermas, Waters ve Zaman (2011: 321) tarafından da dikkat çekildiği üzere sosyal etkileşim ve otobiyografik bellek arasındaki ilişki, çocuk büyüdükçe ve geliştikçe aileden okula, biyografik roman türü kültürel eserler gibi sosyal ve kültürel kurumlara genişleyerek karmaşık bir hale gelmektedir. Bireysel anlatılar kültürel yaşam senaryoları, master anlatılar ve kültürel kanonik anlatı formları ve hatırlamada değerli bir eylem olarak görülen yerel sosyal etkileşimler tarafından şekillendirilmektedir. Örneğin, Batılı çocuklar ve kadınlar geçmiş anılarını Doğulu çocuklar ve erkeklere oranla daha

detaylı, özenli, tutarlı ve duygusal içeriğe sahip biçimde anlatmaktadır. Bu türden anlatı farklılıkları çocukların geliştiği sosyal ve kültürel bağlamlardaki farklılıklar incelendiğinde anlaşılabilir. Kültürlere ve cinsiyet yapılarına bağlı olarak ortaya çıkan farklılaşmalar sosyalizasyon sürecindeki ebeveyn-çocuk arasındaki ilişkiye dayanmaktadır. Batılı anneler ve kız anneleri, Doğulu anneler ve erkek annelerine oranla çocuklarıyla geçmiş deneyimleri paylaştığında daha detaylı ve duygusal açıdan zengin ifadeler kullanma eğilimindedir (Davis, 1999: 498; MacDonald ve ark., 2000: 365; Nelson, & Fivush, 2004: 486; Reese ve ark., 1996: 27, Wang, Conway, & Hou, 2004: 921).

1.1.1.4. Dinamik Gelişimsel Sistemler Yaklaşımı

Dinamik Gelişimsel Sistemler Teorisi, bir ya da başka bir gelişmeyi gerekli ya da temel almayı öneren yaklaşımlar yerine tüm otobiyografik bellek sistemi için daha küresel bir görüş gerekli olduğunu ileri sürmektedir (Reese, 2002: 137; 2009: 146). Bu yaklaşıma göre, pek çok teori davranışı daha basit, daha kolay çalışılabilir kısımlara bölerek kapsamalarını daraltmaktadır.

Otobiyografik bellek birçok becerinin aynı anda kullanılmasını gerektiren karmaşık bir yapıdır. Sistemin bir bütün olarak nasıl değiştiğini keşfetmek belirli bir yaş ve düzeyde ortaya çıkan anlık değişimlerin birbiriyle etkileşimine odaklanmak gerekmektedir. Gelişim sürecinde biyolojik, sosyal, bilişsel ve dilsel ögeler birbirine entegre edilmektedir. Pek çok düzeyde örüntüler kendi kendine örgütlenme ve birbiriyle ilişkili değişimler sergilemektedirler. Yeni karmaşık beceriler karmaşık bir sistemin parçalarının birbiriyle etkileşiminden ortaya çıkmaktadır. Biyolojiden kültür, dil ve bilişsel gelişim süreçlerine kadar çeşitli etki düzeylerinin bütünleşmesiyle çocukluk amnezisinin bitişi gerçekleşmektedir (Nelson, & Fivush, 2004: 486; Reese, 2002: 124).

Sosyal-kültürel gelişim teorisinde de öngörüldüğü gibi bu teoride de otobiyografik bellek, okul öncesi yıllar boyunca sosyal etkileşim ve bilişsel gelişim ile yavaş yavaş ortaya çıkmaktadır. Bu yıllarda birçok değişim ve gelişim yaşanmaktadır ancak teori önceki teorilerin aksine tek bir neden tespit etmek yerine pek çok düzeydeki örüntülerin kendi kendine örgütlenmesi ve birbiriyle ilişkili değişimler sergilemesi yoluyla otobiyografik belleğin oluştuğunu belirtmektedir. Paralel biçimde, birbirinden bağımsız olarak gerçekleşen tüm sosyal ve bilişsel sistemlerin kombinasyonu sonucu bütünleştirici

bir etki ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle belirli bir girdinin herhangi bir noktadaki etkisi tüm sistemin o noktadaki durumuna bağlı olarak kabul edilmektedir. Otobiyografik bellek gelişimde bilişsel gelişim, benlik kavramı gelişimi ya da dil gelişimi önemli bir role sahiptir ancak teoriye göre bu faktörlerden biri diğerinden daha öncelikli değildir ancak bu faktörlerin kombinasyonu çocukluk amnezisinin sona ermesi için yeterlidir (Grovenstein, 2013: 1).

Otobiyografik belleğin oluşması ile ilgili dinamik gelişimsel sistemler teorisine katkı sağlayan araştırmalar mevcuttur. Hayne ve Jack (2011: 136-145) yaptıkları araştırmada sosyal, biyolojik ve dil ile ilgili gelişmelerin tamamı otobiyografik belleğin oluşumunda etkili olduğunu ileri sürmüşlerdir. Nörolojik olgunlaşma, benlik kavramının gelişimi ve dil kazanımının başlangıcı iki yaş civarında otobiyografik belleğin oluşumu için basamak oluşturmaktadır. Bu aşamada yoğun amnezi döneminin bittiğine işaret etmekte ve aynı zamanda ilk anıların oluşması için platform oluşturmaktadır. Dört ve altı yaş arasında ise dil kullanma becerisindeki gelişim ve anıların diğer kişiler ile tartışılmaya başlanması otobiyografik belleğin gelişimine katkıda bulunmaktadır. Bu dönem görece bir amneziye işaret etmektedir. Bu değişimler aynı zamanda prefrontal kortekste meydana gelen değişimlerle desteklenmektedir. Bu sürece unutma da katkı yapmaktadır. Erken çocukluk döneminde kodlanmış anılar yaşlandıkça daha az ulaşılabilir olmaktadır. Zaman içinde hatırlamaya yardımcı olmak için gerekli ipuçlarına erişilemez. Sonunda bu anılar ulaşamaz hale gelebilir. Bu şekilde erken çocuklukta anı oluşturulmaktadır ancak daha sonra silinir.

1.1.1.5. Kimlik-Yaşam Öyküsü Yaklaşımı

McAdams'a (1985, 1996, 2004, 2006 akt. Nguyen 2008: 6-7) göre insanlar yaşam öyküleri yoluyla geç ergenlik ve erken yetişkinlik döneminde kimlik duygusu geliştirmektedirler. McAdams yaklaşımında yaşam öykülerinin organize edilme biçimini tanımlamaktadır, ilk anıların oluşumunu açıklamak üzere geliştirilmemiştir. Bu yaklaşıma göre geçmiş anılar tematik olarak birbirine bağlı olabilir ve çoğu zaman bireye ait yaşam öyküsü oluşturacak şekilde birbirine entegre edilmektedir. Birbiriyle ilişkili her olay kişiye anlam ve yapı sağlamaktadır ve kendisini tanımlamasına yardımcı olmaktadır.

Kimlik duygusu kişinin geçmiş anılarını, şimdi algısını ve yordanan geleceğe dayanan yaşam öyküleri yoluyla oluşturulur. Yaşam öyküsünü oluşturan deneyimler çocukluk dönemleri de dâhil olmak üzere tüm yaşantıyı kapsamaktadır. Geçmiş anılar kişinin yaşam öyküsü oluşturmak için birbiriyle bağlantılı ve bütünleşmiştir. Bu nedenle otobiyografik anıların hatırlanması kimlik oluşumu için gereklidir. Erken dönem anıları yetişkinlerin benlik kavramı için önemli bir işleve sahiptir. Yaşam öyküleri içerisinde erken dönem anıların yer alması, kim olduğu, ailesinde ve toplumdaki yerini görmesi açısından tarihsel ve süreklilik içeren bir perspektif sunmaktadır (MacDonald, Uesiliana, & Hayne, 2000: 374). Otobiyografik anıların ana amaçlarından biri kişinin geçmiş deneyimlerini diğerleri ile paylaşmasıdır. Kendisi için anlam ve önem arz eden geçmiş olayları diğer kişilerle tartışarak ve diğer kişilere yansıtarak birey, bellek ile ilgili daha karmaşık bir anlayışa sahip olur ve böylelikle otobiyografik anıları hatırlamak için bir motivasyon ve neden ortaya çıkar.

Teori, çocukluk döneminde otobiyografik anıların oluşumu ve organizasyonu ile ilgili önceki teorilerle (sosyal etkileşim ve sosyal kültürel gelişim teorisi) örtüşen bazı faktörlerin erken döneme ait otobiyografik anıları hatırlamada farklılık yarattığına dikkat çekmektedir. Bu teorilerden farklı olarak yetişkinlerin mevcut kimlik yapılarının çocukluk anılarını hatırlama biçimi üzerinde etki sahibi olduğuna inanılmaktadır. İlk olarak, kültürel cinsiyet rollerinin hatırlamadaki etkisini incelemiştir. Yaşam öyküsünü oluşturan deneyimler kültürel bağlamda gerçekleşmektedir ve bu deneyimlere ait anılar kişisel bilgilerin yanısıra kültürel ve toplumsal değerleri muhafaza etmektedir. Kimlik inşası, yaşam öykülerine dayalı olarak belirli kültürel cinsiyet rolleri çerçevesinde gerçekleşmektedir (Peterson, Noel, ve ark., 2008: 65). Örneğin, kadınlar duygusal, düşünceli ve geçmiş olaylara, kişiler arası ilişkilere önem veren kişiler olarak betimlenirken; erkekler, geçmişe daha az vurgu yapan ve mevcut durumları ile daha fazla meşgul, kendine güvenen, baskın ve bağımsız olarak görülmektedir. Sosyalleşme süreçlerine bağlı olarak gözlenen bu türden farklılaşmalar otobiyografik anıların hatırlanmasında da cinsiyete dayalı farklılıklara neden olmaktadır (Davis 1999: 498; Nelson, & Fivush, 2004: 486; Wang, Conway , & Hou, 2004: 123).

İkinci olarak ebeveyn-çocuk ilişkilerinin önemine ve hatırlatma işlevinin sıklığına dikkat çekmektedir (Fivush ve ark., 1996: 27, Nelson, & Fivush, 2004: 486). Bir diğer örtüşen özellik, otobiyografik anıların ana amaçlarından birinin başkalarıyla geçmiş

deneyimlerini paylaşarak kendini ifade edebilmek olduğunu göstermektedir. Bu hem olayları hatırlamak için bir motivasyon nedenidir hem de olayların tartışılması deneyimin önemini ve deneyime verilen kişisel anlamı arttırmaktadır (Nelson, & Fivush, 2004: 486). Bu sosyal faktörler bir kişinin hayatı boyunca her yerde ve sürekli bellek hatırlama etkileyebilir.

1.1.1.6. Benlik-Bellek Sistemi Yaklaşımı

Benlik-bellek sistemi yaklaşımı yetişkinlerin mevcut kavramsal benliğinin otobiyografik anıları hatırlamayı etkilediğini ileri sürmektedir. Bebeklik döneminden anı hatırlanamaması kavramsal benliğin mevcut hedefleri ile açıklanmaktadır (Conway, & Pleydell-Pearce, 2000: 278; Demiray, 2010: 13-15). Diğer yaklaşımların aksine çocuklukta olay yaşandığı sıradaki kodlama koşullarının yanısıra yetişkinlerin hatırlama sürecini dikkate almaktadır.

Yaklaşım, çocukluk dönemi de dâhil olmak üzere otobiyografik anıların hatırlama sırasında mevcut benliğin hedefleri ve ihtiyaçları doğrultusunda inşa edildiğini ileri sürmektedir. Buna göre, çocukluk amnezisi yetişkinlikte anıların hatırlanması sırasında aktif olan hedeflerin çocuklukta anıları kodlama sırasında aktif olan hedeflerin içeriği ve organizasyonu arasındaki tutarsızlıktan kaynaklanmaktadır. Çocuklukta temel ihtiyaçların kazanımı ile ilgili benlik hedeflerinin yetişkinlikteki karmaşık yapıdaki benlik hedefleri ile uyumsuzluk göstermesi doğaldır. Kodlama ve hatırlamada benlik hedefleri arasındaki bu türden bir tutarsızlık sonucu çocukluk dönemine ait anıları hatırlamada etkili ipuçlarına ulaşılmada zorluk yaşanmakta ve bu döneme ait anılar hatırlanamamaktadır. Bu dönemden hatırlanan anılar ise bireyin mevcut benliği ile uyumlu biçimde kodlanmış olayları temsil etmektedir.

Yaklaşımın göre kavramsal benliğin parçası olarak özyüklemeler (self-attributes) anı türünden (anının uzak geçmiş veya yakın geçmişten olması) bağımsız olarak otobiyografik anının içeriğini şekillendirmektedir. İlk otobiyografik anılar mevcut benlik ile uyumluysa anıların mevcut özyüklemeler ile uyumlu bir içeriğe sahip olması gerekmektedir. Örneğin, kişisel gelişim düzeyi yüksek bir bireyin kendi yaşamına dair hatırlayacağı ilk otobiyografik anı kişisel gelişim düzeyi düşük birine oranla daha gelişim teması içerecektir.

Demiray (2010) yaşları 19-29 arasında değişen 285 genç yetişkin, yaşları 47-64 arasında değişen 135 orta yaşlı katılımcının katıldığı araştırmada yaş farkına bağlı olarak katılımcıların mevcut kavramsal benliğinin erken dönem ve yakın dönem otobiyografik anıları hatırlamada yönlendirici görev üstlenip üstlenmediğini incelemiştir. Katılımcıların kavramsal benlik içerikleri (örn., öz yüklemeler ve gelecek zaman perspektifi) yaşa bağlı olarak gruplar arasında farklılık göstermiştir. Ancak, yaştan (genç yetişkin-orta yaşlı) ve anı türünden (çocukluk-yetişkinlik) bağımsız olarak katılımcının mevcut özyüklemeleri anıların içeriğine yansımaktadır. Bu etki her iki yaş grubunda da yakın dönem anıları için daha belirgindir. Benlik-bellek yaklaşımının öngördüğü şekilde mevcut kavramsal benlik erken dönem ve yakın dönem otobiyografik anıları hatırlamada hatırlanan içerik üzerinde yönlendirici göreve sahiptir (Conway, & Pleydell-Pearce, 2000: 261, Conway, Singer, & Tagini, 2004: 491).

1.1.1.7. Yaşam Deneyimlerinin Karmaşıklığı

Otobiyografik belleğin işlevleri benlik, sosyal ve yönlendirici işlev olmak üzere üç geniş sınıfa kategorize edilmektedir (Bluck, 2003: 113, Bluck, & Alea, 2002: 61, Bluck, Alea, Habermas, & Rubin, 2005: 91). Otobiyografik anılar, kişinin kendi geçmişinden anılar olduğu için, kişisel kimliğin/benliğin gelişimi ve korunması için önemlidir (Conway, & Pleydell-Pearce, 2000: 261). Bir diğer önemli işlevi, ilişkileri sürdürmek ve duygusal bağları güçlendirmektir (Fivush, & Nelson, 2004: 573). Anıları ile birlikte birey başkaları ile geçmişten gelen ortak hikâyelerin parçası olmaktadır. Yönlendirici işlev ise anıların sorun çözme ve ilerideki davranışı yönlendirmede geçmiş yaşantıları referans alma ile ilgilidir.

İlk otobiyografik anının başlangıç yaşındaki ve fenomenolojik özelliklerindeki değişiklikler otobiyografik anının işlevsel önemine göre farklılaşmaktadır. Otobiyografik anıların başlangıç yaşının çoğunlukla 3-4 yaş civarı olduğu belirlense de aile ve çocuk için önemli olan, geleceği etkileyecek belirgin (salient) nitelikteki olayların daha erken yaşlardan itibaren hatırlanabildiği görülmektedir. Aileden birinin kaybı, bir kardeşin doğumu gibi daha belirgin olaylar söz konusu olduğunda ilk anı yaşının 2 yaşa kadar inebildiği görülmektedir. (Eacott, & Crawley, 1998: 127, Kihlstrom, & Harackiewicz, 1982: 134, Usher, & Neisser, 1993: 155). Anıların yüksek düzeyde duygusal içeriğe sahip olması hatırlanabilirliğini arttırmaktadır. Yüksek düzeyde benlik ile ilişkili olaylar sıklıkla

duygusal içerik açısından da yoğunluğa sahiptir. Duygu yüklü olaylar sonrasında aktif bellek sistemi içinde organize olur, detaylı şekilde işlenir, temsil edilir ve yapılandırılmış bir biçimde yeniden eklenir ve unutulmaya karşı dirençlidirler (Conway, 1990: 799; Conway & Bekerian, 1987: 119; Miall, 1986: 389; Pillemer ve ark., 1988: 895; Waldfogel, 1948: 39). Conway (1990: 799), bilişsel sistemin duygusal deneyimlerle ilişkili olayları nötr olaylarla karşılaştırıldığında daha çok işlemlemeye dahil olduğunu, bu sayede otobiyografik bellekte olaylara ilişkin bilgilerin hatırlanmasının kolaylaştığını belirtmiştir.

Benzer şekilde yüksek düzeyde stres yaratan olaylar yaşamının bellek kalitesini arttırdığı ve hatırlamayı kolaylaştırdığı düşünülmektedir (Cordon, Pipe, Sayfan, Melinder, & Goodman, 2004: 101). Çok küçük yaşlarda yaşanan belirgin deneyimlerin çocukluk amnezisini azalttığı ve bu tür olaylar yaşayan kişilerin yaşamlarının ileriki dönemlerinde daha erken yaşlar için ilk anılarını hatırlayabildikleri görülmüştür. Travmatik anıların olumlu duygusal anılarla karşılaştırıldığında daha detaylı ve daha çok duygusal bilgi içererek hatırlandığı sonucu çıkarılmaktadır.

1.2. KÜLTÜREL BAĞLAMDA OTOBİYOGRAFİK BELLEK

1.2.1. Göç Deneyimi ve Psikolojik Etkileri: 1989 Bulgaristan Göçü

Göç; ekonomik, toplumsal, siyasi, çevresel, kültürel ya da bireysel nedenlerle bir yerden başka bir yere yapılan geçici, kısa ya da uzun süreli yerleşim ve barınma amacı güden, istemli/zorunlu bir yatay hareketlilik ve toplumsal değişme sürecidir (Çakır, 2011: 132).

İnsanların yer değiştirme faaliyetlerine neden olan koşullar, bulunulan yer ve zamana göre farklılık gösterebilmektedir (Bayraklı, 2007: 28). İşsizlik, daha iyi yaşam umudu, boş zamanları değerlendirme/dinlenme, aile parçalanması, çatışma, şiddet, terör, korku ve töre vb. gibi çok çeşitli sosyo-politik, sosyo-ekonomik, sosyo-psikolojik ve kültürel koşullar göçe neden olabilmektedir. İnsan ve toplum yaşamında oldukça geniş bir anlamı ve etkileri olan göç olgusu; iktisat, sosyoloji, coğrafya, psikoloji, hukuk ve siyaset bilimi gibi birçok sosyal bilim disiplinince çeşitli incelemelere konu olmaktadır (Oğrak, 1998: 25). Yapılan araştırmalarda olgunun çoğunlukla disiplinin ilgisi çerçevesinde

incelenmesi araştırmacılar tarafından bir eksiklik olarak dile getirilmekte ve araştırmacılar sıklıkla konunun çok boyutlu olarak ele alınmasının gerekliliğini vurgulamaktadırlar.

Göç, nedenleri ve sonuçları itibariyle toplumlar ve bireyler üzerinde kapsamlı bir değişmeye neden olmaktadır. Nitekim tarih boyunca meydana gelen bireysel ya da kitlesel birçok göç, dünyanın bugünkü nüfus dağılımını, toplumların sosyo-ekonomik-siyasi-kültürel yapısını ve gelişimini büyük ölçüde şekillendirmiştir ve şekillendirmeye devam etmektedir (Gün, 2007: 27). Dünya üzerindeki tüm toplumlar üzerinde geniş etkiler yaratan göç olgusu nedeniyle çoğu zaman hem göçe maruz kalan hem de göç veren ülkelerde çeşitli yasal, toplumsal ve bireysel düzenlemeler yapılmaktadır.

Göç deneyimi çeşitli nedenlerin insan zihninde meydana getirdiği güdülenmelerin, mekânda yer değiştirme amacıyla eyleme dönüşümü ile başlamakta, mekânda yer değiştirme, yerleşme, uyum ve bütünleşme aşamalarıyla devam eden dinamik, çok boyutlu ve karmaşık bir süreci ifade etmektedir (Çakır, 2011: 131). Göç ile birlikte çoğu zaman farklı bir dil, farklı üretim ilişkileri, farklı sosyal örüntü ve ilişkilere maruz kalan bireyler için göç büyük bir değişim ve dönüşüm içermektedir (Kuşdil, 2014: 149).

Tarihsel süreç içinde göç hareketlerinin artan çeşitliliğiyle birlikte göç eylemini gerçekleştiren göçmenlerin sosyal ve kültürel özellikleri de çeşitlilik göstermektedir (Ciğerci-Ulukan, 2008: 9). Çeşitli etkenler nedeniyle gerçekleştirilen göçler, göçün her aşamasında farklı sosyal ve kültürel özellikteki göçmenler için olumlu ve olumsuz deneyimleri bir arada barındırmaktadır. Bu süreci yaşıyan göçmenlerin tutum ve davranışları sıklıkla psikiyatri, psikoloji ve sosyal psikoloji araştırmalarına konu edilmektedir. Bu konuda yapılan araştırmalar göç süreciyle birlikte göçmenlerde ortaya çıkan travmatik etkilerin anlaşılması ve çözümlerinin üretilmesi açısından önem taşımaktadır (Demirel, 2004: 7).

Araştırmalar göçle birlikte göçmenlerin psikososyal iyilik hali başta olmak üzere tüm sağlık göstergelerinin olumsuz etkilendiğine işaret etmektedirler. Göçmenlerin fiziksel ve ruh sağlıkları; göçe neden olan olumsuz yaşantılar, göç süresince yaşanan çeşitli zorluklar, göç edilen ülkede karşılaşılan koşullar, göçmenlerin özellikleri gibi kültürel ve psikolojik faktörlerden etkilenebildiği gibi çevrelerini meydana getiren coğrafî ve iklime bağlı değişikliklerden bile etkilenebilmektedir (Sequin, 1956 akt. Gün, 2007: 28; Bhugra & Arya, 2005; Kinzie, 2006; Mossakowski, 2007; Vieno, Santinello, Lenzi, Baldassari, &

Mirandola, 2009 akt. Kuşdil, 2014: 157). Kısacası, göçmenler göçün ve göçmenlerin özelliklerine bağlı olarak göç süresince, geldikleri topluma uyumda ve bir bütün olarak değişik bir yaşama alışmada farklı ölçülerde de olsa güçlüklerle karşılaşabilmektedirler.

Bu süreç göçmenin psikolojik sağlığı üzerindeki etkilerin koruyucu ve risk faktörlerine bağlı olarak değiştiğini göstermektedir. En önemli etkinin göç deneyiminin kendisinden çok, göç edilen ülkede karşılaşılan koşullar olduğu görülmektedir. Bu koşullar, hem göçmen bireyin bağlı olduğu kimlik grubu bazında, hem de göç edilen ülkenin bu gruplara yönelik bakış açısı kapsamında ele alınmak durumundadır (Kuşdil, 2014: 153). Göç sonrasında yerleşilen bölgelerin göç ettikleri bölgelere benzer kültürel özellikler taşımaları veya kendilerine benzer özelliklere sahip göçmenlerin bulunması gibi sosyal destek mekanizmalarının varlığı koruyucu etki yaratmaktadır. Aksi şekilde bireylerin kendilerine yabancı bir bölgeye yerleşmiş olmaları sorun oluşturmaktadır. Ev sahibi toplumların gösterdiği olumsuz tavırlar nedeniyle göçmenler dışlanma ve yabancılaşma duyguları yaşayabilmektedirler (Kuşdil, 2014: 152). Bir diğer risk faktörü göçün zorunlu olmasıdır. Zorunlu göç devletlerin uyguladığı ekonomik, siyasal, sosyo-kültürel politikalar, etnik ve terör gibi sorunlar ve yaptırımlar nedeniyle topraklarını, bölgelerini, ülkelerini terk etmek zorunda kalanların yaşadığı bir süreçtir (Çakır, 2011: 132). Genel özellikleri itibariyle göç ve göç sürecinde yaşanan zorlayıcı etmenlerin fazlalığı süreci sarsıcı, sancılı, travmatik, dönüştürücü ve stres yaratan bir duruma dönüştürmektedir (Kaderli-Yapıcı, 2008: 98).

Göç gibi travmatik bir deneyim söz konusu olduğunda en riskli grupları çocuklar, ergenler ve kadınlar oluşturmaktadır (Szapocnik ve arkadaşları, 1993: 48; Westermeyer, 1986: 39; Trovato, 1986: 32 akt. Ekinci, 2008: 15; Kuşdil, 2014: 161). Çocuklar ile ilgili olarak yapılan incelemelerde göç sırasında çocuğun maruz kaldığı doğrudan bir travma görülme bile çocukların kendi yaşadıkları ile birlikte ebeveynlerin yaşadıklarının çocuklara yansımaları aile yaşamı olumsuz yönde etkilendiği ve çocuklarda psikolojik ve psikosomatik bir dizi belirti ortaya çıkabildiği bilinmektedir (Ekinci, 2008: 15; Sabuncuoğlu, 1998: 6-7).

Araştırmalar göçlerin bireylerin yaşamları üzerinde çeşitli etkilere sahip olduğunu göstermektedir. Araştırmacılar göçün niteliğinin, göçmenin özelliklerinin ve göç edilen ülkenin koşullarının önemli olduğunu; her göçün nedenleri ve sonuçları bakımından eşsiz

olduğunu belirtmektedirler. Benzer sebeplerle benzer yerlere göç eden benzer grupların aralarında pek çok farklar ortaya çıkabilmektedir (Rumbaut, 1994: 748). Araştırmanın konusu Cumhuriyet Döneminde Bulgaristan'dan Türkiye'ye gerçekleştirilen son göç olan 1989 Göçüdür. 1989 Göçü ve Bulgaristan Türklerinin yüz yılı aşkın bir geçmişe dayanan göç hareketleri, kişisel tercih ve nedenlere bağlı değil, ortak ve benzer tarihi, politik, ekonomik, sosyal ve psikolojik nedenlere bağlı kitlesel yer değiştirmelerdir (Kaderli-Yapıcı, 2008: 254).

1984-1989 yılları arasında Türk azınlığa yönelik izlenen asimilasyon politikalarının bir sonucu olarak gerçekleşen 1989 Göçü siyasi temelli yönlendirilen bir göçtür (Kolukırık, 2006: 1-2). Bu süre zarfında Türklerin sosyal ve kültürel varlıklarını ortadan kaldırmayı amaçlayan ve birbirlerini tamamlayan politikalar yürütülmüştür (Koçancı, 2003: 44). Türklerin birçok alandaki yurttaşlık hakları kısıtlanmış ve ayrı bir azınlık olarak varlığını devam ettirmelerine olanak sağlayacak koşullar ortadan kaldırılmıştır (Tahir, 2009: 57). Göç eden aile ve bireylerin kendi iradeleri söz konusu olmasına rağmen göçe zorlayıcı etmenler ön plana çıkmaktadır (Üstündağlı, 2009: xvi). Dini, ekonomik, kültürel, eğitime dayalı asimilasyon faaliyetleri göçü özgür irade boyutunun ötesine taşıyarak mecburiyet durumuna sokmuştur (Üstündağlı, 2009: xvi).

Etnik bütünlüğü sağlama gerekçesiyle tek bir millete dayalı komünist devlet inşa etme amacıyla milli kimlikleri esas almadan, bütün Bulgaristan vatandaşları arasında kardeşliği ve sosyal dayanışmayı ilke edindiği teması işlenerek siyasi, kültürel ve sosyal ve ekonomik alanları kapsayan birçok uygulama hayata geçirilmiştir (Bell, 1999: 239-240; Tahir, 2009: 54). 1945 yılından itibaren başlayan program 1956 yılında resmi devlet politikası biçimde şekillenmeye başlamış, 1970'li yılların başından itibaren politik uygulamalar ve prensipler düzeyinde sertleşmeye başlamıştır (Çağlayan, 2007: 27). 1984-1989 yılları arasında yaşanan radikal gelişmeler uygulamayı katı bir asimilasyon politikasına dönüştürmüştür (Çağlayan, 2007: 30; Tahir, 2009: 84-97; Tunçoku, 1990: 243).

1980'li yılların başlarında yürütülen politikaya bilimsel ve hukuki geçerlilik kazandırmak amacıyla birçok araştırma ve yayın yapılmıştır. Bu temelde yapılan çalışmalar Bulgaristan'da etnik gruplar olmadığı ve tek bir Bulgar ulusu olduğu; Bulgaristan'da yaşayan Türklerin Osmanlı İmparatorluğu döneminde dilsel ve dini

asimilasyona uğradığı tezini savunmuştur (Çağlayan, 2007: 30). Yönetimin iktidarda olduğu 1954-1989 yılları içinde yapılan Türk azınlık tanımlamaları söz konusu politikalar çerçevesinde 'Türk azınlık', 'Türk Ahalisi', 'Türk kökenli Bulgaristan vatandaşları', 'Bulgar Türkleri', 'Bulgaristan Müslümanları', 'Müslümanlaştırılmış Bulgarlar' ve nihayetinde 1984 yılından sonra 'Bulgaristan'da Türk yok' biçiminde bir evrimsel süreç izlemiştir (Kader, 2005: 125; Oran, 1993: 115; Pickles, 2001: 3; Tahir, 2009: 84-85: 104).

Bu çalışmalar sonrası "Soya Dönüş/Yeniden Doğuş Süreci" olarak adlandırılan süreç, 1984 yılı Aralık ayında Türklerin isimlerinin Bulgar isimleriyle değiştirilmesiyle başlamıştır (Ciğerci-Ulukan, 2008: 71; Kayapınar, 2003: 207; Tahir, 2009: 89; Yılmaz, 2008: 48-54: 183). İsim değişikliği sırasında yerel otorite sabahın erken saatlerinde, asker ve polis eşliğinde, tüm haberleşme araçları devre dışı bırakarak evlere girmiş ve aile üyelerinin Türkçe isimlerinin yer aldığı kimlik belgeleri Bulgar isimli kimlik belgeleri ile değiştirilmiştir (Tahir, 2009: 91). İsim değiştirme işlemi geçmişe dayalı olarak da uygulanmış ve bu çerçevede doğum kayıtları, daha önce Türkiye'ye göç etmiş ve ölmüş kişilerin resmi evraklardaki isimleri, mezar taşlarındaki isimleri değiştirilmiştir (Zhelyazkova, 1998: 11; Dayıoğlu, 2005: 296). Değişikliğe direnenlere sağlık hizmeti vermeme, işe almama/çıkarma, eğitim hakkı vermeme, fiziki şiddet uygulama ve bunun gibi gündelik yaşamlarını sürdürmeye engel teşkil edecek zora dayalı yaptırımlarda bulunulmuştur (Dayıoğlu, 2005: 297; Tahir, 2009: 92; Yılmaz, 2008: 54-55). Uluslararası örgütler tarafından yaralanma ve ölüm vakaları olduğu belgelenmiştir (Helsinki İzleme Raporu, 1986: 112 akt. Ciğerci-Ulukan, 2008: 73; Oran, 1993: 115). Uygulamayı protesto etmek amacıyla düzenlenen mitingler de şiddet yoluyla bastırılmıştır.

Süreç, ulusal bilincin yerleşmesinde çok önemli olan ve kültürlerin taşıyıcı olan dil, dini inanç, çalışma koşulları, hayat standardı, aile yapısı, eğitim ve sosyal ilişkiler üzerine yapılan değişikliklerle devam etmiştir. Türklere ait gazete, dergi ve radyo gibi basın yayın organlarının yalnızca Bulgarca yayın yapmalarına izin verilmiş ve bu yayın organları hükümetin kontrolünde propaganda aracı olarak kullanılmıştır (Tahir, 2009: 95; Yılmaz, 2008: 57-58). Benzer şekilde posta ve telefon gibi iletişim araçları denetlenerek Türklerin, Türkiye ve dünyadaki güncel gelişmeleri takip etmelerini engellemek ve Türkiye ile olan bağlarının koparılması amaçlanmıştır (Ciğerci-Ulukan, 2008: 73; Tahir, 2009: 97; Yılmaz, 2008: 61). Tiyatrolarının faaliyetleri durdurulmuş ve kütüphanelerde bulunan Türkçe kitaplar toplatılmıştır (Ciğerci-Ulukan, 2008: 73). Aile bireylerinin kendi aralarında

konuşmaları da dâhil olmak üzere kamusal alanlarda ve tüm devlet dairelerinde Bulgarca dışında dillerin konuşulması yasaklanmıştır (Dayıoğlu, 2005: 298; Özlem, 2010: 63; Tahir, 2009: 94; Yılmaz, 2008: 57). Şalvar gibi kadınların geleneksel giyim biçimleri konusunda uygulamalar yapılmış, Türk kültürüne ait kıyafetlerin giyilmesi yasaklanmıştır (Ciğerci-Ulukan, 2008: 73; Çağlayan, 2007: 32; Tahir, 2009: 94). Dini ritüellerin toplu halde yapılmasına, dini bayramların kutlanmasına, cenaze merasimlerini inançları doğrultusunda gerçekleştirmelerine izin verilmemiş ve ibadet yerleri kapatılmıştır (Çağlayan, 2007: 32; Koçancı, 2003: 57; Özbir, 1986: 44; Tahir, 2009: 95). Bu paralelde sosyalizm ile ilgili siyasi içerikli bayram ve törenlerin uygulanması zorunlu kılınmıştır (Özlem, 2010: 64; Yılmaz, 2008: 63-64). Ekonomik alanda kırsal kesimlerde tarım ve hayvancılıkla uğraşan Türk azınlığın kamu kurum ve kuruluşlarında çalışmalarına izin verilmemiş, en alt düzeyde yönetici olmasına imkân verilmemiştir (Yılmaz, 2008: 202).

Bir diğer uygulama alanı eğitim olmuştur. Anadilde eğitim hakkı ellerinden alınmış ve bu çerçevede çocuklar 3-7 yaşları arası itibaren 'gradina' adı verilen okul öncesi eğitim kurumlarında Bulgarca eğitim almaya başlamakta ve ardından Türk çocuklarının ve gençlerinin Bulgar kültürü hakkında bilgi sahibi olmaları ve en önemlisi de komünist idealler doğrultusunda eğitilmeleri bu temelde eğitim hayatlarını sürdürecektir şekilde planlanmıştır (Koçancı, 2003: 63; Özlem, 2010: 64; Tahir, 2009: 93; Yılmaz, 2008: 42: 59).

Öncelikle halk, kendi dini ve milli kimliğini ortaya çıkaran bütün etkenleri gizli şekilde uygulamaya başlamıştır (Yumerov, 2010: 18). Ancak toplumsal çalkantılar, baskılar ve gelecekle ilgili belirsizliklerin artmasıyla birlikte tepkiler giderek artmaya başlamıştır (Bayraklı, 2007: 130). Uygulanan her yeni baskı politikasıyla birlikte Türk azınlığın huzursuzluğu artmış ve bu durum zaman zaman çeşitli mitingler, bildirimler, protesto gösterileri, yürüyüşler, açlık grevleri gibi bir dizi eyleme dönüşmüştür (Çağlayan, 2007: 33-35; Tahir, 2009: 101-105). Hükümetin tutuklama, işkence, ölüm ve sürgüne gönderme gibi yaptırımları nedeniyle kişisel ve küçük çaplı direniş eylemleri örgütlü ve kitlesel eylemlere dönüşmemiştir (Alp, 1990: 226; Dayıoğlu, 2005: 300; Tahir, 2009: 101). Ancak yine de 1989 yılı Mayıs ayından itibaren yapılan gösteri ve eylemlerde ciddi bir artış olmuş ve giderek diğer bölgelere yayılmıştır (Çağlayan, 2007: 33-34). Gelişen tüm bu şartlar altında Bulgaristan yönetimi, gösterileri organize eden ve düzenleyen liderleri sınır dışı etse de yaşanan olayların Türk ve Dünya kamuoyuna yansımalarını önleyememiş

ve Türkiye'den de sınır kapılarını açmasını istemiştir (Çağlayan, 2007: 35; Memişoğlu, 2002: 272). 6-7 Haziran 1989'da ilk olarak Türkiye sınırına yakın köyler ile başlayan göç hareketi kısa sürede kitlesel bir hal alarak Bulgaristan'ın tüm kesimlerindeki Türkleri kapsamıştır (Tahir, 2009: 105). Üç ay gibi kısa bir süre içerisinde 313.894 kişi göçmen olarak Türkiye'ye gelmiştir (Çetin, 2008: 56; Çağlayan, 2007: 36; Toğrol, 1989: 1-2; Yılmaz, 2008: 156).

Göçmenler gerek Türkiye'ye göç etmeden ve gerekse yolculuk sırasında ve yerleşim yerlerine vardıklarında birçok zorlukla karşılaşmışlardır (Yılmaz, 2008: 156). Ayrıca, göçün ani bir sürgün hareketi olması sebebiyle, göçmenler, ne zihinsel, ne duygusal ve ne de maddî bir göç hazırlığı yaşayamamışlardır. Bu da, doğal olarak, göçmenlerin göç sonrasında ani ve oldukça yoğun bir yoksunluk travması yaşamalarına neden olmuştur. Bütün bunların yanında, göçmenlerin, göç ettikleri süreçlerde, Türkiye'nin içinde bulunduğu şartlar, göçmenlerin sıkıntılarını arttırmıştır (Kaderli-Yapıcı, 2008: 336).

Aynı zamanda nedenleri, koşulları, imkânları ve sonuçları açısından da 1989 göçü, diğer göçlerden farklılaşmaktadır (Kaderli-Yapıcı, 2008: 262). Bulgar devleti, göç etme talebinde bulunan vatandaşları üzerindeki baskısını son ana kadar devam ettirmiştir (Kaderli-Yapıcı, 2008: 311). Göç sırasında bütün aileler, göç izni verilip verilmeyeceği veya ne zaman yola çıkacaklarına dair habersiz bırakılmışlardır. Göç izinleri özellikle gece saatlerinde verilmiş ve çoğunlukla haber verildikten kısa bir süre sonra göç etme zorunluluğu getirilerek gerçekleştirilmiştir (Kaderli-Yapıcı, 2008: 305; Yılmaz, 2008: 156). Aile üyelerinin bazılarının pasaport ve vize işlemleri tamamlanamaması halinde ailenin diğer bireylerinin sınır dışı edilmesi 'parçalanan aileler' sorununu meydana getirmiştir (Çetin, 2008: 60).

Göç sırasında Bulgar devleti, Türklerin bázılarını eşyasız ve hazırlıksız bir şekilde, birkaç saat içinde sınır dışı etmiş; bázılarının yanlarına yalnızca sınırlı sayıda eşya almalarına izin vermiş ve bázılarını da, yanlarına hiçbir eşya almayarak yalnızca üzerindeki giysilerle göçe zorlamıştır. Devletin göç kuralları, günden güne farklılık göstermiş ve göç eden ailelere sınırlarda görev yapan memurların keyfi isteklerine ve ruhsal durumlarına göre farklı şekilde uygulamalar yapılmıştır (Kaderli-Yapıcı, 2008: 263).

Bu yer değiştirme hareketi sosyoekonomik olarak da birçok gücülüğü beraberinde getirmiştir (etin, 2008: 60). Birçoğunun evlerine, banka hesaplarına, el konulmuştur (etin, 2008: 60). Oradaki taşınmazlar yaşanan karışıklık ortamında paraya çevrilmemiştir (etin, 2008: 60; Tahir, 2009: 105). Göçmenler, göç sırasında, sahip oldukları her türlü imkânı ve maddî varlıklarını geride bırakarak Türkiye'ye gelmişlerdir (Kaderli-Yapıcı, 2008: 267). Bu durum, g sonrasındaki zorluklardan daha yoğun bir şekilde etkilenmelerine neden olmuştur.

Göç etme şartlarının göç sonrası süreci etkileme biçimini, maddî ve psikolojik olarak değerlendirmek mümkündür. Hem yolculuk hem de sonraki olumsuz koşullar süreci oldukça yıpratıcı ve zor bir hale sokmuştur. Göçmenlerin Türkiye'ye geldikten sonra yeni hayat düzenlerini kurması kolay olmamıştır (Ciğerci-Ulukan, 2008: 168). İlk yerleşme sürecinde çoğunlukla akrabalarının evlerinde birkaç aile birlikte kalmışlardır (Ciğerci-Ulukan, 2008: 168). Akrabaları olmayanların okul ve yurtlar ve çadır kentler gibi geçici iskn yerlerinde barındırılmaları sağlanmıştır. Birkaç ailenin aynı eve yerleştirildiği durumlarda kazançlar ortak olarak toplanıp zorunlu giderler için ortak olarak harcanmıştır. Ardından devlet tarafından sürekli olarak yaşayacakları iskn yerlerinin (kalıcı göçmen konutları) sağlanması ve buralara nakledilmeleri, meslek niteliklerine göre iş imkânı sağlanması, sağlık ve eğitim sorunlarının ozlmesi, gıda ve kira yardımı yapılması ve yeni ortama uyum sağlamaları, kısa süre içinde gerçekleştirilmeye çalışılmıştır (Ciğerci-Ulukan, 2008: 170; ağlayan, 2007: 173; Konukman, 1990: 100; nal, 2008: 50; Yılmaz, 2008: 147:151-152).

Bulgaristan göçmenleri ile g sonrasında yapılan çeşitli psikolojik taramalarda göçmenlerin psikolojik sağlık açısından olumsuz göstergelere sahip olmadıkları görülmektedir. Ancak bulgular yetişkinler ve çocuklar için farklı sonuçlar ortaya koymaktadır. Örneğin, Yenilmez ve arkadaşları (2007: 21-28) psikolojik sağlık ile ilişkili araştırmalarında Eskişehir'de yaşayan 85 göçmen ve 98 yerli yetişkini karşılaştırmış; araştırmada yetişkin gruplar arasında psikolojik sağlık ile ilişkili önemli bir fark bulunmazken; çocuklarda gruplar arasında farklılık olduğu gözlenmiştir. Benzer şekilde Sabuncuoğlu (2003: 134-141) 1989 yılında Bulgaristan'dan Türkiye'ye göç eden anneler ve çocukları ile yaptığı psikolojik sağlık taramasında annelerin yüksek düzeyde bir psikolojik sorun belirtisi göstermediklerini ancak çocuklarda travmaya uğramış veya klinik tedavi alan çocuklara benzer düzeyde belirtiler olduğunu saptamıştır. Bulgular, g gibi

travmatik bir deneyimin çocuk ve gençlerin kişilik gelişimleri üzerindeki etkisinin, yetişkinlerle karşılaştırıldığında daha yoğun ve belirleyici olabileceğini göstermektedir ve bu bulgular 1989 Bulgaristan Göçünün etkileri bakımından göçmenlerin yaşamlarında önemli psikolojik sonuçlara neden olabileceğini düşündürmektedir.

1.2.2. Sosyal Kimlik ile Özdeşleşme

Toplumsal düzende gruplar; orantısız güç, statü ve prestij ilişkilerine dayalı olarak hiyerarşik bir yapı içinde organize olmaktadır. Her grup, içinde bulunduğu sosyopolitik bağlamın egemen değerlerine, geçmiş ve mevcut zamandaki gruplar arası ilişkilerine bağlı olarak kendi kimliğini tanımlamaktadır. Farklı etnik grupların bir arada yaşadığı toplumlarda, toplum içinde azınlık/çoğunluk, alt/üst toplumsal konuma sahip olma çoğu zaman birlikte görülen durumlardır ve yine çoğu zaman azınlık grupları toplumda çoğunluk gruplarından daha düşük bir konuma sahip olmaktadır (Hortaçsu, 2007: 80; Turner, 1988: 114).

Sosyal kimlik; bireyin kendisi için anlamlı olan bir sosyal grup üyeliğine yüklediği değer ve duygusal anlamlılıktan kaynaklanan benlik algısıdır (Tajfel, 1982: 2 akt. Demirtaş, 2003: 130). Toplulukla dayanışma içinde olma hissi, aitlik hissi ve bağlanma duygusu ile ilişkilidir. Makro düzeyde sosyal kimlikler soyut oluşumlardır. Toplum içerisinde bireyler kendilerini sosyal kimlikleri aracılığıyla, grup üyelikleri temelinde, diğerlerine göre konumlamaktadırlar ve bu türden bir konumlama bireylere aidiyet duygusu, evlerinde olma hissi yaşatmaktadır (Tajfel & Turner, 1986: 40).

Sosyal kimlik kazanımı sürecini açıklamada kapsamlı bir değerlendirme Sosyal Kimlik Teorisi (Tajfel & Turner, 1979: 33-44) tarafından gerçekleştirilmiştir. Sosyal Kimlik Teorisi; sosyal kimliğin *bilişsel*, *değerlendirici* ve *duygusal* olmak üzere üç öge tarafından belirlendiğini ileri sürmektedir. Bilişsel öge sosyal sınıflandırma süreci, değerlendirici öge iç-dış grup statüsü karşılaştırma süreci ve son olarak duygusal öge grupla özdeşleşme ile ilişkilidir. Bilişsel öge olan sınıflandırma süreci, sosyal kategoriler aracılığıyla gerçekleşmektedir. Bireyler dış dünyada kendi konumlarını belirlemek ve tanımlamak için sosyal kategorizasyon sürecinden yararlanmaktadırlar. Bu özellikleri ile sosyal kategoriler, toplumsal hayatı düzenlemeye yarayan bilişsel araçlar olarak

görülmektedir. Birey, mevcut sosyal kategoriler yoluyla sahip olduğu grup üyeliklerinden yola çıkarak toplum içindeki konumunu belirleyen kendi sosyal kimliğini edinmektedir.

Bireyin grubuna ilişkin aidiyet ve bağlılık duygusu “sosyal özdeşleşme” olarak tanımlanmaktadır (Tajfel, & Turner, 1979: 40). Özdeşleşmenin gerekli ve yeterli koşulu sınıflamadır. Sosyal özdeşleşmenin gerçekleşmesi için bireyin “*kendini belli bir grubun üyesi olarak görmesi ve kendini sınıflandırması*” (sosyal kimlik), “*bir gruba bağlanması*” ve “*gruba değer vermesi*” gerekmektedir (Ellemers, Kortekaas & Ouwerkerk, 1999: 371). Kendini sınıflandırma, bireyin algılarını ve duygularını etkilemektedir ve bu süreçte birey kendisini grupla ne denli bütünleşmiş görürse, birey ve grup arasındaki farklar o denli azalır ve bu sayede birey kendisini grubun kalıpyargılarına benzer olarak görmektedir. Bu türden bir sınıflandırma dış-grup üyelerini de olduğundan daha farklı algılamasına neden olmaktadır.

Gruba bağlılık, kişinin grubunu yaşamının önemli bir parçası olarak görmesi ve kendi kaderini grubun kaderine bağlamasıdır. Her grup kendini diğer gruplardan farklı olarak konumlandırmaktadır ve bu farklılık genelde grubun çıkarları doğrultusunda olumlu yönde, grubu diğer gruplardan üstün kılacak özellikler içermektedir.

Gruba değer verme ise, grubu olumlu değerlendirme ve grup ile gurur duyma biçiminde tanımlanmaktadır. Bireyin ait olduğu grupların taşıdığı değer, aynı zamanda bireyin kendi sosyal kimliğine ait değeri etkilemektedir (Larry & Verkuyten, 1999; Tajfel, 1981; Turner ve ark., 1987 akt. Hortaçsu, 2007: 33). Teori, bireylerin olumlu bir benlik algısına sahip olma çabası içinde olduğunu varsaymaktadır. Bu temelde, teoride bireyin grup üyeliği benlik değerlendirmeleri ile ilişki içinde değerlendirilmektedir.

Sosyal kimlikleri aracılığıyla bireyler kendilerini dış grup üyeleri ile karşılaştırabilmektedir (Turner & Reynolds, 2012: 403). Yaptığı karşılaştırmalar sonucunda sosyal kimlikleri ile ilgili olumlu ya da olumsuz yargılar geliştirebilirler (Hogg & Abrams, 1988: 19). Bu nedenle sosyal özdeşleşme değişken bir yapı sergilemektedir. Araştırmalar sosyal özdeşleşmenin düzeyini belirleyen çeşitli etmenler bulunduğunu göstermektedir (Hortaçsu, 2007: 73-87). Sosyal özdeşleşme bazı gruplarda yüksek bazılarında düşük, aynı grup için duruma göre yüksek ve düşük, aynı grubun bazı üyelerinde yüksek, bazı üyelerinde düşük olabilir (Hortaçsu, 2007).

Grubun içinde bulunduğu sosyopolitik bağlamın egemen değerleri, grubun geçmiş ve mevcut zamandaki gruplar arası ilişkileri, özdeşleşme düzeyini etkileyen faktörlerden biridir (Hortaçsu, 2007: 73-87). Sosyal Kimlik Kuramı bu temelde hem gruplar arası ilişkileri hem de birey grup ilişkisini değerlendirmek için önemli bir perspektif sunmaktadır. Örneğin, teoriye göre özdeşleşme düzeyinin yüksek olduğu kişiler grubun yaşadığı toplumsal olaylara kişisel anlam yükleme eğilimi taşımaktadır. Bu özelliğe sahip kişiler, sosyal kimliklerine özdeşleşme düzeyi düşük olan kişilere oranla görece olarak daha fazla önem vermektedirler.

Bireyin içinde bulunduğu toplumsal yapıya ilişkin tarihsel, ekonomik, politik koşulların yapısı ve değişkenliği birey grup arasındaki ilişkiyi bağlama duyarlı hale getirmektedir (Turner, 1988: 114). Örneğin araştırmamızın örneklemini oluşturan göçmen grup Osmanlı İmparatorluğunun günümüz Bulgaristan sınırları içerisinde yer alan topraklarını kaybetmesi sonucu buralarda yaşayan Türk ve Müslüman topluluklardan oluşmaktadır. Bu grupların tarihsel süreç içinde yaşadıkları topraklarda azınlık durumuna düşmesi ile ulus devlet inşası yolunda edinilen çeşitli politikalar bu grupların etnik ve dini farklılığı, bu grupların egemen grupla ilişkisini etkilemiştir. Sosyal Kimlik Teorisi, sosyal kimliğin belirgin olduğu durumlarda bireylerin grup bilincini ön plana çıkararak bireysel kimlikten çok grup üyeliğine ve değerlerine önem vereceğini ve grup ile hareket edeceğini belirtmektedir (Turner, 1988: 115).

Sosyal Kimlik Teorisi azınlık grubu üyelerinin gruplarıyla özdeşleşme düzeylerinin çoğunluk grubu üyelerinden yüksek olacağını varsaymaktadır (Hortaçsu, 2007: 80). Bulgaristan'da yaşayan Türk ve Müslüman grupların sahip olduğu etnik ve dini farklılıklar grubun belirginliğini arttırmış ve zaman içinde çeşitli ayrımcı politikalara maruz kalmalarına neden olmuştur. Teoride diğer gruplarla rekabet ortamı olduğunda veya gruplar arası ilişkilerin düşmanca/gergin olduğu durumlarda grubun varlığına yönelik *tehdit algısı* oluşacağı varsayılmaktadır (Hortaçsu, 2007: 74-77). Tehdit algısı ile ilişkili korkular, geçmiş veya şimdiki zamandaki olaylardan kaynaklanabilmektedir. Nitekim Bulgaristan'ın yaklaşık 110 yıllık tarihi içerisinde izlenen ulus devlet temeline dayalı çeşitli baskı ve asimilasyon politikaları nedeniyle azınlıklar zorlu dönemler geçirmiştir. Grubun altkimliğinin üstkimlik içinde erimesi olasılığı, grubun varlığı için tehditir. Bulgaristan Hükümetinin 1945 yılı sonrasında uyguladığı politikalar, 1970 yılından sonra daha da sertleşmiş ve 1984-1989 yılları arasında ulusal bilincin yerleşmesinde çok önemli

olan ve kültürlerin taşıyıcı olan dil, dini inanç, çalışma koşulları, hayat standardı, aile yapısı, eğitim ve sosyal ilişkiler alanlarında asimilasyon düzeyinde yasaklama ve yaptırımlar uygulanmıştır.

Sosyal Kimlik Teorisinde tehdit algısı özdeşleşme düzeyini etkileyen en önemli etmenlerden biri olarak görülmektedir (Hortaçsu, 2007: 74-77). Tehdit algısını oluşturan durumlarda grubun değeri ya da belirginliği tehlikeye girmektedir. Bu iki özellik grupların varlığı ve sürekliliği için çok önemlidir. Grubun belirginliği grubu diğer gruplardan farklı yapan özellikler, grubun değeri ise grubun farklı grupları ayırtırmaya temel olarak alınan maddi veya manevi bir boyutta diğer gruplara göre konumu ve gücüyle (başkalarının davranışlarını etkileme gücü) belirlenmektedir. Sosyal Kimlik Teorisine bağlı olarak da azınlıkların var olan özellikleri nedeniyle dikkat çektiği ve bu durumun belirginliği arttırdığı bilinmektedir. Farklı etnik grupların bir arada yaşadığı toplumlarda gruplararası etkileşimler sayıca az, nitelik olarak olumsuzsa ve bu etkileşimler sırasında bir grubun üyeleri azınlıktaysa, azınlıktaki grubun tehdit algısı yükselecektir (Islam ve Hewstone, 1993 akt. Hortaçsu, 2007: 77).

Grup üyeleri gruplarını sınırlı ve özdeş gördükleri ölçüde özdeşleşme düzeyleri artmaktadır (Castano, Yzerbyt & Bourguignon, 2003 akt. Hortaçsu, 2007: 78). Grubun varlığının tehdiye uğradığı durumlarda (gruplararası farklılığın azalması ve/veya bir grubun altkimliğinin üstkimlik içinde erimesi olasılığı) dezavantajlı grup üyeleri üstkimliği bir yandan benimserken bir yandan da yüksek kimlikli grubun egemenliği altına girme korkusu duyarlar. Tehdit-özdeşleşme ilişkisi mevcut olduğunda grup içindeki bireyin izleyeceği strateji bireyin özdeşleşme düzeyine göre değişmektedir. Grupla yüksek ve düşük düzeyde özdeşleşenler aynı durumu tehdit olarak algılayabilirler veya algılamayabilirler. Durumu en başından tehdit olarak algılayan yüksek özdeşleşme düzeyine sahip bireyler yaşanan olaylar sonucunda özdeşleşme düzeyleri yükselecek, diğerleri içinse bir değişiklik olmayacaktır (Hortaçsu, 2007: 78).

Sosyal Kimlik Teorisi, tehdit edilen ve/ya olumsuz algılanan kimliklere sahip bireylerin sosyal kimliklerini yüceltmek için *bireysel hareketlilik*, *sosyal yaratıcılık* ve *sosyal rekabet* olmak üzere üç farklı strateji izleyebileceğini öngörmektedir (Tajfel & Turner, 1979: 43-46).

Grubun konumunun düşük olması, özellikle düşük konum meşru olarak algılandığında, tehdit oluşturur. Meşruluk kalıcılığı çağrıştırdığından düşük konum kalıcı görülür. Bu durumda azınlık grubunun düşük değeri grup üyesinin bireysel özdeğerini etkileyecek ve kişinin kendisinin değerli olmadığı algısını geliştirmesine neden olacaktır. Birey kendi özdeğerini yüksek görmezse mutsuz olur. Bu sonuç, rahatsız edici ve grupla özdeşleşmeyi olumsuz yönde etkilemesi beklenen bir olgudur (Hortaçsu, 2007: 78). Bu tip durumlarda bireysel hareketlilik stratejisi izlenebilir. Bireysel hareketlilikte grup üyeleri toplumsal sistemdeki eşitsiz koşulları meşru ve değişmez olarak görür; gruplararası sınırları geçirgen ve esnek olarak algılayorsa dezavantajlı sosyal kimlik algısını olumluya çevirmek için gruptan ayrılma çabası geliştirebilir. İç grup ile özdeşim düzeyi düşük olan bireylerin bu türden bir strateji izlemesi beklenmektedir (Tajfel & Turner, 1979: 43).

Bir diğer strateji olan sosyal yaratıcılıkta ise mevcut düzene karşı bilişsel bir alternatifin geliştirilemediği durumlarda grup üyelerinin iç grup aidiyetlerini farklı bir boyut üzerinden yeniden tanımlamasını ve bu yeni boyut üzerinden dış grup ile karşılaştırma yapmalarını gerektirmektedir. Teoride açıklandığı üzere azınlık grubu üyelerinin ya grup kimliği inşa yoluyla grubun özdeğerini yükseltmesi ya da grubuyla özdeşleşme düzeyini düşürmesi beklenmektedir (Hortaçsu, 2007: 78).

İçinde bulunulan sistemin kalıcı olmadığı ve değişebilir olarak algılandığıve başka sisteme dair bilişsel alternatiflerin bulunduğu durumlarda sosyal rekabet stratejisi izlenmektedir. Bu tür durumlarda dezavantajlı grup üyeleri statükonun meşruluğunu sorgulayarak alternatif sosyal düzenlemelere odaklanmaktadır ve girişilen rekabet sonucu gerçek sosyal değişim mümkün olabilmektedir. Ayrıca grup üyelerinin grupla özdeşleşme düzeyinin yüksek olduğu varsayılmaktadır. Özdeşleşme düzeyi yükseldikçe grup kimliği kişilerin düşünce ve davranışlarını ağırlıklı olarak etkiler. Nitekim sosyal kimlik teorisi de grubuyla yüksek düzeyde özdeşleşen bireylerin iç grubuna zalimce davranıldığını hissettiği durumlarda protesto davranışlarını daha çok geliştireceklerini öngörmektedir (Klandermans, 2002: 898). Bu durum yüksek özdeşleşme duygusu olanlar için bir tür “birlikten güç doğar” duygusunu yansıtır. Bu kişiler ben-biz ayrımı yapmaz ve grup amacına yönelik çaba gösterir.

Üstkimlik vurgulandığında altkimlik gruplarının, özellikle düşük toplumsal konumdaysalar, varlık olma özelliklerini yitirme korkusu, altkimliklerine sahip çıkmalarına

neden olmaktadır. Bulgaristan'da yaşayan Türk ve Müslüman topluluklar egemen gruptan daha düşük bir konuma sahiptir. Bu konum Bulgar Hükümetinin resmi ideolojisi çerçevesinde yapılan kültürel haklara yönelik bütün bu baskılar nedeniyle daha fazla ön plana çıkmıştır. Ancak alt grup üzerinde ters etki yaratmış ve bu grup üyelerince milli ve dini kimlikte bir sahiplenme geliştirilmiştir. Bulgaristan'da yaşayanlarda varlık olma algısı güçlenmiş, bireyler kendilerini ulusal kimliğiyle tanımlamaya başlamış ve bu kimliğe değer verir hale gelmişlerdir.

Bireylerde milliyetçi/yurtsever olma, ulus kimliğine bağlı olma eğilimi artmaktadır (Hortaçsu, 2007: 85). Nitekim yapılan tüm uygulamalara rağmen Türkler üzerinde istenen sonuçlar alınamamış ve asimile edilmeye zorlanan Türkler kültürel özelliklerini korumaya devam etmişlerdir (Tahir, 2009: 110-111). Uygulanan politika Türk azınlık arasında birlik, beraberlik ve milliyetçi duyguların oluşmasına ve güçlenmesine neden olmuştur. Azınlık grubu üyelerini dil, din ve aile bağları temelinde daha fazla bir araya getirmiş ve çoğunluktan uzaklaştırmıştır. Diğer bir deyişle, izlenen asimilasyon politikaları Türk azınlığın etnik kimliğini daha da güçlendirmiştir (Çağlayan, 2007: 208; Şahinbaş, 2007: 59).

En büyük etkiyi isim değişikliği yapmıştır. İsim değişimi yapılan diğer kültürel uygulamalar ve yasaklamalar arasında Bulgaristan Türkleri açısından travmatik denilebilecek bir etki ortaya çıkarmıştır (Kaderli-Yapıcı, 2008: 265). İsim değiştirme işlemi Bulgaristan Türkleri tarafından var olan kimliğin, aidiyetin, hafızasının ve benliğin kaybedilmesi biçiminde yorumlanmıştır (Çağlayan, 2007: 206; Kaderli-Yapıcı, 2008: 265).

Bulgaristan göçmenlerinde de 1984-1989 yılları arasında uygulanan her yeni baskı politikasıyla birlikte Türk azınlığın huzursuzluğu artmış ve bu durum zaman zaman çeşitli mitingler, bildirimler, protesto gösterileri, yürüyüşler, açlık grevleri gibi bir dizi eyleme dönüşmüştür (Çağlayan, 2007: 33-34). Sosyal Kimlik Teorisi de iç grup ile yüksek düzeyde özdeşim gösterenlerin grubun statüsünü iyileştirmek için kolektif davranışlar sergileme olasılığının yüksek olacağını varsaymaktadır (Tajfel & Turner, 1986: 17). Nitekim o dönemde yapılan kolektif eylemlerde öne çıkan lider konumundaki kişilerin sınırdışı edildiği görülmektedir (Tahir, 2009: 102). Hükümetin tutuklama, işkence, ölüm ve sürgüne gönderme gibi yaptırımları nedeniyle kişisel ve küçük çaplı direniş eylemleri örgütlü ve kitlesel eylemlere dönüşemediği belirtilmektedir (Alp, 1990: 226; Dayıoğlu,

2005: 300). Ancak uygulanan her yeni politika ile etnik kimliğin daha da güçlenmesi ve toplumsal huzursuzluğun artması Bulgaristan Hükümetini çaresiz bırakmıştır ve bu süreç 1989 yılı Mayıs ayında yaşanan büyük göç ile sona ermiştir.

1.2.3. Kültürleşme Tutumları

Kültürleşme, iki ya da daha çok kültür grubunun ve bu grupların üyelerinin kültürlerarası temasını takiben ortaya çıkan kültürel/psikolojik değişim ve adaptasyon sonucu oluşan ikili bir süreçtir (Berry, 1997: 7; 2005: 698). Kültürleşme süreci kişinin yeni ülkedeki deneyimlerini, bu deneyimleri algılayış biçimini, yaşadığı sorunları, sorunlarla başa çıkma stratejilerini ve yeni kültüre uyumunu içerir.

Kültürleşme ile ilgili olarak Berry (1997 akt. Hortaçsu, 2007) tarafından kapsamlı bir model önerilmiştir. Bu modele göre, yeni bir kültürle iletişime geçmiş olan göçmen grubun iki temel sorunla yüzleşeceği öngörülmektedir. İlk olarak, kültürleşme sürecinde asıl kültürün muhafaza edilmesinin göçmen grubun bireyleri için bir değer taşıyıp taşımadığına karar verilmesi gerekmektedir. Diğeri ise evsahibi toplum ile ilişki kurmanın taşıdığı önemin belirlenmesidir. Modele göre, göçmen grubun bu sorunlara ürettiği çözümler, kültürleşme stratejilerini belirleyerek, sürecin nasıl ilerleyeceğine ilişkin önemli bir başlangıç oluşturmaktadır.

Berry (1997) psikolojik ve sosyokültürel olarak adlandırılan iki tür uyumdan söz etmektedir. Sosyokültürel uyum, kişinin yerleştiği toplumun dilini, yaşam biçimini, çalışma koşullarını öğrenmesini ve uygulamasını içerir. Zaman içinde gelişir ve insanlar içinde buldukları kültür yapısını öğrendikçe bu kültüre uygun davranışlar geliştirmeye başlar. Sosyokültürel uyum, birey düzeyinde gerçekleştiği gibi grup düzeyinde de gerçekleşebilir. Grup uyumu grupların yapılarını ve işleyiş biçimlerini değiştirmeleri biçiminde oluşur. Psikolojik uyum ise kişinin yaşam doyumu, mutluluğu ve kendisinden hoşnut olması anlamına gelmektedir. Berry'ye göre ülke değiştiren kişiler en çok yeni ülkedeki yaşamlarının başlarında zorluklarla karşılaşır ve psikolojik açıdan sarsılabilirler. Psikolojik sorunlar göçten sonra geçen zaman içinde genelde azalır, ancak kişisel deneyimler ve toplumsal olaylar nedeniyle zaman zaman artabilir.

Kültürleşme sürecinde göçmenlerin geride bıraktıkları ülkenin kültürünü korumak isteyip istememeleri ve göç ettikleri ülkenin insanlarıyla ilişkiye girmeye önem verir

vermemeleri önemlidir (Berry, 1997 akt. Hortaçsu, 2007: 250). Göçmenler bu iki konudaki görüşlerine göre değişik kültürleşme stratejileri uygulamaktadır. Hem kendi kültürünü korumak hem de göç edilen ülke sakinleriyle ilişki geliştirmek isteyenler bütünleşme (integration) stratejisini uygularlar. Kendi kültürlerini unutup yeni ülkelerinin kültürünü benimseyenler özümlemeyi (assimilation) seçmektedirler. Yeni ülkelerinin yerlileriyle ilişki kurmayıp bu ülkede kendi değer ve geleneklerini sürdürenler ayırma/ayrılıkçılık (segregation/separation) stratejisini benimserler. Ne kendi değer ve geleneklerini sürdüren ne de göç ettikleri ülke vatandaşlarıyla ilişkiye girenler ise sınırda kalmayı (marginalization) seçerler.

Bütünleşme stratejisini seçenler en az stres yaşamakta ve psikolojik uyum açısından en olumlu durumda; ayrılıkçılık stratejisini seçenler psikolojik uyum açısından özümlemeyi ve sınırda kalmayı seçenlerden daha iyi durumdadır (Berry, 2005 akt. Hortaçsu, 2007: 260).

Bireylerin dört farklı stratejiden hangisini seçecekleri birçok etmenden etkilenir (Berry, 2001: 615, Bourhis, Moise, Perreault, & Senecal, 1997: 369, Castro, 2003 akt. Hortaçsu, 2007). Bu etmenler grup ve birey düzeyinde olmak üzere iki türdür. Grup düzeyindeki etmenler terk edilen ve yerleşilen ülkelerin özelliklerini içerir. İki ülke kültürü arasındaki benzerlik-uzaklık da (kültürel mesafe) kültürleşmeyi etkiler. Terk edilen ve yerleşilen ülkeler değer, din, dil, gelenek, iklim, yeme ve yaşama alışkanlıkları, insan ilişkileri açısından benzer veya farklı olabilmektedirler.

Bir diğer faktör yerleşilen ülkenin özellikleridir. Bu özellikler arasında etnik gruplara ve çok kültürlülüğe ilişkin görüşler, göçmenlere toplumun genelinde ve kendi gruplarınca sağlanan toplumsal destek (dernekler, cemaatler vb.) yer alır. Dil, din ve kültür öğeleri üzerinden oldukça benzer bir kültürel yapıyla karşılaşan Bulgaristan göçmenlerinin göç sürecinin yarattığı birçok sorunu başarılı sayılabilecek bir biçimde çözdüklerini söylemek abartılı olmayacaktır. Göçmenlerin stresle başa çıkmalarında önemli bir faktör olarak görülen sosyal destek sistemleri (genellikle de aile ve akrabalık ilişkilerinin) genel olarak Bulgaristan göçmenleri için de geçerlidir (Baltaş ve Baltaş, 1990 akt. Kuşdil, 2014: 152; Toğrol, 1991: 67).

İki halk arasında nefret duyguları oluşmasa da, Türkler ile Bulgarlar arasında kaynaşmanın ve iletişimin fazla olmadığı görülmektedir (Özlem, 2010: 170). Bulgaristan'ın

ekonomik yapısı tarıma dayalıdır ve böyle bir yapıda hareketlilik az, bireyler birbirinden kopuktur. Bu nedenle de halk arasında ciddi anlamda çatışmalar olmamıştır. Ancak 1984 yılından itibaren önyargıların ve tarihsel etkenlerin devreye girdiği noktada kısa süre içinde hasım olabilecekleri profilini de çizmişlerdir. Bulgar komşuları tarafından dini, kültürel, siyasal, sosyal ve ekonomik baskılara uğramışlar ve komşuları tarafından kötü davranışlara maruz kalmışlardır (Çetin, 2008: 67).

Göç konusunda önemli bir konu da göç nedenleridir. İnsanlar şu veya bu nedenle (maddi/politik) ülkelerini terk etmek zorunda olabilirler veya yeni ülkenin çekiciliğinden göç etmiş olabilirler (itici veya çekici nedenler). Kültürleşme süreci ülkede yaşanan süre, benimsenen kültürleşme stratejisi, göç edilen ülke vatandaşlarının tutumları ve toplumsal destekten de etkilenir. Bu bağlamda, göçmenlerin Türkiye'deki karşılanma biçimlerinin, eşine nadir rastlanılır bir misafirperverlik içermiştir. Çoğunlukla eğitilmiş ve meslek sahibi bireylerden oluşan Bulgaristan göçmenlerinin cinsiyet gözetmeksizin çalışma yaşamına katılmaları ve devlet tarafından sağlanan barınma ve istihdam olanakları yoluyla desteklenmeleri, sürecin kolaylaşmasında en önemli etkenler arasında yer almaktadır (Şahinbaş, 2007: 64; Karakılıç, 2007: 92-121).

Kültürleşme sürecini etkileyebilecek bireysel etmenler arasında yaş ve kişinin yerleşilen ülkede yaşama süresi de ele alınmaktadır (Berry, 1997 akt. Hortaçsu, 2007: 262). Birinci ve ikinci kuşak göçmenler arasında kültürleşme tutumları açısından farklar olduğu görülmektedir (Georgas, Berry, Shaw, Christakopoulou ve Mylonas, 1996; Liebkind, 1996; Tardif ve Geva, 2006 akt. Hortaçsu, 2007: 262). Anne-baba ve çocukların bütünleşmeyi benimsemelerinin çocuklarda az sayıda davranış sorunları görülmesine neden olurken, anne-babaların özümlemeyi çocukların ayrılıkçılığı benimsemeleri çocukların çok sayıda davranış sorunları göstermesiyle ilişkili bulunmuştur (Aycan ve Kanungo, 1998 akt. Hortaçsu, 2007: 260). Çocuk yaşta göç eden kişiler yeni kültürü (Liebkind, 1996 akt. Hortaçsu, 2007: 262) ya da her iki kültürü de daha fazla benimsemektedirler (Birman, 2006 akt. Hortaçsu, 2007: 262).

Göçmen grupların yerleştikleri ülkede benimsedikleri kimlikleri etkileyen çeşitli etmenler vardır. Bunlar arasında göçmen veren ülke ile ev sahibi ülkenin tarihsel geçmişi, etnik benzerliği, göçmenlerin ve ev sahiplerinin iki grubu aynı veya farklı sınıfa sokarken din, etnik köken, sosyoekonomik konum gibi boyutların hangisine öncelik tanıdığı yer alır

(Berry, 2005 akt. Hortaçsu, 2007: 275). Bulgaristan göçmenleri için aynı etnik kökene vurgu yapan “soydaş” kelimesi resmi ve günlük söylemde sıkça kullanılmıştır (Bayraklı, 2007: 140; Ciğerci-Ulukan, 2008: 77; Parla, 2005: 1: 103).

Türkiye ve Bulgaristan arasındaki tarihsel, kültürel, dinsel ve etnik bağlar ve iki ülke arasında kurulan göçmen ağlarının varlığı mekânı tanıma, barınma, maddi yardım, iş bulmada yardım v.b. gibi birçok konuda ilk geldikleri zaman ve sonrasındaki süreçte göçmenlere destek sağlamıştır. Bu durum da ortak kökene sahip olan insan gruplarının bu zeminde aynı mekânlarda kümeleşmesini meydana getirmiştir (Tekşen, 2003: 45-46). Bu türden bir birarada olma durumunun göçten bu yana geçen zamana karşın hala korunduğu görülmektedir. Örneğin, göçmenler günümüzde de şehir içinde bazı mahalle ve bölgelerde yerli halktan kopuk bir biçimde bir arada yaşamaktadırlar.

Göçmenler için alt ve üst kimliklerden hangisinin daha fazla benimsendiği kültürleşme tutumlarını etkilemektedir. Bulgaristan Türkleri etnik ve dini açıdan benzer olmakla birlikte, uzun süreler boyunca farklı kültürlerin içinde kendi kültüründen ve kimliğinden vazgeçirme politikaları içinde yaşamaları nedeniyle Anadolu kültüründen zaman zaman farklılaşan bazı özelliklere de sahip hale gelmişlerdir (Cesur-Kılıçaslan, 2006: 3; Türkaslan, 1997: 14; Ünal, 2008: 216). Araştırmalar genelde alt grup kimliğiyle üst grup kimliğinden daha yüksek düzeyde özdeşleşen grup üyelerinin kültürleşmede ayrılıkçı görüşleri daha fazla benimsediklerini göstermektedir (Ros, Huici ve Gomez, 2000 akt. Hortaçsu 2007: 270). Bu temelde yapılan bazı araştırmalarda Bulgaristan Türklerinin göçmen kimliğini konumlandırmada ve yerli halkı ötekileştirmede bazı ayrılıkçı görüşlere sahip olduğu gözlenmektedir (Kaderli-Yapıcı, 2008: 341). Nitekim araştırmalar 1989 göçmenlerinin göç sonrasında Türkiye'nin sosyo-kültürel yapısı ile bütünleşmede yaşadıkları sıkıntılar olduğunu göstermektedir (Kaderli-Yapıcı, 2008: 341).

1.2.4. Benlik Kurguları

Benlik, kişinin kendi için kendinin ne olduğuna dair sorusuna verdiği yanıttır. Geçmiş deneyimlerden kaynaklanan, bireyin diğer bireylerle paylaştığı ortak noktaları ve biricikliğini/benzersizliğini yansıtan kendisiyle ilgili tanımlayıcı özelliklerinden oluşmaktadır (James, 1890/1950: 292; Markus, & Wurf, 1987: 299 akt. Augoustinos, 2014: 187). Benlik, kişilerin kendileri ile ilgili inançlarıyla birleşir, zamanla genişler, kişilerin

yorumlarına ve diğerleriyle olan etkileşimlerine göre şekillenir (Heine, 2005: 531). Psikolojik ve antropolojik araştırmalar benliğin kavramsal temsilinin farklılaşan değerler ve toplumsal yönelimlerin bir fonksiyonu olarak kültürler arasında değiştiğini belirtmektedirler (Cooley, 1902; Mead,1934 akt. Fiske, 2013). Benlik konusunda farklı kültürel bağlamların etkisi bireyci ve toplulukçu kültürel bağlamlar kapsamında araştırılmıştır (Triandis, 2001: 38; Markus ve Kitayama, 1991: 224, Kağıtçıbaşı, 2000; Kağıtçıbaşı, 2013: 226).

Bireylerin benlik yapıları da yalnızca farklı örneklemeleri organize eden, çevreden gelen bilgileri değerlendiren ve bunları değişik sosyal davranışlara dönüştüren aktif bir eylemci olarak içsel-psişik eğilimlerini yansıtmının ötesinde bireyin içerisinde yaşadığı toplumdan ve zamandan etkilenmektedir. Belirli bir insan topluluğunun ürettiği maddi ve manevi değerlerin tümü olan kültür, insan benliğinin önemli belirleyicilerinden biridir. İnsan maddi ve manevi bir üretimde bulunurken aynı zamanda kendi benliğini de inşa etmektedir. Toplumun maddi ve manevi üretimi sırasında anlamlandırdığı semboller birer anahtar kavram olarak bu süreçte görev alırlar. Birey ve toplum arasındaki bağ toplumların kendi yapısal özelliklerini temsil eden en küçük birimi olan “aile”, “kişilerarası ilişkiler” ve “okul”, “işyeri” gibi çeşitli sosyal kurumlar temelinde kurulmaktadır (Kağıtçıbaşı, 2012: 145; Karadayı, 1998: 31).

Bireyin ilk, en yakın ve en uzun süreli etkileşim kurduğu aile, toplum ile en önemli bağı oluşturmaktadır. Bireylerin kendilerini, yaşadıkları toplumları ve dünyayı anlamlandırma şekilleri sosyalleşme süreci yardımıyla aile olgusu bağlamında gelişir (Kağıtçıbaşı, 2000). Ailenin sosyalleşme değerleri, anne-baba tutumları, çocuk yetiştirme stilleri, çocuğun aile için değeri, farklılaşan bireysel özellikler, aile içi ve nesiller arası aktarım önem taşıyan faktörler olarak ortaya çıkmaktadır. Her kültürde sosyalleşme sürecinde aile aracılığıyla içinde bulunulan toplumsal yapıya uygun benlik yapıları üretilmekte ve bu durum her kültürün kendi yapısına uygun insan gelişim modelleri oluşturmasına neden olmaktadır. Toplumsal gelişim ve değişimler temelde bireysel gelişimi etkilemektedir. Bu etkileyiş tek yönlü bir süreç değildir. Aynı şekilde birey düzeyindeki gelişim aşamaları toplumsal düzenin değişimi üzerinde önemli bir role sahiptir. Aile ve sosyal kurumlar aracılığı ile aktarılan değerler bireysel düzlemde karşılığını bularak bir yandan da toplumsal düzenin devamlılığı sağlanmaktadır (Karadayı, 1998: 45).

Kağıtçıbaşı'na (1996) göre; aile etkileşim yapıları ve sosyalleşme değerleri sosyo-ekonomik ve kültürel ortamdan etkilenir ve bu etki çocuk yetiştirme sürecinde anne-baba tutumlarına yansır ve çocukların çoğu belirlenmiş olan rollere uygun olarak sosyalleşir. Kültür (bireycilik-toplulukçuluk bağlamında ayrışıklık ve ilişkililik) ve yaşam koşulları (şehir-kırsal yaşam ve sosyo-ekonomik düzey) aile modellerinin oluşmasında etkilidir (Kağıtçıbaşı, 2007: 134). Hatta yapılan çalışmalarda anne-baba tutumları arasındaki farklılaşmalar bilişsel (Bornstein, 1989; Bornstein, Tal & Tamis-Le Monda, 1991; Bornstein ve ark., 1992, akt. Kağıtçıbaşı, 2000) ve fiziksel/motor gelişimi de (Bornstein, 1984 akt. Kağıtçıbaşı, 2000) etkilediği ortaya çıkarılmıştır. Bu şekilde; aile, benlik ve kültür (toplum) arasında bir köprü görevi görür ve oluşumunda gözlenen çeşitlilikler bağlamlardaki kültürlerarası farklılıklardan kaynaklanır. Bilişsel ve sosyal gelişimin temel ortamı aile, anne babanın amaç, inanç ve değerleri ve makro ölçekte kültürel açıdan değer verilen özellikler benliğin farklılaşmasının ana nedenlerinden biridir. Kağıtçıbaşı (1996) benliği ailenin içine, aileyi de kültürel ve sosyo-ekonomik çevrenin içine oturtan ve üç farklı tür benliğin gelişimini çözümlen üç değişik aile modeli önermiştir.

Cross ve Madson (1997: 5) davranışın organizasyonuna ek olarak benliğin bireyin sosyal çevresiyle etkileşimi yoluyla dinamik olarak yapılandığı sosyal bir ürün olduğunu iddia etmektedirler. Benliğin sosyal bir ürün olduğu varsayımı aslında çok erken yaşlardan itibaren çocukların farklı benlik sistemleri içinde sosyalleşmesine dayanmaktadır. Çocuklar özerk ya da ilişkisel düşünme, hissetme ve davranma şekilleri ile sosyalleşmektedir.

Birey, o toplum içerisinde yaşamayı kolaylaştıracak çeşitli benlik donanımlarına sahip olur. Kültürel yapı içerisindeki sosyalizasyon sürecinde birey genellikle yaşadığı topluma uyum sağlayacak bir benlik algısına sahip olur.

Toplumlar ve kültürler arası değerlerin, “toplulukçuluk” ve “bireycilik” olarak isimlendirilen iki temel boyutta farklılaştığı görülmektedir (Hofstede, 1980; Kim, Triandis, Choi, Kağıtçıbaşı, & Yoon, 1994; Markus, & Kitayama, 1991; Oyserman, Kimmelmeier, & Coon, 2002; Schwartz, 2004 akt. Kağıtçıbaşı, 2010: 138-146). Araştırmalar kültürün sosyal-psikolojik süreçlere etkisi toplulukçuluk-bireycilik boyutları çerçevesinde değerlendirilmektedirler. Bireyciliğin hâkim olduğu kültürlerde, iç gruptan duygusal olarak kopuk olmak, bireysel hedefler ve değerler önem taşırken, toplulukçuluğun hâkim olduğu kültürlerde ise karşılıklı ilişkililik ve sosyal destek önem taşır, iç grup amaçları, değerleri,

normları benimsenir ve çocuk eğitimi itaate dayalı sosyalleşme süreci içinde gerçekleşir. Her toplumda o kültürün prototipik özelliklerinden farklı olan bireylere de rastlanabileceği gibi genelde yapılan araştırmalar aynı ulusta yaşayan bireylerin çoğunlukla benzer davranış örüntüleri sergilediğini göstermiştir (Triandis, 1998 akt. Kağıtçıbaşı, 2000). Bu nedenle toplulukçu kültürlerde yaşayan bireylerde “karşılıklı bağımlı benlik yapılanması”, bireyci kültürlerde yaşayan bireylerde ise “özerk benlik yapılanması” olduğu varsayılmaktadır (Markus, & Kitayama 1991: 224).

Modernleşme Kuramı, tüm kültürel yapıların sanayileşmeyle birlikte bireyciliğe doğru bir değişim yaşayacağını ileri sürmektedir. Bu kuramda aile kurumu kültürlerarası farklılaşmanın psikososyal boyutu olarak ele alınmakta ve bireyci kültürel yapılarda hâkim olan aile yapısını ideal aile prototipi ve bu temelde gelişen özerk benlik yapılanmasını ideal benlik prototipi olarak görmektedir (Kağıtçıbaşı, 2010).

Yakın zamanda gerçekleştirilen birçok araştırmada toplulukçu kültürlerin hâkim olduğu ancak sanayileşmenin ve kentleşmenin arttığı toplumlarda sosyo-ekonomik gelişmeyle birlikte ebeveynlerin çocuklarından maddi beklentilerinin azalmasına karşın aile üyeleri arasında bağlılığın korunduğu gözlenmektedir (Chirkov, Kim, Ryan, & Kaplan, 2003: 97; Huiberts, Oosterwegel, Vandervalk, Vollebergh, & Meeus, 2006; 315). Ek olarak özerkliğin ve ayrıışmışlığın Modernleşme Kuramında savunulduğu gibi ideal tip olmayabileceği, psikolojik sorun yaratabileceği görülmektedir.

Ülkemizde de Kağıtçıbaşı (2010: 170-203) tarafından 1970’li ve 2000’li yıllarda Çocuğun Değeri Araştırması yürütülmüştür ve Aile Değişimi Kuramı’nı temel almaktadır (Kağıtçıbaşı, & Ataca, 2005). Bu kuram, ailenin sosyalleşme değerleri, anne-baba tutumları, çocuk yetiştirme stilleri ve çocuğun aile için değeri ile ilgili olarak Modernleşme Kuramı’nın aksine “Karşılıklı Bağımlı Aile”, “Bağımsız Aile” ve “Duygusal/Psikolojik Bağlılık” olmak üzere üç farklı aile tipi belirlemektedir. Kültürel ve sosyo-ekonomik yapıya bağlı olarak farklılaşan aile örüntülerinde özerk, bağımlı ve karşılıklı duygusal bağımlı olmak üzere üç farklı insan modeli oluşmaktadır (Kağıtçıbaşı, 2010). Bu şekilde bireysel düzeyde ve aile yapılarındaki farklılaşmalar toplumsal-kültürel düzeydeki bireycilik-toplulukçuluk boyutundan etkilenecek gerçekleşmektedir (Karadayı, 1998: 45). Aile modelleri ve ailelerin çocuk yetiştirme tutumlarına bağlı olarak gelişen benlik kurguları kültürel yapıya göre değişen düzeylerde birbiriyle ilişkili olan/olmayan

“yetkinlik” ve “kişiler arası mesafe” boyutlarından oluşmaktadır (Kağıtçıbaşı, 1996; 2005; 2010).

Modele göre, karşılıklı bağımlı aile kırsal kesimde yaşayan, sosyo-ekonomik düzeyi düşük, ilişkiselliğin ön planda tutulduğu ataerkil aile etkileşim düzenini ifade etmektedir. Bireyler karşılıklı ekonomik ve psikolojik bağımlılık içeren davranış kalıpları sergilemektedirler. Geniş aile yapısının hâkim olduğu bu ailelerde itaate dayalı, yetkeci ve otoriter çocuk yetiştirme yönelimi mevcuttur. Çocuğun özerkliği istenmez çünkü özerk bir çocuk bağımsız bir yetişkine dönüşebilir ve kendisini aileden ayrı tutabilir. Bu durum ailenin bağlılığı ve yaşaması için tehlikeli bir durumdur. Çekirdek aile yapısı olduğu durumlarda da aile ve grup üyelerini birbirine bağlayan yakın kişisel ilişkiler ve kuşaklar arası değer aktarımı yaygın biçimde görülmektedir. Aile ve grup bağlılıklarına önem verilen bu modelde çocuklardan aile üyelerine saygı duyması ve sadık bir şekilde bağlı olması beklenmektedir. Sosyo-ekonomik refah düzeyinin düşük olması çocukları büyüdüklerinde maddi kazancı arttıran ve ebeveynlerin yaşlılığında bakımını üstlenen önemli bir öge olarak öne çıkarmaktadır (Kağıtçıbaşı, 2010).

Markus ve Kitayama'ya (1991: 224) göre; insanlar arası ilişkilerin önemli olduğu toplulukçu kültürlerde ilişki benlik oluşumunu destekleyen tutumlar görülür. İlişkiler sosyal bağlamdan koparılamaz. Bu kültürlerde yaşayan bireylerden beklenen grubun uyumunun ve bütünlüğünü sağlamak, diğer insanların duygu ve düşüncelerine duyarlı olmak ve davranışlarını buna göre gerçekleştirmektir. İlişki benliğe sahip olan bireyler grup hedeflerini önemser ve gruba dâhil olmak, ilişkilerin ve uyumun devamı bireysel hedeflere ulaşmaktan daha çok önem taşır. Bireyin kendine ve diğerlerine yönelik algısı ortama göre farklılık gösterir. İlişki benlik yapısı karşılıklı bağımlı aile modelinin hâkim olduğu kolektivist kültürlerde yaygındır.

Bağımsız Aile ise daha çok endüstrileşmiş, kentte yaşayan, sosyo-ekonomik düzeyi yüksek, bireyci ve ayrışmışlığın egemen olduğu toplumlarda görülmektedir. Çocukta kendine yetebilmeyi ve kendi ayakları üzerinde durabilmeyi sağlayacak özerklik ve ayrışıklık teşvik edilmektedir. Serbest bırakıcı çocuk yetiştirme stili görülmektedir. Bu tip aile etkileşiminde maddi yatırım çocuğa yöneliktir ve aile çocuktan maddi ya da duygusal bir karşılık beklememektedir (Kağıtçıbaşı, 2010).

Pozitivist Batı psikoloji yaklaşımında bireyin özerkliğini kazanması sağlıklı psikolojik kişilik gelişimi için sosyal ilişkilerden önemli olduğu öngörülmüştür (Guisinger & Blatt, 1994 akt. Kağıtçıbaşı, 1996). Bireyciliğin ön planda olduğu kültürel ortamlarda ayrılmış-özerk benlik gelişimi görülür. Diğer insanlardan farklı olmak, bireysel amaçları gerçekleştirebilmek kendini iyi ifade etmek ve kendi kararlarını kendi almak bu kültürlerde önemsenen kişilik özellikleridir. Bu benlik yapısına sahip olan kişilerde benlik sınırları belirginleşmiş, kendine güvenli, duygu, değer, tutum ve davranışlarında ortamdan bağımsız soyut kişilik yapıları görülür (Markus, & Kitayama, 1991: 224). Bağımsız aile modelinin yaygın olarak görüldüğü bireyci toplumlarda birey özerk benlik geliştirmeye yönelik olarak sosyalizasyon sürecine dâhil olur.

Duygusal/Psikolojik Bağlılık, toplulukçu kültüre sahip ülkelerin kentleşmiş ve endüstrileşmiş bölgelerinde görülmektedir. Sosyo-ekonomik gelişmeyle beraber aile üyeleri arasında maddi anlamda bağımsızlığın azalmasına rağmen duygusal alanda karşılıklı bağımlılığın sürdürülmesiyle ortaya çıkmaktadır. Aile çocuk üzerinde bir yandan denetim kurarken diğer yandan özerkliğin kazanılmasını desteklemektedir. Ailevi ve kişilerarası ilişkiler sadece duygusal alanda birbirine bağımlı olarak devam etmektedir. Çocuğun Değeri Araştırması'nın ikinci kısmında ortaya konulduğu üzere, 1970'lerde yapılan ilk araştırmaya oranla, Türk toplumunda çocukların ekonomik değerinde düşüş görülürken psikolojik değerinde artış olduğu izlenmektedir (Kağıtçıbaşı, & Ataca, 2005).

Kağıtçıbaşı (1996; 2005; 2007), modernleşme kuramına göre az gelişmiş toplumlardaki ilişkisellik değerlerinin sanayileşmeyle birlikte yerini Batı kültürlerinde görülen özerk ve bağımsız ilişki türüne bırakacağı görüşüne karşı çıkarak; yaptığı incelemelerde ilişkililik ve özerkliğin birbirine karşıt kavramlar olarak düşünülse de bir arada var olabileceğini öngören yeni bir benlik türü öne sürmüştür. Özerk-ilişkisel benlik; ne bireyci kültürlerdeki gibi aile ve diğer insanlardan kopuk bir özerklik, ne de toplulukçu kültürlerdeki gibi sadece iç içe karşılıklı bağımlılığın görüldüğü bir kalıp değil, özerklik ve ilişkiselliğin sağlıklı bir şekilde dengede olduğu kişilik özelliklerini ifade eder. Bu modelde birey içinde bulunduğu aile, toplum ve kültürle bütünleşip, toplumsallaşırken aynı zamanda kendine özgü nitelikler geliştirerek ayrışıp, bireyselleşir (Karadayı, 1998: 33).

Ebeveynlerde görülen tutum, inanç ve değerlerin tamamının çocuklarına aktarılması ve çocuklar tarafından içselleştirilmesi mümkün değildir. Ebeveyn ile çocuk arasındaki bu farklılaşmanın temelinde değer esnekliği mevcuttur.

Ancak, bilişsel görevlerdeki ve benlik türlerindeki farklılaşmaların nedenleri sadece kültüre indirgenemez. Kültürel farklılaşmalar burada sadece işaret edilmesi gereken bir olgudur.

1.2.5. Otobiyografik Bellek ve Kültürel Değişkenler

Yukarıda bahsedilen araştırma bulgularında göç deneyiminin algısındaki değişim ile başlayan, mekânda yer değiştirme ile devam eden, yaşanan tüm sorun ve zorlukların etkisi giderildiğinde varılan yere uyum-bütünleşmeyle tamamlandığı varsayılmaktadır. Ancak göç deneyiminin hatırlanması üzerine yapılan sosyal-bilişsel psikoloji araştırmaları da bu anlamda ilginç bulgular ortaya koymaktadır. Bu araştırmalarda bireyin göç gibi bir deneyim yaşadığında göçün anıların fenomenolojik özelliklerini ve içeriğini nasıl etkilediği incelenmektedir. Göç deneyiminin etkisinin anılar yoluyla devam ettiği görülmektedir. Örneğin, Schrauf ve Rubin (1998: 437) 30 yıl boyunca Amerika'da yaşayan Portekizli göçmenlerle yaptıkları araştırmada, katılımcılardan İngilizce ve İspanyolca ipucu kelimeler yardımıyla tüm yaşamlarından önemli gördükleri anılarını hatırlamalarını istemişlerdir. Araştırma kapsamında yaşları 61-69 arasında değişen katılımcılar göç sırasındaki yaşlarına (yirmili ve otuzlu) göre iki gruba ayrılmıştır. Araştırmada iki grup oluşturulmasının nedeni hatırlama tümseği olgusudur. Hatırlama tümseği, otobiyografik bellek araştırmalarında sıklıkla ortaya çıkan bir bileşendir. Bu bileşene göre orta yaşlı katılımcılar 10-30 yaş arası dönemde yaşadıkları anıları yaşamın diğer dönemlerine oranla daha fazla miktarda, daha canlı hatırlamaktadırlar. Araştırmacılar yirmili yaşlarda göç deneyimi yaşayan katılımcıların hatırlama tümseğine rastlaması nedeniyle daha çok anı aktarımı yapacağı varsaymalarına karşın araştırma bulguları her iki gruptaki katılımcıların göç ettikleri döneme dair daha fazla anı hatırladıklarını göstermektedir. Bulgular göç deneyiminin otobiyografik bellek üzerinde yarattığı etki bakımından yorumlanmıştır.

Elnick ve arkadaşları (1999: 45) ergenlikte kimlik gelişimi ve otobiyografik bellek üzerine bir araştırma yürütmüşlerdir. Farklı yaş gruplarında zaman çizelgesi metoduyla katılımcıların yaşamlarındaki önemli olayları tanımlamalarını istemişlerdir. Ardından

önemli görülen anı dağılımları ile benlik ve kimlik oluşumlarıyla ilişkili sosyo-duygusal değişkenler arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Bulgular otobiyografik anı dağılımı ve benlik-kimlik oluşumu ile ilişkili sosyo-duygusal değişkenlerin birbiriyle ilişkili olduğunu göstermiştir. Araştırmacılar geç ergenlik ve erken yetişkinlikteki kimlik oluşumunun hatırlama tümseği ile ilişkili olduğu sonucuna varmışlardır. Göç, yeni olaylar yaşanması ve sosyokültürel bağlam açısından kimlik oluşumu/dönüşümü meydana getiren bir dönemdir.

Bu araştırmalarla birlikte (Schrauf & Rubin, 1998: 437, 2001: 75; Elnick ve ark. 1999: 45) literatüre “göç tümseği” bileşeni eklenmiştir. Schrauf ve Rubin’in (1998: 437) bilişsel yaklaşımına göre göç yaşının iki nedenden dolayı yaşam boyu anıların dağılımına etkisi bulunması beklenmektedir. Öncelikle, birey yeni olayları var olan şemaya entegre etmek için anlam arama çabasına girer ve bu durum kodlamaya yardımcı olmaktadır. Aynı zamanda, yeni uyaranlar (proactive interference) kodlamayı güçlendirir. İkinci tür açıklamalar, bu dönemin çok sayıda yeni olaydan oluşması ve akabinde de durağan bir dönemin gelmesine dayandırılan açıklamalardır. Buna göre, bu dönemdeki yenilikler ve yeni bir olayı takiben meydana gelen durağanlık zihinsel mekanizmaların daha iyi kodlamasına ve depolamasına yardımcı olmaktadır.

Son olarak da benlik gelişimine ilişkin açıklamalar söz konusudur. Schrauf ve Rubin (1998: 437) genç yetişkinlik ve göç döneminden anıların benlik ve sosyal kimliğin gelişmesine yardım ettiğini ileri sürmektedirler. Kişinin sosyal ve benlik gelişimine en çok etki eden olayların bu dönemde yaşandığını ve benlik kavramıyla doğrudan bağlantılı oldukları için de daha kolayca hatırlandıklarını savunmaktadırlar. Yaşamın bu anlamlı zaman dilimine verilen referanslar ya da yeniden yaşanan benzer olaylar anı tekrarı (rehearsal) görevi görecektir. Bu iki hipotezi araştırma yaparken birbirinden ayırt etmek güçtür. Çünkü her ikisi de yaşam boyunca anılar üzerinde göç etkisi yaratabilir. Her ikisi de anıların algılanan önemini ve tekrarını yordamaktadır.

Göç tümseği bulgusu, çocukluğunda göç yaşayan yetişkinlerin çocukluk anılarını hatırlamaları istendiğinde tersi yönde bir etki göstermektedir. Neisser’a (1962: 54) göre kültürleşme ya da kültürde var olan önemli bir değişiklik bilişsel bir yeniden düzenleme gerektirmektedir. Sonuç olarak, göç ile birlikte kültür değişiminden öncesine ait otobiyografik olayların anıları bireyin kişisel geçmişinde büyük ölçüde kesintiye uğrayacak veya bireyin mevcut tutumlarına uymayacak şekilde yer değiştirmiş olacaktır.

Bu hipotezi test etmek için Otoya (1987) tarafından yapılan araştırmada 40 üniversite öğrencisi tek kültürlü (tüm yaşamlarını aynı fiziksel-kültürel çevre içinde geçiren; İngilizce/İspanyolca konuşabilen) ve çift kültürlü (İngilizce/İspanyolca konuşabilen ve yedi yaşından sonra Amerika'ya taşınarak kültürel bir değişim yaşayan) olmak üzere iki grupta değerlendirilmiştir. Katılımcılardan 0-8 yaş arası anılarını hatırlamaları istenmiştir. Araştırma kapsamında, çift kültürlü katılımcılar ile tek kültürlü katılımcılar arasında çocuklukta kişisel anılara ulaşılabirlikte anlamlı bir farklılık görülmüştür. Tek kültürlü katılımcılar (45.6) çift kültürlü katılımcılara (61.2 ay) oranla daha erken yaşlardan anı hatırlayarak daha az çocukluk amnezisi göstermişlerdir. Gruplar arasında çocukluk anılarını hatırlamada 1 yıldan fazla fark görülmüştür. Araştırma anıların hatırlanmasında kültürel değişimin etkisi olduğuna ilişkin katkı sağlaması açısından önem taşımaktadır.

Bir diğer araştırma Wapner ve arkadaşları (1983: 111-132 akt. Otoya, 1987: 108) tarafından yapılmıştır. Porto Rico'dan Amerika Birleşik Devletleri'ne göç eden ergenlerden (iki dil konuşabilen ve iki kültürlü) buldukları ortamdan farklı sosyo-kültürel ortamda yaşanan çocukluk anılarını hatırlamalarını istemişlerdir. Bir kişinin çevresiyle olan ilişkileri ve kendi kavramsal benliğindeki, duygu ve düşüncelerindeki değişimi "yaşam dönüşümü" olarak değerlendirmişlerdir. Araştırmada yaşam dönüşümü ve bu nedenle oluşan bilişsel değişiklikler incelenmiştir. Göç gibi çevresel ve kültürel yapıda değişiklik yaratan bir etmenin daha karmaşık, kompleks bir benlik örüntüsü oluşturacağını varsayarak ergenlik döneminde kültürel bir değişim geçiren katılımcıların bilişsel-kültürel kesinti yaklaşımı (Neisser, 1962: 54, Schachtel, 1947: 1) çerçevesinde çocukluk anılarını daha az hatırlayacağı varsayılmıştır. Nitekim araştırma bulguları varsayımları doğrulamıştır.

Conway ve Haque (1999: 35) genç ve yaşlı Bangladeşli katılımcıları karşılaştırdığı bir araştırmada katılımcıların tüm yaşamlarından anılarını hatırlamalarını istemişlerdir. Her iki grupta da 10-30 yaş arası anıların tümsek oluşturduğu gözlenmesine karşın yaşlı katılımcılarda 35-55 yaşları arasında ikinci bir tümsek olduğu gözlenmiştir. İkinci tümseğin olduğu dönem Pakistan ile ulusal çatışmanın olduğu ve sonrasında Bangladeş'in bağımsızlığına kavuştuğı sürece denk düşmektedir. Kendi dillerini korumak için Bangladeş ulusu Pakistan'a kitlesel bir karşı atak gerçekleştirmiştir. 1952-1971 arası dönem kurtuluş mücadelesiyle geçmiş ve sonucunda Pakistan ordu yönetiminin düşmesi

sağlanmıştır. Bu çalışma bireylerin kişisel hatıralarının önemli toplumsal olaylardan etkilendiğini göstermiştir.

Conway ve Haque (1999: 35) ve Schrauf ve Rubin (1998: 437)'in çalışmaları kritik, stresli ve potansiyel olarak travmatik yaşam olaylarının otobiyografik anıların dağılımını etkileyebileceğini göstermesi açısından önem taşımaktadır.

Bir başka araştırmada Holmes ve Conway (1999: 21)'a göre hatırlanan anının içeriği kişisel ve sosyal benlik için farklı dönemlerde tümsek oluşturur. Örneğin kamusal olaylar için hatırlama tümseği katılımcıların 10–19 yaş arası dönemine rastlarken, kişisel olaylarda 20–29 yaş arası döneme ilişkin anılarda görülür. Araştırmacılar bu durumu Erikson'un psikososyal evreleriyle açıklamıştır. Buna göre kamusal olaylara ilişkin anıların 10–19 yaş arası dönemde daha iyi hatırlanmasını 'toplumsal, dış bir kimlik' kazanımı olarak açıklarken, kişisel olaylara ilişkin anıların 20–29 yaş arası dönemde hatırlanmasını bireyin o dönemde yakın kişisel ilişkiler edinmesiyle açıklamıştır (Demiray, 2006: 99).

Anının ne kadar ilgili, önemli ya da duygusal olduğu kişinin kimliğine ne kadar yakın olduğuna bağlıdır. Kişinin sosyal kimliğine göre otobiyografik anıların odağı kültürleşme süreci içinde değişecektir (Bartlett, 1932 akt. Kirschner, 2009: 6). Kirschner (2009: 4-34) dünyanın çeşitli ülkelerinden üniversite öğrenimi görmek üzere Amerika'ya gelen 50 genç yetişkinin göç sonrasındaki kültürleşme süreci ile birlikte göçe yönelik anılarını değerlendirmiştir. Araştırma bulguları kültürleşme tutumlarına bağlı olarak göçe ilişkin anı kalitelerinin farklılaştığını göstermektedir. Amerikan tutumlarını benimseyen bireyler göç deneyimlerini daha az canlı olarak hatırlarken, etnik kimliğine daha bağlı olan kişilerin önceki anıları daha canlı olarak hatırlamışlardır. Göç deneyimi ile birlikte bu bireylerin bir kimlik formasyonu süreci geçirmekte olduğu ve kültürleşme sürecine bağlı olarak göç sonrasındaki sürece ilişkin daha çok anı hatırladıkları görülmüştür.

Davranışın organizasyonuna ek olarak benliğin bireyin sosyal çevresiyle etkileşimi yoluyla dinamik olarak yapılandığı sosyal bir ürün olduğunu iddia edilmektedir (Cross, & Madson 1997: 5). Benliğin sosyal bir ürün olduğu varsayımı aslında çok erken yaşlardan itibaren çocukların farklı benlik sistemleri içinde sosyalleşmesine dayanmaktadır (Fivush, 1994: 356). Çocuklar özerk ya da ilişkişel düşünme, hissetme ve davranma şekilleri ile sosyalleşmektedir. Benliğin özerkliğe ya da ilişkişelliğe yönelimi belirli deneyimlerin hatırlanmasına öncelik verecektir ve bu türden otobiyografik anılar farklı benlik yapılarını

düzenleyecek ve destekleyecektir. Kùltürler arası araştırmalar kùltür, bellek ve benlik arasındaki varsayılan ilişkiyi desteklemektedir. İlişkisel benlik yapısı olan bireylerin özerk benlik yapısı olan bireylere oranla sosyal ve ilişkisel bağlamdaki olayları daha çok kodladığı ve hatırladığı, aynı zamanda daha çok duygusal içerikli anılar hatırladıkları bildirilmiştir (Cross, & Madson, 1997: 5, Wang, 2001: 220, Wang, & Brockmeier, 2002: 45 Wang, & Conway, 2004: 911). Bunun yanı sıra tek bir kùltür içinde yetişen tek çocuk ya da çok çocuklu ailelerden gelen yetişkinlerin en erken çocukluk anıları, tek çocuklarda daha bireyci yönelim içeren anılara sahip olarak bulunmuştur (Wang, Leichtman, & White, 1998: 73). Sosyal etkiler önemli olduğunu düşündüğümüz ve kimlik dönüşümü için sağlam bir temel sağlayan anıları hatırlamada önemli bir rol oynamaktadır. Sosyal benlik oluşumu kişisel benlik oluşumundan önce gelmektedir (Harter, 1997 akt. Kirschner, 2009: 8). Göçmen çocuk kendi benliğini keşfedebilecek yaşta ise kişisel benliği yeni sosyal benliği ve sosyokùltürel bağlama göre tamamen yeniden oluşturulmasa da değiştirilecektir (bireyci kùltürden toplulukçu kùltüre göç ya da toplulukçu kùltürden bireyci kùltüre). Kùltürel zıtlık yeni benlik kavramını etkileyebilir göç süresince ve göçün ardından oluşan otobiyografik anılar değişen benliği yansıtmalı ve bunun yanında değişen benlik o anıları hatırlamalıdır.

1.3. ARAşTIRMANIN KAPSAMI VE İÇERİğİ

Çocukluk döneminde yaşanan toplumsal değişmelerin bellek mekanizmaları üzerine etkisi üzerine yapılan araştırmalar sınırlıdır. Türkiye Cumhuriyeti 1989 yılında Bulgaristan'dan Türkiye'ye gerçekteşen ve kapsamı ve büyüklüğü nedeniyle göçler tarihi bakımından da II. Dünya Savaşı'ndan sonra Avrupa'da gerçekteşen en büyük kitlesel göç olma özelliği ile önem taşıyan bir göç dalgasına tanıklık etmiştir. Göç, 1945-1989 yılları arasında Bulgaristan Hükümetinin sınırları içinde yaşayan Türklere uyguladığı asimilasyon politikaları nedeniyle gerçekteşmiştir. 1984-1989 yılları arasında politikanın uygulamaları zora dayalı hale getirilmiştir. Zor kullanarak ve sistemli bir şekilde Türk isimlerini Bulgar isimleriyle değiştirme, anadili halka açık alanlarda konuşmayı ve anadilde eğitim görmeyi, dini faaliyetleri yasaklama, Türk olmayı ve Türklüğü temsil eden geleneksel giysilerin giyilmesini yasaklama gibi alanlarda olmuştur (Çağlayan, 2007: 30).

Bir insanın doğduğu topraklardan yakınlarını terk ederek aynı soydan olsa bile başka bir ülkeye göç etmek istemesi yaşamında önemli bir rahatsızlık oluşturmaktadır (Yılmaz, 2008: 42). Göçmenler, o günlerde anılarını, komşularını, topraklarını geride bırakarak yaşamaya tutunmuş, her şeye rağmen yeniden yaşamaya başlamıştır. Zorunlu göçe tabi olan insanların yaşadıkları travma ve mağduriyetlerin hiç yaşanmamış olarak algılanması bu travmayı ortadan kaldıracak güven ortamının oluşmasını engelleyecektir. Bulgar göçü sırasında Bulgar yönetimi vizesi çıkan kişileri sınır dışı etmek istemiş ve bu durumda aile üyeleri birbirinden ayrılmak durumunda kalmıştır. Bulgaristan göçmenleriyle göç anıları üzerine yapılan araştırmalarda Türkiye'ye geliş süreçlerinin hala hafızalarında kötü bir anı olarak canlı kaldığı (Ciğerci-Ulukan, 2008: 160) ve üzerinden yıllar geçse de toplumsal hafızadaki izlerin kolay silinmediği ve Türk azınlık üzerinde geçmişten kalan bir baskı olduğu görülmektedir (Çağlayan, 2007: 180).

Bulgaristan'da Türklere kendi dillerini konuşmaları, dinlerini özgürce yaşamaları ve bunun gibi daha birçok konuda yasaklama getirilmiş olması göç sırasında göçmenlere yaşatılan çeşitli zorluklar nedeniyle bu durumun göçü yaşayan bireyler için travmatik bir deneyim olabileceği ve otobiyografik anıları etkileyebileceği düşünülmektedir. Göç öncesinde geçirdikleri stresli beş yıl, göç sırasında ve sonrasında yaşadıkları çeşitli zorluklar, yeni bir çevreye ve kültüre yaşadıkları adaptasyon ve değişim nedeniyle bu durumun göçü yaşayan bireyler için stresli, değişim ve dönüşüm içeren, belirgin bir olay olma özelliği taşıdığı düşünülmektedir.

Göç yaşantısı gerek göç sırasında yaşanan deneyimler gerekse göçün ardından yerleşilen yeni çevreye adaptasyon sürecinde bireylerin yaşamında belirgin bir iz bırakan ve otobiyografik bellek üzerindeki etkisi olduğu düşünülen bir durumdur. Bugüne kadar yapılan çalışmaların daha çok yetişkinlik döneminde yapılan göç ve yaşamın ilerleyen dönemlerinde bu göçe ilişkin hatıraların ne ölçüde hatırlandığı üzerine olduğu görülmektedir.

Bu araştırmalarla birlikte (Schrauf, & Rubin, 1998: 437, Elnick ve ark., 1999: 45) literatüre “göç tümseği” bileşenini eklenmiştir. Araştırmalar bulgularını çoğu zaman sosyal kimlik ile bağlantılı olarak açıklamasa da hatırlanabilirliğin artmasına bir sebep olarak bireylerin özdeşim kurduğu gruplar ile ilgili, özellikle ulusal kimlik, olayların kodlanmasında kimlik değişkeninin etkili olması mümkündür. Göçmenlerin yeni bir kültür

yapısını ve sosyal normlarını anlama, yeni dil kazanımı gibi yaşam stillerinde büyük değişimler bellek, benlik ve kimlik üzerinde büyük bir etkiye sahiptir.

Kültürleşme ile ilgili olarak o kültür ile daha çok özdeşim kuran bireyler göçle ilişkili anıları daha az hatırlarken, göç sonrası yaşantılarından daha çok anı hatırlayabilir. Bu kişilerin göçle ilgili anıları daha az canlı ve daha sonraki anılara oranla daha az önemli olarak hatırlanır. Etnik kimlik ve değerlerine sıkı sıkıya bağlı kişiler için göç öncesindeki anılar daha önemli, daha duygusal daha canlı, sonraki anılara göre daha önemli olabilir çünkü bu anılar kültürel kimlikleri ile daha çok ilişkilidir.

Kirschner (2009: 13) göç döneminin, ergenlik ve genç yetişkinlik gibi, otobiyografik bellek tarafından ayrıcalıklı bir şekilde kodlanan benlik ile ilgili yoğun psikolojik aktivitenin olduğu bir dönem olarak görmektedir. Bu durum bireye yaşam öykülerini organize etmede bir referans noktası (göçten önce veya göçten sonra) sağlayacaktır (Neisser 1988 akt. Kirschner 2009: 31).

Burada Bulgaristan ve Türkiye her ikisi de toplulukçu kültürler olduğu için; köyden kente mi göç etmiş oldukları önem kazanacaktır. Bunun yanı sıra göç eden kişilerin Bulgaristan'da daha çok Türklerle mi Bulgarlarla mı yaşadığı da farklılık yaratacaktır. Farklı din, dil, farklı eğitim yapıları olduğu için benlik yapılarında bir dönüşüm olmasını beklenmektedir.

Göç başlayıp biten durağan bir süreç değil, süregiden aktif bir süreç olarak ele alınmaktadır (Çağlayan, 2007: 49). Araştırmada göç ile bağlantılı olarak kültürleşme tutumları ve sosyal kimlik ile özdeşim ve benlik kurguları süreçleri incelenmiştir. Her göç benzersizdir. Bu faktörler bağlamında otobiyografik anıların başlangıcının nasıl etkileneceği araştırmanın konusunu oluşturmaktadır.

Araştırmada bu kişilerin benimsediği sosyal kimlik (özdeşleşme), kültürleşme düzeyleri ve yetişkinlikteki benlik kurguları ve kişilik yapılarının (bastırma kullanıp kullanmadıkları), cinsiyetlerinin ilk anı yaşı ve ilk anının fenomenolojik özelliklerine olan etkisi incelenmiştir.

Araştırma Soruları

1. Çocuklukta yaşanan göç deneyimi ilk anı yaşı ve ilk anının fenomenolojik özellikleri üzerinde bir fark yaratır mı?
2. Cinsiyet ilk anı yaşı ve ilk anının fenomenolojik özellikleri üzerinde bir fark yaratır mı?
3. Bastırmacı kişilik yapısı ilk anı yaşı ve ilk anının fenomenolojik özellikleri üzerinde bir fark yaratır mı?
4. Sosyal kimlik ile özdeşleşme düzeyi ilk anı yaşı ve ilk anının fenomenolojik özellikleri üzerinde bir fark yaratır mı?
5. Benliğe ilişkin kültürel kurgular ilk anı yaşı ve ilk anının fenomenolojik özellikleri üzerinde bir fark yaratır mı?
6. Kültürleşme tutumları ilk anı yaşı ve ilk anının fenomenolojik özellikleri üzerinde bir fark yaratır mı?

İkinci Bölüm

2. METOT

Bu bölümde araştırma deseni, evren-örneklem seçimi ve özellikleri, veri toplama araçları ve verilerin toplanması ile ilgili açıklamalara yer verilmiştir.

2.1. ARAŞTIRMA DESENİ

Bu tez çalışması temel olarak çocukluk döneminde göç yaşamış olan bireylerin ilk çocukluk anılarının bu türden bir deneyim yaşamayan bireylere göre yaş ve anı özelliklerinde farklılık gösterip göstermeyeceğini incelemek üzere planlanmıştır. Araştırmada, göç ve göçe bağlı olarak bireylerin yaşamlarındaki değişimlere (kültürleşme, sosyal kimlik, benlik kurgusu) ve bireylerarası farklılıklara (bastırma, cinsiyet) odaklanılarak ilk anının yaşı ve fenomenolojik özellikleri incelenmiştir. Araştırmadan elde edilen veriler çocukluk döneminde aileleri ile Bulgaristan'dan Türkiye'ye göç eden göçmen gruptan kartopu örnekleme tekniğiyle belirlenen katılımcılarla yapılan mülakatlarda elde edilen sözlü anı paylaşımları ve anketlerden oluşan alan araştırmasına dayanmaktadır.

Araştırmanın temel problemi, 1989 yılında Bulgaristan'dan Türkiye'ye göç eden göçmen çocukların en eski çocukluk anılarına ilişkin anlatılarda göç deneyiminin yeri ve önemine dayanmaktadır. Katılımcıların çocukluk dönemine ilişkin hatırlayabildikleri en eski olay ve özellikleri; göçe dair hatırladıkları en eski olay ve özellikleri sözlü anlatıları oluşturmaktadır.

Araştırmanın temel problemini ortaya koyabilmek için 1978 yılında aileleri Bulgaristan'dan Türkiye'ye göç eden yerli grup karşılaştırma grubu olarak belirlenmiştir. Karşılaştırma grubu katılımcıların çocukluk dönemine ilişkin hatırlayabildikleri en eski olay ve özellikleri araştırma grubu ile karşılaştırılarak incelenmiştir.

Araştırmanın bağımsız değişkenleri göç, bastırma, kültürleşme, sosyal kimlik, benlik kurguları, cinsiyet; bağımlı değişkenleri ise en eski anıların yaşı ve fenomenolojik özellikleridir.

2.2. ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÖRNEKLEM SEÇİMİ

Gerek 1989 gerek 1978 yılında yaşanan göç dalgalarında Bulgaristan'dan gelen göçmenlerin Türkiye'de yoğun olarak yerleştirildikleri (yerleştikleri) illerden biri Bursa ilidir. Bu nedenle bu çalışmada evren olarak temel yerleşim alanları Bursa ili sınırları içinde yer alan Görükle Göçmen Konutları, Kestel Göçmen Konutları, Hürriyet, Yıldırım bölgeleri/semtleri olan göçmen topluluğu belirlenmiştir. Araştırma alanı belirlenmesinde göçmenlerin yerleşim alanlarındaki çeşitlilik gözlemlenmiştir. Araştırmanın örnekleme belirlenen evrenden kartopu örnekleme tekniği ile seçilmiştir. Veri toplama aşamasında katılımcılara mahalle muhtarları ve göçmen topluluğundan bazı kişiler ile iletişim kurularak ulaşılmıştır.

Araştırma grubu 1989 yılında aileleri Bulgaristan'dan Bursa'ya göç eden, Bulgaristan doğumlu, göç sırasında 2-6 yaşları arasında ve araştırmanın yapıldığı sırada 25-30 yaşları arasında olan göçmenler oluşturmaktadır. 1989 göçüyle 310 bin kişi Türkiye'ye gelmiştir ve 245 bin civarında göçmen vatandaşlık hakkı alarak Türkiye'de kalmıştır (Kümbetoğlu, 1997: 229 akt. Çağlayan, 2007: 36). Göç sırasında 0-5 yaş arasında 17.277 -8.493 kız, 8.726 erkek, 59 cinsiyet belirtilmemiş- çocuk aileleriyle birlikte göç etmiştir (Dimitrova, 2002: 4). Karşılaştırma grubundaki katılımcılar ise aileleri 1978 yılında Bulgaristan'dan Bursa'ya göç eden, sosyo-demografik özellikleri açısından araştırma grubuna benzer özelliklere sahip Türkiye doğumlu göçmen çocuklarından oluşmaktadır. Karşılaştırma grubunu oluşturan katılımcılar yaşamlarının herhangi bir döneminde göç etmemiş kişilerden oluşmuştur.

Çalışma Bursa ili içerisinde 25-30 yaş arası (ort.=27.70, ss=1.627) 157 katılımcıdan veri toplanması yoluyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma grubunu yaşları 25 ile 30 arasında değişen (ort.=27.93, ss=1.696), 53'ü erkek, 42'si kadın toplam 95 katılımcı oluşturmuştur. Karşılaştırma grubunu ise yaşları 25 ile 30 arasında değişen (ort.=27.35, ss=1.461), 31'i erkek, 31'i kadın toplam 62 katılımcı oluşturmuştur.

Katılımcılara ilişkin sosyo-demografik özellikler Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1 Katılımcıların Sosyo-Demografik Özellikleri

	Göçmen		Yerli		Katılımcılar	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Cinsiyet						
Kadın	42	44.2	31	50	73	46.5
Erkek	53	55.8	31	50	84	53.5
Yaş						
25	9	9.5	4	6.5	13	8.3
26	16	16.8	19	30.6	35	22.3
27	14	14.7	11	17.7	25	15.9
28	13	13.7	13	21	26	16.6
29	20	21.1	9	14.5	29	18.5
30	23	24.2	6	9.7	30	18.5
Doğduğu Yerleşim Birimi						
İl	28	29.5	57	91.9	85	54.1
İlçe	21	22.1	5	8.1	26	16.6
Kasaba	27	28.4	-	-	27	17.2
Köy	19	20	-	-	19	12.1
Büyüdüğü Yerleşim Birimi						
İl	49	51.6	56	90.3	105	66.9
İlçe	30	31.6	6	9.7	36	22.9
Kasaba	11	11.6	-	-	11	7
Köy	5	5.3	-	-	5	3.2
Eğitim Düzeyi						
İlköğretim	1	1.1	1	1.6	2	1.3
Lise	17	17.9	11	17.7	28	17.8
Yüksekokul	8	8.4	7	11.3	15	9.6
Üniversite	56	58.9	34	54.8	90	57.3
Yüksek Lisans	13	13.7	9	14.5	22	14
Anne Eğitim Düzeyi						
İlkokul	2	2.1	14	22.6	16	10.2
Ortaokul	21	22.1	28	45.2	49	31.2
Lise	62	65.3	19	30.6	81	51.6
Yüksekokul	5	5.3	1	1.6	6	3.8
Üniversite	5	5.3	-	-	5	3.2
Baba Eğitim Düzeyi						
İlkokul	1	1.1	4	6.5	5	3.2
Ortaokul	10	10.5	21	33.9	31	19.7
Lise	75	78.9	32	51.6	107	68.2
Yüksekokul	7	7.4	4	6.5	11	7
Üniversite	2	2.1	1	1.6	3	1.9
Doğum Sırası						
İlk çocuk	40	42.1	28	45.2	68	45.9
Diğer	47	49.5	31	50	80	47.2
Tek çocuk	8	8.4	3	4.8	9	6.9
Aile Büyüklüğü						
Çekirdek	55	57.9	26	41.9	81	51.6
Geniş	40	42.1	36	58.1	76	48.4
Annenin çalışma durumu						
Evet	85	90.4	51	82.3	136	87.2
Hayır	10	9.6	11	17.7	20	12.8
Kreş/Anaokulu devamlılığı						
Evet	66	69.5	23	37.1	89	56.7
Hayır	29	30.5	39	62.9	68	43.3
Kreşe Başlama Yaşı						
0-47 ay	25	37.8	6	25.1	31	34.3
48-84 ay	41	43.3	18	74.9	58	65.7

	Göçmen		Yerli		Katılımcılar	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Aylık Gelir Miktarı						
500 TL' den az	1	1.1	-	-	1	0.6
501 - 1000 TL	3	3.2	-	-	3	1.9
1001 – 2000 TL	17	17.9	11	18.3	28	18.1
2001 – 3000 TL	27	28.4	28	46.7	55	35.5
3001 – 4000 TL	21	22.1	11	18.3	32	20.6
4000 TL' den fazla	26	27.4	10	16.7	36	23.2
Büyüdüğü Dönemde Algılanan Gelir Grubu						
Alt	14	14.7	1	1.6	15	9.6
Orta-Alt	22	23.2	11	17.7	33	21
Orta	50	52.6	38	61.3	88	56.1
Orta-Üst	7	7.4	12	19.4	19	12.1
Üst	2	2.1	-	-	2	1.3

2.3. ARAŞTIRMADA KULLANILAN VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırma sorularının yer aldığı anket formu dört bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde katılımcıların gönüllülük esasına bağlı kalınarak araştırmaya dâhil edilmesini sağlamak amacıyla araştırmanın genel amaçları, katılımcılara uygulanacak işlem hakkında bilgilerin yer aldığı “Bilgilendirilmiş Olur Formu” yer almıştır. Bilgilendirilmiş Olur Formunun bir örneği Ek 1’de bulunmaktadır.

İkinci bölüm araştırmanın kapsamı ve katılımcıların çalışma sırasında izleyecekleri yol ile ilgili bir yönerge ile başlamaktadır (bkz., Ek 2). Katılımcıların en eski anı ve göç anısı ile ilgili paylaşımları ve paylaştıkları anılar üzerinde yaptıkları değerlendirmeler için otobiyografik bellek literatüründe yaygın şekilde kullanılan ölçeklerden yararlanılarak oluşturulan bir görüşme formu oluşturulmuştur.

Üçüncü bölümde katılımcıların baş etme mekanizması olarak kullandıkları, bastırma düzeyindeki farklılıklar, kültürleşme tutumları, sosyal aidiyet, benlik kurguları ile ilgili olarak dört ayrı ölçek yer almaktadır. Araştırmada kullanılan veri toplama araçlarıyla ilgili ayrıntılı bilgiler başlıklar halinde alt paragraflarda sunulmuştur.

Son bölümde araştırmada ölçülmek istenen değişkenlere etki edeceği düşünülen sosyo-demografik bilgileri edinmek için “Kişisel Bilgi Formu” oluşturulmuştur.

2.3.1. Anı Değerlendirme Formu

İlk otobiyografik anı ile ilgili olarak elde edilen olayın çeşitli özelliklerinin katılımcı tarafından bir değerlendirme formu üzerinde değerlendirilmesi istenmiştir. Bu form literatürde yaygın şekilde kullanılan formlar temel alınarak oluşturulmuştur

(Boyacıoğlu-Şengül, 2006; Demiray ve Gülgöz, 2009: K.Ü. İlk Anı Araştırma Projesi; Erdoğan, 2008; Gülgöz ve Rubin, 2001: 41; Odaman, 2008; Ögüt, 2003; Özen-Canbolat, 2010; Rubin, Schrauf, & Greenberg, 2003: 887; Sönmez, 2009; Şık, 2003; Tartar, 2007; Tosun, 2005; Yılmaz, 2005; 2007). Bu formda paylaşılan anı ile ilgili 33 değerlendirme sorusu bulunmaktadır (bkz., Ek 3). Anının hangi yaşta yaşandığı, olay sırasında hissedilen duygu, olay sırasında hissedilen duygunun yoğunluğu, hatırlama sırasında hissedilen duygu, hatırlama sırasında hissedilen duygunun yoğunluğu, daha sonra ona benzer bir olay yaşanıp yaşanmadığını, olay hakkında düşünme ve konuşma sıklığı, olayın hatırlama ve yaşanma sırasında kişi için önem derecesi, hatırlama sırasında kullandığı görsel perspektif (katılımcı ya da izleyici), ve olayı hatırlama sırasında yeniden yaşama derecesi, tutarlılık ile ilgili katılımcıların bireysel olarak 5'li Likert tipi bir ölçek üzerinden soruları yanıtlanmaktadır. Faktör analizi sonrasında beş boyut altında toplanan sorular Tablo 2'de yer almaktadır.

En eski anı formunda yönerge değişikliği yapılarak çocukluğunda göç deneyimi yaşayan katılımcılara göç anıları ile ilgili olarak uygulanmıştır. Göç anısı değerlendirme formunun bir örneği Ek 4'te bulunmaktadır.

Tablo 2 İlk Anı ve Göç Anısı Değerlendirme Aracında Yer Alan İfadeler ve Boyutları

1	Yeniden yaşama	Olayı hatırlarken, olayı yeniden yaşıyormuş gibi hissediyorum.
2	Duyusal Detay- İşitme	Olayı hatırlarken, onu zihnimde işitebiliyorum.
3	Duyusal Detay- Görme	Olayı hatırlarken, onu zihnimde görebiliyorum.
4	Konuşma	Olayı hatırlarken, olay anında benim ya da başka insanların konuştuğunu hatırlıyorum.
5	Yoğunluk-geçmiş	Olay sırasında çok yoğun duygular hissetmişim.
6	Yoğunluk-şimdi	Olay sırasında hissettiğim duyguları şimdi de aynı yoğunlukta hissediyorum.
7	Canlılık	Şu anda, bu olaydaki duygularımı oldukça canlı hatırlıyorum.
8	Zaman içinde geri gitme	Olayı hatırlarken, olayın olduğu zamana geri yolculuk yapıyormuş gibi hissediyorum.
9	Olayın Özgüllüğü	Bu olay beni tanıyan pek çok insanın bileceğini beklediğim genel bilgilere değil, hayatıma özgü ayrıntılara dayanır.
10	Ulaşılabilirlik	Bu anı ben onu hatırlamaya çalışmadığım halde aklıma birdenbire geldi.
11	Mekân	Olayı hatırlarken olayın geçtiği yeri hatırlayabiliyorum.
12	Eminlik	Bu olayın hatırladığınız en eski olay olduğundan ve bu olay öncesinden bir şey hatırlamadığınızdan ne kadar eminsiniz?
13	Önem derecesi	Bu olay bana bir mesaj verdiği için ya da yaşamımda kritik bir zamanı veya dönüm noktasını simgelediği için benim için önemli bir olaydır.
14	Kelimeler halinde hatırlama	Olay aklıma daha çok kelimeler halinde geliyor.
15	Görsel Perspektif (Alan)	Şu anda bu olayı hatırlarken kendimi olayın içinde, olayın bir parçası olarak görüyorum.
16	Görsel Perspektif (İzleyici)	Şu anda bu olayı hatırlarken kendimi olayın dışında, dışarıdan izleyen biri olarak görüyorum.

17	Olayın yaşandığı sıradaki önemi	Bu olay o zaman benim için önemli bir olaydı.
18	Kişiliğin gelişimindeki önemi	Bu olay o zaman kişiliğimin gelişimi için önemli bir olaydı.
19	Tekrar-Konuşma	Olduğundan beri bu olay hakkında konuştum.
20	Hikâye	Olayı hatırlarken olay aklıma yalnızca bir durum, gözlem ya da sahne şeklinde parça parça değil; sözcükler ya da resimlerden oluşan bütün bir hikâye ya da olay olarak geliyor.
21	Bilme/hatırlama	İnsanlar bazı olayları, hatırlamasalar da başlarından geçtiğini bilirler. Ben olayı hatırlarken, bu olayın başımdan geçtiğini bilmekten öte onu gerçekten hatırlayabiliyorum.
22	Tekrar-Düşünme	Olduğundan beri, bu olay hakkında düşündüm.
23	Duyusal Detay – Koku	Olayı hatırlarken, olay anındaki koku ya da kokuları şimdi de hatırlıyorum.
24	Duyusal Detay – Dokunma	Olayı hatırlarken, temas ettiğim şeylerin yumuşaklık/sertlik ya da sıcaklık/soğukluk gibi dokunsal niteliklerini şimdi de hatırlayabiliyorum.
25	Olay sırasındaki duygu	Olay sırasında nasıl hissediyordunuz?
26	Hatırlama sırasındaki duygu	Şu anda bu olayın anısı sizi nasıl hissettiriyor?
27	İnanç (Gerçek/Hayal)	Bu olayın gerçekten hatırladığım şekilde gerçekleştiğine ve olmamış bir şeyi hayal etmediğime inanıyorum.
28	Fotoğraf-video	Şu anda bu olay gözünüzün önünde; a- fotoğraf gibi sabit bir görüntü olarak canlanıyor. b- film gibi hareketli bir olay olarak canlanıyor.
29	Olayın benzersizliği	Bu olay meydana geldikten sonra buna benzer bir olay yaşadınız mı? a) Hayır, hiç yaşamadım. b) Evet, buna benzer olay yaşadım.
30	Olayı düşünme sıklığı	Bu olayı en son ne zaman düşündünüz?
31	Olay hakkında konuşma sıklığı	Bu olay hakkında en son ne zaman konuştunuz veya başkalarına anlattınız?
32	Olayın kimlerle paylaşıldığı	Bu olayı kimlerle paylaştınız?
33	Olayın yapısı (genel/özel/karışık)	Bildiğiniz kadarıyla, bu olay, belli bir zaman ve yerde bir kere gerçekleşmiş bir olayın mı, birçok benzer ya da ilişkili olayın birleşiminin mi ya da bir günden fazla bir süreye yayılmış bir olayın mı hatırlanmasıdır?

2.3.2. Weinberger Uyum Envanteri

Araştırmada bastırmacı baş etme stili Weinberger Uyum Envanteri aracılığıyla ölçülmüştür. Weinberger Uyum Envanteri (Weinberger Adjustment Inventory-WAI) Weinberger ve Schwartz tarafından 1990 yılında geliştirilmiştir. Bastırma kullanan baş etme stilini ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. 84 maddeden oluşan ölçek sıkıntı (distress) ve sınırlama (restraint) olmak üzere iki temel boyutu içermektedir. Weinberger ve Schwartz (1990) sıkıntı düzeyi ve kişisel sınırlamanın sosyal-duygusal uyum sağlamada bireylerarası farklılığı yansıtan iki üst düzey boyut olduğunu iddia etmişlerdir.

Sıkıntı olarak tanımlanan öznel deneyim olumsuz duygulanıma yatkınlık (örn. kaygı ve depresyon), olumlu duygulanımın eksikliği (örn. düşük iyilik hali) ve bireyin kendine ilişkin problemleri duygulanımı (örn. düşük kendine güven) şeklinde kavramsallaştırılmaktadır. Kendini sınırlama ise sosyalizasyon ve benlik kontrolünün

kişinin kendi içinde (örn. dürtü kontrolü), kişiler arası (örn. saldırganlığın baskılanması ve diğer kişileri düşünme) ve toplumsal (örn. sorumluluk) boyutlarını içermektedir. Alt boyutların her biri ilgili yapıyı değerlendirmek üzere ayrı da kullanılabilir. Ek olarak savunmacı davranışlar ile ilgili 2 ölçek daha bulunmaktadır. Sıkıntının inkârı (Sıkıntı yaratması muhtemel ve normal olan durumlarda savunmacı davranışlar gösterme) ve bastırmacı savunmacılık puanları toplam ölçüme dâhil edilmektedir.

84 madde yer alan ölçekte 10 alt boyut bulunmaktadır. Kısa süreli semptomlar yerine uzun süreli işlevselliği ölçmek üzere tasarlanmıştır. Kısa formu 37 ifadeden oluşmaktadır. Araştırma kapsamında kısa form kullanılmıştır (bkz., Ek 5). Ölçek iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde 21 soru yer almaktadır. Katılımcılar 5li Likert tipi ölçek üzerinde yanlıştan doğruya doğru genellikle genelde nasıl biri oldukları veya genelde nasıl hissettikleri ile ilgili olarak soruları cevaplamaktadırlar.

Katılımcılar kendini sınırlama ölçeğinden aldıkları puanlara göre iki (düşük ve yüksek) ayrılmakta ve sıkıntı ölçeğinden aldıkları puanlara göre üç (düşük, ılımlı ve yüksek) gruba ayrılmaktadır. Araştırmacılar bu iki boyuta dayalı olarak tepkisel (reactive), duyarlı (sensitized), aşırı sosyal (over-socialized), az sosyal (under-socialized), kendinden emin (self-assured), ve bastırmacı (repressive) olmak üzere katılımcıları 6 ayrı kategoriden birine yerleştiren bir sınıflama sistemi oluşturmuşlardır. Sıkıntı ve kendini sınırlama boyutlarının karşılıklı çaprazlanmasıyla 6 farklı kişilik tipi oluşturulmaktadır. Asıl karşılaştırma bastırmacı olmayan “tepkisel” grup (düşük sıkıntı düzeyi ve orta düzeyde kendini sınırlama) ile bastırmacı grup (düşük sıkıntı – yüksek düzeyde kendini sınırlama) arasında yapılmaktadır (Weinberger, & Davidson 1994: 587).

İki ifade sorularının doğru yanıtlanıp yanıtlanmadığını ölçmek için yerleştirilmiştir. 10-70 yaş arası klinik ve klinik olmayan örneklemelerde uygulanarak geçerliliği sağlanmış bir ölçme aracıdır. Yapılan çeşitli araştırmalarda farklı örneklemelerde .84 ile .95 arasında değişen Cronbach alfa katsayıları elde edilmiştir (Weinberger, & Schwartz, 1990: 381).

Cronbach Alfa güvenilirlik katsayıları sıkıntı, kendini sınırlama ve bastırmayı kullanan savunmacılık alt boyutlarında 18-19 yaşlarında klinik olmayan bir örnekleme .86, .80, .79 olarak bulunmuştur (Weinberger, & Schwartz, 1990: 381).

Weinberger Uyum Envanteri'nin alt boyutlarına ait ifadeler Tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 3 Bastırma Düzeyi Değerlendirme Aracının Kendini Sınırlama, Sıkıntının Öznel Olarak Deneyimlenmesi ve Bastırmayı Kullanarak Savunmacı Davranma Boyutlarına Ait İfadeler

Kendini Sınırlama		
22		Yaptığım şeylerin üstünde yeterince düşünmeden yapıyorum.
26	Kişisel	Dürtü Kontrolü
30		"Uçuk kaçık" olduğumda başkalarının hoşuna gitmeyebilecek şeyler yapıyorum.
11		Eğlenmek için bir şey yaparken (örneğin sululuk, sataşma, şaka yaparken...) fazla kapılıp ipin ucunu kaçıyorum.
24		Beni kızdıran kişiler kendilerini kollasınlar.
33		Eğer biri beni incitmeye çalışırsa, aynı şekilde karşılık veririm.
28	Kişilerarası	Öfkenin Baskılanması
36		Sinirlenince tepem atar ve karşımdakine gününü gösteririm.
37		Bir şey yapmadan önce çevremdeki kişileri nasıl etkileyeceğimi düşünürüm.
23		Başkalarının hoşuna gitmeyecek bir şeyi yapmadan önce onların duygularını düşünürüm.
29	Toplumsal	Sorumluluk
31		Yapmak istediklerimin başkalarına sorun çıkarmayacağından emin olurum.
23		Fırsat bulduğumda istediğim ama bana ait olmayan şeyleri alırım.
29		Kimsenin fark etmeyeceğini bilirim hile yaparım.
31		Gerçekten doğru olmadığını bildiğim şeyleri yaparım.
Sıkıntının Öznel Olarak Deneyimlenmesi		
13		Önemli olmayan olaylar için çok fazla endişelenirim.
25	Kaygı	Olaylar istediğim gibi sonuçlanmayacak diye telaşlanırım ya da endişelenirim.
34		Son yıllarda bazı olaylar karşısında gereğinden çok endişelendim veya telaşlandım.
19		Çoğu zaman üzgün ve mutsuz hissediyorum.
27	Depresyon	Kendimi yalnız hissediyorum.
32		O kadar kötü ruh halinde oluyorum ki tek istediğim hiçbir şey yapmayıp oturmak oluyor.
3		Kendimden gerçekten çok fazla hoşnut değilim.
7	Düşük özgüven	Kendime pek güvenmem.
21		Genelde olmak istediğim gibi bir kişi olduğumu hissediyorum.
1		Genelde kendimi mutlu bir insan olarak düşünürüm.
15	Düşük iyilik hali	Ben çok eğlenen biriyim.
35		Kendimi çok mutlu hissediyorum.
Bastırmayı Kullanarak Savunmacı Davranma		
4		Birine onu yaralamayı isteyebilecek kadar kızgın olduğum bir zamanı hatırlıyorum.
12	Olumsuz duygulanımdan kaçınma	Doğru olmayan şeyler yaptım ve sonrasında pişmanlık hissettim.
6		Başka insanlara bir şeyi yanlış yaptığımı söylemediğim zamanlar oldu.
2		Bir şey yapacağımı söyleyip başka bir şey yaptığım olmuştur.
20		Arada bir tamamen doğru olmayan şeyler söylerim.
16		Dalga geçmekle çok zaman harcadığım için bir şeyleri bitirmediğim zamanlar oldu.
17		Sevmediğim kişilere hiçbir zaman kaba davranmam.
8	Kendini olumlu şekilde sunma	Hiçbir zaman bir konuda gerçekten bildiğimden daha fazlasını biliyormuşum gibi davranmam.
14		Arada bir verdiğim sözü tutmuyorum.
5		Arada bir başkasının yapmamı istediği şeyi yapmadığım olur.
10		Arada bir başkaları hakkında onların yüzlerine söyleyemeyeceğim kötü şeyler söylüyorum.
9	Geçerlilik	Bu soruları dürüstçe yanıtlıyorum.
18		Herkes kırk yılda bir de olsa hata yapar.

2.3.3. Kültürleşme Tutumları Ölçeği

Araştırmada kültürleşme tutumları, Ataca ve Berry (2002: 13) tarafından geliştirilen Kültürleşme Tutumları Ölçeği ile ölçülmüştür. Ölçekte o kültür içinde erime tutumu (asimilasyon), ayrılma tutumu, sınırda yaşama tutumu (marjinalizasyon) ve bütünleşme (entegrasyon) tutumu olmak üzere dört alt boyut için toplam 44 ifade yer almaktadır. Her bir tutum alt boyutu arkadaşlık, yaşam stili, sosyal aktivite, yemek, bayram kutlaması, dil kullanımı, dekorasyon, gazete okuma, çocuk yetiştirme stili, çocukların değerleri ve çocukların taşınması ile ilgili 5'li Likert tipi ölçek üzerinden 11 ifade ile ölçülmektedir. Ölçeğin araştırmada kullanılan formu Ek 6'da yer almaktadır.

Her biri 9 maddeden oluşan 3 alt boyut beşli Likert tipi ölçek kullanılarak hazırlanmıştır (1 = “Kesinlikle katılmıyorum”, 2 = “Katılmıyorum”, 3 = “Ortadayım/Hem katılıyorum, hem katılmıyorum”, 4 = “Katılıyorum”, 5 = “Kesinlikle katılıyorum”). Ölçek içinde yer alan 3, 6, 9, 15, 17, 26, 28, 32, 36, 39 ve 41 numaralı ifadeler bütünleşme; 4, 7, 12, 19, 21, 22, 24, 29, 31, 38 ve 43 numaralı ifadeler ayrılma; 1, 2, 10, 11, 14, 20, 25, 30, 34, 35 ve 42 numaralı ifadeler o kültür içinde erime; 5, 8, 13, 16, 18, 23, 27, 33, 37, 40 ve 44 numaralı ifadeler sınırda yaşama tutumu ile ilgilidir. Her bir tutumun ne oranda benimsendiği o tutuma ait 11 ifadeye verilen yanıtların toplam puanları üzerinden belirlenmektedir.

Ölçeğin orijinal formunda Cronbach alfa güvenilirlik kat sayıları o kültür içinde erime tutumu için .83, ayrılma tutumu için .89, sınırda yaşama tutumu için .78, bütünleşme tutumu için .84 olarak belirtilmiştir. Araştırmada iç tutarlılık katsayıları o kültür içinde erime tutumu için .76, ayrılma tutumu için .81, sınırda yaşama tutumu için .77, bütünleşme tutumu için .78 olarak bulunmuştur. Ölçeğin her alt boyutunda yer alan ifadeler Tablo 4'te yer almaktadır.

Tablo 4 Kültürleşme Tutumları Değerlendirme Aracının Entegrasyon, Ayrılma, Asimilasyon ve Marjinalizasyon Boyutlarına Ait İfadeler

Entegrasyon (Bütünleşme)		
17	Arkadaşlık	Yakın arkadaşlarımla hem Bulgaristan göçmenleri hem de Türkiye'de yaşayan yerli halk olmasını tercih ederim.
15	Yaşam stili	Hem Türkiye'de yaşayan yerliler hem de Bulgaristan göçmenleri gibi yaşamaktan hoşlandığımı söyleyebilirim.
6	Sosyal aktivite	Hem Bulgaristan göçmenleri hem de Türkiye'de yaşayan yerliler ile bir araya gelip vakit geçirmeyi tercih ederim.
26	Yemek	Evde hem Bulgaristan göçmenlerine hem de Türkiye'de yaşayan yerlilere özgü yemekleri yemeyi tercih ederim.

3	Bayram kutlaması	Hem Bulgar hem de Türk bayramlarını kutlamayı tercih ederim.
28	Dil kullanımı	Evde hem Bulgarca hem de Türkçe konuşmayı tercih ederim.
39	Dekorasyon	Evimde hem Bulgaristan göçmenlerine hem de Türkiye’de yaşayan yerlilere özgü süslemelerin olmasını tercih ederim.
32	Gazete okuma	Hem Bulgar hem de Türk gazetelerini okumayı tercih ederim.
9	Çocuk yetiştirme stili	Çocuklarımın hem Bulgaristan göçmenlerinin hem de Türkiye’de yaşayan yerlilerin tarzlarına uygun yetişmelerini isterim.
36	Çocukların değerleri	Çocuklarımın hem yerlilere hem de Bulgaristan göçmenlerine ait değerleri ve gelenekleri öğrenmelerini isterim.
41	Çocukların taşınması	Çocuklarımın evlenene kadar benimle oturmalarının daha iyi olacağını düşünüyorum ancak eğer ki ayrılmak isterlerse bu kararlarına saygı duyarım.

Ayrılma

12	Arkadaşlık	Yakın arkadaşlarımla Türkiye’de yaşayan yerlilerden çok Bulgaristan göçmenlerinden olmasını tercih ederim.
24	Yaşam stili	Türkiye’de yaşayan yerlilerden çok Bulgaristan göçmenleri gibi yaşamaktan hoşlandığımı söyleyebilirim.
4	Sosyal aktivite	Türkiye’de yaşayan yerlilerden çok Bulgaristan göçmenleri ile bir araya gelip vakit geçirmeyi tercih ederim.
31	Yemek	Evde Türkiye’de yaşayan yerlilere özgü yemeklerden çok Bulgaristan göçmenlerine özgü yemekleri yemeyi tercih ederim.
7	Bayram kutlaması	Türk bayramlarından çok Bulgar bayramlarını kutlamayı tercih ederim.
38	Dil kullanımı	Evde Türkçeden çok Bulgarca konuşmayı tercih ederim.
22	Dekorasyon	Evimde Türkiye’de yaşayan yerlilere özgü süslemelerden çok Bulgaristan göçmenlerine özgü süslemelerin olmasını tercih ederim.
21	Gazete okuma	Türk gazetelerinden çok Bulgar gazetelerini okumayı tercih ederim.
43	Çocuk yetiştirme stili	Çocuklarımın Bulgaristan göçmenlerine özgü biçimde yetişmelerini isterim.
19	Çocukların değerleri	Çocuklarımın Türkiye’de yaşayan yerlilere ait değer ve geleneklerden çok Bulgaristan göçmenlerine ait değerleri ve gelenekleri öğrenmelerini isterim.
29	Çocukların taşınması	Çocuklarımın evlenene kadar benimle oturmalarını beklerim.

Asimilasyon

42	Arkadaşlık	Yakın arkadaşlarımla Bulgaristan göçmenlerinden çok Türkiye’de yaşayan yerliler olmasını tercih ederim.
34	Yaşam stili	Bulgaristan göçmenleri gibi yaşamaktan çok Türkiye’de yaşayan yerliler gibi yaşamaktan hoşlandığımı söyleyebilirim.
2	Sosyal aktivite	Bulgaristan göçmenleri ile bir araya gelmekten çok Türkiye’de yaşayan yerliler ile bir araya gelip vakit geçirmeyi tercih ederim.
10	Yemek	Evde Bulgaristan göçmenlerine özgü yemekler yerine Türkiye’de yaşayan yerlilere özgü yemekleri yemeyi tercih ederim.
1	Bayram kutlaması	Bulgar bayramlarından çok Türk bayramlarını kutlamayı tercih ederim.
20	Dil kullanımı	Evde Bulgarcadan çok Türkçe konuşmayı tercih ederim.
11	Dekorasyon	Evimde Bulgaristan göçmenlerine özgü süslemelerden çok Türkiye’de yaşayan yerlilere özgü süslemelerin olmasını tercih ederim.
25	Gazete okuma	Bulgar gazetelerinden çok Türk gazetelerini okumayı tercih ederim.
14	Çocuk yetiştirme stili	Çocuklarımın Bulgaristan göçmenlerinden çok Türkiye’de yaşayan yerlilerin tarzına uygun bir tarzda yetişmelerini isterim.
30	Çocukların değerleri	Çocuklarımın Bulgaristan göçmenlerinin değer ve geleneklerinden çok Türkiye’de yaşayan yerlilere ait değerleri ve gelenekleri öğrenmelerini isterim.
35	Çocukların taşınması	Çocuklarımın kendilerini hazır hissettikleri andan itibaren kendi başlarına yaşamalarını beklerim.

Marjinalizasyon

37	Arkadaşlık	Yakın arkadaşlarımla kimler olduğuna aldırmış etmem.
18	Yaşam stili	Çoğu zaman ne şekilde yaşayacağıma aldırmış etmem.
8	Sosyal aktivite	Kimlerle bir araya gelip vakit geçirdiğime aldırmam.
13	Yemek	Evde ne çeşit yemek yediğime aldırmış etmem.
5	Bayram kutlaması	"Bayramlar" bana bir şey ifade etmiyor.
40	Dil kullanımı	Çoğu zaman duygu ve düşüncelerimi nasıl dile getirdiğime aldırmış etmem.
27	Dekorasyon	Evi süsleme gibi önemsiz şeylerle kafamı yormam.
16	Gazete okuma	Ne tür gazete okuduğuma aldırmış etmem.

33	Çocuk yetiştirme stili	Çocuklarımın nasıl yetiştiğine aldırış etmem.
23	Çocukların değerleri	Çocuklarımın değer veya gelenekleri öğrenip öğrenmemelerine aldırış etmem.
44	Çocukların taşınması	Çocuklarımın evlenene kadar benimle oturup oturmamalarına aldırış etmem.

2.3.4. Sosyal Kimlik ile Özdeşleşme Ölçeği

İç grup aidiyeti Ellemers, Kortekaas ve Ouwerkerk (1999: 371) tarafından geliştirilen “Sosyal Kimlik ile Özdeşleşme Ölçeği” ile değerlendirilmiştir. Ölçek Türkçe’ye Tekman, Hortaçsu ve Ok (2008: 279) tarafından uyarlanmıştır. Katılımcılardan 10 ayrı ifadeyi 5’li Likert tipi bir ölçek üzerinden grubunun üyesi olmak hakkındaki düşüncelerini “Çok uygun”, “Uygun”, “Ne uygun, ne uygun değil”, “Uygun değil” ve “Hiç uygun değil” seçeneklerine ne kadar katıldıklarını değerlendirmeleri istenmektedir.

Ölçek grubuna yönelik özgüven, kendini kategorize etme ve gruba bağlılık olmak üzere üç alt boyuttan oluşmaktadır. Çalışma kapsamında “Bulgaristan göçmeni grubuna özellikle isteyerek girdim.” ifadesi ilgili araştırma grubunun özelliklerine uymadığı için çıkarılmıştır. Düşük puanlar yüksek düzeyde iç grup özdeşimini göstermektedir. Ölçeğin araştırmada kullanılan formu Ek 7’de yer almaktadır.

Ölçeğin iç tutarlılık kat sayısı orijinalinde .82, Türkçe uyarlamasında .81 ve araştırma kapsamında .65 olarak bulunmuştur. Ölçeğin her alt boyutunda yer alan ifadeler Tablo 5’te yer almaktadır.

Tablo 5 Sosyal Kimlik Aidiyeti Değerlendirme Aracının Özgüven, Kendini Kategorize Etme ve Gruba Bağlılık Boyutlarına Ait İfadeler

Grubuna Yönelik Özgüven	
1	Bulgaristan göçmeni olmanın övünülecek pek az şeyi olduğunu düşünüyorum.
2	Bulgaristan göçmeni olmak ile ilgili olumlu duygularım var.
3	Bulgaristan göçmenlerine pek az saygı duyuyorum.
4	Bulgaristan göçmeni olduğumu söylememeyi tercih ederim.
Kendini Kategorize Etme	
5	Kendimi diğer Bulgaristan göçmeni grubu üyeleriyle özdeşleştiriyorum.
6	Diğer Bulgaristan göçmenleri gibiyim.
7	Bulgaristan göçmeni olmak kimliğimin önemli bir yansımasıdır.
Gruba Bağlılık	
8	Bulgaristan göçmeni olmayı sevmiyorum.
9	Bulgaristan göçmeni olmak yerine başka bir grubun üyesi olmayı isterdim.

2.3.5. Benlik Kurguları Ölçeği

Katılımcıların benlik düzeyindeki farklılıkların belirlenmesi amacıyla Benlik Kurguları Ölçeği kullanılmıştır. Benlik kurguları ölçeği, bireylerin benlik düzeyindeki farklılaşmaları ölçümlemek amacıyla bireylerin yakın ilişkileri sırasında sergilediği

davranışlara yönelik olarak Kağıtçıbaşı (2005) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek; özerklik, ilişkisellik, özerk-ilişkisellik olmak üzere 3 ayrı boyutu kapsar ve toplam 27 maddeden oluşmaktadır. Her biri 9 maddeden oluşan 3 alt boyut beşli Likert tipi ölçek kullanılarak hazırlanmıştır (1 = “Kesinlikle katılmıyorum”, 2 = “Katılmıyorum”, 3 = “Ortadayım/Hem katılıyorum, hem katılmıyorum”, 4 = “Katılıyorum”, 5 = “Kesinlikle katılıyorum”).

Özerklik boyutu; 2, 4, 7, 8, 12, 16, 19, 23 ve 27. maddelerden oluşan 9 soruyu içerir ve özerk benliği ölçmeyi amaçlamaktadır. Ölçekteki 8, 12, 16, 19, 23, 27. maddeler ters hesaplanmaktadır. Özerk benlik ölçeği, bireyin kendisine yakın olan kişilerle arasındaki ilişkide kendi tutum, düşünce ve davranışlarını ortaya koyabilme derecesini değerlendirmektedir.

İlişkisellik boyutu; 1, 5, 10, 14, 17, 20, 22, 24 ve 25. maddelerden oluşan 9 soruyu kapsar ve ilişki benliği ölçmeyi amaçlamaktadır. Ölçekteki 5, 10, 20, 25. maddeler ters hesaplanmaktadır. İlişki benlik ölçeği, bireyin kendisine yakın olan diğer bireylerle kurduğu ilişkideki bağımlılık derecesini değerlendirmektedir.

Özerk-ilişkisellik boyutu; 3, 6, 9, 11, 13, 15, 18, 21 ve 26. maddelerden oluşan 9 soruyu kapsar ve özerk-ilişki benliği ölçmeyi amaçlamaktadır. Ölçekteki 9, 13, 15, 21. maddeler ters hesaplanmaktadır. Özerk ilişkisellik boyutu bireyin kendisine yakın olan diğer bireylerle olan ilişkisindeki uyumunun özerklik ve ilişkisellik derecesini değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

Benlik Kurguları Ölçeği, 95 Türk üniversite öğrencisi örneklemine uygulanarak Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı özerklik, ilişkisellik ve özerk-ilişkisellik alt boyutlarında .74, .78 ve .84 olarak bulunmuştur (Kağıtçıbaşı, 2005). Faktör analizi her alt boyut için ayrı hesaplanmıştır. Faktör yükü alt sınırı 0,4 olarak belirlenmiş ve bu şekilde özerk benlik ölçeğinde 2 ve 4. maddeler; özerk ilişki benlik ölçeğinde 9 ve 15. maddeler, özerk-ilişki benlik ölçeğinde ise 5, 10, 14, 20 ve 25. maddeler belirlenen faktör yükünün altında kalmıştır. Sonraki çalışmalarda faktör analizi sonrasında özerk, ilişki ve özerk-ilişki benlik alt boyutları Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı .77, .70 ve .61 olarak belirlenmiştir. Puanların karşılaştırılabilmesi için 7 madde standardize edilmiş ve her alt boyuttan tek bir ölçek puanı elde edilecek şekilde puanlanmıştır. Araştırmada özerk benlik boyutu .71, ilişki benlik boyutu .70, özerk ilişki benlik

boyutu .76 olarak bulunmuştur. Ölçeğin araştırmada kullanılan formu Ek 8’de yer almaktadır.

Ölçeğin orijinal formuna ek olarak katılımcıların benlik tipleri ile ilgili soruları yanıtlarken iç-dış grup ayrımlarının daha net hale gelmesi için ‘Soruları en çok hangi yakınlarınızı düşünerek yanıtladınız?’ şeklinde açık uçlu bir soru ölçeğin sonuna eklenmiştir. Benlik ölçeğinin özerk, ilişkisel ve özerk-ilişkisel boyutlarına ait ifadeler Tablo 6’da yer almaktadır.

Tablo 6 Benlik Kurguları Değerlendirme Aracının Özerk, İlişkisel ve Özerk-İlişkisel Boyutlarına Ait İfadeler

Özerk Benlik	
2	Kararlarımda yakınlarımın etkisi çok azdır.
4	Çok yakın hissettiğim bir kişinin bile hayatıma karışmasından hoşlanmam.
7	Kendimi yakınlarımdan bağımsız hissederim.
8	Hayatımı kendimi çok yakın hissettiğim kişilerin düşüncelerine göre yönlendiririm.
2	Benimle ilgili bir konuda, çok yakın hissettiğim kişilerin fikirleri beni etkiler.
6	Kararlarımı alırken yakınlarıma danışırım.
9	Benimle ilgili bir konuda çok yakın hissettiğim kişilerin aldığı kararlar, benim için geçerlidir.
3	Genellikle kendime çok yakın hissettiğim kişilerin isteklerine uymaya çalışırım.
7	Kararlarımı yakınlarımın isteklerine göre kolayca değiştirebilirim.
İlişkisel Benlik	
1	Kendimi çok yakın hissettiğim insanların desteğine ihtiyaç duyarım.
5	Yakınlarımla olan ilişkimde mesafeli olmak isterim.
10	Genelde kendimle ilgili şeyleri kendime saklarım.
14	Kişiliğimin oluşmasında yakınlarımın etkisi büyüktür.
17	Kendime çok yakın hissettiğim kimseler sık sık aklıma gelir.
20	Yakınlarımın hakkımda ne düşündüğü benim için önemli değildir.
22	Yakınlarım, hayatımda en ön sıradadır.
24	Yakınlarımla aramdaki bağ, kendimi huzur ve güven içinde hissetmemi sağlıyor.
25	Özel hayatımı, çok yakınım olan birisiyle bile paylaşmam.
Özerk-İlişkisel Benlik	
3	Hem yakın ilişkileri olmak, hem de özerk olmak önemlidir.
6	Planlar yaparken yakınların önerileri dikkate alınsa bile, son karar kişiye ait olmalıdır.
9	Çok yakın ilişkiler içindeki kişi, kendi kararlarını veremez.
11	İnsan çok yakınlarının fikirlerine karşı çıkabilmelidir.
13	Yakınlarımın düşüncelerine önem vermek, kendi düşüncelerimi göz ardı etmek anlamına gelir.
15	Bir kişiye çok yakın olmak, özgür olmayı engeller.
18	Bir kimse kendini hem yakınlarına bağlı, hem de özgür hissedebilir.
21	Özerk olabilmek için yakın ilişki kurmamak gerekir.
26	Bir kimse hem yakınlarına bağlı olabilir, hem de fikirleri ayrı olduğunda fikrine saygı duyulmasını isteyebilir.

2.3.6. Kişisel Bilgi Formu

Anket formunun son sayfasında katılımcılara ait sosyo-demografik özellikleri belirlemek amacıyla “Kişisel Bilgi Formu” hazırlanmıştır. Oluşturulan bu formda katılımcılardan cinsiyet, doğum tarihi, doğum yeri, eğitim düzeyi, en uzun süre yaşadığı

yer, kardeş sayısı, doğum sırası, ebeveyn eğitim düzeyi, aile büyüklüğü, temel bakımını sağlayan kişiler, anaokuluna devam edip etmediği, anaokuluna devam ettiyse başlama yaşı, aylık toplam gelir miktarı ve büyüdüğü dönemde algıladığı gelir düzeyine ilişkin soruları yanıtlamaları istenmiştir. Formun bir örneği Ek 9'da yer almaktadır.

2.4. UYGULAMA

Araştırmada veri toplama amacıyla örneklem grubuna ulaşmada kolaylık sağlayacağı düşünülen araştırma amaçlarına uygun olarak belirlenen semtlerdeki mahalle muhtarları ve Göçmen dernekleri ile görüşülmüştür. Mahalle muhtarları ve dernek merkezine gidilerek dernek yetkililerine araştırmanın amacı ve metodu hakkında gerekli açıklamalar yapılarak çalışılmak istenen örnekleme ulaşmada yardım talep edilmiştir. Yapılan ön görüşme sonrasında gerekli izinler alınmıştır. Hazırlanan anket formu 01.07.2013 - 05.09.2013 tarihleri arasında uygulanmıştır.

Uygulama yapılırken çıkabilecek sorunların önceden belirlenmesi amacıyla, beş katılımcı ile pilot uygulama yapılmıştır. Kullanılan ölçeklerin anlaşılır olup olmadığı, yanıtlanmasında yaşanan zorluklar ve zaman kullanımı konuları bu çalışmada değerlendirilmiştir.

Araştırmada veri toplama işlemi otobiyografik anı görüşmesi ve bağımsız değişkenlerin ölçümüne yönelik hazırlanan ölçeklerin tamamlanması olmak üzere iki aşamada gerçekleştirilmiştir.

Veriler toplanırken araştırmacı örnekleme oluşturan katılımcılara araştırmanın eski anılardaki bireylerarası farklılıkları inceleme amacıyla yapıldığı ve herhangi bir kişisel değerlendirme yapılmayacağı, ölçekler, gönüllülük ilkesi, araştırmanın olası riskleri ve yararları hakkında bilgi vermiştir. Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Etik Kurulu'ndan onay alınmıştır. Her bir katılımcıya araştırma hakkında bilgi verilmesinin ardından araştırmaya katılmayı kabul etmesi halinde Bilgilendirilmiş Olur Formu imzalatılmış ve gönüllü olarak çalışmaya katılmaları sağlanmıştır. Katılımcıların anonimliği isim alınmaması ile sağlanmıştır. Her anket uygulaması öncesinde katılımcılara yanıtların araştırmacı dışında başka kimse tarafından görülmeyeceği konularında güvence verilmiş, kendilerinden anketlere isim yazmamaları istenmiştir.

Çalışmada araştırmacı tüm katılımcılar ile bireysel bir görüşme gerçekleştirmiştir. Görüşmeler genellikle göçmen derneği merkezlerinin kafelerinde ve nadiren katılımcıların evlerinde gerçekleşmiştir. Araştırma kapsamında tamamlanması beklenen ölçekler ve otobiyografik anı görüşmesi katılımcılara araştırmacı tarafından katılımcıların dikkatini dağıtacak uyanların olmadığı sessiz bir ortamda bireysel bir şekilde uygulanmıştır.

Her katılımcı için araştırma otobiyografik bellek görevi ile başlamıştır. Yönergenin her katılımcı için araştırmacı tarafından okunmasının ardından en eski anı paylaşımı sözel olarak yapılmıştır. Bellek görüşmesi katılımcıların anıları hatırlarken herhangi bir kesintiye uğramalarını önlemek için sözel yolla yapılmış; araştırmacı tarafından ses kaydı yapılmak suretiyle kayda alınıp ardından kâğıt üzerine aktarımı sağlanmıştır. Ancak yazarak cevaplamak isteyen katılımcılara da imkân sağlanmıştır. Katılımcılara anıların içerikleri ve süre ile ilgili herhangi bir sınırlama getirilmemiştir. Görüşme başladıktan sonra katılımcı hatırlayabildiği ilk olayı bildirmiş ve olayın hangi yaşta gerçekleşmiş olduğuna ilişkin yaş tahmininde bulunmuştur. Her anı ile ilgili bilgi toplandıktan sonra katılımcılar kâğıt kalem yardımıyla, hazırlanmış bir anket üzerinden bu olayın duyusal özellikleri, duygu yoğunluğu, perspektifi, netliği, anıların tematik içeriği, canlılığı gibi fenomenolojik özelliklerini değerlendirmişlerdir. Bu formda anının hangi yaşta yaşandığını, daha önce ve daha sonra ona benzer bir olay yaşanıp yaşanmadığını, ne kadar orijinal, ne kadar önemli, benliğinin oluşumu için ne kadar önemli olduğunu ve ne kadar canlı hatırlandığı....vb. şeklinde anının fenomenolojik özelliklerine ilişkin sorular yer almaktadır. Anıların ayırt ediciliğini saptamak için öncesinde ve sonrasında benzer olaylar yaşanıp yaşanılmadığı sorulmuştur.

En eski anı paylaşımının ardından göçmen grup için göç anılarını ne ölçüde hatırladıklarına ilişkin bir değerlendirme yapılmıştır. Her katılımcıya yönergenin araştırmacı tarafından okunmasının ardından göç yaşantısı ile ilgili anı paylaşımı sözel olarak yapılmıştır. Ardından göç anısının fenomenolojik özelliklerini belirlemek amacıyla en eski anılar ilgili kullanılan anı değerlendirme formunun bir diğer örneği kullanılmıştır. Katılımcıların tamamından hatırlayabildikleri en erken anıyı bildirdikten sonra bireyler tarafından bahsedilen ilk anının göç ile doğrudan ilgisi olmayabileceği için göç eden bireylerin göçe ilişkin hatıralarının özellikleri sorulmuştur ve bu sayede göçü nasıl bir süreç olarak algıladıkları ele alınmıştır. Katılımcıların en eski anılarının göç anısının oluşturabileceği temel alınarak bu aşamada göç anıları ve en eski anılar için herhangi bir

dengeleme koşulu gözetilmemiştir, her katılımcı ilk olarak en eski anı ile ilgili görevi gerçekleştirmiştir. Karşılaştırma grubunda yer alan katılımcılar için yalnızca en eski anılar ile ilgili anı paylaşımı yapılmıştır. Bu aşamada veri toplama işlemi yaklaşık ortalama 10 dakika sürmüştür.

Göçmen katılımcıların ilk anılarının göç anısı olduğu durumlarda katılımcılardan yalnızca bir anı paylaşımı yapmaları istenmiştir. Örnekleme bu şekilde 6 katılımcı yer almaktadır.

Katılımcıların anı paylaşımının ardından bastırma düzeylerini, kültürleşme, kimlik gibi bağımsız değişkenleri ölçmek amacıyla ölçmek amacıyla güvenilirlik ve geçerlikleri kanıtlanmış ayrı ölçekler tamamlamaları istenmiştir. Uygulanan ölçeklerin sırası katılımcılar arasında dengelenmiştir. Bu aşamada veri toplama işlemi her katılımcı için yaklaşık 20 dakika sürmüştür.

2.5. VERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ VE İSTATİSTİKSEL ANALİZ

Uygulama sonucunda elde edilen ham veriler Sosyal Bilimler için İstatistik Paket Programı'nın (SPSS) 17.0 sürümü kullanılarak analiz edilmiştir.

Verinin istatistiksel analize uygunluğunu test etmek amacıyla çarpıklık, basıklık gibi normalden sapma ölçütleri; uç değerler değerlendirilmiştir. Hatalı kodlanan veriler veri temizliği yapılarak analize uygun hale getirilmiştir. Örnekleme ve araştırma kapsamında uygulanan tüm ölçeklere ilişkin betimsel istatistikler yapılmıştır.

Doğrulayıcı faktör analizleri ile ölçek yapılarının literatürde kullanılan formlar ile uygunluğu değerlendirilmiştir ve araştırmada kullanılan ölçeklerin her biri için güvenilirlik analizleri yapılmıştır.

Açıklayıcı faktör analizi kullanılarak ilk otobiyografik anı görüşmesinde kullanılan formda yer alan ifadeler ilgili faktör yapılarına yerleştirilmiş ve analizler oluşturulan faktörler üzerinden yapılmıştır.

Veri temizliği, betimleyici istatistikler, faktör ve güvenilirlik analizlerinin yapılmasının ardından araştırma soruları doğrultusunda çıkarımsal istatistiksel testler yapılmıştır.

Bağımlı değişkenler (ilk otobiyografik anı yaşı ve ilk anının fenomenolojik özellikleri) ile ilgili olarak öncelikle cinsiyet ve çocukluğunda göç yaşamış olmaya bağlı olarak gruplar arasında herhangi bir farklılık olup olmadığının istatistiksel olarak anlamlılığı Bağımsız İki Örnek T testi kullanılarak değerlendirilmiştir.

İlk otobiyografik anı yaşı ve özelliklerini yordayan bağımsız değişkenler göçmen grupta, yerli grupta ve tüm örneklemede her bir bağımlı değişken için ayrı ayrı Regresyon Analizleri yapılarak incelenmiştir. Bu amaçla ilk olarak araştırmada kullanılan değişkenler arasındaki ilişkileri görmek amacıyla Pearson Korelasyon analizi yapılmıştır.

Son olarak ilk otobiyografik anı ve ilk göç anısının fenomenolojik özellikleri üzerinde durulmuştur. Göç anısı ve ilk otobiyografik anı arasındaki fark Bağımlı İki Örnek T testi yapılarak analiz edilmiştir.

Üçüncü Bölüm

3. BULGULAR

Bu bölümde, değişkenler arasında varsayılan ilişkileri incelemek için uygulanan istatistiksel analizler sonucunda elde edilen bulgular ve açıklamaları yer almaktadır.

Bulgular araştırma soruları ile bağlantılı olarak üç ana başlık altında organize edilmiştir. Bu temelde öncelikle hazırlayıcı ve betimsel istatistikler ile ilgili analizlere yer verilmiştir. İlk aşamada gruplar arası karşılaştırmalar yapılmıştır. Bağımlı değişkenler üzerinde gruplar arası karşılaştırmalar cinsiyet, göç yaşantısı olup olmaması ve bastırma düzeyindeki farklılıklara bağlı olarak yapılmıştır. Ardından ilk otobiyografik anı yaşı ve ilk otobiyografik anı fenomenolojik özellikleri ile ilişkili olduğu düşünülen bağımsız değişkenler arasındaki ilişki korelasyon ve çoklu hiyerarşik regresyon analizleri kullanılarak değerlendirilmiştir. Son olarak ilk otobiyografik anı ve ilk göç anısının fenomenolojik özellikleri üzerinde karşılaştırmalar yapılmıştır.

3.1. HAZIRLAYICI (ÖN) İSTATİSTİKLER

Araştırma verileri SPSS 17 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesi sırasında güvenilirliğinden (iç tutarsızlık, eksik cevapların çokluğu gibi nedenlerden dolayı) şüphe edilen cevap kâğıtları iptal edilmiştir. Verinin istatistiksel analize uygunluğunu test etmek amacıyla çarpıklık, basıklık gibi normalden sapma ölçütleri; uç değerler değerlendirilmiştir. Veri tabanında yanlış girilen değerlerin olup olmadığı kontrol edilerek olması gerekenden küçük veya büyük değerler incelenmiştir ve hataya rastlanmadığı için düzeltme yapılmamıştır. Normalliğe ek olarak çok değişkenli istatistiğin temel varsayımlarının yerine getirilip getirilmediğinin sağlanması için doğrusallık ve örneklem varyanslarının homojenliği test edilmiştir.

Araştırma sorularına ilişkin testler ve ileri düzey analizler için katılımcının bugünkü yaşı, ilk anı yaşı ve göç yaşı hesaplanarak yeni değişken olarak tanımlanmıştır.

3.2. BETİMLEYİCİ İSTATİSTİKLER

İlk olarak çalışmada kullanılan ölçeklere ait bulgulara yer verilmiştir. Ardından ilk anı ile ilgili değişkenlere ilişkin betimsel istatistikler sunulmuştur. Verilerin temel özelliklerini açıklamak amacıyla, tanımlayıcı istatistikler göçmen ve yerli grup; kadın ve erkek olmak üzere ayrı ayrı incelenmiştir.

Araştırmaya katılan katılımcıların cinsiyetlerine bağlı olarak ölçme araçlarının her birinden elde etmiş oldukları puanların ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 7’de gösterilmektedir.

Tablo 7 Araştırma Kapsamında Kullanılan Ölçme Araçlarının Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Ölçme Aracı	Kadın			Erkek			Tüm Grup		
	Sayı	Ort	ss	Sayı	Ort	ss	Sayı	Ort	ss
En Eski Anı Yaşı	73	49.74	19.58	84	49.81	20.52	157	49.78	20.02
Göç Yaşı	42	51.79	18.46	53	55.36	20.10	95	53.78	19.37
Özerk Benlik	73	26.63	5.02	84	28.44	4.80	157	27.59	4.97
İlişkisel Benlik	73	33.97	4.50	84	31.17	4.90	157	32.47	4.91
Özerk-İlişkisel Benlik	73	36.68	4.60	84	35.41	5.10	157	36.00	4.90
Entegrasyon	73	37.53	6.71	84	33.67	6.61	157	35.47	6.91
Ayrılma	73	25.23	6.29	84	28.70	7.08	157	27.08	6.93
Asimilasyon	73	35.87	6.47	84	34.96	6.60	157	35.38	6.54
Marjinalizasyon	73	25.83	7.37	84	25.48	7.31	157	25.64	7.32
Kimlik	73	12.64	4.79	84	13.34	4.47	157	13.01	4.62
Bastırmacı									
Savunmacılık	73	32.61	6.60	84	32.57	6.23	157	32.59	6.38
Sıkıntı	73	28.21	8.07	84	26.59	7.91	157	27.35	8.00
Kendini Sınırlama	73	47.54	6.06	84	45.70	5.90	157	46.56	6.03
Bastırma	73	118.27	11.60	84	114.42	11.66	157	116.21	11.75

Araştırmaya katılan katılımcıların göçmen ve yerli gruplar arasında ölçme araçlarının her birinden elde etmiş oldukları puanların ortalama ve standart sapma değerleri

Tablo 8’de gösterilmektedir.

Tablo 8 Araştırma Kapsamında Kullanılan Ölçme Araçlarının Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Ölçme Aracı	Göçmen			Yerli			Tüm Grup		
	Sayı	Ort	ss	Sayı	Ort	ss	Sayı	Ort	ss
En Eski Anı Yaşı	95	46.52	17.18	62	54.77	23.00	157	49.78	20.02
Göç Yaşı	95	53.78	19.37	0	-	-	95	53.78	19.37
Özerk Benlik	95	27.78	5.13	62	27.30	4.75	157	27.59	4.97
İlişkisel Benlik	95	31.96	4.85	62	33.25	4.92	157	32.47	4.91
Özerk-İlişkisel Benlik	95	35.86	4.93	62	36.22	4.89	157	36.00	4.90
Entegrasyon	95	36.32	6.80	62	34.16	6.93	157	35.47	6.91
Ayrılma	95	28.14	6.44	62	25.46	7.38	157	27.08	6.93
Asimilasyon	95	35.18	6.09	62	35.69	7.21	157	35.38	6.54
Marjinalizasyon	95	25.70	6.64	62	25.56	8.31	157	25.64	7.32
Kimlik	95	12.77	4.93	62	13.38	4.12	157	13.01	4.62
Bastırmacı									
Savunmacılık	95	32.94	6.23	62	32.04	6.62	157	32.59	6.38
Sıkıntı	95	27.81	8.11	62	26.64	7.85	157	27.35	8.00
Kendini Sınırlama	95	46.29	6.70	62	46.96	4.84	157	46.56	6.03
Bastırma	95	116.74	11.62	62	115.40	12.01	157	116.21	11.75

3.3. FAKTÖR ANALİZİ

İlk anı ve göç anısı için hazırlanan formun faktör yapısını değerlendirmek için Varimax dönüştürme metodu ile Temel Bileşenler Analizi kullanılarak Açıklayıcı Faktör Analizi yapılmıştır. Faktör yüklerinin alt kesme noktası olarak 0.30 esas alınmıştır. Açıklayıcı Faktör Analizi (Exploratory Factor Analysis) ile Temel Bileşenler Yöntemi (Principal Components) ve Varimax dönüştürme sonucunda özdeğeri 1'in üzerinde olan ve toplam varyansın % 64'ünü açıklayan 8 faktör elde edilmiştir. Literatürde otobiyografik anıları oluşturan bileşenler hatıra (recollection) ve inanç (belief) olmak üzere iki temel faktör altında toplanmaktadır (Brewer, 1996; Rubin, Schrauf ve Greenberg, 2003).

4, 10, 12, 14 ve 16 numaralı ifadeler literatür ile tutarlı şekilde gruplanmadığı için değerlendirmeden çıkarılmıştır (bkz.

Tablo 10) ve geriye kalan 22 ifade ile birbiri ile ilişkili olduğu düşünülen beş faktörlü çözüm tercih edilmiştir. 28-33 arası ifadeler Likert tipi ölçek üzerinde değerlendirilmediği için faktör analizine dâhil edilmemiştir. Beş faktörlü çözümün varyansın % 47'sini açıkladığı görülmüştür. Bu faktörler literatürdeki araştırmalar ile uyumlu olarak "Hatıra", "Önem", "İnanç", "Paylaşım" ve "Duygulanım" olarak isimlendirilmiştir.

İlk faktör olayı yeniden yaşama, zaman içinde geri gitme, yoğunluk, görsel perspektif (alan), duyuşal detay- işitme, görme, koku ve dokunma, canlılık, tutarlılık, özgüllük gibi anlatı ve duyuşal detaylar ile ilgili özellikleri barındırmaktadır. Bu nedenle "hatıra" olarak isimlendirilmiştir. İkinci faktör, olayın yaşandığı sıradaki önemi, olayın kişilik gelişimi için önemi, olayın belirginliği ve duyuşal yoğunluk gibi olayın kişi için önemine ilişkin ifadeleri içermektedir. Bu nedenle "önem" olarak isimlendirilmiştir. Üçüncü faktör, mekân hatırlama, inanç-gerçek/hayal ve bilme/hatırlama gibi olayın gerçekleştiğine dair inancın düzeyine ilişkin ifadeleri içermektedir. Bu nedenle "inanç" olarak isimlendirilmiştir. Dördüncü faktör, olay hakkında konuşma ve düşünme sıklığını barındırmaktadır. Bu nedenle "paylaşım" olarak isimlendirilmiştir. Beşinci faktörde, hatırlama sırasındaki duygulanım ve olay sırasındaki duygulanım olmak üzere olayın duyuşal boyutlarına ilişkin ifadeler yer almaktadır. Bu nedenle "duygulanım" olarak isimlendirilmiştir.

Açıklayıcı faktör analizi kullanılarak ilk otobiyografik anı görüşmesinde kullanılan formda yer alan ifadeler ilgili faktör yapılarına yerleştirilmiş ve analizler oluşturulan faktörler üzerinden yapılmıştır. İlgili boyutu oluşturan ölçekteki ifadelerden alınan puanlar toplanarak her bir alt fenomenolojik özellik boyutu puanı elde edilmiştir.

Ortaya çıkan faktörler, faktör yükleri ve her faktörün açıkladığı varyans değeri ve Cronbach alfa değerleri Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9 İlk Otobiyografik Anı Ölçeği Faktör Yapısı ve Faktör Yükleri

No	Kategori	İfade	Faktör Yapısı				
			F1	F2	F3	F4	F5
Faktör 1							
“Hatıra”							
Açıklanan Varyans: % 16,6							
($\alpha=.87$)							
1	Olayı yeniden yaşama	Olayı hatırlarken, olayı yeniden yaşıyormuş gibi hissediyorum.	.77	.26	.11	.07	.04
8	Zaman içinde geri gitme	Olayı hatırlarken, olayın olduğu zamana geri yolculuk yapıyormuş gibi hissediyorum.	.75	-.03	.07	.11	-.07
6	Yoğunluk	Olay sırasında hissettiğim duyguları şimdi de aynı yoğunlukta hissediyorum.	.74	.17	-.18	.10	.08
15	Görsel Perspektif (Alan)	Şu anda bu olayı hatırlarken kendimi olayın içinde, olayın bir parçası olarak görüyorum.	.72	.18	.24	.08	.02
2	Duyusal Detay-İşitme	Olayı hatırlarken, onu zihnimde işitebiliyorum.	.70	.21	.25	.09	-.06
3	Duyusal Detay-Görme	Olayı hatırlarken, onu zihnimde görebiliyorum.	.58	.07	.34	-.06	-.01
7	Canlılık	Şu anda, bu olaydaki duygularımı oldukça canlı hatırlıyorum.	.58	.22	.18	.01	-.07
20	Tutarlılık	Olayı hatırlarken olay aklıma yalnızca bir durum, gözlem ya da sahne şeklinde parça parça değil; sözcükler ya da resimlerden oluşan bütün bir hikâye ya da olay olarak geliyor.	.48	.10	.44	.19	-.08
9	Özgüllük	Bu olay beni tanıyan pek çok insanın bileceğini beklediğim genel bilgilere değil, hayatıma özgü ayrıntılara dayanır.	.39	.21	-.06	-.02	.12
24	Duyusal Detay – Dokunma	Olayı hatırlarken, temas ettiğim şeylerin yumuşaklık/sertlik ya da sıcaklık/soğukluk gibi dokunsal niteliklerini şimdi de hatırlayabiliyorum.	.36	.07	.21	.03	.06
23	Duyusal Detay - Koku	Olayı hatırlarken, olay anındaki koku ya da kokuları şimdi de hatırlıyorum.	.36	.07	-.07	.32	.05
Faktör 2							
“Önem”							
Açıklanan Varyans: %10,40							
($\alpha=.76$)							
17	Olayın yaşandığı sıradaki önemi	Bu olay o zaman benim için önemli bir olaydı.	.04	.78	.21	.01	-.08

18	Olayın kişilik gelişimi için önemi	Bu olay o zaman kişiliğimin gelişimi için önemli bir olaydı.	.21	.72	.10	.22	.01
13	Olayın belirginliği	Bu olay bana bir mesaj verdiği için ya da yaşamımda kritik bir zamanı veya dönüm noktasını simgelediği için benim için önemli bir anıdır.	.20	.68	-.05	.11	-.02
5	Duygusal yoğunluk	Olay sırasında çok yoğun duygular hissetmişim.	.17	.64	.01	.06	-.03
Faktör 3							
“İnanç”							
Açıklanan Varyans: % 8,19							
$(\alpha=.61)$							
11	Mekânı hatırlama	Olayı hatırlarken olayın geçtiği yeri hatırlayabiliyorum.	.23	.06	.69	.03	.10
27	İnanç- Gerçek/Hayal	Bu olayın gerçekten hatırladığım şekilde gerçekleştiğine ve olmamış bir şeyi hayal etmediğime inanıyorum.	.04	.01	.68	-.06	.02
21	Bilme/hatırlama	İnsanlar bazı olayları, hatırlamasalar da başlarından geçtiğini bilirler. Ben olayı hatırlarken, bu olayın başımdan geçtiğini bilmekten öte onu gerçekten hatırlayabiliyorum.	.23	.34	.63	.08	-.00
Faktör 4							
“Paylaşma”							
Açıklanan Varyans: % 6,35							
$(\alpha=.64)$							
19	Tekrar-Konuşma	Olduğundan beri bu olay hakkında konuştum.	.09	.20	.05	.79	.04
22	Tekrar-Düşünme	Olduğundan beri, bu olay hakkında düşündüm.	.25	.35	.07	.63	.02
Faktör 5							
“Duygulanım”							
Açıklanan Varyans: % 5,95							
$(\alpha=.70)$							
26	Hatırlama sırasındaki duygulanım	Şu anda bu olayın anısı sizi nasıl hissettiriyor?	-.03	.00	.06	.06	.86
25	Olay sırasındaki duygulanım	Olay sırasında nasıl hissediyordunuz?	.03	-.11	.062	-.01	.86

Tablo 10 Analizlerde Değerlendirilmeyen İfadeler

4	Konuşma	Olayı hatırlarken, olay anında benim ya da başka insanların konuştuğunu hatırlıyorum.
10	Ulaşılabilirlik	Bu anı ben onu hatırlamaya çalışmadığım halde aklıma birdenbire geldi.
12	Eminlik	Bu olayın hatırladığımız en eski olay olduğundan ve bu olay öncesinden bir şey hatırlamadığınızdan ne kadar eminsiniz?
14	Kelimeler halinde hatırlama	Olay aklıma daha çok kelimeler halinde geliyor.
16	Görsel Perspektif (İzleyici)	Şu anda bu olayı hatırlarken kendimi olayın dışında, dışarıdan izleyen biri olarak görüyorum.
28	Fotoğraf-video	Şu anda bu olay gözünüzün önünde; a- fotoğraf gibi sabit bir görüntü olarak canlanıyor. b- film gibi hareketli bir olay olarak canlanıyor.
29	Olayın benzersizliği	Bu olay meydana geldikten sonra buna benzer bir olay yaşadınız mı? a) Hayır, hiç yaşamadım. b) Evet, buna benzer olay yaşadım.
30	Olayı düşünme sıklığı	Bu olayı en son ne zaman düşündünüz?

31	Olay hakkında konuşma sıklığı	Bu olay hakkında en son ne zaman konuştunuz veya başkalarına anlattınız?
32	Olayın kimlerle paylaşıldığı	Bu olayı kimlerle paylaştınız?
33	Olayın yapısı (genel/özel/karışık)	Bildiğiniz kadarıyla, bu olay, belli bir zaman ve yerde bir kere gerçekleşmiş bir olayın mı, birçok benzer ya da ilişkili olayın birleşiminin mi ya da bir günden fazla bir süreye yayılmış bir olayın mı hatırlanmasıdır?

Göç anıları için ortaya çıkan faktörler ve faktör yükleri Tablo 11’de verilmiştir. 4, 10, 12, 14 ve 16 numaralı ifadeler literatür ile tutarlı şekilde gruplanmadığı için değerlendirmeden çıkarılmıştır (bkz.Tablo 12).

Tablo 11 Göç Anısı Ölçeği Faktör Yapısı ve Faktör Yükleri

No	Kategori	İfade	Faktör Yapısı				
			F1	F2	F3	F4	F5
Faktör 1							
“Hatıra”							
Açıklanan Varyans: % 13,70							
($\alpha=.86$)							
2	Duyusal Detay-İşitme	Olayı hatırlarken, onu zihnimde işitebiliyorum.	,79	,21	,29	,08	,15
1	Olayı yeniden yaşama	Olayı hatırlarken, olayı yeniden yaşıyormuş gibi hissediyorum.	,78	,33	,02	,24	,00
6	Yoğunluk	Olay sırasında hissettiğim duyguları şimdi de aynı yoğunlukta hissediyorum.	,62	,54	,10	,11	,23
7	Canlılık	Şu anda bu olaydaki duygularımı oldukça canlı hatırlıyorum.	,61	,31	,37	-,09	,29
8	Zaman içinde geri gitme	Olayı hatırlarken, olayın olduğu zamana geri yolculuk yapıyormuş gibi hissediyorum.	,60	-,04	,43	-,05	,39
15	Görsel Perspektif (Alan)	Şu anda bu olayı hatırlarken, kendimi olayın içinde, olayın bir parçası olarak görüyorum.	,54	,14	,15	,50	,23
3	Duyusal Detay-Görme	Olayı hatırlarken, onu zihnimde görebiliyorum.	,46	,01	,63	,16	-,18
24	Duyusal Detay – Dokunma	Olayı hatırlarken, temas ettiğim nesnelerin yumuşaklık/sertlik ya da sıcaklık/soğukluk gibi dokunsal niteliklerini hatırlayabiliyorum.	,17	-,08	,31	,03	,31
23	Duyusal Detay - Koku	Olayı hatırlarken, olay anındaki koku ya da kokuları şimdi de hatırlıyorum.	,13	,30	,27	,01	,19
9	Özgüllük	Bu olay pek çok insanın bileceğini beklediğim genel bilgilere değil, hayatıma özgü ayrıntılara dayanır.	,10	-,04	,20	,57	,40
20	Tutarlılık	Olayı hatırlarken, olay aklıma yalnızca bir durum, gözlem ya da sahne şeklinde parça parça değil; sözcükler ya da resimlerden oluşan bütün bir hikâye ya da olay olarak geliyor.	,07	,51	,33	,35	,11

Faktör 2
“Önem”

Açıklanan Varyans: % 13,49
($\alpha=.74$)

5	Duygusal yoğunluk	Olay sırasında çok yoğun duygular hissetmişim.	,24	,71	,16	-,12	,33
17	Olayın yaşandığı sıradaki önemi	Bu olay o zaman benim için önemli bir olaydı.	,13	,65	,13	,40	,15
13	Olayın belirginliği	Bu olay bana bir mesaj verdiği için ya da yaşamımda kritik bir zamanı veya dönüm noktasını simgelediği için benim için önemli bir olaydır.	,09	,18	,04	,85	-,03
18	Olayın kişilik gelişimi için önemi	Bu olay o zaman kişiliğimin gelişimi için önemli bir olaydı.	,35	,49	-,03	,45	-,04

Faktör 3
“İnanç”

Açıklanan Varyans: % 9,34
($\alpha=.42$)

21	Bilme/hatırlama	İnsanlar bazı olayları, hatırlamasalar da başlarından geçtiğini bilirler. Ben olayı hatırlarken, bu olayın başımdan geçtiğini bilmekten öte onu gerçekten hatırlayabiliyorum.	,17	,16	,78	,22	,00
11	Mekânı hatırlama	Olayı hatırlarken, olayın geçtiği yeri hatırlayabiliyorum.	,09	,13	,65	-,02	,36
27	İnanç- Gerçek/Hayal	Bu olayın gerçekten hatırladığım şekilde gerçekleştiğine ve olmamış bir şeyi hayal etmediğime inanıyorum.	-,05	,01	,32	,03	,07

Faktör 4
“Paylaşma”

Açıklanan Varyans: % 1,87
($\alpha=.81$)

19	Tekrar-Konuşma	Olduğundan beri, bu olay hakkında konuştum.	,13	-,06	,03	,83	-,01
22	Tekrar-Düşünme	Olduğundan beri, bu olay hakkında düşündüm.	,03	,15	,14	,74	,07

Faktör 5
“Duygulanım”

Açıklanan Varyans: % 1,26
($\alpha=.77$)

26	Hatırlama sırasındaki duygulanım	Şu anda bu olayın anısı sizi nasıl hissettiriyor?	,03	,08	,04	-,04	,90
25	Olay sırasındaki duygulanım	Olay sırasında nasıl hissediyordunuz?	-,04	-,01	-,16	-,02	,85

Tablo 12 Analizlerde Değerlendirilmeyen İfadeler

4	Konuşma	Olayı hatırlarken, olay anında benim ya da başka insanların konuştuğunu hatırlıyorum.
---	---------	---

10	Ulaşılabilirlik	Bu anı ben onu hatırlamaya çalışmadığım halde aklıma birdenbire geldi.
12	Eminlik	Bu olayın hatırladığımız en eski olay olduğundan ve bu olay öncesinden bir şey hatırlamadığımızdan ne kadar eminsiniz?
14	Kelimeler halinde hatırlama	Olay aklıma daha çok kelimeler halinde geliyor.
16	Görsel Perspektif (İzleyici)	Şu anda bu olayı hatırlarken kendimi olayın dışında, dışarıdan izleyen biri olarak görüyorum.
28	Fotoğraf-video	Şu anda bu olay gözünüzün önünde; a- fotoğraf gibi sabit bir görüntü olarak canlanıyor. b- film gibi hareketli bir olay olarak canlanıyor.
29	Olayın benzersizliği	Bu olay meydana geldikten sonra buna benzer bir olay yaşadınız mı? a) Hayır, hiç yaşamadım. b) Evet, buna benzer olay yaşadım.
30	Olayı düşünme sıklığı	Bu olayı en son ne zaman düşündünüz?
31	Olay hakkında konuşma sıklığı	Bu olay hakkında en son ne zaman konuştunuz veya başkalarına anlattınız?
32	Olayın kimlerle paylaşıldığı	Bu olayı kimlerle paylaştınız?
33	Olayın yapısı (genel/özel/karışık)	Bildiğiniz kadarıyla, bu olay, belli bir zaman ve yerde bir kere gerçekleşmiş bir olayın mı, birçok benzer ya da ilişkili olayın birleşiminin mi ya da bir günden fazla bir süreye yayılmış bir olayın mı hatırlanmasıdır?

3.4. GRUPLAR ARASI KARŞILAŞTIRMALAR

Betimleyici istatistiklerin yapılmasının ardından araştırma soruları doğrultusunda öncelikle ilk anı yaşının ve fenomenolojik özelliklerinin cinsiyete ve göçe bağlı olarak farklılığını belirlemek için Bağımsız İki Örnek T Testi yapılmıştır.

3.4.1. Göçmen ve Yerli Grupların İlk Otobiyografik Anı Yaşı Açısından Karşılaştırılması

Göçmen ve yerli katılımcıların ilk otobiyografik anı yaşı karşılaştırıldığında, göçmenlerin ilk otobiyografik anı yaşının (ort.= 46.52, s.s.= 17.18) yerlilerin ilk otobiyografik anı yaşından (ort.= 54.77, s.s.= 23.00) daha küçük olduğu görülmektedir. Göçmen ve yerli grupları ilk otobiyografik anı yaşı kullanılarak Bağımsız Örneklem T testi ile karşılaştırdığında da, bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır ($t_{104,524} = -2.421$, $p < .05$). İlk anı yaşı göçmen katılımcılarda yerli katılımcılara oranla 8 ay kadar daha erken hatırlanmaktadır. Kültürlerarası çalışmalarda bireyci kültürlerde yetişen bireylerin ilk anı yaşının toplulukçu kültür üyelerine oranla 6 ay kadar önce olduğu bulunmuştur (Jac , & Hayne, 2007; MacDonald, Uesiliana, & Hayne 2000; Multhaup ve ark., 2005; Mullen, 1994: 55; Wang, 2001).

Tablo 13'te katılımcıların göçmen ve yerli gruplarına göre ilk anı yaşı ortalama ve standart sapmaları sunulmaktadır.

Tablo 13 Göçmen ve Yerli Gruplara Göre İlk Otobiyografik Anı Yaşı

İlk Anı Yaşı (Ay)	Ortalama	Standart Sapma	Sayı	Aralık
Tüm Örneklem	49.78	20.02	157	5-127
Yerli Grup	54.77	23.00	62	5-127
Göçmen Grup	46.52	17.18	95	5-97

3.4.2. Göçmen ve Yerli Grupların İlk Otobiyografik Anının Fenomenolojik Özellikleri Açısından Karşılaştırılması

İlk otobiyografik anının fenomenolojik özelliklerine ilişkin hatıra, önem, inanç, paylaşma ve duygulanım alt boyutlarının göçmen ve yerli gruplar arasında farklılık gösterip göstermediklerini belirlemek amacıyla Bağımsız Örneklem T testi yapılmıştır. Göçmen ve yerli grupları ilk otobiyografik anı özellikleri açısından Bağımsız Örneklem T testi ile karşılaştırdığında da farkların istatistiksel olarak anlamlı olmadığı saptanmıştır

Tablo 14'te katılımcıların göçmen ve yerli grupları için ilk anının fenomenolojik özelliklerine ait ortalama ve standart sapma değerleri sunulmaktadır.

Tablo 14 Doğum Yeriine Bağlı Olarak Bağımsız Örneklem T Testi Sonuçları

İlk Anı ile İlgili Değişkenler	Doğduğu Ülke				İstatistiksel Değerler		
	Bulgaristan		Türkiye		T değeri	Serbestlik Derecesi	Anlamlılık Düzeyi
	Ort	ss	Ort	ss			
Hatıra	38.55	8.12	36.41	8.69	1.561	154	.121
Önem	14.52	3.88	13.58	3.65	1.515	154	.132
İnanç	13.44	1.79	13.51	1.80	-.235	154	.815
Paylaşma	5.26	2.13	5.14	1.85	.364	154	.716
Duygulanım	5.84	2.32	6.09	2.14	-.694	154	.488

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

3.4.3. Göçmen ve Yerli Grupların Araştırma Kapsamında Kullanılan Bağımsız Değişkenler (Benlik, Kültürleşme, Kimlik, Bastırma) Açısından Karşılaştırılması

Araştırma kapsamında kullanılan bağımsız değişkenlerin alt boyutları arasında göçmen ve yerli gruplar arasında farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla Bağımsız Örneklem T testi yapılmıştır. Yapılan gruplar arası karşılaştırmalar sonucunda kültürleşme tutumları açısından ayrılma tutumunun göçmen katılımcılarda (ort.=28.14, s.s.=6.44) yerli katılımcılara (ort.=25.46, s.s.=7.38) oranla daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır ($t_{155} = 2.404$, $p < .05$).

Tablo 15'te katılımcıların göçmen ve yerli grupları için ilk anının fenomenolojik özelliklerine ait ortalama ve standart sapma değerleri sunulmaktadır.

Tablo 15 Doğum Yerine bağlı olarak Araştırmada Kullanılan Değişkenlere ait Bağımsız Örneklem T Testi Sonuçları

Değişkenler	Doğduğu Ülke				İstatistiksel Değerler		
	Bulgaristan		Türkiye		T değeri	Serbestlik Derecesi	Anlamlılık Düzeyi
	Ort	ss	Ort	ss			
Benlik Kurguları							
Özerk	27.78	5.13	27.30	4.75	.593	155	.554
İlişkisel	31.96	4.85	33.25	4.92	-1.617	155	.108
Özerk-İlişkisel	35.86	4.93	36.22	4.89	-.452	155	.652
Kimlik	12.77	4.93	13.38	4.12	-.804	155	.422
Bastırma							
Sıkıntı	27.81	8.11	26.64	7.85	.891	155	.374
Kendini Sınırlama	46.29	6.70	46.96	4.84	-.729	153.311	.467
Bastırıcı							
Savunmacılık	32.94	6.23	32.04	6.62	.861	155	.391
Weinberger Uyum							
Envanteri	116.74	11.62	115.40	12.01	.699	155	.486
Kültürleşme							
Entegrasyon	36.32	6.80	34.16	6.93	1.934	155	.055
Ayrılma	28.14	6.44	25.46	7.38	2.404	155	.017*
Asimilasyon	35.18	6.09	35.69	7.21	-.471	155	.638
Marjinalizasyon	25.70	6.64	25.56	8.31	.112	110.034	.911

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

3.4.4. Cinsiyet ve İlk Otobiyografik Anı Yaşı

Cinsiyet grupları arasında ilk anı yaşı değerlendirildiğinde, kadınların ilk otobiyografik anı yaşı (ort.= 49.74, s.s.= 19.58) ile erkeklerin ilk otobiyografik anı yaşı (ort.= 49.81, s.s.= 20.52) arasında farklılık olmadığı görülmektedir. Cinsiyet grupları ilk otobiyografik anı yaşı kullanılarak Bağımsız Örneklem T testi ile karşılaştırıldığında da, bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı saptanmıştır ($t_{155} = -.022$, $p = .983$).

Tablo 16'da katılımcıların cinsiyet gruplarına göre ilk anı yaşı ortalama ve standart sapmaları sunulmaktadır.

Tablo 16 Cinsiyet Gruplarına Göre İlk Otobiyografik Anı Yaşı

İlk Anı Yaşı (Ay)	Ortalama	Standart Sapma	Sayı	Aralık
Tüm Örneklem	49.78	20.02	157	5-127
Kadın	49.74	19.58	73	5-100
Erkek	49.81	20.52	84	5-127

Yapılan araştırmalarda kadınların ilk otobiyografik anı yaşı erkeklere oranla daha küçük olduğu görölmektedir (Davis, 1999: 498; Dudycha & Dudycha, 1941: 668; MacDonald ve ark. 2000: 365, Mullen, 1994: 55; Waldfogel, 1948; Wang, 2001: 220). Araştırma bulguları konu ile ilgili literatür ile tutarlı değildir.

3.4.5. Cinsiyet ve İlk Otobiyografik Anı Fenomenolojik Özellikleri

İlk otobiyografik anının fenomenolojik özelliklerine ilişkin hatıra, önem, inanç, paylaşma ve duygulanım alt boyutlarının cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediklerini belirlemek amacıyla Bağımsız Örneklem T testi yapılmıştır. Yapılan t testi sonucunda kadınların (ort.= 14.94, s.s.= 3.43) erkeklere (ort.= 13.46, s.s.= 4.00) oranla ilk otobiyografik anıya verdikleri önem derecesi istatistiksel olarak anlamlı biçimde daha fazladır ($t_{154} = 2.457, p < .05$).

Kadın ve erkek katılımcıların ilk otobiyografik anı fenomenolojik özellikleri için ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 17'de sunulmaktadır.

Tablo 17 Cinsiyete Bağlı Olarak Bağımsız Örneklem T Testi Sonuçları

Değişkenler	Cinsiyet				T değerleri	İstatistiksel Değerler	
	Kadın		Erkek			Serbestlik Derecesi	Anlamlılık Düzeyi
	Ort	ss	Ort	ss			
Hatıra	38.48	8.04	37.03	8.67	1.076	154	.283
Önem	14.94	3.43	13.46	4.00	2.457	154	.015*
İnanç	13.73	1.51	13.25	1.99	1.694	154	.092
Paylaşma	5.30	1.96	5.14	2.07	.500	154	.618
Duygulanım	5.95	2.52	5.92	2.00	.081	134.772	.936

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

3.4.6. Cinsiyet Gruplarının Araştırma Kapsamında Kullanılan Bağımsız Değerşkenler (Benlik, Kültürleşme, Kimlik, Bastırma) Açısından Karşılaştırılması

Benlik, kimlik, kültürleşme ve bastırma bağımsız değerşkenlerinin cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediklerini belirlemek amacıyla Bağımsız Örneklem T testi yapılmıştır. Yapılan t testi sonucunda benlik kurgularının özerk benlik alt boyutunda kadınlar (ort.= 26.63, s.s.= 5.02) ile erkekler (ort.= 28.44, s.s.= 4.80) arasında fark olduğu bulunmuştur ($t_{155} = -2.304, p < .05$). Erkekler kadınlara oranla daha özerk benlik yapısına sahiptir. Aksi şekilde benlik kurgularının ilişkişel benlik alt boyutunda kadınların (ort.= 33.97, s.s.= 4.50) erkeklere (ort.= 31.17, s.s.= 4.90) oranla daha yüksek puanlara sahip olduğu ve bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu görölmüştür ($t_{155} = 3.697, p < .001$).

Bastırma söz konusu olduğunda yapılan t testi sonucunda Weinberger Uyum Envanterinin alt boyutlarında cinsiyet açısından anlamlı bir farka rastlanmazken, ölçeğin genelinde kadınların (ort.= 118,27, s.s.= 11,60) erkeklere (ort.= 114,42, s.s.= 11,66) oranla daha yüksek puanlara sahip olduğu ve bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür ($t_{155} = 2,065, p < .05$).

Kültürleşme tutumları ile ilgili alt boyutlarda ise yapılan t testi sonucunda kadınların (ort.= 37.53, s.s.= 6.71) erkeklere (ort.= 33.67, s.s.= 6.61) oranla Türk kültürüne daha fazla entegre oldukları görülmüştür ($t_{155} = 3.617, p < .001$). Ayrılma tutumunun ise erkeklerde (ort.= 28.70, s.s.= 7.08) kadınlara (ort.= 25.23, s.s.= 6.29) oranla daha yüksek olduğu görülmüştür ($t_{155} = -3.220, p < .01$).

Kadın ve erkek katılımcıların bağımsız değişkenlerde ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 18'de sunulmaktadır.

Tablo 18 Cinsiyete Bağlı Olarak Bağımsız Örneklem T Testi Sonuçları

Değişkenler	Cinsiyet				T değeri	İstatistiksel Değerler	
	Kadın		Erkek			Serbestlik Derecesi	Anlamlılık Düzeyi
	Ort	ss	Ort	ss			
Benlik							
Özerk	26.63	5.02	28.44	4.80	-2.304	155	.023*
İlişkisel	33.97	4.50	31.17	4.90	3.697	155	.000***
Özerk-İlişkisel	36.68	4.60	35.41	5.10	1.624	155	.106
Kimlik	12.64	4.79	13.34	4.47	-.947	155	.345
Bastırma							
Sıkıntı	28.21	8.07	26.59	7.91	1.270	155	.206
Kendini Sınırlama	47.54	6.06	45.70	5.90	1.929	155	.056
Bastırıcı							
Savunmacılık	32.61	6.60	32.57	6.23	.044	155	.965
Weinberger Uyum Envanteri	118.27	11.60	114.42	11.66	2.065	155	.041*
Kültürleşme							
Entegrasyon	37.53	6.71	33.67	6.61	3.617	155	.000***
Ayrılma	25.23	6.29	28.70	7.08	-3.220	155	.002**
Asimilasyon	35.87	6.47	34.96	6.60	.871	155	.385
Marjinalizasyon	25.83	7.37	25.48	7.31	.296	155	.768

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

3.5. DEĞİŞKENLER ARASI KORELASYONLAR

Bu bölümde, araştırmanın değişkenleri arasındaki ilişkileri belirlemek amacıyla yapılan Pearson Korelasyon analizi sonuçlarına yer verilmiştir. Araştırmada yer alan benlik kurguları, kültürleşme, sosyal kimlik, bastırma ve ilk anının fenomenolojik özelliklere ilişkin değişkenler arasındaki ilişkileri incelemek amacıyla Pearson Korelasyon Analizi

yapılmıştır. Tüm örneklem, göçmen ve yerli olmak üzere üç ayrı grup için korelasyon analizi yapılmıştır.

3.5.1. Tüm Örneklem için Değişkenler için Korelasyon Analizi Sonuçları

Araştırmada kullanılan bağımlı ve bağımsız değişkenlerin tüm örneklem için hesaplanan Pearson Korelasyon katsayıları Tablo 19'da sunulmuştur.

Tablo 19'da da görülebileceği gibi doğum yeri; ayrılma ($r = -.19, p < .05$) ile olumsuz yönde, ilk anı yaşı ($r = .20, p < .05$) ile olumlu yönde ilişkilidir.

Özerk benlik; ilişkisel benlik ($r = -.53, p < .01$), entegrasyon ($r = -.24, p < .01$), asimilasyon ($r = -.20, p < .01$) ve bastırma ($r = -.16, p < .05$) ile olumsuz yönde ilk anıdaki duygulanım düzeyi ile ($r = .16, p < .05$) olumlu yönde bir ilişkiye sahiptir. İlişkisel benlik; özerk-ilişkisel benlik ($r = .37, p < .01$), entegrasyon ($r = .18, p < .05$) ve asimilasyon ($r = .21, p < .01$) ile olumlu yönde bir ilişkiye sahiptir. Özerk-ilişkisel benlik; entegrasyon ($r = .22, p < .01$) ve ilk anıyı hatırlamadaki inanç düzeyi ($r = .21, p < .01$) ile olumlu yönde bir ilişkiye sahipken, sosyal kimlik ($r = -.22, p < .01$) ile olumsuz yönde bir ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Entegrasyon; marjinalizasyon ($r = .24, p < .01$), ilk otobiyografik anıdaki hatıra kalitesi ($r = .19, p < .05$) ve ilk anıya verilen önem ($r = .24, p < .01$) ile olumlu yönde bir ilişkiye sahipken sosyal kimlik ($r = -.29, p < .01$) ile olumsuz yönde bir ilişkiye sahiptir. Ayrılma; asimilasyon ($r = -.37, p < .01$) ve sosyal kimlik ($r = -.33, p < .01$) ile olumsuz yönde bir ilişkiye sahiptir. Asimilasyon; sosyal kimlik ($r = .39, p < .01$), ilk anı-hatıra ($r = .20, p < .05$) (+) ve ilk anıya verilen önem derecesi ($r = .21, p < .01$) ile olumlu yönde bir ilişkiye sahiptir.

Bastırma ve ilk anı-duygulanım ($r = -.16, p < .05$) olumsuz yönde bir ilişkiye sahiptir.

İlk otobiyografik anıdaki hatıra kalitesi; ilk anıya verilen önem ($r = .45, p < .01$) (+), ilk anıya duyulan inanç ($r = .43, p < .01$) ve ilk anıyı paylaşma oranı ($r = .36, p < .01$) ile olumlu yönde bir ilişkiye sahiptir. İlk anıya verilen önem; ilk anıya duyulan inanç ($r = .30, p < .01$) (+) ve ilk anıyı paylaşma oranı ($r = .41, p < .01$) ile olumlu yönde bir ilişkiye sahiptir. İlk anı hatırlamadaki inanç düzeyi ve ilk anıyı paylaşma oranı ($r = .18, p < .05$) olumlu yönde bir ilişkiye sahiptir.

Tablo 19 Tüm Grup için Pearson Korelasyon Analizleri

	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
1.Doğum Yeri	-.048	.129	.036	-.154	-.190*	.038	-.009	.064	-.056	.202*	-.125	-.121	.019	-.029	.056
2.Özerk Benlik		-.537**	.090	-.241**	-.022	-.206**	.071	.012	-.162*	-.154	.076	-.085	.010	-.056	.165*
3.İlişkisel Benlik			.373**	.183*	-.100	.213**	-.087	-.132	.059	.085	-.057	.111	.115	.012	-.060
4.Özerk-İlişkisel Benlik				.224**	-.124	.059	.110	-.223**	.021	-.096	.031	-.003	.217**	-.020	.133
5.Entegrasyon					.016	-.016	.241**	-.297**	.139	.074	.192*	.242**	.098	.066	.085
6.Ayrılma						-.378**	-.100	-.334**	-.086	.028	-.094	-.088	-.014	-.043	-.074
7.Asimilasyon							.037	.396**	-.033	-.075	.202*	.210**	.072	.097	.074
8.Marjinalizasyon								.109	-.002	-.082	.022	-.109	.050	-.070	.099
9.Sosyal Kimlik									.086	-.106	-.019	.088	-.039	.094	-.093
10.Bastırma										-.017	-.072	.037	.029	.044	-.160*
11.İlk Anı Yaş											-.031	.068	.011	.047	-.012
12.İlk Anı-Hatıra												.459**	.433**	.368**	.026
13.İlk Anı-Önem													.301**	.419**	-.090
14.İlk Anı-İnanç														.183*	.064
15.İlk Anı-Paylaşma															.033
16.İlk Anı-Duygulanım															

* $p < .05$, ** $p < .01$

3.5.2. Göçmen Gruba ait Değişkenler İçin Korelasyon Analizi Sonuçları

Araştırmada kullanılan değişkenlerin göçmen grup için korelasyonları Tablo 20'de sunulmuştur.

Özerk benlik; ilişkisel benlik ($r = -.53, p < .01$) ve ilk anı yaşı ($r = -.20, p < .05$) ile olumsuz yönde ilk anı-duygulanım ($r = .21, p < .05$) ile olumlu yönde ilişkiye sahiptir. İlişkisel benlik ve özerk-ilişkisel benlik ($r = .35, p < .01$) olumlu yönde ilişkiye sahiptir.

Entegrasyon ve sosyal kimlik ($r = -.21, p < .01$) olumsuz yönde ilişkilidir. Ayrılma; asimilasyon ($r = -.45, p < .01$), sosyal kimlik ($r = -.28, p < .01$), ilk anıdaki hatıra kalitesi ($r = -.20, p < .05$) ve ilk anıyı paylaşma oranı ($r = -.20, p < .05$) ile olumsuz yönde ilişkilidir. Asimilasyon; sosyal kimlik ($r = .36, p < .01$), ilk anıdaki hatıra kalitesi ($r = .26, p < .01$), ilk anıya verilen önem ($r = .21, p < .05$) ve ilk anıyı paylaşma oranı ($r = .21, p < .05$) ile olumlu yönde ilişkiye sahiptir. Marjinalizasyon ve sosyal kimlik ($r = .21, p < .05$) olumlu yönde ilişkiye sahiptir.

Sosyal kimlik ve ilk anıyı paylaşma oranı ($r = .27, p < .01$) olumlu yönde ilişkiye sahiptir.

İlk anıdaki hatıra kalitesi, ilk anıya verilen önem ($r = .52, p < .01$), ilk anının inanç düzeyi ($r = .41, p < .01$) ve ilk anıyı paylaşma oranı ($r = .33, p < .01$) olumlu yönde ilişkiye sahiptir. İlk anıya verilen önem; ilk anının inanç düzeyi ($r = .33, p < .01$) ve ilk anıyı paylaşma oranı ($r = .42, p < .01$) ile olumlu yönde ilişkiye sahiptir.

Tablo 20 Göçmen Grup için Pearson Korelasyon Analizleri

	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1.Özerk Benlik	-.535**	.149	-.189	-.008	-.162	.101	.030	-.174	-.208*	.101	-.067	.010	-.060	.211*
2.İlişkisel Benlik		.357**	.164	-.167	.116	-.147	-.141	.152	.087	-.076	.079	.095	.069	-.080
3.Özerk-İlişkisel Benlik			.171	-.138	.024	-.010	-.156	.046	-.112	-.085	-.146	.118	-.042	.185
4.Entegrasyon				-.182	.106	.138	-.210*	.109	.048	.117	.184	.001	-.054	.037
5.Ayrılma					-.456**	-.082	-.283**	-.107	.101	-.205*	-.187	.008	-.204*	-.045
6.Asimilasyon						.088	.368**	-.048	-.128	.269**	.214*	-.040	.211*	.066
7.Marjinalizasyon							.212*	-.010	-.188	-.079	-.161	-.092	-.164	.014
8.Sosyal Kimlik								.106	-.076	.086	.191	.002	.270**	-.113
9.Bastırma									.089	-.158	-.056	.080	.016	-.174
10.İlk Anı Yaş										-.114	.103	.065	.002	-.102
11.İlk Anı-Hatıra											.522**	.415**	.330**	.004
12.İlk Anı-Önem												.331**	.422**	-.141
13.İlk Anı-İnanç													.171	.071
14.İlk Anı-Paylaşma														.050
15.İlk Anı-Duygulanım														

* $p < .05$, ** $p < .01$

3.5.3. Yerli Gruba ait Değişkenler İçin Korelasyon Analizi Sonuçları

Araştırmada kullanılan değişkenlerin yerli grup için korelasyonları Tablo 21’de sunulmuştur.

Özerk benlik; ilişkisel benlik ($r = -.53, p < .01$), entegrasyon ($r = -.35, p < .01$) ve asimilasyon ($r = -.26, p < .05$) ile olumsuz yönde ilişkilidir. İlişkisel benlik; özerk-ilişkisel benlik ($r = .39, p < .01$), entegrasyon ($r = .27, p < .05$) ve asimilasyon ($r = .33, p < .01$) ile olumlu yönde ilişkilidir. Özerk-ilişkisel benlik; entegrasyon ($r = .32, p < .01$), marjinalizasyon ($r = .26, p < .05$) ve ilk anı-inanç ($r = .36, p < .01$) ile olumlu yönde ilişkili iken sosyal kimlik ($r = -.35, p < .01$) ile olumsuz yönde ilişkilidir.

Entegrasyon; marjinalizasyon ($r = .37, p < .01$), ilk anıdaki hatıra kalitesi ($r = .26, p < .05$), ilk anı-önem ($r = .29, p < .05$), ilk anı-inanç ($r = .25, p < .05$) ve ilk anı-paylaşma ($r = .26, p < .05$) ile olumlu yönde ilişkiliyken sosyal kimlik ($r = -.44, p < .01$) ile olumsuz yönde ilişkilidir. Ayrılma; asimilasyon ($r = -.28, p < .05$) ve sosyal kimlik ($r = -.41, p < .01$) ile olumsuz yönde ilişkilidir. Asimilasyon ve sosyal kimlik ($r = .45, p < .01$) olumlu yönde ilişkilidir.

Sosyal kimlik ve ilk anıyı paylaşma oranı ($r = -.26, p < .05$) olumsuz yönde ilişkilidir.

İlk anıdaki hatıra kalitesi; ilk anıya verilen önem derecesi ($r = .34, p < .01$), ilk anıya duyulan inanç ($r = .47, p < .01$) ve ilk anıyı paylaşma oranı ($r = .43, p < .01$) ile olumlu yönde ilişkilidir. İlk anıya verilen önem derecesi; ilk anıya duyulan inanç ($r = .26, p < .05$) ve ilk anıyı paylaşma oranı ($r = .41, p < .01$) ile olumlu yönde ilişkilidir.

Tablo 21 Yerli Grup için Pearson Korelasyon Analizleri

	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1.Özerk Benlik	-.538**	-.004	-.354**	-.067	-.268*	.031	-.015	-.151	-.078	.025	-.133	.012	-.054	.091
2.İlişkisel Benlik		.395**	.271*	.040	.332**	-.015	-.146	-.057	.031	.005	.206	.141	-.078	-.046
3.Özerk-İlişkisel Benlik			.326**	-.094	.103	.261*	-.357**	-.010	-.100	.211	.242	.367**	.022	.040
4.Entegrasyon				.208	-.158	.370**	-.441**	.165	.179	.260*	.296*	.255*	.262*	.190
5.Ayrılma					-.289*	-.128	-.411**	-.089	.038	-.016	-.010	-.036	.187	-.094
6.Asimilasyon						-.016	.451**	-.010	-.043	.137	.224	.215	-.068	.082
7.Marjinalizasyon							-.036	.006	.016	.137	-.049	.224	.058	.216
8.Sosyal Kimlik								.061	-.193	-.176	-.085	-.117	-.267*	-.067
9.Bastırma									-.112	.028	.167	-.042	.089	-.132
10.İlk Anı Yaş										.111	.088	-.057	.126	.071
11.İlk Anı-Hatıra											.345**	.472**	.434**	.078
12.İlk Anı-Önem												.266*	.413**	.016
13.İlk Anı-İnanç													.207	.050
14.İlk Anı-Paylaşma														.005
15.İlk Anı-Duygulanım														

* $p < .05$, ** $p < .01$

3.6. REGRESYON ANALİZLERİ

Korelasyon analizinin ardından ilk otobiyografik anı yaşı ve ilk otobiyografik anının özelliklerini yordayan bağımsız değişkenler göçmen grupta, yerli grupta ve tüm örnekleme her bir bağımlı değişken için ayrı ayrı Regresyon Analizleri yapılarak incelenmiştir. Bu kapsamda ilk anı yaşı ve ilk anının fenomenolojik özellikleri ile ilgili beş alt boyut olmak üzere üç farklı grubun her birinde altı farklı regresyon analizi yapılmıştır. Böylece, kendi içlerinde kuramsal/kavramsal olarak tutarlı değişken gruplarının bağımlı değişkenleri yordamadaki katkıları bağımsız bir biçimde saptanmaya çalışılmıştır.

Bağımsız değişken grupları Regresyon analizinde iki aşamalı olarak gerçekleştirilmiştir. Her regresyon analizi için aynı bağımsız değişkenlerden oluşan değişken seti kullanılmıştır. Bağımsız değişkenler cinsiyet, göç yaşantısının olması/olmaması, benlik, kültürleşme, kimlik ve bastırma değişkenleridir. Söz konusu değişken grupları tüm örneklem için yapılan analizlerde birinci basamakta cinsiyet, Göç ve benlik ile ilgili değişkenler (özerk, ilişkisel ve özerk-ilişkisel), ikinci basamakta ise kültürleşme ile ilgili değişkenler (entegrasyon, asimilasyon, ayrılma, marjinalizasyon), kimlik ve bastırma biçiminde analize dahil edilmişlerdir. Göçmen ve yerli grup için yapılan analizlerde göç edip/etmeme çıkarılarak bir model oluşturulmuştur. Göç dışında tüm yordayıcı değişkenler aynı sıra ile analize dâhil edilmiştir. Toplamda tüm örneklem için 11 değişken; yerli ve göçmen grupları için 10 değişken analize dâhil edilmiştir.

Regresyon analizi için bağımsız değişken sayıları ve örneklem büyüklüğü kullanılarak elde edilen hesaplama yöntemi örneklemin anlamlılık düzeyi elde etmek için asgari düzeyde istatistiksel yeterlilik sağladığını göstermiştir (Field, 2009: 222-223).

Tüm aşamalarda analize dâhil edilen değişkenlerin ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 22’de yer almaktadır.

Tablo 22 Her Bağımlı Değişken için Uygulanan Çoklu Hiyerarşik Regresyon Analizi Modeli

Adım	Yordayıcı Değişken	Metot	Göçmen		Yerli		Tüm Grup	
			Ort	ss	Ort	ss	Ort	ss
1	Cinsiyet	Enter	-	-	-	-	-	-
	Göç		-	-	-	-	-	-
	Özerk Benlik		27.78	5.13	27.30	4.75	27.59	4.97
	İlişkisel Benlik		31.96	4.85	33.25	4.92	32.47	4.91
	Özerk-İlişkisel Benlik		35.86	4.93	36.22	4.89	36.00	4.90
2	Cinsiyet	Enter	-	-	-	-	-	-
	Göç		-	-	-	-	-	-
	Özerk Benlik		27.78	5.13	27.30	4.75	27.59	4.97
	İlişkisel Benlik		31.96	4.85	33.25	4.92	32.47	4.91
	Özerk-İlişkisel Benlik		35.86	4.93	36.22	4.89	36.00	4.90
	Entegrasyon		36.32	6.80	34.16	6.93	35.47	6.91
	Ayrılma		28.14	6.44	25.46	7.38	27.08	6.93
	Asimilasyon		35.18	6.09	35.69	7.21	35.38	6.54
	Marjinalizasyon		25.70	6.64	25.56	8.31	25.64	7.32
	Kimlik		12.77	4.93	13.38	4.12	13.01	4.62
Bastırma	116.74	11.62	115.4	12.01	116.21	11.75		

3.6.1. İlk Otobiyografik Anı Yaşını Yordayan Değişkenler İçin Çoklu Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

Tüm örnekleme ilk otobiyografik anı yaşının yordayıcılarını belirlemek için yapılan regresyon analizi sonuçları ilk aşamanın varyansın % 7,2 'sini açıkladığını göstermektedir ($F_{5, 151} = 2.330, p < .05$). İlk basamakta modele dâhil edilen değişkenlerden yalnızca göç deneyimi ($\beta = .197, p < .05$) ilk otobiyografik anı yaşının anlamlı bir yordayıcısı olabilmiştir. İkinci aşamada regresyon eşitliğine girilen kaynaklar ise varyansın % 10,6'sını açıklamıştır ($F_{11, 145} = 1.567, p = .115$). İkinci basamakta eklenen değişkenler açıklanan varyansta anlamlı bir yükselmeye neden olmamıştır. Bu basamakta regresyon eşitliğine dâhil edilen değişkenlerden göç deneyimi ($\beta = .219, p < .01$) anlamlılık değerlerine ulaşsa da ikinci basamak istatistiksel olarak anlamlı değildir.

Göçmen katılımcılarda ilk otobiyografik anı yaşının yordayıcılarını belirlemek için yapılan regresyon analizi sonuçları ilk aşamanın varyansın % 6,2'sini açıkladığını göstermektedir ($F_{4, 90} = 1.479, p = .215$). Bu aşamada hiçbir değişken anlamlılık düzeyine ulaşmamıştır. İkinci aşamada regresyon eşitliğine girilen kaynaklar ise varyansın % 11,7'sini açıklamıştır ($F_{10, 84} = 1.115, p = .361$). İkinci basamakta eklenen değişkenlerin hiçbiri ve genel olarak modelin kendisi istatistiksel olarak anlamlı değildir.

Yerli katılımcılarda ilk otobiyografik anı yaşının yordayıcılarını belirlemek için yapılan regresyon analizi sonuçları ilk aşamanın varyansın % 5,3'ünü açıkladığını

göstermektedir ($F_{4, 57} = .792, p = .535$). Bu aşamada hiçbir değişken anlamlılık düzeyine ulaşamamıştır. İkinci aşamada regresyon eşitliğine girilen kaynaklar ise varyansın % 11,1'ini açıklamıştır ($F_{10, 51} = 1.001, p = .455$). İkinci basamakta eklenen değişkenlerin hiçbiri ve genel olarak modelin kendisi istatistiksel olarak anlamlı değildir.

Göçmen, yerli ve tüm örnekleme dâhil olan katılımcılar arasında ilk otobiyografik anı yaşının yordayıcılarını belirlemek için yapılan hiyerarşik regresyon analizinin sonuçları Tablo 23'te sunulmaktadır.

Tablo 23 Katılımcıların İlk Otobiyografik Anı Yaşını Yordayan Değişkenler İçin Çoklu Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

	Göçmen					Yerli					Tüm Grup				
	<i>B</i>	<i>SE B</i>	β	<i>t</i>	<i>R</i> ²	<i>B</i>	<i>SE B</i>	β	<i>t</i>	<i>R</i> ²	<i>B</i>	<i>SE B</i>	β	<i>t</i>	<i>R</i> ²
1. Basamak					.062					.053					.072
Cinsiyet ^a	-3.874	3.669	-.113	-1.056		9.100	6.276	.199	1.450		1.340	3.280	.033	.409	
Göç											8.026	3.232	.197	2.483*	
Özerk Benlik	-.629	.448	-.188	-1.402		-.455	.782	-.094	-.582		-.471	.403	-.117	-1.167	
İlişkisel Benlik	-.051	.517	-.014	-.099		.322	.809	.069	.399		.184	.448	.045	.411	
Özerk-İlişkisel Benlik	-.300	.422	-.086	-.712		-.395	.696	-.084	-.568		-.428	.372	-.105	-1.149	
2. Basamak					.117					.164					.106
Cinsiyet	-4.327	4.239	-.126	-1.021		8.464	6.397	.186	1.323		2.543	3.529	.064	.721	
Göç											8.932	3.362	.219	2.657**	
Özerk Benlik	-.603	.476	-.180	-1.268		-.160	.859	-.033	-.187		-.415	.429	-.103	-.967	
İlişkisel Benlik	-.069	.529	-.020	-.131		.166	.855	.036	.195		.193	.458	.047	.420	
Özerk-İlişkisel Benlik	-.265	.438	-.076	-.604		-1.310	.805	-.278	-1.626		-.568	.395	-.139	-1.440	
Entegrasyon	.109	.302	.043	.361		.763	.601	.230	1.270		.341	.276	.118	1.235	
Ayrılma	.229	.354	.086	.647		-.472	.467	-.152	-1.011		-.082	.271	-.029	-.304	
Asimilasyon	-.349	.355	-.124	-.983		.328	.533	.103	.615		-.234	.290	-.076	-.805	
Marjinalizasyon	-.416	.282	-.161	-1.476		.012	.412	.004	.029		-.195	.231	-.071	-.843	
Kimlik	.139	.437	.040	.317		-1.604	1.045	-.288	-1.535		-.359	.430	-.083	-.836	
Bastırma	.053	.160	.036	.328		-.231	.260	-.121	-.887		-.043	.141	-.025	-.307	
R² toplamı:					.117					.164					.106

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

^a Cinsiyet: Kadın=1; Erkek=2

3.6.2. İlk Otobiyografik Anıdaki Hatıra Kalitesini Yordayan Değişkenler İçin Çoklu Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

Tüm örnekleme ilk otobiyografik anının hatıra kalitesinin yordayıcılarını belirlemek için yapılan regresyon analizi sonuçları ilk aşamanın varyansın % 3,4'ünü açıkladığını göstermektedir ($F_{5, 150} = 1.068, p = .380$). Bu aşamada hiçbir değişken anlamlı yordayıcılar olarak ortaya çıkmamış ve genel olarak ilk basamak istatistiksel olarak anlamlılık değerlerine ulaşamamıştır. İkinci aşamada regresyon eşitliğine girilen kaynaklar ise varyansın % 13,8'ini açıklamıştır ($F_{11, 144} = 2.099, p < .05$). Bu aşamada regresyon eşitliğine dahil edilen entegrasyon ($\beta = .225, p < .05$) ve asimilasyon ($\beta = .264, p < .01$) ilk otobiyografik anının hatıra kalitesi ile pozitif yönde ilişkili bulunmuştur.

Göçmen grupta ilk otobiyografik anının hatıra kalitesinin yordayıcılarını belirlemek için yapılan regresyon analizi sonuçları ilk aşamanın varyansın % 8,7'sini açıkladığını göstermektedir ($F_{4, 89} = 2.114, p = .086$). Cinsiyetin ($\beta = -.268, p < .05$) ilk otobiyografik anının hatıra kalitesi ile olumsuz yönde ilişkili bulunmuştur. Bu aşamada cinsiyet anlamlı yordayıcılar olarak görünse de ilk basamak istatistiksel olarak anlamlı değildir. İkinci aşamada regresyon eşitliğine girilen kaynaklar ise varyansın % 21,4'ünü açıklamıştır ($F_{10, 83} = 2.259, p < .05$). Bu aşamada regresyon eşitliğine dâhil edilen asimilasyon ($\beta = .259, p < .05$) pozitif yönde ilişkili bulunurken; cinsiyet ($\beta = -.243, p < .05$) ise ilk otobiyografik anının hatıra kalitesi ile negatif yönde ilişkili olduğu bulunmuştur.

Yerli katılımcıların ilk otobiyografik anının hatıra kalitesinin yordayıcılarını belirlemek için yapılan regresyon analizi sonuçları ilk aşamanın varyansın % 7,1'ini açıkladığını göstermektedir ($F_{4, 57} = 1.091, p = .370$). Bu aşamada hiçbir değişken anlamlı yordayıcılar olarak ortaya çıkmamış ve genel olarak ilk basamak istatistiksel olarak anlamlılık değerlerine ulaşamamıştır. İkinci aşamada regresyon eşitliğine girilen kaynaklar ise varyansın % 20,3'ünü açıklamıştır ($F_{10, 51} = 1.301, p = .255$). Bu aşamada regresyon eşitliğine dâhil edilen asimilasyon ($\beta = .351, p < .05$) pozitif yönde ilişkili bulunmuştur.

Göçmen, yerli ve tüm örnekleme dâhil olan katılımcılar arasında ilk otobiyografik anının hatıra kalitesinin yordayıcılarını belirlemek için yapılan hiyerarşik regresyon analizinin sonuçları Tablo 24'de sunulmaktadır.

Tablo 24 Katılımcıların İlk Otobiyografik Anıdaki Hatıra Kalitesini Yordayan Değişkenler İçin Çoklu Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

	Göçmen					Yerli					Tüm Grup				
	<i>B</i>	<i>SE B</i>	β	<i>t</i>	<i>R</i> ²	<i>B</i>	<i>SE B</i>	β	<i>t</i>	<i>R</i> ²	<i>B</i>	<i>SE B</i>	β	<i>t</i>	<i>R</i> ²
1. Basamak															
	.087										.071				
Cinsiyet ^a	-4.372	1.732	-.268	-2.525*		2.502	2.348	.145	1.065		-1.966	1.411	-.117	-1.394	
Göç											-2.110	1.384	-.123	-1.524	
Özerk Benlik	.196	.209	.124	.933		-.124	.293	-.068	-.423		.094	.172	.056	.547	
İlişkisel Benlik	-.087	.243	-.052	-.356		-.181	.303	-.103	-.597		-.102	.192	-.060	-.533	
Özerk-İlişkisel Benlik	-.171	.197	-.104	-.866		.503	.260	.283	1.933		.064	.159	.037	.401	
2. Basamak															
	.214										.203				
Cinsiyet	-3.961	1.924	-.243	-2.059*		2.634	2.359	.153	1.116		-1.078	1.463	-.064	-.736	
Göç											-1.613	1.386	-.094	-1.164	
Özerk Benlik	.271	.213	.172	1.276		.178	.317	.097	.562		.231	.177	.137	1.308	
İlişkisel Benlik	-.083	.238	-.050	-.349		-.290	.315	-.164	-.918		-.152	.189	-.089	-.805	
Özerk-İlişkisel Benlik	-.201	.196	-.122	-1.023		.162	.297	.091	.544		-.054	.162	-.032	-.334	
Entegrasyon	.138	.135	.117	1.025		.393	.222	.314	1.774		.272	.114	.225	2.386*	
Ayrılma	-.012	.159	-.010	-.078		-.062	.172	-.053	-.360		-.054	.112	-.044	-.479	
Asimilasyon	.343	.159	.259	2.160*		.423	.197	.351	2.150*		.337	.120	.264	2.820**	
Marjinalizasyon	-.170	.126	-.139	-1.346		.005	.152	.005	.032		-.062	.095	-.054	-.655	
Kimlik	.098	.195	.060	.503		-.439	.386	-.209	-1.139		-.122	.177	-.067	-.690	
Bastırma	-.113	.072	-.162	-1.570		.014	.096	.019	.142		-.056	.058	-.079	-.972	
R² toplamı:	.214										.203				

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

^a Cinsiyet: Kadın=1; Erkek=2

3.6.3. İlk Otobiyografik Anıya Verdikleri Önem Düzeyini Yordayan Değişkenler İçin Çoklu Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

Tüm örnekleme ilk otobiyografik anıya verilen önem düzeyinin yordayıcılarını belirlemek için yapılan regresyon analizinin sonuçları ilk aşamanın varyansın % 6,4'ünü açıkladığını göstermektedir ($F_{5, 150} = 2.038, p = .076$). Bu aşamada cinsiyet ($\beta = -.182, p < .05$) ilk otobiyografik anıya verilen önem düzeyi ile negatif yönde ve anlamlı yordayıcı olarak görünse de ilk basamak istatistiksel olarak anlamlı değildir. İkinci aşamada regresyon eşitliğine girilen kaynaklar ise varyansın % 18,4'ünü açıklamıştır ($F_{11, 144} = 2.950, p \leq .001$). İkinci basamakta eklenen entegrasyon ($\beta = .319, p < .05$) ilk otobiyografik anıya verilen önem düzeyi ile pozitif yönde ilişkili bulunurken; marjinalizasyonun ($\beta = -.202, p < .05$) negatif yönde ilişkili olduğu bulunmuştur.

Göçmen grupta ilk otobiyografik anıya verilen önemin yordayıcılarını belirlemek için yapılan regresyon analizinin sonuçları ilk aşamanın varyansın % 9,5'ini açıkladığını göstermektedir ($F_{4, 89} = 2.329, p = .062$). Bu aşamada cinsiyet ($\beta = -.237, p < .05$) anlamlı yordayıcı olarak görünse de ilk basamak istatistiksel olarak anlamlı değildir. İkinci aşamada regresyon eşitliğine girilen kaynaklar ise varyansın % 25,1'ini açıklamıştır ($F_{10, 83} = 2.775, p < .01$). Bu aşamada regresyon eşitliğine dahil edilen entegrasyon ($\beta = .259, p < .05$) ve kimlik ($\beta = .283, p < .05$) değişkeninin ilk otobiyografik anıya verilen önem düzeyi ile pozitif yönde ilişkili bulunurken marjinalizasyonun ($\beta = -.244, p < .05$) negatif yönde ilişkili olduğu bulunmuştur.

Yerli katılımcılarda ilk otobiyografik anıya verilen önemin yordayıcılarını belirlemek için yapılan regresyon analizinin sonuçları ilk aşamanın varyansın % 8,1'ini açıkladığını göstermektedir ($F_{4, 57} = 1.251, p = .300$). Bu aşamada hiçbir değişken anlamlı yordayıcılar olarak ortaya çıkmamış ve genel olarak ilk basamak istatistiksel olarak anlamlılık değerlerine ulaşamamıştır. İkinci aşamada regresyon eşitliğine girilen kaynaklar ise varyansın % 24'ünü açıklamıştır ($F_{10, 51} = 1.615, p = .129$). İkinci basamakta eklenen entegrasyon değişkeni ($\beta = .403, p < .05$) ilk otobiyografik anıya verilen önem ile pozitif yönde ilişkilidir.

Göçmen, yerli ve tüm örnekleme dâhil olan katılımcılar arasında ilk otobiyografik anıya verilen önemin yordayıcılarını belirlemek için yapılan hiyerarşik regresyon analizinin sonuçları Tablo 25'te sunulmaktadır.

Tablo 25 Katılımcıların İlk Otobiyografik Anıya Verdikleri Önemi Yordayan Değişkenler İçin Çoklu Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

	Göçmen					Yerli					Tüm Grup				
	<i>B</i>	<i>SE B</i>	β	<i>t</i>	<i>R</i> ²	<i>B</i>	<i>SE B</i>	β	<i>t</i>	<i>R</i> ²	<i>B</i>	<i>SE B</i>	β	<i>t</i>	<i>R</i> ²
1. Basamak															
	.095										.081				
Cinsiyet ^a	-1.842	.824	-.237	-2.236*		-.347	.984	-.048	-.353		-1.390	.631	-.182	-2.204*	
Göç											-1.107	.619	-.143	-1.789	
Özerk Benlik	.044	.100	.058	.438		-.064	.123	-.083	-.524		.000	.077	.000	-.005	
İlişkisel Benlik	.092	.116	.116	.798		.050	.127	.067	.394		.075	.086	.096	.870	
Özerk-İlişkisel Benlik	-1.166	.094	-.212	-1.771		.153	.109	.204	1.403		-.045	.071	-.058	-.632	
2. Basamak															
	.251										.240				
Cinsiyet	-1.505	.897	-.193	-1.677		-.232	.970	-.032	-.239		-.989	.647	-.130	-1.530	
Göç											-.774	.612	-.100	-1.264	
Özerk Benlik	.098	.099	.130	.984		.100	.130	.130	.770		.082	.078	.108	1.052	
İlişkisel Benlik	.116	.111	.145	1.043		.006	.130	.008	.047		.065	.084	.083	.773	
Özerk-İlişkisel Benlik	-1.177	.091	-.226	-1.937		.093	.122	.125	.763		-.062	.072	-.080	-.868	
Entegrasyon	.147	.063	.259	2.334*		.212	.091	.403	2.332*		.175	.050	.319	3.478*	
Ayrılma	.013	.074	.022	.179		-.005	.071	-.010	-.067		.008	.049	.015	.169	
Asimilasyon	.068	.074	.107	.917		.156	.081	.307	1.930		.100	.053	.172	1.886	
Marjinalizasyon	-1.142	.059	-.244	-2.417*		-.104	.063	-.237	-1.665		-.105	.042	-.202	-2.493*	
Kimlik	.222	.091	.283	2.433*		-.016	.159	-.018	-.099		.125	.078	.152	1.600	
Bastırma	-.044	.034	-.131	-1.299		.037	.039	.121	.936		-.008	.026	-.026	-.324	
<i>R</i>² toplamı:	.251										.240				

p*<.05, *p*<.01, ****p*<.001

^a Cinsiyet: Kadın=1; Erkek=2

3.6.4. İlk Otobiyografik Anıya Olan İnanç Düzeyini Yordayan Değişkenler İçin Çoklu Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

Tüm örnekleme ilk otobiyografik anıyı hatırlamadaki inanç düzeyinin yordayıcılarını belirlemek için yapılan regresyon analizinin sonuçları ilk aşamanın varyansın % 5,9'unu açıkladığını göstermektedir ($F_{5, 150} = 1.884, p = .100$). Bu aşamada özerk-ilişkisel benlik ($\beta = .190, p < .05$) pozitif yönde ilişkili ve anlamlı yordayıcı olarak görünse de ilk basamak istatistiksel olarak anlamlı değildir. İkinci aşamada regresyon eşitliğine girilen kaynaklar ise varyansın % 6,9'unu açıklamıştır ($F_{11, 144} = .973, p = .474$). Bu aşamada hiçbir değişken anlamlı yordayıcı olarak ortaya çıkmamış ve genel olarak ikinci basamak istatistiksel olarak anlamlılık değerlerine ulaşamamıştır.

Göçmen grupta ilk otobiyografik anıyı hatırlamadaki inanç düzeyinin yordayıcılarını belirlemek için yapılan regresyon analizinin sonuçları ilk aşamanın varyansın % 4,7'sini açıkladığını göstermektedir ($F_{4, 89} = 1.102, p = .361$). Bu aşamada hiçbir değişken anlamlı yordayıcı olarak ortaya çıkmamış ve genel olarak ilk basamak istatistiksel olarak anlamlılık değerlerine ulaşamamıştır. İkinci aşamada regresyon eşitliğine girilen kaynaklar ise varyansın % 7,6'sını açıklamıştır ($F_{10, 83} = .680, p = .740$). Bu aşamada da hiçbir değişken anlamlı yordayıcı olarak ortaya çıkmamış ve genel olarak ikinci basamak istatistiksel olarak anlamlılık değerlerine ulaşamamıştır.

Yerli katılımcılarda ilk otobiyografik anıyı hatırlamadaki inanç düzeyinin yordayıcılarını belirlemek için yapılan regresyon analizinin sonuçları ilk aşamanın varyansın % 13,5'ini açıkladığını göstermektedir ($F_{4, 57} = 2.228, p = .077$). Bu aşamada özerk-ilişkisel benlik ($\beta = .369, p < .05$) pozitif yönde ilişkili ve anlamlı yordayıcı olarak görünse de ilk basamak istatistiksel olarak anlamlı değildir. İkinci aşamada regresyon eşitliğine girilen kaynaklar ise varyansın % 23,8'ini açıklamıştır ($F_{10, 51} = 1.593, p = .135$). Bu aşamada da hiçbir değişken anlamlı yordayıcı olarak ortaya çıkmamış ve genel olarak ikinci basamak istatistiksel olarak anlamlılık değerlerine ulaşamamıştır.

Göçmen, yerli ve tüm örnekleme dâhil olan katılımcılar arasında ilk otobiyografik anıyı hatırlamadaki inanç düzeyinin yordayıcılarını belirlemek için yapılan hiyerarşik regresyon analizinin sonuçları Tablo 26'da sunulmaktadır.

Tablo 26 Katılımcıların İlk Otobiyografik Anıya Olan İnanç Düzeyini Yordayan Değişkenler İçin Çoklu Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

	Göçmen					Yerli					Tüm Grup				
	<i>B</i>	<i>SE B</i>	β	<i>t</i>	<i>R</i> ²	<i>B</i>	<i>SE B</i>	β	<i>t</i>	<i>R</i> ²	<i>B</i>	<i>SE B</i>	β	<i>t</i>	<i>R</i> ²
1. Basamak					.047					.135					.059
Cinsiyet ^a	-.641	.392	-.177	-1.636		.095	.471	.027	.202		-.385	.298	-.107	-1.292	
Göç											.013	.293	.003	.043	
Özerk Benlik	.013	.047	.036	.265		.004	.059	.011	.070		.010	.036	.027	.263	
İlişkisel Benlik	.011	.055	.030	.202		.003	.061	.009	.052		.010	.041	.027	.240	
Özerk-İlişkisel Benlik	.033	.045	.090	.731		.136	.052	.369	2.612*		.069	.034	.190	2.066*	
2. Basamak					.076					.238					.069
Cinsiyet	-.880	.462	-.244	-1.905		.123	.480	.034	.256		-.420	.326	-.117	-1.290	
Göç											.084	.308	.023	.272	
Özerk Benlik	.014	.051	.041	.282		.053	.064	.138	.816		.022	.039	.061	.557	
İlişkisel Benlik	.011	.057	.029	.188		-.020	.064	-.056	-3.19		.010	.042	.029	.249	
Özerk-İlişkisel Benlik	.045	.047	.125	.961		.090	.060	.244	1.495		.067	.036	.183	1.845	
Entegrasyon	-.013	.032	-.048	-.388		.065	.045	.250	1.444		.009	.025	.033	.340	
Ayrılma	.038	.038	.135	.986		.004	.035	.018	.128		.023	.025	.088	.909	
Asimilasyon	-.004	.038	-.012	-.096		.080	.040	.319	2.001		.024	.027	.087	.894	
Marjinalizasyon	-.020	.030	-.073	-.648		.016	.031	.073	.511		.005	.021	.022	.256	
Kimlik	.036	.047	.100	.776		-.025	.078	-.057	-3.17		.005	.039	.014	.133	
Bastırma	.007	.017	.045	.400		-.007	.020	-.050	-3.83		.003	.013	.021	.249	
<i>R</i>² toplamı:					.076					.238					.069

p*<.05, *p*<.01, ****p*<.001

^a Cinsiyet: Kadın=1; Erkek=2

3.6.5. İlk Otobiyografik Anıyı Paylaşma Oranını Yordayan Değişkenler İçin Çoklu Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

Tüm örnekleme ilk otobiyografik anıyı paylaşma oranının yordayıcılarını belirlemek için yapılan regresyon analizinin sonuçları ilk aşamanın varyansın % 0,6'sını açıkladığını göstermektedir ($F_{5, 150} = .180, p = .970$). Bu aşamada hiçbir değişken anlamlı yordayıcı olarak ortaya çıkmamış ve genel olarak ilk basamak istatistiksel olarak anlamlılık değerlerine ulaşamamıştır. İkinci aşamada regresyon eşitliğine girilen kaynaklar ise varyansın % 3,5'ini açıklamıştır ($F_{11, 144} = .482, p = .912$). Bu aşamada da hiçbir değişken anlamlı yordayıcı olarak ortaya çıkmamış ve genel olarak ikinci basamak istatistiksel olarak anlamlılık değerlerine ulaşamamıştır.

Göçmen katılımcılarda ilk otobiyografik anıyı paylaşma oranının yordayıcılarını belirlemek için yapılan regresyon analizinin sonuçları ilk aşamanın varyansın % 1'ini açıkladığını göstermektedir ($F_{4, 89} = .221, p = .926$). Bu aşamada hiçbir değişken anlamlı yordayıcı olarak ortaya çıkmamıştır ve genel olarak ilk basamak istatistiksel olarak anlamlı değildir. İkinci aşamada regresyon eşitliğine girilen kaynaklar ise varyansın % 15,3'ünü açıklamıştır ($F_{10, 83} = 1.499, p = .154$). İkinci basamakta eklenen değişkenlerden marjinalizasyon ($\beta = -.230, p < .05$) ilk otobiyografik anıyı paylaşma oranı ile negatif yönde ilişkiyken kimlik değişkeni ($\beta = .262, p < .05$) pozitif yönde ilişkilidir.

Yerli katılımcılarda ilk otobiyografik anıyı paylaşma oranının yordayıcılarını belirlemek için yapılan regresyon analizinin sonuçları ilk aşamanın varyansın % 3,3'ünü açıkladığını göstermektedir ($F_{4, 57} = .482, p = .749$). Bu aşamada hiçbir değişken anlamlı yordayıcı olarak ortaya çıkmamış ve genel olarak ilk basamak istatistiksel olarak anlamlılık değerlerine ulaşamamıştır. İkinci aşamada regresyon eşitliğine girilen kaynaklar ise varyansın % 16,8'ini açıklamıştır ($F_{10, 51} = 1.026, p = .435$). Bu aşamada da hiçbir değişken anlamlı yordayıcı olarak ortaya çıkmamış ve genel olarak ikinci basamak istatistiksel olarak anlamlılık değerlerine ulaşamamıştır.

Göçmen, yerli ve tüm örnekleme dâhil olan katılımcılar arasında ilk otobiyografik anıyı paylaşma oranının yordayıcılarını belirlemek için yapılan hiyerarşik regresyon analizinin sonuçları Tablo 27'de sunulmaktadır.

Tablo 27 Katılımcıların İlk Otobiyografik Anıyı Paylaşma Oranını Yordayan Değişkenler İçin Çoklu Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

	Göçmen					Yerli					Tüm Grup				
	<i>B</i>	<i>SE B</i>	β	<i>t</i>	<i>R</i> ²	<i>B</i>	<i>SE B</i>	β	<i>t</i>	<i>R</i> ²	<i>B</i>	<i>SE B</i>	β	<i>t</i>	<i>R</i> ²
1. Basamak															
	.010										.033				
Cinsiyet ^a	.009	.473	.002	.020		-.295	.511	-.080	-.576		-.159	.345	-.039	-.463	
Göç											-.128	.338	-.031	-.378	
Özerk Benlik	.002	.057	.005	.035		-.057	.064	-.147	-.901		-.026	.042	-.065	-.624	
İlişkisel Benlik	.044	.066	.100	.661		-.080	.066	-.214	-1.221		-.012	.047	-.028	-.247	
Özerk-İlişkisel Benlik	-.033	.054	-.078	-.621		.033	.057	.088	.588		-.003	.039	-.007	-.079	
2. Basamak															
	.153										.168				
Cinsiyet	.127	.524	.030	.243		-.350	.515	-.095	-.681		-.083	.373	-.020	-.222	
Göç											-.076	.353	-.018	-.216	
Özerk Benlik	.003	.058	.007	.048		-.013	.069	-.033	-.185		-.009	.045	-.021	-.191	
İlişkisel Benlik	.033	.065	.075	.506		-.096	.069	-.256	-1.399		-.014	.048	-.034	-.291	
Özerk-İlişkisel Benlik	-.021	.053	-.048	-.388		-.031	.065	-.082	-.480		.001	.041	.002	.017	
Entegrasyon	.004	.037	.014	.120		.053	.048	.198	1.094		.035	.029	.120	1.201	
Ayrılma	-.040	.043	-.122	-.930		.023	.038	.090	.600		.001	.029	.005	.051	
Asimilasyon	.025	.043	.071	.570		.052	.043	.203	1.220		.019	.030	.061	.612	
Marjinalizasyon	-.074	.034	-.230	-2.142*		-.001	.033	-.006	-.042		-.032	.024	-.115	-1.310	
Kimlik	.113	.053	.262	2.119*		-.137	.084	-.305	-1.629		.051	.045	.118	1.140	
Bastırma	-.005	.020	-.029	-.272		.008	.021	.050	.367		.002	.015	.014	.166	
<i>R</i>² toplamı:	.153										.168				

p*<.05, *p*<.01, ****p*<.001

^a Cinsiyet: Kadın=1; Erkek=2

3.6.6. İlk Otobiyografik Anıdaki Duygulanım Miktarını Yordayan Değişkenler İçin Çoklu Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

Tüm örnekleme ilk otobiyografik anlarındaki duygulanım miktarını yordayan değişkenleri belirlemek için yapılan regresyon analizinin sonuçları ilk aşamanın varyansın % 4,7'sini açıkladığını göstermektedir ($F_{5, 150} = 1.464, p = .205$). Bu aşamada hiçbir değişken anlamlı yordayıcı olarak ortaya çıkmamıştır ve genel olarak ilk basamak istatistiksel olarak anlamlı değildir. İkinci aşamada regresyon eşitliğine girilen kaynaklar ise varyansın % 10,4'ünü açıklamıştır ($F_{11, 144} = 1.522, p = .129$). Bu aşamada da hiçbir değişken anlamlı yordayıcı olarak ortaya çıkmamış ve genel olarak ikinci basamak istatistiksel olarak anlamlılık değerlerine ulaşamamıştır.

Göçmen katılımcılarda ilk otobiyografik anlarındaki duygulanım miktarını yordayan değişkenleri belirlemek için yapılan regresyon analizinin sonuçları ilk aşamanın varyansın % 7,2'sini açıkladığını göstermektedir ($F_{4, 89} = 1.732, p = .150$). Bu aşamada hiçbir değişken anlamlı yordayıcı olarak ortaya çıkmamıştır ve genel olarak ilk basamak istatistiksel olarak anlamlı değildir. İkinci aşamada regresyon eşitliğine girilen kaynaklar ise varyansın % 11,7'sini açıklamıştır ($F_{10, 83} = 1.099, p = .373$). Bu aşamada da hiçbir değişken anlamlı yordayıcı olarak ortaya çıkmamış ve genel olarak ikinci basamak istatistiksel olarak anlamlılık değerlerine ulaşamamıştır.

Yerli katılımcıların ilk otobiyografik anlarındaki duygulanım miktarını yordayan değişkenleri belirlemek için yapılan regresyon analizinin sonuçları ilk aşamanın varyansın % 1'ini açıkladığını göstermektedir ($F_{4, 57} = .150, p = .962$). Bu aşamada hiçbir değişken anlamlı yordayıcı olarak ortaya çıkmamıştır ve genel olarak ilk basamak istatistiksel olarak anlamlı değildir. İkinci aşamada regresyon eşitliğine girilen kaynaklar ise varyansın % 16,5'ini açıklamıştır ($F_{10, 51} = 1.009, p = .449$). Bu aşamada da hiçbir değişken anlamlı yordayıcı olarak ortaya çıkmamış ve genel olarak ikinci basamak istatistiksel olarak anlamlılık değerlerine ulaşamamıştır.

Göçmen, yerli ve tüm örnekleme dâhil olan katılımcılar arasında ilk otobiyografik anlarındaki duygulanım miktarının yordayıcılarını belirlemek için yapılan hiyerarşik regresyon analizinin sonuçları Tablo 28'de sunulmaktadır.

Tablo 28 Katılımcıların İlk Otobiyografik Anıdaki Duygulanım Miktarını Yordayan Değişkenler İçin Çoklu Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

	Göçmen					Yerli					Tüm Grup				
	<i>B</i>	<i>SE B</i>	β	<i>t</i>	<i>R</i> ²	<i>B</i>	<i>SE B</i>	β	<i>t</i>	<i>R</i> ²	<i>B</i>	<i>SE B</i>	β	<i>t</i>	<i>R</i> ²
1. Basamak															
Cinsiyet ^a	-.163	.500	-.035	-.325	.072	-.078	.597	-.018	-.131	.010	-.113	.376	-.025	-.301	.047
Göç											.287	.369	.062	.777	
Özerk Benlik	.064	.061	.143	1.064		.037	.074	.082	.497		.059	.046	.130	1.275	
İlişkisel Benlik	-.039	.070	-.082	-.562		-.011	.077	-.025	-.142		-.026	.051	-.056	-.501	
Özerk-İlişkisel Benlik	.090	.057	.191	1.573		.020	.066	.046	.307		.062	.042	.136	1.472	
2. Basamak															
Cinsiyet	-.122	.584	-.026	-.209	.117	-.048	.595	-.011	-.081	.165	.000	.400	.000	-.002	.104
Göç											.326	.379	.071	.861	
Özerk Benlik	.065	.065	.144	1.006		.085	.080	.189	1.068		.067	.048	.149	1.389	
İlişkisel Benlik	-.043	.072	-.090	-.594		-.033	.080	-.076	-.417		-.034	.052	-.074	-.657	
Özerk-İlişkisel Benlik	.081	.060	.172	1.354		-.070	.075	-.160	-.934		.035	.044	.075	.776	
Entegrasyon	.003	.041	.009	.072		.097	.056	.316	1.744		.032	.031	.097	1.014	
Ayrılma	-.006	.048	-.017	-.126		-.043	.043	-.150	-.999		-.017	.031	-.054	-.568	
Asimilasyon	.049	.048	.129	1.016		.074	.050	.249	1.492		.048	.033	.140	1.470	
Marjinalizasyon	.001	.038	.003	.028		.029	.038	.113	.756		.017	.026	.054	.636	
Kimlik	-.064	.059	-.137	-1.085		-.079	.097	-.153	-.818		-.064	.048	-.132	-1.324	
Bastırma	-.026	.022	-.129	-1.178		-.029	.024	-.165	-1.216		-.025	.016	-.131	-1.581	
<i>R</i>² toplamı:															

p*<.05, *p*<.01, ****p*<.001

^a Cinsiyet: Kadın=1; Erkek=2

3.7. BAĞIMLI DEĞİŞKENLERİ İSTATİSTİKSEL OLARAK ANLAMLI ŞEKİLDE YORDAYAN BAĞIMSIZ DEĞİŞKENLER

Göçmen, yerli ve tüm örnekleme dâhil olan katılımcılar arasında bağımlı değişkenleri anlamlı şekilde yordayan değişkenlerin özeti Tablo 29’da sunulmaktadır.

Tablo 29 Bağımlı Değişkenleri İstatistiksel Olarak Anlamlı Şekilde Yordayan Bağımsız Değişkenler

	Tüm Katılımcılar	Göçmen	Yerli
Yaş	Göç (+)	-	-
Hatıra	Entegrasyon (+)	Asimilasyon (+)	Asimilasyon (+)
	Asimilasyon (+)		
Önem	Entegrasyon (+)	Entegrasyon (+)	-
	Marjinalizasyon (-)	Marjinalizasyon (-)	
İnanç	-	-	-
Paylaşma	-	Marjinalizasyon (-)	
		Kimlik (+)	-
Duygulanım	-	-	-

3.8. GÖÇ ANISI VE ÖZELLİKLERİ

Ortalama göç yaşı tüm örnekleme 53,78 ay (ss.=19,37) olarak bulunmuştur. Cinsiyete bağlı olarak göç yaşı Tablo 30’da sunulmuştur.

Tablo 30 Cinsiyete Bağlı Olarak Göç Yaşı

Göç Yaşı (Ay)	Ortalama	Standart Sapma	Sayı
Tüm Göçmen Grup	53.78	19.37	95
Kadın	51.79	18.46	42
Erkek	55.36	20.10	53

Son olarak ilk otobiyografik anı ve ilk göç anısının fenomenolojik özellikleri üzerinde durulmuştur. Göç anısı ve ilk otobiyografik anı arasındaki fark Bağımlı İki Örnek T testi yapılarak analiz edilmiştir. Anının hangi yaşta yaşandığı, olay sırasında hissedilen duygu, olay sırasında hissedilen duygunun yoğunluğu, hatırlama sırasında hissedilen duygu, hatırlama sırasında hissedilen duygunun yoğunluğu, daha önce ve daha sonra ona benzer bir olay yaşanıp yaşanmadığını, olay hakkında düşünme ve konuşma sıklığı, olayın hatırlama ve yaşanma sırasında kişi için önem derecesi, hatırlama sırasında kullandığı görsel perspektif (katılımcı ya da izleyici), ve olayı hatırlama sırasında yeniden yaşama

derecesi... vb. fenomenolojik özellikler için bağımsız değişkenlerin her birinde ayrı ayrı Bağımlı İki Örnek T testi yapılmıştır.

İlk anı ve göç anısı arasında yapılan bağımlı örneklem t testi sonuçlarına göre genel olarak ilk anı göç anısına oranla daha görsel ($t_{61} = 2.247, p < .05$), mekana ilişkin ayrıntılar daha net ($t_{61} = 2.425, p < .05$), alan perspektifini içeren ($t_{(61)} = 2.204, p < .05$) ve gerçek/hayal ayrımının daha fazla yapılabildiği ($t_{61} = 2.074, p < .05$) hatıralar olarak ortaya çıkmaktadır.

İlk anı ve göç anısı arasında yapılan bağımlı örneklem t testi sonuçları Tablo 30'de sunulmuştur.

Tablo 31 İlk Anı ve Göç Anısı Bağımlı Örneklem T Testi

	Değişkenler	İstatistiksel Değerler						
		İlk Anı		Göç Anısı		T değeri	Serbestlik Derecesi	Anlamlılık Düzeyi
		Ort	ss	Ort	ss			
1	Olayı yeniden yaşama	3.75	1.11	3.82	.96	-.462	61	.646
2	Duyusal Detay-İşitme	3.74	1.07	3.74	.99	.000	61	1.000
3	Duyusal Detay-Görme	4.35	.74	4.08	.85	2.247	61	.028*
4	Konuşma	3.19	1.26	3.37	1.23	-1.035	61	.305
5	Duyusal yoğunluk	3.82	1.16	3.62	1.17	1.192	61	.238
6	Yoğunluk	3.11	1.10	3.16	1.27	-.335	61	.739
7	Canlılık	3.64	1.17	3.69	1.04	-.306	61	.761
8	Zaman içinde geri gitme	3.85	.97	3.62	1.01	1.810	61	.075
9	Özgüllük	4.08	1.14	3.96	1.11	.618	61	.539
10	Ulaşılabilirlik	3.51	1.37	3.35	1.34	1.010	61	.316
11	Mekânı hatırlama	4.54	.78	4.27	.79	2.425	61	.018*
12	Eminlik	3.98	.87	3.95	1.27	.171	61	.864
13	Olayın belirginliği	3.61	1.32	3.96	1.15	-1.673	61	.100
14	Kelimeler halinde hatırlama	2.29	1.15	2.48	1.12	-1.169	61	.247
15	Görsel Perspektif (Alan)	3.98	.98	3.72	1.04	2.204	61	.031*
16	Görsel Perspektif (İzleyici)	2.74	1.52	2.56	1.35	.960	61	.341
17	Olayın yaşandığı sıradaki önemi	4.08	1.14	4.03	1.05	.285	61	.776
18	Olayın kişilik gelişimi için önemi	3.41	1.30	3.38	1.24	.184	61	.854
19	Tekrar-Konuşma	2.67	1.39	2.72	1.25	-.251	61	.803
20	Tutarlılık	3.58	1.28	3.50	1.22	.421	61	.675
21	Bilme/hatırlama	4.32	.78	4.27	.85	.466	61	.643
22	Tekrar-Düşünme	2.77	1.12	2.72	1.20	.339	61	.735
23	Duyusal Detay - Koku	2.45	1.45	2.37	1.33	.463	61	.645
24	Duyusal Detay - Dokunma	3.12	1.47	3.03	1.42	.564	61	.575

25	Olay sırasındaki duygulanım	2.53	1.33	2.53	1.16	.000	61	1.000
26	Hatırlama sırasındaki duygulanım	3.22	1.25	2.93	1.21	1.573	61	.121
27	İnanç-Gerçek/Hayal	4.74	.72	4.51	.84	2.074	61	.042*

İlk anı ve göç anısı arasında faktör analizi sonucu oluşan yapılar arasında yapılan bağımlı örneklem t testi sonuçları Tablo 30’de sunulmuştur. Analiz sonuçlarına göre ilk anılar göç anılarına oranla inanç faktörü söz konusu olduğunda farklılık göstermektedir ($t_{61} = 2.591, p < .05$).

Tablo 32 Alt Boyutlara Bağlı Olarak Bağımlı Örneklem T Testi

Değişkenler	İstatistiksel Değerler						
	İlk Anı		Göç Anısı		T değeri	Serbestlik Derecesi	Anlamlılık Düzeyi
	Ort	ss	Ort	ss			
Hatıra	39.69	7.84	38.72	8.08	1.065	61	.291
Önem	14.93	3.82	15.01	3.48	-.142	61	.887
İnanç	13.61	1.49	13.06	1.69	2.591	61	.012*
Paylaşım	5.45	2.15	5.45	2.25	.000	61	1.000
Duygulanım	5.75	2.33	5.46	2.15	.764	61	.448

Dördüncü Bölüm

4. TARTIŞMA VE DEĞERLENDİRME

Bu bölümde, araştırmadan elde edilen bulgulara ilişkin yorumlar yapılarak, bulgular literatürdeki diğer araştırma bulgularına benzerlik ve farklılıkları açısından değerlendirilmiştir.

4.1. GENEL DEĞERLENDİRME

Tarih boyunca göç ve göçmenlik toplumların, devletlerin, ülkelerin hayatlarında oldukça önemli bir yer tutmuştur. Toplumların şekillenmesinde oldukça önemli bir paya sahip göçler günümüzde halen gerçekleşmeye devam etmektedir. Göç yaşantısı gerek göç sırasında yaşanan deneyimler gerekse göçün ardından yerleşilen yeni çevreye adaptasyon sürecinde bireylerin otobiyografik bellek üzerindeki etkisi olduğu düşünülen bir durumdur.

Bugüne kadar yapılan çalışmaların daha çok yetişkinlik döneminde yapılan göç ve yaşamın ilerleyen dönemlerinde bu göçe ilişkin hatıraların ne ölçüde hatırlandığı üzerine olduğu görülmektedir. Bu araştırmalarla birlikte (Schrauf & Rubin, 1998; Elnick ve ark., 1999) literatüre “göç tümseği” bileşeni eklenmiştir. Araştırmalar bulgularını çoğu zaman sosyal kimlik ile bağlantılı olarak açıklamasa da hatırlanabilirliğin artmasına bir sebep olarak bireylerin özdeşim kurduğu gruplar ile ilgili, özellikle ulusal kimlik, olayların kodlanmasında kimlik değişkeninin etkili olması mümkündür. Göçmenlerin yeni bir kültür yapısını ve sosyal normlarını anlama, yeni dil kazanımı gibi yaşam stillerinde büyük değişimler bellek, benlik ve kimlik üzerinde büyük bir etkiye sahiptir. Ancak, göç tümseği bulgusu, çocukluğunda göç yaşayan yetişkinlerin çocukluk anılarını hatırlamaları istendiğinde tersi yönde bir etki göstermektedir. Otoy (1987: 107) tarafından yapılan araştırmada İngilizce/İspanyolca konuşabilen ve yedi yaşından sonra Amerika’ya taşınarak

kültürel bir değişim yaşıayan katılımcılar, ilk otobiyografik anılarını göç yaşamayan katılımcılara oranla daha geç bir yaştan hatırlamıştır. Araştırmacılar göç ile birlikte kültür değişiminden öncesine ait otobiyografik olayların anılarının bireyin kişisel geçmişinde büyük ölçüde kesintiye uğramış veya bireyin mevcut tutumlarına uymayacak şekilde yer değiştirmiş olarak yorumlamışlardır.

Çalışmanın giriş bölümünde bireyin sosyalleştiği kültürün bilişsel gelişimine de etki edebileceği değinilmiştir. Sosyalleşme, kültür ve bilişsel süreçler arasındaki bu bağ gelişimin bir bütün olarak düşünülmesi/ele alınmasının bir sonucudur.

Araştırmada çocukluğunda göç yaşıayan göçmenlerin benimsediği sosyal kimlik (özdeşleşme), kültürleşme düzeyleri ve benlik kurguları ve kişilik yapılarının (bastırma kullanıp kullanmadıkları), cinsiyet ile ilk anı yaşı ve ilk anının fenomenolojik özellikleri ilişkisi incelenmiştir. Literatürde çocuklukta yaşıanan göç deneyiminin otobiyografik anıların hatırlanmasına engel teşkil ettiği yönünde bulgular mevcuttur (Otoya, 1987: 107). Göç gibi bir deneyim ve bunun bilişsel süreçlere olan etkisi üzerindeki çalışmalar henüz çok yenidir. Her göç içinde bulunduğu sosyal, psikolojik ve politik bağlamda gerçekleşmektedir ve bu temelde nedenlerinin yanı sıra sonuçları açısından da farklı örüntülere neden olmaktadır. Bu nedenle gerek oluşumu gerek gerçekleşme biçimi gerekse göçün ardından 23 yıllık süre boyunca meydana gelen değişim ve dönüşümler çerçevesinde 1989 yılında Bulgaristan'dan Türkiye'ye göç eden katılımcıların ilk otobiyografik anı örüntülerinin incelenmesinin literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

İlk olarak, araştırma kapsamında kullanılan ölçme araçlarının güvenilirlik analizlerine ilişkin bulgulara bakıldığında, iç tutarlılık katsayıları ölçeklerin orijinal kullanımlarına oranla bir miktar düşük bulunsa da katsayıların güvenilirlik aralığında yer aldıkları görülmektedir. Anı Değerlendirme Formu, literatürde yaygın şekilde kullanılan formlar temel alınarak oluşturulmuştur. Genel olarak fenomenolojik özelliklere ilişkin bileşenler hatıra (recollection) ve inanç (belief) olmak üzere iki temel faktör altında toplanmaktadır ancak araştırma kapsamında kullanılan form için yapılan faktör analizi bulguları literatürdeki bulgular temel alınarak beş ayrı faktörde değerlendirilmiştir. Bazı ifadeler tutarlı şekilde gruplanmadığı için değerlendirmeden çıkarılmıştır.

İlk otobiyografik anının oluşum yaşı literatürde genellikle 36-48 ay arasında bildirilmektedir (Mullen, 1994: 55; Jack & Hayne, 2007; MacDonald, Uesiliana, & Hayne 2000; Wang, 2001). Bu bulgu yaş, cinsiyet, kültür gibi faktörlere bağlı olarak çeşitlilik göstermektedir. Bununla birlikte kültürler arası çalışmalarda Amerika, Japonya ve Kore gibi bireycilik ve toplulukçuluk en uç örnekleri seçilmiştir. Henüz Türkiye gibi ara formların üzerinde yapılmış kültürel çalışmalar azınlık bir değerdedir. Ülkemizde yaşayan bir örnekleme yapılması yaklaşımların kültürler arası geçerliliğinin sınanması için de bir olanak sağlaması açısından da önem taşımaktadır. Araştırma çerçevesinde tüm örneklemin ilk otobiyografik anı yaşı 50 ay olarak bulunmuştur. İlk anı yaşı dünyada yapılan araştırmalara oranla az bir farkla büyük olmasına karşın ülkemizde yapılan diğer çocukluk amnezisi araştırmalarına oranla daha küçük bir nitelik sergilemektedir. Örneğin ilk otobiyografik anı yaşı Özen-Canbolat (2010) tarafından 54 ay, Çağlar ve Tekcan (basımda akt. Özen-Canbolat, 2010) tarafından 68 ay olarak bulunmuştur. Türkiye ve Bulgaristan gibi toplulukçuluk eğilimleri olan iki ülke kültürüne hâkim çiftkültürlü katılımcıların oldukça erken dönemden ilk anılar hatırlayabildikleri görülmüştür.

Göçmenler ve yerliler arasında ilk otobiyografik anı yaşının karşılaştırıldığı analizde bulgular, göçmenlerin ilk otobiyografik anı yaşının (47 ay) yerlilerin ilk otobiyografik anı yaşından (55 ay) küçük olduğunu göstermektedir. İlk anı yaşı göçmen katılımcılarda yerli katılımcılara oranla 8 ay kadar daha erken hatırlanmaktadır. Kültürlerarası çalışmalarda bireyci kültürlerde yetişen bireylerin ilk anı yaşının toplulukçu kültür üyelerine oranla 6 ay kadar önce olduğu bulunmaktadır (Jack & Hayne, 2007; MacDonald, Uesiliana, & Hayne 2000; Multhaup ve ark., 2005; Mullen, 1994: 55; Wang, 2001). MacDonald, Uesiliana ve Hayne (2000) tarafından yapılan araştırmada Asyalı katılımcıların ilk anıları 58 ay, Avrupalı katılımcıların 43 ay ve Yeni Zelandalı (Maori) katılımcıların 33 ay olarak bulunmuştur. Çoğu kültürlerarası araştırmada toplulukçu ve bireyci kültürler arasında yaklaşık 6 ay kadar fark görülmektedir (Mullen, 1994: 55; Wang, Conway & Hou, 2007). Örneğin Wang'ın (2001) çalışmasında Amerikalı yetişkinler 42 ay, Çinli yetişkinler 48 aydır. Birçok araştırmada ortaya çıkan kültürel farklılık sosyalizasyon sürecindeki nitelik farklılığıyla açıklanmaktadır. Bazı kültürlerde anı paylaşımına verilen önem daha fazladır ve çocuğa bu becerilerin gelişimi için gerekli nitelikler kazandırılmaya çalışılır. Bu konuda farklılaşmaya neden olabilecek bir diğer faktör ise göçmen ailelerin Bulgaristan'da sosyalist ideolojinin etkisiyle çeşitli sosyalizm pratiğine maruz

kalmalarıdır. Toplulukçu, Müslüman kültürüne ait özelliklere sahip olup aynı zamanda sosyalist öğeleri içeren pratiklere maruz kalmış olmanın aile yapılarında yerli kültürden farklı örüntüler oluşmasına neden olabileceğine inanılmaktadır.

İlk otobiyografik anılar göç anılarından daha önceki bir zaman dilimine denk gelmektedir. Göçmenler ve yerliler arasındaki yaklaşık 8 aylık farklılığın yapılan regresyon analizi sonucunda göç ile ilgili olduğu sonucuna varılmıştır. Bu nedenle oluşan farklılığın göçe bağlı olarak ortaya çıktığı söylenebilmektedir. Kirschner (2009) yetişkinlik döneminde gerçekleştirilen göç deneyimi ile ilgili benzer bulgulara ulaşmıştır. Hatırlama tümseği ve çocukluk amnezisi olguları birbirlerinden çok farklı dönemlerde, farklı özelliklere bağlı olarak gerçekleşen bulgular olması nedeniyle karşılaştırma yapılması mümkün değildir. Ancak bu gruplarda anıların daha erken dönemlerden hatırlanabiliyor olması, göçten önce hatırlanabiliyor olması, göç öncesinde yaşanan ve göçe neden olan birçok olayın belirgin (salient) deneyimler olması ile ilişkili olabilir. Bu dönemde gerçekleşen olaylar çevreye daha çok dikkat yöneltmesine sebep olarak daha hatırlanabilir olaylar olarak öne çıkmaktadır.

Göçmenlerin nesiller arası kimlik devamlılığını sağlamak ve travmatik deneyimlerin sağaltımını sağlamak için bu dönemde yaşadıkları anıları sıklıkla aile ve göçmen grupları içinde paylaştıkları bilinmektedir (Kaderli-Yapıcı, 2008). Bu döneme ait anıların aile içinde sıklıkla paylaşılıyor olması katılımcılarda o döneme ait bir farkındalık yaratmış olabilir. Kültürleşme tutumları açısından ayrılma tutumunun göçmen katılımcılarda yerli katılımcılara oranla daha yüksek olduğu görülmüştür. Ayrıca araştırmanın nicel bulgularının yanısıra yapılan görüşmelerde göçmenlerin Bulgaristan'daki yaşantıyı özlemle hatırladıkları gözlenmiştir.

Kadınların erkeklere oranla Türk kültürüne daha fazla entegre oldukları, ayrılma tutumunun ise erkeklerde kadınlara oranla daha yüksek olduğu görülmüştür. Benzer şekilde erkekler kadınlara oranla daha özerk benlik sahibiyken, ilişkisel benlik kurguları kadınlarda erkeklere oranla daha yüksektir.

İlk otobiyografik anı ve ilk göç anısının fenomenolojik özellikleri incelendiğinde ilk anının göç anısına oranla daha görsel, mekâna ilişkin ayrıntılar daha net, alan perspektifini içeren ve gerçek/hayal ayrımının daha fazla yapılabildiği hatıralar olarak

ortaya çıktığı görülmektedir. Ayrıca katılımcıların ilk anının doğruluğuna göç anlarına oranla daha fazla inandığı görülmektedir.

Araştırmanın bir diğer değişkeni cinsiyete bağlı olarak ortaya çıkan farklılıkların gözlenmesidir. Yapılan araştırmalarda kadınların ilk otobiyografik anı yaşının erkeklerle oranla daha küçük olduğu görülmektedir (Davis, 1999: 498; Dudycha, & Dudycha, 1941: 668; Mullen, 1994: 55; Waldfogel, 1948; Wang, 2001; Özen-Canbolat, 2010). Mevcut araştırmada cinsiyet grupları arasında ilk otobiyografik anı yaşı açısından anlamlı bir farklılaşma görülmemiştir (Kadınlar: 49.74; Erkekler: 49.81). Literatürde mevcut araştırmayla tutarlı bulgular elde eden araştırmalar da mevcuttur (Cleveland, & Reese, 2008; Peterson ve ark., 2009 akt. Peterson, Bonechi, Smorti, & Tani, 2010; Harpaz-Rotem, & Hirst, 2005; Hayne, & MacDonald, 2003).

Cinsiyet ile ilişkili olarak otobiyografik anıların fenomenolojik özellikleri değerlendirildiğinde; tüm örnekleme ve göçmenlerde, kadınların erkeklerle oranla ilk otobiyografik anının olayın yaşandığı sırada ve yaşamlarında kritik bir zamanı veya dönüm noktasını simgelediği için kişilik gelişimleri için önemli olduğunu düşündükleri görülmektedir. Ayrıca olay sırasında hissettikleri duygusal yoğunluk kadınlar için daha yüksektir. Literatürdeki araştırmalar incelendiğinde yaygın bir şekilde kadınların genel olarak anılara ve ilk anılara daha çok önem verdiği görülmektedir (Davis, 1999: 498; Nelson, & Fivush, 2004: 486; Pillemer, Wink, Di Donato, & Sanborn, 2003; Reese ve ark., 1996; Wang, 2006 akt. Peterson, Bonechi, Smorti, & Tani, 2010; Wang ve ark., 2004). Kadınlar erkeklerle oranla daha hızlı sürede daha çok anı hatırlayabilmektedir (Davis, 1999: 498; Mullen, 1994: 55). Kültürlerarası yapılan çalışmalarda da kadınların daha fazla bellek akıcılığına sahip olduğu, daha erken yaşlarda ve daha detaylı çocukluk anıları olduğu tutarlı olarak ortaya çıkmaktadır (MacDonald ve ark., 2000; Wang ve ark., 2004). Ayrıca kadınlar daha fazla ve sık, detaylı ve duygusal içerikli otobiyografik anılar paylaşmaktadır (Davis, 1999: 498; McDonald ve ark., 2000; Nelson, & Fivush, 2004: 486; Pillemer ve ark., 2003; Wang ve ark., 2004).

Bazı araştırmacılar ilk anılar söz konusu olduğunda kadın ve erkekler arasında var olan farklılıkların sosyalizasyon sürecindeki ebeveyn-çocuk arasındaki ilişkiye dayandığını iddia etmektedirler. Aileler kız çocukları ile olan diyaloglarında geçmiş olaylara ilişkin sıklıkla daha duygusal ve daha detaylı ve daha sosyal olaylara ilişkin anı paylaşımı

gerçekleştirmekte, erkek çocukları ile kişisel olayları daha az konuşma eğiliminde ve yapılan konuşmalarda genellikle detaylara ve duygulara daha az yer verildiğini gözlenmektedir (Fivush, & Buckner, 2003; Lewis, 1999; Nelson, & Fivush, 2004: 486; Reese, & Fivush, 1993; Reese ve ark., 1996).

Göçmen ve yerli gruplar arasında ilk otobiyografik anının fenomenolojik özelliklerine ilişkin hatıra, önem, inanç, paylaşma ve duygulanım alt boyutlarında çeşitli bazı farklılıklar görülmektedir.

Tüm katılımcılarda özümlenme (kendi kültürlerini unutup yeni ülkelerinin kültürünü benimse-assimilation) ve bütünleşme (kendi kültürünü korumak hem de göç edilen ülke sakinleriyle ilişki geliştirmek isteyenler-integration) tutumlarını benimseyen katılımcılar ilk otobiyografik anıları daha canlı, duyuşal detayları zengin, alan perspektifine sahip, yoğun, tutarlı, özgöl (specific) ve olayı yeniden yaşama-zaman içinde geri gitmenin yoğun şekilde hissederek hatırlamaktadır.

Göçmenlerde asimilasyon stratejisinin anının hatıra kalitesi ile pozitif yönde ilişkili olduğu bulunmuştur. Türk kültürüne özümlenme gösteren göçmenler ilk otobiyografik anıları daha canlı, duyuşal detayları zengin, alan perspektifine sahip, yoğun, tutarlı, daha özgöl (specific) ve olayı yeniden yaşama-zaman içinde geri gitme hissi yoğun şekilde hissettiği bir biçimde hatırlamaktadır.

Yerli grupta ise özümlenme (kendi kültürlerini unutup yeni ülkelerinin kültürünü benimse-assimilation) tutumlarını benimseyen katılımcılar ilk otobiyografik anıları daha canlı, duyuşal detayları zengin, alan perspektifine sahip, yoğun, tutarlı, özgöl (specific) ve olayı yeniden yaşama-zaman içinde geri gitmenin yoğun şekilde hissederek hatırlamaktadır.

Tüm örnekleme ve göçmenlerde bütünleşme (kendi kültürünü korumak hem de göç edilen ülke sakinleriyle ilişki geliştirmek isteyenler-integration) stratejisini benimseyen katılımcılar, sınırdan kalmayı seçen katılımcıların (marginalization-ne kendi değer ve geleneklerini sürdüren ne de göç ettikleri ülke vatandaşlarıyla ilişkiye girenler) aksine ilk otobiyografik anının olayın yaşandığı sırada ve yaşamlarında kritik bir zamanı veya dönüm noktasını simgelediği için kişilik gelişimleri için önemli görmektedirler. Ayrıca olay sırasında hissettikleri duyuşal yoğunluk bütünleşme stratejisini benimseyenler için daha yüksektir. Yerlilerde ise yalnızca bütünleşme (kendi kültürünü korumak hem de göç edilen

ülke sakinleriyle ilişki geliştirmek isteyenler-integration) stratejisini benimseyen katılımcılar, ilk otobiyografik anının olayın yaşandığı sırada ve yaşamlarında kritik bir zamanı veya dönüm noktasını simgelediği için kişilik gelişimleri için önemli görmektedirler. Ayrıca olay sırasında hissettikleri duygusal yoğunluk daha yüksektir.

Literatürde göç ile ilgili olarak bir araştırma Kirschner (2009) tarafından yapılmıştır ve Kirschner (2009)'ın bulguları kültürleşme tutumlarına bağlı olarak göçe ilişkin anı kalitelerinin farklılaştığını göstermektedir. Amerikan tutumlarını benimseyen bireyler göç deneyimlerini daha az canlı olarak hatırlarken, etnik kimliğine daha bağlı olan kişilerin önceki anıları daha canlı olarak hatırlamışlardır. Önceki araştırmalarda canlılık, duygulanım, kişisel önem gibi fenomenolojik özelliklerde bir farklılık bulunmamıştır (Schrauf , & Rubin 1998; 2001).

Göçmenlerde sosyal kimlik ile özdeşleşme düzeyi yüksek olan katılımcıların olayın yaşandığı sırada ve yaşamlarında kritik bir zamanı veya dönüm noktasını simgelediği için kişilik gelişimleri için önemli olduğunu düşündükleri görülmektedir. Ayrıca olay sırasında hissettikleri duygusal yoğunluk daha yüksektir. Göçmenlerde, sosyal kimlik ile özdeşleşme düzeyi yüksek olan katılımcıların olay hakkında konuşma ve düşünme sıklığının daha yüksek olduğu ancak sınırdan kalmayı seçen katılımcıların (marginalization-ne kendi değer ve geleneklerini sürdüren ne de göç ettikleri ülke vatandaşlarıyla ilişkiye girenler) olay hakkındaki düşünme ve konuşma sıklığının daha az olduğu görülmüştür.

Araştırma bulguları çocukluk amnezisinin örnekleme azalması ve otobiyografik anıların başlangıcının göç öncesinde yaşanan stresli, belirgin nitelikli olayların, mevcut benliğin içinde bulunduğu kültüre bakış açısıyla şekillendiği ve bu döneme ait anıların daha nitelikli olduğu görülmüştür.

4.2. ÇALIŞMANIN SINIRLILIKLARI VE YAPILACAK ARAŞTIRMALARA ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırma sonuçlarının genel bir değerlendirmesi yapılmış ve bu değerlendirmeler sonucunda araştırmanın sınırlılıkları belirlenmiş ve ardından hem uygulamaya hem de ileride bu alanda yapılacak araştırmalara yönelik öneriler sunulmuştur.

Araştırma kapsamında verilerin toplanması, değerlendirilmesi ve yorumlanmasında dikkate alınması gereken bazı sınırlılıklar bulunmaktadır. İlk olarak ebeveyn hatırlatma

stilinin araştırmaya dâhil edilmemesi bir sınırlılık yaratmaktadır. Çünkü ebeveynlerin okul öncesi yıllarda çocuklarıyla kurmuş oldukları iletişim şeklinin otobiyografik anının başlangıcını kolaylaştırıcı ya da zorlaştırıcı etki gösterdiği bilinmektedir (Wang, 2007). Detaylı hatırlatma stili olan (elaborative style-açık uçlu sorular sorarak konuşmayı derinleştiren) annelerin çocukları daha uzun ve daha detaylı kişisel anlatılara sahip olmaktadır (örn., Fivush, Haden, & Reese, 2006; Nelson, & Fivush, 2004: 486). İleriki çalışmaların birbiriyle farklı özellikler içeren ebeveyn-çocuk iletişim şekillerini yetişkinlerin otobiyografik anılarına olan etkisinin değerlendirmesi var olan farklılıklara getirilecek açıklamalar açısından önem arz etmektedir.

Ayrıca bu araştırmada kullanılan veri toplama yöntemi katılımcıların sözel ifadelerine dayanmakta olup geriye dönük yapılan bellek araştırmaların ortak bir sınırlılığını yansıtmaktadır. Bellek ölçümü ile ilgili olarak katılımcılar anının tam tarihini belirlemede zorluk yaşayabilmektedirler (Janssen ve ark., 2006; Nelson, & Fivush, 2004; Wang ve ark., 2010). Kimi katılımcılar anının yaşandığından daha erken kim katılımcılar daha geç anı yaşı tahminlerinde bulunabilmektedir. Anı özellikleri ile ilgili yapılan değerlendirmeler katılımcının öznel düşüncelerine dayandığı için gerçekten anının canlılığını yansıtıp yansıtmadığı kesin olarak belirlenememektedir. Ancak bu sınırlılık sadece bu araştırmaya özgü değil, yetişkinlikte otobiyografik anıların başlangıcını konu alan tüm araştırmalara özgü bir sınırlılıktır.

Araştırmada sözü geçen tüm yaş farklılıkları enlemesine kesitsel yöntem kullanılarak yapılmıştır. Otobiyografik bellek ile ilgili araştırmalarda gelişime bağlı farklılıkların gözlenebilmesi için boylamsal araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Toplumsal olayların nedenleri ve sonuçları öngörülemese de göç öncesinde bellek süreçlerini izlenmesi ile kimlik ve benlik süreçlerindeki dönüşüme bağlı olarak otobiyografik belleğin gelişimi izlenmelidir. Ancak bu sayede göçün gerçek etkisi ortaya çıkarılabilecektir.

Uygulanan metoda ilişkin bir diğer sınırlılık, araştırmada yer alan katılımcı sayısının regresyon analizleri için asgari düzeyde yeterlilik sağlamasıdır. Bu durumun değişkenler arasında var olması muhtemel etkilerin ortaya çıkarılamamasına neden olmuş olabileceği düşünülmektedir. Buna ek olarak, tek bir ilde yaşayan sınırlı sayıdaki göçmenle yapılan araştırmaların sonuçlarının tüm göç ve göçmenlere genellenmesinin çok da doğru

olmayacağıının altı çizilmelidir. Ayrıca serbest hatırlama metodu yerine ipucu kelime, hedef anı metodu, bellek akıcılığı testi gibi farklı yaklaşımlar kullanılarak farklı sonuçlar elde edilebileceği düşünülmektedir.

Bourhis ve arkadaşları (1997: 370-375) tarafından geliştirilen “Etkileşimli Kültürleşme Modeli” hem göçmen grubun, hem de evsahibi grubun kültürleşme stratejileri çerçevesinde kültürleşme olgusunu ele almaktadır. Bu araştırmada evsahibi toplumun görüşlerine yönelik bir ölçüm yapılmaması kültürleşme tutumlarının tam olarak ortaya çıkarılamamasına neden olmuş olabileceği düşünülmektedir.

Araştırma, gelecekte yapılabilecek diğer çalışmalar ile Türkiye gibi bireycilik-toplulukçuluk temelinde ara formlara sahip toplumların kendine özgü kültürel yapısının bilişsel süreçlere etkisini göstermede öncü nitelik taşıyabilir. Kavramların ve ölçme metodlarının birtakım yeni düzenlemeler yoluyla incelendiği çalışmalar yapılmasının sağlanması bu alanda kısıtlı kaynakların giderilmesine yönelik bir sonraki adım niteliği taşıyabilir.

EKLER

EK 1. Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu

U.Ü-SK ARAŞTIRMA ETİK KURULU BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ OLUR FORMU (ANKET ARAŞTIRMALARI İÇİN)

LÜTFEN BU DÖKÜMANI DİKKATLİCE OKUMAK İÇİN ZAMAN AYIRINIZ

Sizi Prof. Dr. Hasan Gürkan TEKMAN ve Merve ÇAVUŞOĞLU tarafından yürütülen “**Otobiyografik Bellek ve Kültürleşme Arasındaki İlişki: Çocukluk Döneminde Göç Eden Yetişkinlerin Benlik Yapıları ve Çocukluk Anıları**” başlıklı ankete dayalı bir **araştırmaya** davet ediyoruz. Bu araştırmaya katılıp katılmama kararını vermeden önce, araştırmanın neden ve nasıl yapılacağını bilmeniz gerekmektedir. Bu nedenle bu formun okunup anlaşılması büyük önem taşımaktadır. Aşağıdaki bilgileri dikkatlice okumak için zaman ayırınız. İsterseniz bu bilgileri aileniz ve/veya yakınlarınız ile tartışınız. Eğer anlayamadığınız ve sizin için açık olmayan şeyler varsa, ya da daha fazla bilgi isterseniz bize sorunuz.

Bu anket çalışmasına katılmak tamamen **gönüllülük** esasına dayanmaktadır. Çalışmaya katılmama hakkına sahipsiniz. **Anketi yanıtlamanız, araştırmaya katılım için onam verdiğiniz** biçiminde yorumlanacaktır. Size verilen **anket formlarındaki** soruları yanıtlarken kimsenin baskısı veya telkini altında olmayın. Bu formlardan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacaktır.

Araştırma Sorumlusu

Prof. Dr. Hasan Gürkan TEKMAN

Araştırmanın Amacı:

Bu çalışma, Uludağ Üniversitesi Psikoloji Bölümü Psikoloji yüksek lisans programına bağlı olarak Prof. Dr. Hasan Gürkan TEKMAN'ın danışmanlığında yürütülen, Merve ÇAVUŞOĞLU'nun yüksek lisans bitirme çalışmasıdır. Bu tez çalışmasında çocukluk anıları üzerine bir araştırma yapılmaktadır. Çocukluk döneminde yaşanan göç deneyiminin çocukluk anılarını hatırlama biçimleri üzerinde etkisi olabileceği düşünülmektedir. Bu nedenle araştırmada göç ve göçe bağlı olarak değişmesi beklenen Benlik, Kültürleşme, Sosyal Kimlik ve Bastırma kavramları incelenecektir.

İzlenecek Olan Yöntem ve Yapılacak İşlemler:

Sizden çalışma sırasında başınızdan geçmiş ve kişisel olarak hatırlayabildiğiniz ilk olayı anlatmanız; ardından hatırladığımız olaya ilişkin çeşitli soruları cevaplamanız istenecektir. Başınızdan geçen kişisel olayı paylaştığınız sırada araştırmacı tarafından ses kaydı yapılacaktır. Yapılan kayıt yalnızca araştırmanın amaçları çerçevesinde kullanılacaktır.

Araştırmanın ikinci bölümünde yakın ilişkilerinizde var olan bireysel farklılıklara ilişkin ilgili birtakım soruları içeren anketleri kalem-kâğıt kullanarak cevaplamanız istenecektir. Anketler sizin genel tutum ve davranışlarınız ile ilgili soruları içeren farklı bölümlerden oluşmaktadır ve her bölümün başında soruları nasıl cevaplandıracağınız anlatılmaktadır. Anketlerdeki soruların doğru cevapları yoktur. Önemli olan sizin gerçek düşüncelerinizi öğrenmektir. Soruları eksiksiz olarak cevaplamanız bizim için önem arz etmektedir.

Araştırmanın Süresi:

Tüm çalışmanın ortalama 30 dakikada tamamlanması beklenmektedir.

Katılması Beklenen Gönüllü Sayısı:

Çalışmada 160 gönüllü katılımcı yer alacaktır.

Araştırmanın Yapılacağı Yer(ler):

Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü

Araştırmaya Katılan Araştırmacılar:

Prof. Dr. Hasan Gürkan TEKMAN - Uludağ Üniversitesi, Psikoloji Bölümü
İletişim Adresi: tekman@uludag.edu.tr

Araş. Gör. Merve ÇAVUŞOĞLU - Uludağ Üniversitesi, Psikoloji Bölümü
İletişim Adresi: mcavusoglu@uludag.edu.tr

Ben,..... yukarıdaki metni okudum ve Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü öğretim elemanları tarafından yürütülen bu çalışmanın amacını, üzerime düşen sorumlulukları tamamen anladım. **Çalışma hakkında soru sorma ve tartışma imkanı buldum ve tatmin edici yanıtlar aldım. Bu çalışmayı istediğim zaman ve herhangi bir neden belirtmek zorunda kalmadan bırakabileceğimi ve bıraktığım zaman herhangi bir olumsuzlukla karşılaşmayacağımı anladım.**

Bu koşullarda söz konusu söz konusu anket çalışmasına kendi rızamla, hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın **gönüllü olarak katılmayı ve verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlı yayımlarda kullanılmasını** kabul ediyorum.

Tarih:

İmza:

EK 2. Yönerge

Sayın Katılımcı,

Bu anket kişilerin geçmiş yaşamlarıyla ilgili anıları üzerine yapılan bir araştırma için hazırlanmıştır ve iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde çocukluğunuzda yaşanan bir olayı bizimle paylaşmanızı; ikinci bölümde ise dört farklı anket formunu cevaplamanızı beklemekteyiz. Her sayfanın başında o formda yer alan soruların nasıl cevaplanması gerektiği ile ilgili bir açıklama bulunmaktadır. Lütfen, açıklamaları dikkatle okuyunuz ve soruları boş bırakmadan özenle doldurmaya çaba gösteriniz.

İlk bölümde paylaşacağımız olay bellek testi değildir ve belleğinizin ne kadar iyi olduğunu ölçmek için tasarlanmamıştır. Ankette yer alan hiçbir sorunun kesin doğru ya da yanlış cevabı yoktur. Sizin kendi fikirlerinizi yansıtmanız esastır. İçtenlikle verdiğiniz yanıtlar bizim için en uygun yanittir.

Cevaplarınız tamamıyla gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir; elde edilen bilgiler sadece bilimsel araştırma, makale ve sempozyumlarda kullanılacaktır.

Araştırmamıza gösterdiğiniz ilgi ve destek için şimdiden teşekkür ederiz.

Prof. Dr. Hasan Gürkan TEKMAN

EK 3. İlk Anı Formu

Bu bölümde sizden çocukluğunuzda yaşadığınız bir olayı hatırlamaya çalışmanızı isteyeceğiz. Anlatmanızı istediğimiz olay çocukluğunuzdan kalan ve hatırlayabildiğiniz EN ESKİ olaydır. Lütfen hatırlayabildiğiniz EN ESKİ olayı düşünün. Başka bir deyişle, çocukluğunuzdan hafızanızda kalan İLK olayı hatırlayın.

Aklınıza gelen bu olayın hatırlayabildiğiniz en eski olay olduğundan ve ondan önce yaşanmış ve hatırlayabileceğiniz başka bir olay olmadığından emin olun. Bu olay ailenizin veya akrabalarınızın size anlattığı ya da fotoğraflarda gördüğünüz ve yaşamış olduğunuzu öğrendiğiniz bir olay değil, mutlaka sizin de içinde bulunduğunuz ya da tanık olduğunuz, gerçekten de kendinizin hatırladığı (kendi hafızanızda olan) İLK olay olmalıdır.

Sizden başlangıcı ve sonu belli, bir günden kısa sürmüş, yani sürekli tekrar etmeyen, belirli bir yer ve zamanda gerçekleşmiş bir olay anlatmanız beklenmektedir. Herhangi bir zaman sınırlamanız bulunmamaktadır. Dolayısıyla hatırlarken acele etmeyin ve hafızanızdaki ilk olayı hatırlayabilmek için kendinize zaman ayırın. Kendi başınızdan geçtiğine inandığınız bu olayı nerede, ne zaman, vb. gibi en temel ayrıntılara yer vererek olabildiğince ayrıntılı anlatmanız bizim için çok önemli.

Lütfen olayı yaşadığınız tarihi AY ve YIL belirtecek şekilde hatırlamaya çalışın. Olabildiğince doğru bir şekilde hatırlamanız bizim için önemli ama eğer net olarak hatırlamıyorsanız yaklaşık bir tarih belirtin. Örneğin, kış ayı olduğunu hatırlıyorsanız ama hangi ay olduğundan emin değilseniz OCAK ayını, yani kış mevsiminin ortalarında bir ayı seçin.

Tarih: _____ ay _____ yıl

Bu olayın bu tarihte gerçekleştiğini neye dayanarak biliyorsunuz?

Araştırmamızın bu kısmında, biraz önce paylaşmış olduğunuz olayın sahip olduğu özelliklere ilişkin değerlendirme sorularını da yanıtlamanızı istiyoruz. Lütfen paylaştığınız olayı düşünerek, aşağıdaki her ifadeye ne kadar katıldığınızı, 1'den 5'e kadar size en uygun olan sayıyı işaretleyerek değerlendiriniz.

	Hiç	Çok az	Biraz	Oldukça	Çok
1. Olayı hatırlarken, olayı yeniden yaşıyormuş gibi hissediyorum.	1	2	3	4	5
2. Olayı hatırlarken, onu zihnimde işitebiliyorum.	1	2	3	4	5
3. Olayı hatırlarken, onu zihnimde görebiliyorum.	1	2	3	4	5
4. Olayı hatırlarken, olay anında benim ya da başka insanların konuştuğunu hatırlıyorum.	1	2	3	4	5
5. Olay sırasında çok yoğun duygular hissetmişim.	1	2	3	4	5
6. Olay sırasında hissettiğim duyguları şimdi de aynı yoğunlukta hissediyorum.	1	2	3	4	5
7. Şu anda bu olaydaki duygularımı oldukça canlı hatırlıyorum.	1	2	3	4	5
8. Olayı hatırlarken, olayın olduğu zamana geri yolculuk yapıyormuş gibi hissediyorum.	1	2	3	4	5
9. Bu olay beni tanıyan pek çok insanın bileceğini beklediğim genel bilgilere değil, hayatıma özgü ayrıntılara dayanır.	1	2	3	4	5
10. Bu anı ben onu hatırlamaya çalışmadığım halde aklıma birdenbire geldi.	1	2	3	4	5
11. Olayı hatırlarken, olayın geçtiği yeri hatırlayabiliyorum.	1	2	3	4	5
12. Bu olayın hatırladığımız en eski olay olduğundan ve bu olay öncesinden bir şey hatırlamadığımızdan ne kadar eminsiniz?	1	2	3	4	5
13. Bu olay bana bir mesaj verdiği için ya da yaşamımda kritik bir zamanı veya dönüm noktasını simgelediği için benim için önemli bir olaydır.	1	2	3	4	5
14. Olay aklıma daha çok kelimeler halinde geliyor.	1	2	3	4	5
15. Şu anda bu olayı hatırlarken, kendimi olayın içinde, olayın bir parçası olarak görüyorum.	1	2	3	4	5
16. Şu anda bu olayı hatırlarken, kendimi olayın dışında, dışarıdan izleyen biri olarak görüyorum.	1	2	3	4	5
17. Bu olay o zaman benim için önemli bir olaydı.	1	2	3	4	5
18. Bu olay o zaman kişiliğimin gelişimi için önemli bir olaydı.	1	2	3	4	5
19. Olduğundan beri, bu olay hakkında konuştum.	1	2	3	4	5

	Hiç	Çok az	Biraz	Oldukça	Çok
20. Olayı hatırlarken, olay aklıma yalnızca bir durum, gözlem ya da sahne şeklinde parça parça değil; sözcükler ya da resimlerden oluşan bütün bir hikâye ya da olay olarak geliyor.	1	2	3	4	5
21. İnsanlar bazı olayları, hatırlamasalar da başlarından geçtiğini bilirler. Ben olayı hatırlarken, bu olayın başımdan geçtiğini bilmekten öte onu gerçekten hatırlayabiliyorum.	1	2	3	4	5
22. Olduğundan beri, bu olay hakkında düşündüm.	1	2	3	4	5
23. Olayı hatırlarken, olay anındaki koku ya da kokuları şimdi de hatırlıyorum.	1	2	3	4	5
24. Olayı hatırlarken, temas ettiğim nesnelerin yumuşaklık/sertlik ya da sıcaklık/soğukluk gibi dokunsal niteliklerini hatırlayabiliyorum.	1	2	3	4	5
	Çok olumsuz	Olumsuz	Nötr	Olumlu	Çok olumlu
25. Olay sırasında nasıl hissediyordunuz?	1	2	3	4	5
26. Şu anda bu olayın anısı sizi nasıl hissettiriyor?	1	2	3	4	5
	%100 hayal ürünü				%100 gerçek
27. Bu olayın gerçekten hatırladığım şekilde gerçekleştiğine ve olmamış bir şeyi hayal etmediğime inanıyorum.	1	2	3	4	5
28. Şu anda bu olay gözünüzün önünde					
a. fotoğraf gibi sabit bir görüntü olarak canlanıyor.					
b. film gibi hareketli bir olay olarak canlanıyor.					
29. Bu olay meydana geldikten sonra buna benzer bir olay yaşadınız mı?					
a. Hayır, hiç yaşamadım.					
b. Evet, buna benzer olay yaşadım.					
30. Bu olayı en son ne zaman düşündünüz?					
a. Bugünlerde					
b. Yaklaşık bir ay önce					
c. Birkaç ay önce					
d. Yaklaşık bir yıl önce					
e. Son 1-5 yıl arasında					
f. Beş yıldan daha önce					
g. Hiç					

31. Bu olay hakkında en son ne zaman konuştunuz veya başkalarına anlattınız?

- a. Bugünlerde
- b. Yaklaşık bir ay önce
- c. Birkaç ay önce
- d. Yaklaşık bir yıl önce
- e. Son 1-5 yıl arasında
- f. Beş yıldan daha önce
- g. Hiç

32. Bu olayı kimlerle paylaştınız? Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.

- a. Eşinizle/Sevgilinizle
- b. Arkadaşlarınızla
- c. Aileniz ve/veya akrabalarınızla
- d. Diğer tanıdıklarınızla
- e. Yeni tanıştığınız kişilerle
- f. Hiç kimseyle

33. Bildiğiniz kadarıyla, bu olay, belli bir zaman ve yerde bir kere gerçekleşmiş bir olayın mı, birçok benzer ya da ilişkili olayın birleşiminin mi ya da bir günden fazla bir süreye yayılmış bir olayın mı hatırlanmasıdır?

1
Bir kerede
gerçekleşmiş bir olay

2
Birkaç olayın birleşimi

3
Bir günden fazla bir
süreye yayılmış bir olay

EK 4. Göç Anısı Formu

Bu bölümde sizden çocukluğunuzda yaşadığınız göç olayını hatırlamaya çalışmanızı isteyeceğiz. Anlatmanızı istediğimiz olay göç sırasında yaşadığınız ve hatırlayabildiğiniz EN ESKİ olaydır. Lütfen göç deneyimine dair hatırlayabildiğiniz EN ESKİ olayı düşünün.

Aklınıza gelen bu olayın hatırlayabildiğiniz en eski olay olduğundan ve ondan önce yaşanmış ve hatırlayabileceğiniz başka bir olay olmadığından emin olun. Bu olay ailenizin veya akrabalarınızın size anlattığı ya da fotoğraflarda gördüğünüz ve yaşamış olduğunuzu öğrendiğiniz bir olay değil, mutlaka sizin de içinde bulunduğunuz ya da tanık olduğunuz, gerçekten de kendinizin hatırladığı (kendi hafızanızda olan) İLK olay olmalıdır.

Sizden başlangıcı ve sonu belli, bir günden kısa sürmüş, yani sürekli tekrar etmeyen, belirli bir yer ve zamanda gerçekleşmiş bir olay anlatmanız beklenmektedir. Herhangi bir zaman sınırlamanız bulunmamaktadır. Dolayısıyla hatırlarken acele etmeyin ve hafızanızdaki ilk olayı hatırlayabilmek için kendinize zaman ayırın. Kendi başınızdan geçtiğine inandığınız bu olayı nerede, ne zaman, vb. gibi en temel ayrıntılara yer vererek olabildiğince ayrıntılı anlatmanız bizim için çok önemli.

Lütfen olayı yaşadığınız tarihi AY ve YIL belirtecek şekilde hatırlamaya çalışın. Olabildiğince doğru bir şekilde hatırlamanız bizim için önemli ama eğer net olarak hatırlamıyorsanız yaklaşık bir tarih belirtin. Örneğin, kış ayı olduğunu hatırlıyorsanız ama hangi ay olduğundan emin değilseniz OCAK ayını, yani kış mevsiminin ortalarında bir ayı seçin.

Tarih: _____ ay _____ yıl

Bu olayın bu tarihte gerçekleştiğini neye dayanarak biliyorsunuz?

Araştırmamızın bu kısmında, biraz önce paylaşmış olduğunuz olayın sahip olduğu özelliklere ilişkin değerlendirme sorularını da yanıtlamanızı istiyoruz. Lütfen paylaştığınız olayı düşünerek, aşağıdaki her ifadeye ne kadar katıldığınızı, 1'den 5'e kadar size en uygun olan sayıyı işaretleyerek değerlendiriniz.

	Hiç	Çok az	Biraz	Oldukça	Çok
1. Olayı hatırlarken, olayı yeniden yaşıyormuş gibi hissediyorum.	1	2	3	4	5
2. Olayı hatırlarken, onu zihnimde işitebiliyorum.	1	2	3	4	5
3. Olayı hatırlarken, onu zihnimde görebiliyorum.	1	2	3	4	5
4. Olayı hatırlarken, olay anında benim ya da başka insanların konuştuğunu hatırlıyorum.	1	2	3	4	5
5. Olay sırasında çok yoğun duygular hissetmişim.	1	2	3	4	5
6. Olay sırasında hissettiğim duyguları şimdi de aynı yoğunlukta hissediyorum.	1	2	3	4	5
7. Şu anda bu olaydaki duygularımı oldukça canlı hatırlıyorum.	1	2	3	4	5
8. Olayı hatırlarken, olayın olduğu zamana geri yolculuk yapıyormuş gibi hissediyorum.	1	2	3	4	5
9. Bu olay beni tanıyan pek çok insanın bileceğini beklediğim genel bilgilere değil, hayatıma özgü ayrıntılara dayanır.	1	2	3	4	5
10. Bu anı ben onu hatırlamaya çalışmadığım halde aklıma birdenbire geldi.	1	2	3	4	5
11. Olayı hatırlarken, olayın geçtiği yeri hatırlayabiliyorum.	1	2	3	4	5
12. Bu olayın hatırladığımız en eski olay olduğundan ve bu olay öncesinden bir şey hatırlamadığımızdan ne kadar eminsiniz?	1	2	3	4	5
13. Bu olay bana bir mesaj verdiği için ya da yaşamımda kritik bir zamanı veya dönüm noktasını simgelediği için benim için önemli bir olaydır.	1	2	3	4	5
14. Olay aklıma daha çok kelimeler halinde geliyor.	1	2	3	4	5
15. Şu anda bu olayı hatırlarken, kendimi olayın içinde, olayın bir parçası olarak görüyorum.	1	2	3	4	5
16. Şu anda bu olayı hatırlarken, kendimi olayın dışında, dışarıdan izleyen biri olarak görüyorum.	1	2	3	4	5
17. Bu olay o zaman benim için önemli bir olaydı.	1	2	3	4	5
18. Bu olay o zaman kişiliğimin gelişimi için önemli bir olaydı.	1	2	3	4	5
19. Olduğundan beri, bu olay hakkında konuştum.	1	2	3	4	5

	Hiç	Çok az	Biraz	Oldukça	Çok
20. Olayı hatırlarken, olay aklıma yalnızca bir durum, gözlem ya da sahne şeklinde parça parça değil; sözcükler ya da resimlerden oluşan bütün bir hikâye ya da olay olarak geliyor.	1	2	3	4	5
21. İnsanlar bazı olayları, hatırlamasalar da başlarından geçtiğini bilirler. Ben olayı hatırlarken, bu olayın başımdan geçtiğini bilmekten öte onu gerçekten hatırlayabiliyorum.	1	2	3	4	5
22. Olduğundan beri, bu olay hakkında düşündüm.	1	2	3	4	5
23. Olayı hatırlarken, olay anındaki koku ya da kokuları şimdi de hatırlıyorum.	1	2	3	4	5
24. Olayı hatırlarken, temas ettiğim nesnelerin yumuşaklık/sertlik ya da sıcaklık/soğukluk gibi dokunsal niteliklerini hatırlayabiliyorum.	1	2	3	4	5
	Çok olumsuz	Olumsuz	Nötr	Olumlu	Çok olumlu
25. Olay sırasında nasıl hissediyordunuz?	1	2	3	4	5
26. Şu anda bu olayın anısı sizi nasıl hissettiriyor?	1	2	3	4	5
	%100 hayal ürünü				%100 gerçek
27. Bu olayın gerçekten hatırladığım şekilde gerçekleştiğine ve olmamış bir şeyi hayal etmediğime inanıyorum.	1	2	3	4	5
28. Şu anda bu olay gözünüzün önünde					
a. fotoğraf gibi sabit bir görüntü olarak canlanıyor.					
b. film gibi hareketli bir olay olarak canlanıyor.					
29. Bu olay meydana geldikten sonra buna benzer bir olay yaşadınız mı?					
a. Hayır, hiç yaşamadım.					
b. Evet, buna benzer olay yaşadım.					
30. Bu olayı en son ne zaman düşündünüz?					
a. Bugünlerde					
b. Yaklaşık bir ay önce					
c. Birkaç ay önce					
d. Yaklaşık bir yıl önce					
e. Son 1-5 yıl arasında					
f. Beş yıldan daha önce					
g. Hiç					

31. Bu olay hakkında en son ne zaman konuştunuz veya başkalarına anlattınız?

- a. Bugünlerde
- b. Yaklaşık bir ay önce
- c. Birkaç ay önce
- d. Yaklaşık bir yıl önce
- e. Son 1-5 yıl arasında
- f. Beş yıldan daha önce
- g. Hiç

32. Bu olayı kimlerle paylaştınız? Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.

- a. Eşinizle/Sevgilinizle
- b. Arkadaşlarınızla
- c. Aileniz ve/veya akrabalarınızla
- d. Diğer tanıdıklarınızla
- e. Yeni tanıştığınız kişilerle
- f. Hiç kimseyle

33. Bildiğiniz kadarıyla, bu olay, belli bir zaman ve yerde bir kere gerçekleşmiş bir olayın mı, birçok benzer ya da ilişkili olayın birleşiminin mi ya da bir günden fazla bir süreye yayılmış bir olayın mı hatırlanmasıdır?

1
Bir kerede
gerçekleşmiş bir olay

2
Birkaç olayın birleşimi

3
Bir günden fazla bir
süreye yayılmış bir olay

EK 5. Weinberger Uyum Envanteri

Bu bölümdeki sorular sizin *genelde nasıl biri olduğunuz veya genelde nasıl hissettiğiniz* ile ilişkilidir. Soruları yalnızca son birkaç hafta içinde nasıl hissettiğinize göre değil, son bir yıl ya da daha uzun bir zaman dilimini düşünerek cevaplayınız.

Lütfen her cümleyi dikkatlice okuyunuz ve her cümleyi değerlendirirken bu cümlenin sizin için (1) yanlış veya çoğunlukla yanlış, (2) biraz yanlış (yanlışlık payı doğruluk payından daha fazla), (3) emin değilim, (4) biraz doğru (doğruluk payı yanlışlıktan daha fazla) ya da (5) doğru veya çoğunlukla doğru olup olmadığını düşününüz ve sizi en iyi tanımladığınızı düşündüğünüz seçeneği işaretleyiniz.

	Yanlış	Biraz yanlış	Emin değilim	Biraz doğru	Doğru
1. Genelde kendimi mutlu bir insan olarak düşünürüm.	1	2	3	4	5
2. Bir şey yapacağımı söyleyip başka bir şey yaptığım olmuştur.	1	2	3	4	5
3. Kendimden gerçekten çok fazla hoşnut değilim.	1	2	3	4	5
4. Birine onu yaralamayı isteyebilecek kadar kızgın olduğum bir zamanı hatırlıyorum.	1	2	3	4	5
5. Arada bir başkasının yapmamı istediği şeyi yapmadığım olur.	1	2	3	4	5
6. Başka insanlara bir şeyi yanlış yaptığımı söylemediğim zamanlar oldu.	1	2	3	4	5
7. Kendime pek güvenmem.	1	2	3	4	5
8. Hiçbir zaman bir konuda gerçekten bildiğimden daha fazlasını biliyormuşum gibi davranmam.	1	2	3	4	5
9. Bu soruları dürüstçe yanıtlıyorum.	1	2	3	4	5
10. Arada bir başkaları hakkında onların yüzlerine söyleyemeyeceğim kötü şeyler söylüyorum.	1	2	3	4	5
11. Beni kızdıran kişiler kendilerini kollasınlar.	1	2	3	4	5
12. Bazen bir şeyi bağışlayıp unutmak yerine öç almaya çalışırım.	1	2	3	4	5
13. Önemli olmayan olaylar için çok fazla endişelenirim.	1	2	3	4	5
14. Arada bir verdiğim sözü tutmuyorum.	1	2	3	4	5
15. Ben çok eğlenen biriyim.	1	2	3	4	5
16. Dalga geçmekle çok zaman harcadığım için bir şeyleri bitirmediğim zamanlar oldu.	1	2	3	4	5
17. Sevmediğim kişilere hiçbir zaman kaba davranmam.	1	2	3	4	5
18. Herkes kırk yılda bir de olsa hata yapar.	1	2	3	4	5
19. Çoğu zaman üzgün ve mutsuz hissediyorum.	1	2	3	4	5
20. Arada bir tamamen doğru olmayan şeyler söylerim.	1	2	3	4	5
21. Genelde olmak istediğim gibi bir kişi olduğumu hissediyorum.	1	2	3	4	5

Bu bölümdeki sorular sizin *genelde nasıl düşündüğünüz, hissettiğiniz ya da anlatılan biçimde davrandığınızla* ilgilidir. Yine, geçmiş günlerde ya da haftalarda olmamış olsa bile sizin için genelde geçerli olanı işaretlemeye özen göstermenizi rica ediyoruz.

Lütfen her cümleyi dikkatlice okuyunuz ve her cümleyi değerlendirirken bu cümlenin sizin için ne sıklıkla doğru olduğunu belirtiniz (1) neredeyse hiçbir zaman veya hiçbir zaman; (2) ender olarak; (3) bazen ya da orta derecede; (4) sıkça veya (5) neredeyse her zaman ya da her zaman olup olmadığını düşününüz ve sizi en iyi tanımladığını düşündüğünüz seçeneği işaretleyiniz.

	Hiçbir zaman	Ender olarak	Bazen	Sıkça	Her zaman
22. Yaptığım şeylerin üstünde yeterince düşünmeden yapıyorum.	1	2	3	4	5
23. Fırsat bulduğumda istediğim ama bana ait olmayan şeyleri alırım.	1	2	3	4	5
24. Eğer biri beni incitmeye çalışırsa, aynı şekilde karşılık veririm.	1	2	3	4	5
25. Olaylar istediğim gibi sonuçlanmayacak diye telaşlanırım ya da endişelenirim.	1	2	3	4	5
26. "Uçuk kaçık" olduğumda başkalarının hoşuna gitmeyebilecek şeyler yapıyorum.	1	2	3	4	5
27. Kendimi yalnız hissediyorum.	1	2	3	4	5
28. Bir şey yapmadan önce çevremdeki kişileri nasıl etkileyeceğimi düşünürüm.	1	2	3	4	5
29. Kimsenin fark etmeyeceğini bilirim hile yaparım.	1	2	3	4	5
30. Eğlenmek için bir şey yaparken (örneğin sululuk, sataşma, şaka yaparken...) fazla kapılıp ipin ucunu kaçıyorum.	1	2	3	4	5
31. Gerçekten doğru olmadığını bildiğim şeyleri yaparım.	1	2	3	4	5
32. O kadar kötü ruh halinde oluyorum ki tek istediğim hiçbir şey yapmayıp oturmak oluyor.	1	2	3	4	5
33. Sinirlenince tepem atar ve karşımdakine gününü gösteririm.	1	2	3	4	5
34. Son yıllarda bazı olaylar karşısında gereğinden çok endişelendim veya telaşlandım.	1	2	3	4	5
35. Kendimi çok mutlu hissediyorum.	1	2	3	4	5
36. Başkalarının hoşuna gitmeyecek bir şeyi yapmadan önce onların duygularını düşünürüm.	1	2	3	4	5
37. Yapmak istediklerimin başkalarına sorun çıkarmayacağından emin olurum.	1	2	3	4	5

EK 6. Kültürleşme Tutumları Ölçeği

Bu bölümde yer alan ifadeler, Türkiye'deki hayatınızda karşılaştığınız değişik durumlarda nasıl düşündüğünüzle ilgilidir. Bazı ifadeler Türkiye'de doğup büyüyen, bu ülkede yaşamakta olan Türklerin kültürü, bazıları Türkiye'de yaşayan Bulgaristan göçmeni Türklerin kültürü, bazıları ise hem Türkiye hem de Bulgaristan kültürleri hakkındadır. Diğer ifadelerde ise bir kültür seçimi yoktur. Lütfen bu konulardaki kişisel tercihlerinizi belirtiniz.

Şu an çocuk sahibi değilseniz, çocuklarla ilgili soruları, "Çocuğum olsa tercihim ne olurdu?" diye düşünerek cevaplayınız.

Her zamanki gibi, "Bulgaristan göçmeni" ifadesi Bulgaristan'da doğmuş, Türk asıllı, anadili Türkçe olan ve yaşamının herhangi bir döneminde Türkiye'ye yerleşmiş kişiler anlamında kullanılmıştır.

	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne katılıyorum ne de katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
1. Bulgar bayramlarından çok Türk bayramlarını kutlamayı tercih ederim.	1	2	3	4	5
2. Bulgaristan göçmenleri ile bir araya gelmekten çok Türkiye'de yaşayan yerliler ile bir araya gelip vakit geçirmeyi tercih ederim.	1	2	3	4	5
3. Hem Bulgar hem de Türk bayramlarını kutlamayı tercih ederim.	1	2	3	4	5
4. Türkiye'de yaşayan yerlilerden çok Bulgaristan göçmenleri ile bir araya gelip vakit geçirmeyi tercih ederim.	1	2	3	4	5
5. "Bayramlar" bana bir şey ifade etmiyor.	1	2	3	4	5
6. Hem Bulgaristan göçmenleri hem de Türkiye'de yaşayan yerliler ile bir araya gelip vakit geçirmeyi tercih ederim.	1	2	3	4	5
7. Türk bayramlarından çok Bulgar bayramlarını kutlamayı tercih ederim.	1	2	3	4	5
8. Kimlerle bir araya gelip vakit geçirdiğime aldırım.	1	2	3	4	5
9. Çocuklarımların hem Bulgaristan göçmenlerinin hem de Türkiye'de yaşayan yerlilerin tarzlarına uygun yetişmelerini isterim.	1	2	3	4	5
10. Evde Bulgaristan göçmenlerine özgü yemekler yerine Türkiye'de yaşayan yerlilere özgü yemekleri yemeyi tercih ederim.	1	2	3	4	5
11. Evimde Bulgaristan göçmenlerine özgü süslemelerden çok Türkiye'de yaşayan yerlilere özgü süslemelerin olmasını tercih ederim.	1	2	3	4	5

	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne katılıyorum ne de katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
12. Yakın arkadaşlarımla Türkiye’de yaşayan yerlilerden çok Bulgaristan göçmenlerinden olmasını tercih ederim.	1	2	3	4	5
13. Evde ne çeşit yemek yediğime aldırış etmem.	1	2	3	4	5
14. Çocuklarımla Bulgaristan göçmenlerinden çok Türkiye’de yaşayan yerlilerin tarzına uygun bir tarzda yetişmelerini isterim.	1	2	3	4	5
15. Hem Türkiye’de yaşayan yerliler hem de Bulgaristan göçmenleri gibi yaşamaktan hoşlandığımı söyleyebilirim.	1	2	3	4	5
16. Ne tür gazete okuduğuma aldırış etmem.	1	2	3	4	5
17. Yakın arkadaşlarımla hem Bulgaristan göçmenleri hem de Türkiye’de yaşayan yerli halk olmasını tercih ederim.	1	2	3	4	5
18. Çoğu zaman ne şekilde yaşayacağıma aldırış etmem.	1	2	3	4	5
19. Çocuklarımla Türkiye’de yaşayan yerlilere ait değer ve geleneklerden çok Bulgaristan göçmenlerine ait değerleri ve gelenekleri öğrenmelerini isterim.	1	2	3	4	5
20. Evde Bulgarcaдан çok Türkçe konuşmayı tercih ederim.	1	2	3	4	5
21. Türk gazetelerinden çok Bulgar gazetelerini okumayı tercih ederim.	1	2	3	4	5
22. Evimde Türkiye’de yaşayan yerlilere özgü süslemelerden çok Bulgaristan göçmenlerine özgü süslemelerin olmasını tercih ederim.	1	2	3	4	5
23. Çocuklarımla değer veya gelenekleri öğrenip öğrenmemelerine aldırış etmem.	1	2	3	4	5
24. Türkiye’de yaşayan yerlilerden çok Bulgaristan göçmenleri gibi yaşamaktan hoşlandığımı söyleyebilirim.	1	2	3	4	5
25. Bulgar gazetelerinden çok Türk gazetelerini okumayı tercih ederim.	1	2	3	4	5
26. Evde hem Bulgaristan göçmenlerine hem de Türkiye’de yaşayan yerlilere özgü yemekleri yemeyi tercih ederim.	1	2	3	4	5
27. Evi süsleme gibi önemsiz şeylerle kafamı yormam.	1	2	3	4	5
28. Evde hem Bulgarca hem de Türkçe konuşmayı tercih ederim.	1	2	3	4	5
29. Çocuklarımla evlenene kadar benimle oturmalarını beklerim.	1	2	3	4	5

	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne katılıyorum ne de katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
30. Çocuklarımın Bulgaristan göçmenlerinin değer ve geleneklerinden çok Türkiye’de yaşayan yerlilere ait değerleri ve gelenekleri öğrenmelerini isterim.	1	2	3	4	5
31. Evde Türkiye’de yaşayan yerlilere özgü yemeklerden çok Bulgaristan göçmenlerine özgü yemekleri yemeyi tercih ederim.	1	2	3	4	5
32. Hem Bulgar hem de Türk gazetelerini okumayı tercih ederim.	1	2	3	4	5
33. Çocuklarımın nasıl yetiştiğine aldırış etmem.	1	2	3	4	5
34. Bulgaristan göçmenleri gibi yaşamaktan çok Türkiye’de yaşayan yerliler gibi yaşamaktan hoşlandığımı söyleyebilirim.	1	2	3	4	5
35. Çocuklarımın kendilerini hazır hissettikleri andan itibaren kendi başlarına yaşamalarını beklerim.	1	2	3	4	5
36. Çocuklarımın hem yerlilere hem de Bulgaristan göçmenlerine ait değerleri ve gelenekleri öğrenmelerini isterim.	1	2	3	4	5
37. Yakın arkadaşlarımın kimler olduğuna aldırış etmem.	1	2	3	4	5
38. Evde Türkçeden çok Bulgarca konuşmayı tercih ederim.	1	2	3	4	5
39. Evimde hem Bulgaristan göçmenlerine hem de Türkiye’de yaşayan yerlilere özgü süslemelerin olmasını tercih ederim.	1	2	3	4	5
40. Çoğu zaman duygu ve düşüncelerimi nasıl dile getirdiğime aldırış etmem.	1	2	3	4	5
41. Çocuklarımın evlenene kadar benimle oturmalarının daha iyi olacağını düşünüyorum ancak eğer ki ayrılmak isterlerse bu kararlarına saygı duyarım.	1	2	3	4	5
42. Yakın arkadaşlarımın Bulgaristan göçmenlerinden çok Türkiye’de yaşayan yerliler olmasını tercih ederim.	1	2	3	4	5
43. Çocuklarımın Bulgaristan göçmenlerine özgü biçimde yetişmelerini isterim.	1	2	3	4	5
44. Çocuklarımın evlenene kadar benimle oturup oturmamalarına aldırış etmem.	1	2	3	4	5

EK 7. Sosyal Kimlik ile Özdeşleşme Ölçeği

Bu bölümde yer alan ifadeler Bulgaristan göçmeni olmak hakkındaki düşünceleriniz ile ilgilidir. Aşağıdaki ifadelerin sizin düşüncelerinizi ne derecede yansıttığını 1'den 5'e kadar size en uygun olan sayıyı işaretleyerek değerlendiriniz.

	Çok uygun	Uygun	Ne uygun, ne uygun değil	Uygun değil	Hiç uygun değil
1. Bulgaristan göçmeni olmanın övünülecek pek az şeyi olduğunu düşünüyorum.	1	2	3	4	5
2. Bulgaristan göçmeni olmak ile ilgili olumlu duygularım var.	1	2	3	4	5
3. Bulgaristan göçmenlerine pek az saygı duyuyorum.	1	2	3	4	5
4. Bulgaristan göçmeni olduğumu söylememeyi tercih ederim.	1	2	3	4	5
5. Kendimi diğer Bulgaristan göçmeni grubu üyeleriyle özdeşleştiriyorum.	1	2	3	4	5
6. Diğer Bulgaristan göçmeni grubu üyeleri gibiyim.	1	2	3	4	5
7. Bulgaristan göçmeni olmak kimliğimin önemli bir yansımasıdır.	1	2	3	4	5
8. Bulgaristan göçmeni olmayı sevmiyorum.	1	2	3	4	5
9. Bulgaristan göçmeni olmak yerine başka bir grubun üyesi olmayı isterdim.	1	2	3	4	5

EK 8. Benlik Kurguları Ölçeği

Bu bölümde ise aşağıda yer alan ifadeler ile ilgili görüşlerinizi, kendinize çok yakın hissettiğiniz kişi veya kişilerle olan ilişkinizi düşünerek değerlendirmenizi istiyoruz. Aşağıdaki ifadelerin sizin düşüncelerinizi ne derecede yansıttığını 1'den 5'e kadar size en uygun olan sayıyı işaretleyerek değerlendiriniz.

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Ortadayım Biraz Katılıyorum/Biraz Katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1. Kendimi çok yakın hissettiğim insanların desteğine ihtiyaç duyarım.	1	2	3	4	5
2. Kararlarımda yakınlarımdan etkisi çok azdır.	1	2	3	4	5
3. Hem yakın ilişkileri olmak, hem de özerk olmak önemlidir.	1	2	3	4	5
4. Çok yakın hissettiğim bir kişinin bile hayatıma karışmasından hoşlanmam.	1	2	3	4	5
5. Yakınlarımla olan ilişkimde mesafeli olmak isterim.	1	2	3	4	5
6. Planlar yaparken yakınların önerileri dikkate alınsa bile, son karar kişiye ait olmalıdır.	1	2	3	4	5
7. Kendimi yakınlarımdan bağımsız hissederim.	1	2	3	4	5
8. Hayatımı kendimi çok yakın hissettiğim kişilerin düşüncelerine göre yönlendiririm.	1	2	3	4	5
9. Çok yakın ilişkiler içindeki kişi, kendi kararlarını veremez.	1	2	3	4	5
10. Genelde kendimle ilgili şeyleri kendime saklarım.	1	2	3	4	5
11. İnsan çok yakınlarının fikirlerine karşı çıkabilmelidir.	1	2	3	4	5
12. Benimle ilgili bir konuda, çok yakın hissettiğim kişilerin fikirleri beni etkiler.	1	2	3	4	5
13. Yakınlarımdan düşüncelerime önem vermek, kendi düşüncelerimi göz ardı etmek anlamına gelir.	1	2	3	4	5
14. Kişiliğimin oluşmasında yakınlarımdan etkisi büyüktür.	1	2	3	4	5
15. Bir kişiye çok yakın olmak, özgür olmayı engeller.	1	2	3	4	5
16. Kararlarımı alırken yakınlarıma danışırım.	1	2	3	4	5
17. Kendime çok yakın hissettiğim kimseler sık sık aklıma gelir.	1	2	3	4	5

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Ortadayım Biraz Katılıyorum/Biraz Katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
18. Bir kimse kendini hem yakınlarına bağlı, hem de özgür hissedebilir.	1	2	3	4	5
19. Benimle ilgili bir konuda çok yakın hissettiğim kişilerin aldığı kararlar, benim için geçerlidir.	1	2	3	4	5
20. Yakınlarımla hakkımda ne düşündüğü benim için önemli değildir.	1	2	3	4	5
21. Özerk olabilmek için yakın ilişki kurmamak gerekir.	1	2	3	4	5
22. Yakınlarım, hayatımda en ön sıradadır.	1	2	3	4	5
23. Genellikle kendime çok yakın hissettiğim kişilerin isteklerine uymaya çalışırım.	1	2	3	4	5
24. Yakınlarımla aramdaki bağ, kendimi huzur ve güven içinde hissetmemi sağlıyor.	1	2	3	4	5
25. Özel hayatımı, çok yakınım olan birisiyle bile paylaşmam.	1	2	3	4	5
26. Bir kimse hem yakınlarına bağlı olabilir, hem de fikirleri ayrı olduğunda fikrine saygı duyulmasını isteyebilir.	1	2	3	4	5
27. Kararlarımı yakınlarımla isteklerine göre kolayca değiştirebilirim.	1	2	3	4	5

Soruları en çok hangi yakınlarınızı düşünerek yanıtladınız? _____

EK 9. Sosyo-Demografik Bilgi Formu

1. Cinsiyetiniz:

- Kadın Erkek

2. Doğum tarihiniz: __ / __ / _____ (Gün-ay-yıl)

3. Doğum yeriniz: _____ / _____ (Şehir-Ülke)

4. Eğer Türkiye'den başka bir ülkede doğduysanız, ne zaman Türkiye'ye geldiniz?
_____ / _____ / _____ (Gün-ay-yıl)

5. Doğduğunuz yerleşim birimi:

- İl merkezi İlçe merkezi Kasaba Köy

6. 19 yaşına kadar en uzun süreyle bulunduğunuz yerleşim birimi:

- İl merkezi İlçe merkezi Kasaba Köy

7. Son tamamlamış olduğunuz eğitim düzeyi:

- İlköğretim Yüksekokul Yüksek lisans
 Lise Üniversite Doktora

8. Kardeşiniz var mı?

- Evet Hayır

Evet ise,

Kaç kardeşiniz? _____

Ailenin kaçınıcı çocuğusunuz? _____

9. Annenizin son tamamlamış olduğu eğitim düzeyi:

- İlkokul Lise Üniversite
 Ortaokul Yüksekokul Yüksek lisans ve üstü

10. Babanızın son tamamlamış olduğu eğitim düzeyi:

- İlkokul Lise Üniversite
 Ortaokul Yüksekokul Yüksek lisans ve üstü

11. İlkokula başlamadan önceki dönemde birlikte yaşadığınız ailenin büyüklüğünü nasıl tanımlarsınız?

- Çekirdek Aile (Anne, baba ve çocuklar)
 Geniş Aile (Aile büyükleri ve akrabalar)

12. İlkokula başlamadan önceki dönemde anneniz çalışıyor muydu?

- Evet Hayır

13. Büyürken temel bakımınız kim tarafından sağlandı?

☐ Anne	☐ Büyükanne	☐ Kreş / anaokulu
☐ Baba	☐ Büyükbaba	☐ Çocuk bakıcısı
☐ Anne ve Baba	☐ Büyükanne ve Büyükbaba	☐ Yakın akraba
☐ Komşular	☐ Diğer: _____	

14. Kreş / anaokuluna devam ettiniz mi?

- Evet Hayır

Evet ise, ilk olarak kaç yaşında okula (kreş/anaokulu) başladınız? _____

15. Ailenizin aylık toplam gelir düzeyi yaklaşık olarak ne kadardır?

☐ 500 TL' den az	☐ 2001 – 3000 TL
☐ 501 - 1000 TL	☐ 3001 – 4000 TL
☐ 1001 – 2000 TL	☐ 4000 TL' den fazla

16. Siz büyürken, sizce aileniz aşağıdaki genel gelir gruplarından hangisine dâhil edilebilirdi?

- Alt Orta-alt Orta Orta-üst Üst

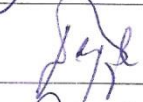
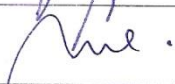
EK 10. Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu Onay Belgesi

ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ İLAÇ DIŞI KLİNİK ARAŞTIRMALARI ETİK KURULU KARAR FORMU

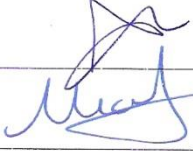
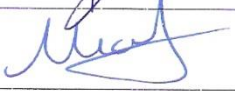

BAŞVURU BİLGİLERİ	ARAŞTIRMANIN ADI	Otobiyografik bellek ve kültürleşme arasındaki ilişki: Çocukluk döneminde göç eden yetişkinlerin benlikleri ve çocukluk anıları
	SORUMLU ARAŞTIRMACI UNVANI/ ADISOYADI	Prof.Dr.Hasan Gürkan Tekman
	SORUMLU ARAŞTIRMACININ BULUNDUĞU MERKEZ	Uludağ Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi
	YARDIMCI ARAŞTIRMACI	Araš.Gör.Merve Çavuşoğlu
	DESTEKLEYİCİ	-
	ARAŞTIRMANIN NİTELİĞİ	Anket çalışması
	ARAŞTIRMANIN YAPILIŞ AMACI	Yüksek Lisans tez çalışması
ARAŞTIRMANIN TAHMİNİ SÜRESİ	4 ay	
KATILACAK GÖNÜLLÜ SAYISI	80	

DEĞERLENDİRİLEN İLGİLİ BELGELER	Belge Adı	Tarihi	Dili
	Sorumlu araştırmacının yazısı	21.05.2013	Türkçe
	GİRİŞİMSEL OYMAZAN ARAŞTIRMALAR İÇİN BAŞVURU FORMU	03.05.2013	Türkçe
	BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ OLUR FORMU	03.05.2013	Türkçe
	ANKET	-	Türkçe
ARAŞTIRICILAR İÇİN TAAHHÜTNAME FORMU	03.05.2013	Türkçe	

KARAR BİLGİLERİ	Karar No : 2013-11/4	Tarih : 18 Haziran 2013
	<p>Uludağ Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü Öğretim Üyesi Prof.Dr.Hasan Gürkan Tekman'ın sorumluluğunda yürütülmesi planlanan ve yukarıda başvuru bilgileri verilen araştırma başvurusu dosyası, ilgili belgeler araştırmacının gerekçe, amaç, yaklaşım ve yöntemleri dikkate alınarak ve ilgili bilim dalından alınan uzman görüşü doğrultusunda tekrar değerlendirilmesi sonucunda;</p> <p>1- Araştırmanın yapılmasının uygun olduğuna.</p> <p>2- Araştırmanın yürütülmesi sırasında Etik Kurul kaşesi bulunan "Onam" formunun kullanılması ve bu formun çalışmaya katılan gönüllülere çalışma hakkında sözlü bilgi verilmesi sonrasında eksiksiz bir şekilde doldurulmasına.</p> <p>3- Araştırmanın başlama tarihinin bildirilmesi ve araştırma tamamlandığında özet bir sonuç raporunun hazırlanarak kuruluza iletilmesine.</p> <p>4- Araştırma protokolünde ve başvuru formunda yapılacak tüm değişiklikler için Etik Kuruldan izin alınması gerektiğinin sorumlu araştırmacılar iletilmesine oybirliği ile karar verildi.</p>	

ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ KLİNİK ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU						
ÇALIŞMA ESASI	Klinik Araştırmalar Hakkında Yönetmelik, İyi Klinik Uygulamalar Kılavuzu					
BAŞKANIN UNVANI/ADI SOYADI	Prof.Dr.Mine Sibel GÜRÜN					
ÜYELER						
Unvanı / Adı / Soyadı EK Üyeliği	Uzmanlık Alanı	Kurumu	Cinsiyeti	Araştırma ile ilişki	Katılım (*)	İmza
Prof. Dr. Mine Sibel GÜRÜN Başkan	Farmakoloji	U.Ü.T.F. Farmakoloji ve Klinik Farmakoloji AD.	K	☐ E ☒ H	☒ E ☐ H	
Prof.Dr.Mustafa HACIMUSTAFAOĞLU BaşkanYardımcısı	Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları	U.Ü.T.F. Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları AD.	E	☐ E ☒ H	☐ E ☒ H	Görevli
Prof.Dr.Necdet KARLI Raportör	Nöroloji	U.Ü.T.F. Nöroloji AD.	E	☐ E ☒ H	☒ E ☐ H	
Prof.Dr.Elif BAŞAĞAN MOĞOL Üye	Anesteziyoloji	U.Ü.T.F. Anesteziyoloji ve Reanimasyon AD.	K	☐ E ☒ H	☒ E ☐ H	
Doç.Dr.Emel İRGİL Üye	Halk Sağlığı	U.Ü.T.F. Halk Sağlığı AD.	K	☐ E ☒ H	☒ E ☐ H	

ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ İLAÇ DIŞI KLİNİK ARAŞTIRMALARI ETİK KURULU KARAR FORMU

Doç.Dr.Mehtap BULUT Üye	Acil Tıp	Bursa Şevket Yılmaz EAH Acil Tıp Kliniği	K	☐ E ☒ H	☒ E ☐ H	
Yrd.Doç.Dr.Tuna GÜLTEN Üye	Tıbbi Genetik	U.Ü.T.F. Tıbbi Genetik AD.	K	☐ E ☒ H	☒ E ☐ H	
Yrd.Doç.Dr.Pınar VURAL Üye	Psikiyatri	U.Ü.T.F. Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları AD.	K	☐ E ☒ H	☒ E ☐ H	
Yrd.Doç.Dr.Çiğdem Mine YILMAZ Üye	Hukuk	U.Ü.Hukuk Fakültesi	K	☐ E ☒ H	☒ E ☐ H	
Yrd.Doç.Dr.Engin SAĞDİLEK Üye	Biyofizik	U.Ü.T.F. Biyofizik AD.	E	☐ E ☒ H	☐ E ☒ H	Görevli
Yrd.Doç.Dr.Sezer ERER Üye	Tıp Tarihi ve Etik	U.Ü.T.F. Tıp Tarihi ve Etik AD.	K	☐ E ☒ H	☒ E ☐ H	
Uz.Dr.Serhat YALÇINKAYA Üye	Göğüs Cerrahisi	Bursa Yüksek İhtisas EAH Göğüs Cerrahisi Kliniği	E	☐ E ☒ H	☒ E ☐ H	
Uz.Dr.Kağan HUYSAL Üye	Biyokimya	Bursa Yüksek İhtisas EAH Biyokimya	E	☐ E ☒ H	☐ E ☒ H	Katılmadı
Ecz.Zeynep Gözde TUNCER Üye	Eczacı	UÜ.SUAM	K	☐ E ☒ H	☐ E ☒ H	Görevli
Ahmet GÖREN Üye	Sağlık mesleği mensubu olmayan üye	Serbet Meslek	E	☐ E ☒ H	☒ E ☐ H	

Toplantıda Bulunma

KAYNAKLAR

Kitap İsimleri

ALP İlker (1990), **Bulgar Mezalimi** (1878–1989), Trakya Üniversitesi Yayınları, Ankara.

AUGOUSTINOS Martha – Iain WALKER– Ngaire DONAGHUE (2014), **Self and Identity**, In *Social Cognition: An Integrated Introduction*. (pp. 186-218), New York: Sage.

BAUER Patricia J. (2007), **Remembering the times of our lives: Memory in infancy and beyond**, Mahwah.

BAUER Patricia J. (2014), **The development of forgetting: Childhood amnesia**, In Patricia J. BAUER , & Robyn FIVUSH (Eds.), *The Wiley-Blackwell handbook on the development of children's memory* (pp. 519–544), West Sussex, UK: Wiley-Blackwell.

BLUCK Susan – Nicole ALEA (2002), **Exploring the functions of autobiographical memory: Why do I remember the autumn**. In Jeffrey Dean Webster, , & Barbara K. Haight (Eds.), *Critical advances in reminiscence theory: From theory to application* (pp. 61–75). New York, NY: Springer Publishing Company.

CONWAY Martin A. – David C. RUBIN (1993), **The structure of autobiographical memory in Theories of Memory**, 1st ed. (Eds. AF Collins, SE Gathercole, MA Conway, PE Morris): 39-103. UK, Lawrence Erlbaum Associate.

CONWAY Martin A. (1996), **Autobiographical knowledge and autobiographical memories**. In D. C. Rubin (Ed.), *Remembering our past: Studies in autobiographical memory* (pp. 67-93). New York: Cambridge University Press.

CUBITT Geoffrey (2007), **Remembering in society**. In *History and memory*. (pp. 118-174). Manchester: Manchester University Press.

DAVIS Penelope J. (1990), **Repression and the inaccessibility of emotional memories**. In J. L. Singer (Ed.), *Repression and dissociation: Implications for personality theory, psychopathology, and health* (pp. 387-1-03). Chicago: The University of Chicago Press.

DAYIOĞLU Ali (2005), **Toplama kampından Meclis'e Bulgaristan'da Türk ve Müslüman Azınlığı**, İletişim, İstanbul.

FIELD Andy (2009), **Discovering statistics using SPSS**, SAGE Publications Inc.

FISKE Susan T. – Shelley E. TAYLOR (2013), **Self in Social Cognition**. In *Social Cognition: From Brains to Culture*, (pp. 119–148). New York: McGraw-Hill.

FIVUSH Robyn (1994), **Constructing narrative, emotion, and self in parent-child conversations about the past**. In U. Neisser , & R. Fivush (Eds.), *The remembering self: Construction and accuracy in the self-narrative*, (pp. 136–157). New York: Cambridge University press.

FIVUSH Robyn (2002), **Children's long-term memory of childhood events**. In P. Graf , & N. Ohta (Ed.), *Lifespan Development of Human Memory* (pp. 83-100). MIT Press.

FIVUSH Robyn – N. R. HAMOND (1990), **Autobiographical memory across the preschool years: Toward reconceptualizing childhood amnesia**. In R. Fivush , & J. A. Hudson (Eds.), *Knowing and remembering in young children* (pp. 223-248). Cambridge: Cambridge University Press.

FIVUSH Robyn – Janine P. BUCKNER (2003), **Constructing gender and identity through autobiographical narratives**. In Robyn Fivush , & Catherine A. Haden

(Eds.), *Autobiographical memories and the construction of narrative self: Developmental and cultural perspectives* (pp. 149-167).

FIVUSH Robyn – Judith A. HUDSON (1990), **Knowing and remembering in young children**. Cambridge University Press.

HAYNE Harlene – Shelley MaCDONALD (2003), **The socialization of autobiographical memory in children and adults: The roles of culture and gender**. In Robyn FIVUSH, & Catherine A. HADEN (Eds.), *Autobiographical memory and the construction of a narrative self: Developmental and cultural perspectives* (99-120). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.

HOGG Michael A. – Dominic ABRAMS (1988), **Social identifications: A social Psychology of Intergroup Relations and Group Processes**, London: Routledge.

HORTAÇSU Nuran (2007), **Ben, siz, biz, hepimiz: toplumsal kimlik ve gruplar arası ilişkiler**, İmge Kitabevi, Ankara.

KAĞITÇIBAŞI Çiğdem (2000), **Kültürel psikoloji: Kültür bağlamında insan ve aile**. İstanbul: Evrim Yayınları.

KAĞITÇIBAŞI Çiğdem (2007), **Family, self, and human development across cultures: Theory and applications**. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.

KAĞITÇIBAŞI Çiğdem (2010), **Benlik aile ve insan gelişimi: Kültürel psikoloji**, İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.

KAĞITÇIBAŞI Çiğdem (2012), **Benlik aile ve insan gelişimi: Kültürel psikoloji**, İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.

KARADAYI Figen E. (1998), **İlişkili özerklik: Kavramı, ölçülmesi, gelişimi, toplumsal önemi, gençlere ve kültüre özgü değerlendirmeler**, Adana: Çukurova Üniversitesi Basımevi.

KONUĞMAN Ercüment (1990), **Tarihi Belgeler Işığında Büyük Göç ve Anavatan: Nedenleri, Boyutları, Sonuçları**, Ankara.

MEMİŞOĞLU Hüseyin (2002), **Geçmişten Günümüze Bulgaristan'da Türk Eğitim Tarihi**, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

NEISSER Ulric (1962), **Cultural and cognitive discontinuity**. In T. E. Gladwin , &W. Sturtevant (Eds.), *Anthropology and human behavior* (pp. 54-71). Washington, DC: Anthropological Society of Washington.

REESE Elaine (2009), **The Development of Autobiographical Memory: Origins and Consequences**. In P. Bauer (Ed.), *Advances in child development and behavior* (Vol. 37, pp. 145-200). Amsterdam, Netherlands: Elsevier.

ROSS Bruce M. (1991), **Freud's theory of memory**. In *Remembering The Personal Past: Descriptions Of Autobiographical Memory*, pp.45-64, Oxford University Press, New York, NY, US.

RUBIN David C. (1998), **Beginnings of a theory of autobiographical remembering**. In C. P. Thompson , & J. Hermann , & D. Bruce , & J. D. Reed , & D. G. Payne , & M. P. Toglia (Eds.), *Autobiographical memory: Theoretical and applied perspectives*. Mahwah, NJ: Erlbaum.

SINGER Jefferson A. – Peter SALOVEY (1993), **The remembered self: Emotion and memory in personality**. New York: Free Press.

TAJFEL Henri – John C. TURNER (1979), “**An integrative theory of intergroup conflict**”, In W. G. Austin ve S. Worchel Monterey (Eds.), *The Social Psychology of Intergroup Relations*, CA: Brooks/Cole.

TAJFEL Henri – John C. TURNER (1986), “**The social identity theory of intergroup behavior**”, In S.Worchel & W.G. Austin (Eds.), *Psychology of Intergroup Relations*, (pp.7-24), Chicago: Nelson: Hall.

TOĞROL Beğlan (1989), **112 Yıllık Göç (1878 - 1989) 1989 yazındaki Üç Aylık Göçün Tarihi Perspektif İçinde Psikolojik İncelemesi**, Yayın No:464, Boğaziçi Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Boğaziçi Üniversitesi Matbaası, İstanbul.

TOĞROL Beğlan (1991), **Direnış - Bulgaristan Türklerinin 114 Yıllık Onur Mücadelesinin Karşılaştırılmalı Psikolojik İncelenmesi**, Boğaziçi Üniversitesi Matbaası, İstanbul.

TRIANDIS Harry C. (2001), “**Individualism and collectivism: Past, present and future**”, In David Matsumoto (Eds.), *The Handbook of Culture and Psychology*, (pp. 35-50), New York: Oxford University Press.

TURNER John C. – Michael A. HOGG – Penelope J.Oakes – Stephen D. Reicher – Margaret S. WETHERELL (1987), **Rediscovering the social group: A self-categorization theory**. Basil Blackwell.

TURNER John C. – Katherine J. REYNOLDS (2012), “**Self-categorization theory**”, In Paul A. M. Van LANGE, Arie W. KRUGLANSKI, & E.Tory HIGGINS (Eds.), *The Handbook of Theories Social Psychology*, (pp. 399-414), Sage Publications: London.

Makale İsimleri

ATACA Bilge – John W. BERRY (2002), “Psychological, sociocultural, and marital adaptation of Turkish immigrant couples in Canada”, **International Journal of Psychology**, 37 (1), pp.13-26.

BASKIN Oran (1993), “Balkan Müslümanlarında Dinsel ve Ulusal Kimlik” (Yunanistan, Bulgaristan, Makedonya ve Kosova üzerine karşılaştırmalı bir inceleme), **Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, 48, ss.1-4.

BAUER Patricia J. – Aylin TAŞDEMİR-ÖZDEŞ – Marina LARKINA (2014), “Adults’ reports of their earliest memories: Consistency in events, ages, and narrative characteristics over time”, **Consciousness and Cognition**, 27, pp.76–88.

BAUER Patricia J. – Marina LARKINA (2013), “The onset of childhood amnesia in childhood: A prospective investigation of the course and determinants of forgetting of early-life events.” **Memory**, pp.1-18.

BAUER Patricia J. – Leif STENNES – Jennifer C. HAIGHT (2003), “Representation of the inner self in autobiography: Women’s and men’s use of internal states language in personal narratives”, **Memory**, 11, pp.27–42.

BERRY John W. (1997), "Immigration, Acculturation and Adaptation". **Applied Psychology: An International Review**, 46 (1), pp.5-68.

BERRY John W. (2001), “A Psychology of Immigration.” **Journal of Social Issues**, 57 (3), pp.615–631.

BERRY John W. (2005), “Acculturation: Living successfully in two cultures”, **International Journal of Intercultural Relations**, 29, pp.697–712.

- BHUGRA Dinesh – Pradeep ARYA (2005), “Ethnic density, cultural congruity and mental illness in Migrants”, **International Review of Psychiatry**, 17, pp.133-137.
- BLUCK Susan (2003), “Autobiographical memory: Exploring its functions in everyday life”, **Memory**, 11, pp.113-123.
- BLUCK Susan – Nicole ALEA – Tilmann HABERMAS – David C. RUBIN (2005), “A Tale of three functions: The self-reported uses of autobiographical memory”, **Social Cognition**, 23, pp.91–117.
- BLUCK Susan – Tilmann HABERMAS (2000), “The life story schema”, **Motivation , & Emotion**, 24, pp.121–147.
- BODEN Joseph M. – Roy F. BAUMEISTER (1997), “Repressive coping: distraction using pleasant thoughts and memories”, **Journal of Personality and Social Psychology**, 73, pp.45-62.
- BOURHIS Richard Y. – Lena Celine MOÏSE – Stephane PERREAULT – Sacha SENEAL (1997), “Towards an interactive acculturation model: A social psychological approach”, **International Journal of Psychology**, 32, pp.369-386.
- BRUCE Darryl – L. Amber WILCOX-O'HEARN – John A. ROBINSON – Kimberly PHILLIPS-GRANT – Lori FRANCIS – Marilyn C. SMITH (2005), “Fragment memories mark the end of childhood amnesia”, **Memory , & Cognition**, 33 (4), pp.567-576.
- BRUHN A. Rahn – Jeffrey LAST (1982), “Earliest childhood memories: Four theoretical perspectives”, **Journal of Personality Assessment**, 46 (2), 119-127.
- CARUSO John C. – Charles L. SPIRRISON (1996), “Reported earliest memory age: Relationships with personality and coping variables”, **Personality and Individual Differences**, 21, pp.135-142.

- CHIRKOV Valery – Richard M. RYAN – Youngmee KIM – Ulaş KAPLAN (2003), “Differentiating autonomy from individualism and independence: A self-determination theory perspective on internalization of cultural orientations and well-being”, **Journal of Personality and Social Psychology**, 84, pp.97-110.
- CLEVELAND Emily Sutcliffe – Elaine REESE (2008), “Children remember early childhood: Long-term recall across the offset of childhood amnesia”, **Applied Cognitive Psychology**, 22, pp.127-142.
- CONWAY Martin A. (1990), “Associations between autobiographical memories and concepts” **Journal of Experimental Psychology: Learning, Memory, and Cognition**, 16, pp.799-812.
- CONWAY Martin A. (1996), “What do memories correspond to?”, **Behavioural Brain Research**, 19(2), pp.195–196.
- CONWAY Martin A. (2005), “Memory and the self”, **Journal of Memory and Language**, 53(4), pp.594–628.
- CONWAY Martin A. (2009), “Episodic memory and the brain”, **Neuropsychologia**, 47, pp.2305–2313.
- CONWAY Martin A. – Debra Anne BEKERIAN (1987), “Organization in autobiographical memory”, **Memory and Cognition**, 15 (2), pp.119–132.
- CONWAY Martin A. – Shamsul HAQUE (1999), “Overshadowing the reminiscence bump: Memories of a struggle for independence”, **Journal of Adult Development**, 6, pp.35-44.

CONWAY Martin A. – Christopher W. PLEYDELL-PEARCE (2000), “The construction of autobiographical memories in the Self Memory System”, **Psychological Review**, 107 (2), pp.261-288.

CONWAY Martin A. – Jefferson A. SINGER – Angela TAGINI (2004), “The self and autobiographical memory: Correspondence and coherence”, **Social Cognition**, 22, pp.491-529.

CONWAY Martin A. – Qi WANG – Kazunori HANYU – Shamsul HAQUE. (2005), “A Cross-Cultural Investigation of Autobiographical Memory: On the Universality and Cultural Variation of the Reminiscence Bump”, **Journal of Cross-Cultural Psychology**; 36 (6), pp.739-749.

CORDON Ingrid M. – Margaret Ellen PIPE – Liat SAYFAN – Annika MELINDER – Gail S. GOODMAN (2004), “Memory for traumatic experiences in early childhood”, **Developmental Review**, 24, pp.101–132.

CROOK Mason N. – Luberta HARDEN (1931), “A quantitative investigation of early memories”, **The Journal of Social Psychology**, 2 (2), pp.252-255.

CROSS Susan E. – Laura MADSON (1997), “Models of the self: Self-construals and gender”, **Psychological Bulletin**, 122, pp.5-37.

ÇAKIR Sabri (2011), “Geleneksel Türk Kültüründe Göç ve Toplumsal Değişme”. **SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 24, ss.129-142.

ÇETİN Turhan (2008), “Bulgaristan’daki Soydaşlarımızın Türkiye’ye Göç Etme Süreçlerini Etkileyen Bazı Değişkenlerin İncelenmesi”. **Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi**, 8 (1) ss.55-75.

- DAVIS Penelope J. (1999), "Gender differences in autobiographical memory for childhood emotional experiences", **Journal of Personality and Social Psychology**, 76, pp.498-510.
- DAVIS Penelope J. – Gary E. SCHWARTZ (1987), "Repression and the inaccessibility of affective memories", **Journal of Personality and Social Psychology**, 52, pp.155-162.
- DAVIS Penelope J. (1987), "Repression and the inaccessibility of affective memories", **Journal of Personality and Social Psychology**, 53, pp.585-593.
- DEMİREL Bekir Ali (2004), Doğu'da Göçün Temelleri, **Pivolka**, 3 (14), ss.7-12.
- DEMİRTAŞ H. Andaç (2003), "Sosyal kimlik kuramı, temel kavram ve varsayımlar", **İletişim Araştırmaları**, 1 (1), ss.123-144.
- DIMITROVA Donka (2002), "Between Adaptation and Nostalgia: The Bulgarian Turks in Turkey". Bulgarian Turkish Immigrants of 1989 in the Republic of Turkey. Erişim: 01.08.2014, http://www.omda.bg/imir/studies/nostalgia_2.html
- DUDYCHA George J. – Martha M. DUDYCHA (1941), "Childhood memories: A review of the literature", **Psychological Bulletin**, 38 (8), pp.668-682.
- EACOTT Madeline J. (1999), "Memory for the events of early childhood", **Current Directions in Psychological Science**, 8 (2), pp.46-49.
- EACOTT Madeline J. – Rosalind A. CRAWLEY (1998), "The offset of childhood amnesia: Memory for events that occurred before age 3", **Journal of Experimental Psychology**, 127, pp.22-33.
- ELLEMERS Naomi – Paulien KORTEKAAS – Jaap W. OUWERKERK (1999), "Self-categorization, commitment to the group and group self-esteem as related but

distinct aspects of social identity”, **European Journal of Social Psychology**, 29, pp.371-389.

ELNICK Alexandra Brady – Jennifer A. MARGRETT – Joseph M. FITZGERALD – Gisela LABOUVIE-VIEF (1999), “Benchmark memories in adulthood: Central domains and predictors of their frequency”, **Journal of Adult Development**, 6 (1), pp.45-59.

EYSENCK Michael W. – Nazanin Derakshan (1997), “Cognitive biases for future negative events as a function of trait anxiety and social desirability”, **Personality and Individual Differences**, 22, 5, pp.597-605.

FITZGERALD Joseph M. (2010), “Culture, gender, and the first memories of black and white American students”, **Memory , & Cognition**, 38(6), pp.785-796.

FIVUSH Robyn – Katherine NELSON (2004), “Culture and language in the emergence of autobiographical memory”, **Psychological Science**, 15, pp.573-577.

FIVUSH Robyn (1994), “Young children's event recall: Are memories constructed through discourse?”, **Consciousness and Cognition**, 3, pp.356-373.

FIVUSH Robyn – Catherine A. HADEN – Susan ADAM (1995), “Structure and coherence of preschoolers' personal narratives over time: Implications for childhood amnesia,” **Journal of Experimental Child Psychology**, 60, pp.32-56.

FIVUSH Robyn – Catherine A. HADEN – Elaine REESE (2006), “Elaborating on elaborations: role of maternal reminiscing style in cognitive and socioemotional development”, **Child Development**, 77(6), pp.1568-1588.

GÜLGÖZ Sami – David C. RUBIN (2001), “Kişisel anıların hatırlanması: Bir betimleme çalışması”, **Türk Psikoloji Dergisi**, 16 (48), 37-51.

- GÜN Zübeyit (2007), “Göç üzerine psikolojik çalışmalar, yöntemsel sorunlar ve çözüm önerileri”, **Türk Psikoloji Bülteni**, 12 (38), pp.27-41.
- HABERMAS Tilmann – Cybele de SILVEIRA (2008), “The development of global coherence in life narratives across adolescence: temporal, causal, and thematic aspects”, **Developmental Psychology**, 44, pp.707-721.
- HARPAZ-ROTEM Ilan – William HIRST (2005), “The earliest memory in individuals raised in either traditional and reformed kibutz or outside the kibutz”, **Memory**, 13 (1), pp.51-62.
- HAYNE Harlene – Fiona JACK (2011), “Childhood amnesia”, **WIREs Cognitive Science**, 2, pp.136-145.
- HEINE Steven J. (2005), “Where is the evidence for pancultural self-enhancement?”, A reply to Sedikides, Gaertner, and Toguchi (2003), **Journal of Personality and Social Psychology**, 89, 4, pp.531–538
- HOLMES Alison – Martin A. CONWAY (1999), “Generation identity and the reminiscence bump: Memory for public and private events”, **Journal of Adult Development**, 6, pp.21-34.
- HOLTGRAVES Thomas – Richard HALL (1995), “Repressors: What do they repress and how do they repress it?”, **Journal of Research in Personality**, 29 (3), pp.306-317.
- HUIBERTS Annemarie – Annerleke OOSTERWEGEL – Inge VANDERVALK – Wilma VOLLEBERGH – Wim MEEUS (2006), “Connectedness with parents and behavioural autonomy among Dutch and Moroccan adolescents”, **Ethnic and Racial Studies**, 29 (2), pp.315-330.
- JACK Fiona – Harlene HAYNE (2007), “Eliciting adults' earliest memories: Does it matter how we ask the question?” **Memory**, 15, pp.647-663.

- JACK Fiona – Harlene HAYNE (2010), “Childhood amnesia: Empirical evidence for a two-stage phenomenon”, **Memory**, 18 (8), 831-844.
- JANSSEN Steve M. J. – Antonio G. CHESSA – Jaap M. J. MURRE (2006), “Memory for time: How people date events”, **Memory , & Cognition**, 34(1), pp.138-147.
- JOHNSON Marcia K. – Mary A. FOLEY – Aurora G. SUENGAS – Carol L. RAYE (1988), “Phenomenal characteristics of memories for perceived and imagined autobiographical events”, **Journal of Experimental Psychology: General**, 117, pp.371–376.
- KADER Özlem (2008), “Bulgaristan Türklerinin tarihsel süreç içerisinde dönüşümü, AB üyelik süreci ve Türk Azınlığa etkileri”, **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, 1 (2), ss.341-371.
- KAĞITÇIBAŞI Çiğdem (1996), “Özerk-ilişkisel benlik: Yeni bir sentez”, **Türk Psikoloji Dergisi**, 11 (37), ss.36-43.
- KAĞITÇIBAŞI Çiğdem (2005), “Autonomy and relatedness in cultural context: Implications for self and family”, **Journal of Cross Cultural Psychology**, 36 (4), pp.403-421.
- KAĞITÇIBAŞI Çiğdem (2013), “Adolescent autonomy-relatedness and the family in cultural context: What is optimal?”, **Journal of Research on Adolescence**, 23 (2), pp. 223-235.
- KAĞITÇIBAŞI Çiğdem – Bilge ATACA (2005), “Value of children and family change: A three decade portrait from Turkey”, **Applied Psychology: An International Review**, 54, pp.317-338.

- KAYAPINAR Ayşe (2003), “Türkiye-Bulgaristan ilişkilerinin Bulgaristan’daki Türkler açısından değerlendirilmesi”, **Stratejik Araştırmalar Dergisi**, ss.201-220.
- KIHLSTROM John F. – Judith M. HARACKIEWICZ (1982), “The earliest recollection: A new survey”, **Journal of Personality**, 50, pp.134–148.
- KLANDERMANS Bert (2002), “How group identification helps to overcome the dilemma of collective action”, **American Behavioral Scientist**, 45, pp.887-900.
- KOLUKIRIK Suat (2006), “Bulgaristan’dan göç eden Türk göçmenlerin dayanışma ve örgütlenme biçimleri: İzmir örneği”, **C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi**, 30 (1), ss.1-13.
- KUŞDİL M. Ersin (2014), “Göçün incelenmesinde sosyal psikolojik bakışın önemi: Bulgaristan Göçmenleri Örneği”, **Eğitim, Bilim, Toplum**, 12 (48), ss. 149-168.
- LANGS Robert J. – Michael B. ROTHENBERG – Jacob R. FISHMAN – Morton F. REISER, (1960), “A method for clinical and theoretical study of the earliest memory”, **Archives of general psychiatry**, 3(5), pp.523-534.
- LEWIS Kristina D. (1999), “Maternal style in reminiscing: Relations to child individual differences”, **Cognitive Development**, 14, pp.381-399.
- LOFTUS Elizabeth F. (1993), “Desperately Seeking Memories of the First Few Years of Childhood: The Reality of Early Memories”, **Journal of Experimental Psychology: General**, 122 (2), pp.274-277.
- MACDONALD Shelley – Kimberly UESILIANA – Harlene HAYNE (2000), “Cross-cultural and gender differences in childhood amnesia”, **Memory**, 8 (6), pp.365-376.
- MARKUS Hazel R. – Shinobu KITAYAMA (1991), “Culture and the self: Implications for cognition, emotion and motivation”, **Psychological Review**, 98 (2), pp.224-253.

- MARKUS Hazel R. – Elissa WURF (1987), “The dynamic self-concept: A social psychological perspective”, **Annual Review of Psychology**, 38, pp.299-337.
- MARIAN Viorica – Ulric NEISSER (2000), “Language-dependent recall of autobiographical memories”, **Journal of Experimental Psychology: General**, 129 (3), pp.361-368.
- MCLEAN Kate C. – Michael W. PRATT (2006), “Life's little (and big) lessons: Identity status and meaning making in turning point narratives of emerging adults”, **Developmental Psychology**, 42, pp.714-722.
- MIALL David S. (1986), “Emotion and the self: The context of remembering”, **British Journal of Psychology**, 77 (3), pp.389-397.
- MULLEN Mary K. (1994), “Earliest recollections of childhood: A demographic analysis”, **Cognition**, 52, pp.55-79.
- MULTHAUP Kristi S. – Melissa D. JOHNSON – Jonathan C. TETIRICK (2005), “The wane of childhood amnesia for autobiographical and public event memories”, **Memory**, 13(2), pp.161-173.
- MYERS Lynn B. – Chris R. BREWIN (1994), “Recall of early experience and the repressive coping style”, **Journal of Abnormal Psychology**, 103 (2), pp.288-292.
- MYERS Lynn B. – Nazanin DERAKSHAN (2004), “Do Childhood Memories Colour Social Judgements of Today? The Case of Repressors”, **European Journal of Personality**, 18, pp.321–330.
- MYERS Lynn B. – Donna REYNOLDS (2000), “How optimistic are repressors? The relationship between repressive coping, control ability, self-esteem and comparative optimism for health related events”, **Psychology and Health**, 15, pp.667-687.

- NELSON Katherine (1993), "The psychological and social origins of autobiographical memory", **Psychology Science**, 4, pp.7-14.
- NELSON Katherine – Robyn FIVUSH (2004), "The emergence of autobiographical memory: A social cultural developmental theory", **Psychological Review**, 111(2), pp.486-511.
- NEWMAN Leonard S. – Dana A. HEDBERG (1999), "Repressive coping and the inaccessibility of negative autobiographical memories: Converging evidence", **Personality and Individual Differences**, 27(1), pp.45–53
- PETERSON Carole – Melanie NOEL – Lael KIPPENHUCK – Lis HARMUNDAL – Chrissy D. VINCENT (2009), "Early memories of children and adults: Implications for infantile amnesia", **Cognitive Sciences**, 4 (2), pp.65-90.
- PETERSON Carole – Alice BONECHI – Andrea SMORTI – Franca TANI (2010), "A distant mirror: Memories of parents and friends across childhood and adolescence", **British Journal of Psychology**, 101, pp.601-620.
- PETERSON Carole – Valerie V. GRANT – Lesley D. BOLAND (2005), "Childhood amnesia in children and adolescents: Their earliest memories", **Memory**, 13, pp.622-637.
- PETERSON Carole – Qi WANG – Yubo HOU (2009), "When I was little": childhood recollections in Chinese and European Canadian grade school children. **Child Development**, 80 (2), pp.506-518.
- PILLEMER David B. (1998), "What is remembered about early childhood events?", **Clinical Psychology Review**, 18, pp.895-913.
- PILLEMER David B. (2003), "Directive functions of autobiographical memory: The guiding power of the specific episode", **Memory**, 11(2), pp.193–202.

- PILLEMER David B. – Lynn R. GOLDSMITH – Abigail T. PANTER – Sheldon H. WHITE (1988), “Very long-term memories of the first year in college”, **Journal of Experimental Psychology: Learning, Memory, and Cognition**, 14 (4), pp.709-715.
- PILLEMER David B. – Paul WINK – Theresa DiDONATO – Rebecca SANBORN (2003), “Gender differences in autobiographical memory styles of older adults”, **Memory**, 11 (6), pp.525-532.
- PILLEMER David B. – Sheldon H. WHITE (1989), “Childhood events recalled by children and adults”, **Advances in Child Development and Behavior**, 21, pp.298-341.
- POLKINGHORNE Donald E. (1991), “Narrative and self-concept”, **Journal of Narrative and Life History**, 2 (3), pp.135-153.
- RATHBONE Clare J. – Chris J. A. MOULIN – Martin A. CONWAY (2008), “Self-centered memories: The reminiscence bump and the self”, **Memory , & Cognition**, 36 (8), pp.1403-1414.
- REESE Elaine (2002), “Social factors in the development of autobiographical memory: The state of the art”, **Social Development**, 11, pp.124-142.
- REESE Elaine – Catherine A. HADEN – Robyn FIVUSH (1996), “Mothers, fathers, daughters, sons: Gender differences in reminiscing”, **Research on Language and Social Interactions**, 29, pp.27-56.
- REESE Elaine – Catherine A. HADEN – Robyn FIVUSH (1993), “Mother-child conversations about the past: Relationships of style and memory over time”, **Cognitive Development**, 8, pp.403-430.

- REESE Elaine – Robyn FIVUSH (1993), “Parental styles of talking about the past”, **Developmental Psychology**, 29 (3), pp.596-606.
- REESE Elaine – Yan CHEN – Helena M. McANALLY – Ella MYFTARI – Tia NEHa – Qi WANG – Fiona JACK (2014), “Narratives and traits in personality development among New Zealand Maori, Chinese, and European adolescents”, **Journal of Adolescence**, 37 (5), pp.727-737.
- ROBYN Fivush – Tilmann HABERMAS – Theodore E.A. WATERS – Widaad ZAMAN (2011), “The making of autobiographical memory: Intersections of culture, narratives and identity”, **International Journal of Psychology**, 46 (5), pp.321-345.
- RUBIN David C. (2000), “The distribution of early childhood memories”, **Memory**, 8 (4), pp.265-269.
- RUBIN David C. (2005), “A basic-systems approach to autobiographical memory”, **Current Directions in Psychological Science**, 14, pp.79-83.
- RUBIN David C. – Tamara. A. RAHHAL – Leonard W. POON (1998), “Things learned in early adulthood are remembered best”, **Memory , & Cognition**, 26, pp.3-19.
- RUBIN David C. – Robert W. SCHRAUF – Daniel L. GREENBERG (2003), “Belief and recollection of autobiographical memories”, **Memory , & Cognition**, 31, pp.887-901.
- RUBIN David C. – Robert W. SCHRAUF – Sami GÜLGÖZ – Makiko NAKA (2005), “Cross-cultural variability of component processes in autobiographical remembering: Japan, Turkey, and the USA”, **Memory**, 15 (5), pp.536-547.
- RUBIN David C. – Ilene C. SIEGLER (2004), “Facets of personality and the phenomenology of autobiographical memory”, **Applied Cognitive Psychology**, 18, pp.913–930.

- RUMBAUT Ruben G. (1994), "The Crucible within: Ethnic Identity, Self-Esteem, and Segmented Assimilation among Children of Immigrants" **International Migration Review**, 28 (4), pp.748-794.
- SABUNCUOĞLU Osman (2004), "Bulgaristan'dan Türkiye'ye Göç Etmek Zorunda Kalan Türklerde Anne ve Çocuklarının Ruhsal Durumu", **PTT Hastanesi Tıp Dergisi**, 25, pp.134-141.
- SCHACHTEL Ernest G. (1947), "On memory and childhood amnesia", **Psychiatry: Journal of the Biology and Pathology of Interpersonal Relations**, 10 (1), pp.1-26.
- SCHRAUF Robert W. – David C. RUBIN (2001), "Effects of voluntary immigration on the distribution of autobiographical memories over the lifespan", **Applied Cognitive Psychology**, 15, pp.75-88.
- SCHRAUF ROBERT W. – David C. RUBIN (1998), "Bilingual Autobiographical memory in older adult immigrants: a test of cognitive explanations of the reminiscence bump and the linguistic encoding of memories", **Journal of Memory and Language**, 39, pp.437-457.
- SCHULKIND Matthew D. – Laura Kate HENNIS – David C. RUBIN (1999), "Music, emotion, and autobiographical memory: They're playing your song", **Memory , & Cognition**, 27 (6), pp.948-955.
- SINGER Jefferson (2004), "Narrative identity and meaning making across the adult life span: An introduction", **Journal of Personality**, 72, pp.437-459.
- SPIRRISON Charles L. – Nancy G. MCCARLEY (2001), "Age at Earliest Reported Memory: Associations with Personality Traits, Behavioral Health, and Repression", **Assessment**, 8 (3), pp.315-322.

- TEKMAN Hasan Gürkan – Nuran HORTAÇSU – Afife B. OK (2008), “Message content, group identification and the intergroup sensitivity effect: Responses to the message and recognition memory”, **Asian Journal of Social Psychology**, 11, pp.279–285.
- TESSLER Minda – Katherine NELSON (1994), “Making memories: The influence of joint encoding on later recall by young children”, **Consciousness and Cognition**, 3, pp.307-326.
- THORNE Avril (2000), “Personal memory telling and personality development.”, **Personality and Social Psychology Review**, 4 (1), pp.45-56.
- TURNER John C (1988), “Comments on Doise’s individual and social identities in intergroup relations”, **European Journal of Social Psychology**, 18, pp. 113-116.
- TUSTIN Karen – Harlene HAYNE (2010), “Defining the boundary: Age-related changes in childhood amnesia”, **Developmental Psychology**, 46 (5), pp.1049–1061.
- USHER JoNell Adair – Ulric NEISSER (1993), “Childhood amnesia and the beginnings of memory for four early life events”, **Journal of Experimental Psychology: General**, 122 (2), pp.155-165.
- WALDFOGEL Samuel (1948), “The frequency and affective character of childhood memories”, **Psychological Monographs**, 62 (4), pp.i-39.
- WANG Qi (2001), “Cultural effects on adults' earliest childhood recollection and self-description: Implications for the relation between memory and the self”, **Journal of Personality and Social Psychology**, 81, pp.220-233.
- WANG Qi (2003), “Infantile amnesia reconsidered: A cross-cultural analysis”, **Memory**, 11 (1), 65-80.

- WANG Qi (2006), "Relations of maternal style and child self-concept to autobiographical memories in Chinese, Chinese immigrant, and European American 3-year-olds", **Child Development**, 77, pp.1794-1809.
- WANG Qi (2007), "Remember when you got the big, big bulldozer? Mother-child reminiscing over time and across cultures", **Social Cognition**, 25, pp.455-471.
- WANG Qi – Jens BROCKMEIER (2002), "Autobiographical remembering as cultural practice: Understanding the interplay between memory, self and culture", **Culture , & Psychology**, 8, pp.45-64.
- WANG Qi – Michelle D. LEICHTMAN – Sheldon H. WHITE (1998), Childhood memory and self-description in young Chinese adults: The impact of growing up an only child. **Cognition**, 69 (1), pp.73-103.
- WANG Qi – Martin A. CONWAY (2004), "The stories we keep: Autobiographical memory in American and Chinese middle-aged adults", **Journal of Personality**, 72 (5), pp.911-938.
- WANG Qi – Martin A. CONWAY – Yubo HOU (2004), "Infantile amnesia: A cross-cultural investigation", **Cognitive Sciences**, 1 (1), pp.123-135.
- WANG Qi – Stacey N. DOAN – Qingfang SONG (2010), "Talking about internal states in mother-child reminiscing influences children's self-representations: A cross-cultural study", **Cognitive Development**, 25, pp.380-393.
- WEIGLE Tiffany West – Patricia J. BAUER (2000), "Deaf and hearing adults' recollections of childhood and beyond", **Memory**, 8 (5), pp.293–309.
- WEINBERGER Daniel A. – Martin N. DAVIDSON (1994), "Styles of inhibiting emotional expression: Distinguishing repressive coping from impression management", **Journal of Personality**, 62 (4), pp.587-613.

- WEINBERGER Daniel A. – Gary E. SCHWARTZ (1990), “Distress and restraint as superordinate dimensions of self-reported adjustment: A typological perspective”, **Journal of Personality**, 58 (2), pp.381-417.
- WEINBERGER Daniel A. – Gary E. SCHWARTZ – Richard J. DAVIDSON (1979), “Low-anxious, high anxious, and repressive coping styles: Psychometric patterns and behavioral and physiological responses to stress”, **Journal of Abnormal Psychology**, 88, pp.369-380.
- WEST Tiffany A. – Patricia J. BAUER (1999), “Assumptions of infantile amnesia: Are there differences between early and later memories?”, **Memory**, 7, pp.257–278.
- WESTMAN Alida S. – Orellana COSETTE (1996), “Only visual impressions are almost always present in long-term memories, and reported completeness, accuracy, and verbalizability of recollections increase with age”, **Perceptual and Motor Skills**, 83 (2), pp.531-539.
- WHEELER Mark A. – Donald T. STUSS – Endel TULVING (1997), “Toward a theory of episodic memory: the frontal lobes and autonoetic consciousness”, **Psychological Bulletin**, 121(3), 331-354.
- WILLIAMS Robert Lee – John D. BONVILLIAN (1989), “Early Childhood Memories in Deaf and Hearing College Students”, **Merrill-Palmer Quarterly**, 35 (4): pp.483-497.
- WILSON Anne E. – Michael ROSS (2003), “The identity function of autobiographical memory: Time is on our side”, **Memory**, 11 (2), pp.137–149.
- YENİLMEZ Çınar – Ünal AYRANCI – Serdar TOPAL – Gökay AKSARAY – Gülten SEBER – Cem KAPTANOĞLU (2007), “A Gender-Oriented Comparison between the Mental Health Profiles of Bulgarian Immigrants Forcibly Migrated to Turkey

and the Native Population 15 Years after Migration”, **International Journal of Psychiatry in Clinical Practice**, 11, pp.21-28.

ZÜLAL Aslı (2000), Bellek. **Bilim ve Teknik**, s.389.

Diğer Kaynaklar

BAYRAKLI Cemile (2007), Dış göçün sosyo-ekonomik etkileri: Görece Göçmen Konutları’nda (İzmir) yaşayan Bulgaristan göçmenleri, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Aydın.

BOYACIOĞLU-ŞENGÜL İnci (2006), Relationships among attachment anxiety, avoidance, accepting the past, and autobiographical memory, Middle East Technical University, (Unpublished master’s thesis), Ankara.

CESUR-KILIÇASLAN Seher (2006), İnegöl bölgesinde yaşayan Bulgaristan göçmeni ve yerli ailelerin aile yapısı. Hacettepe Üniversitesi, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara.

CİĞERCİ-ULUKAN Nihan (2008), Göçmenler ve işgücü piyasası: Bursa’da Bulgaristan göçmenler örneği, Marmara Üniversitesi, (Yayınlanmamış doktora tezi), İstanbul.

ÇAĞLAYAN Savaş (2007), Bulgaristan’dan Türkiye’ye Göçler (Bulgaristan Halk Cumhuriyeti’nin İlanından Günümüze), Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İzmir.

DEMİRAY Burcu (2006), Reminiscence bump in timeline: Support for novelty, significance for personality development, life scripts and distinctiveness. Koç University, (Unpublished master’s thesis), İstanbul.

- DEMİRAY Burcu (2010), The relation of the conceptual self to autobiographical memory: A comparison of young and middle-aged adults. Earliest and recent memories, University of Florida, (Unpublished doctoral dissertation), Gainesville, Florida.
- EKİNCİ Berivan (2008), Göçe maruz kalmış 9-11 yaş çocukların kendilerini dışa vurma açısından resimlerin yorumlanması (Diyarbakır Örneği), İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Malatya.
- ERDOĞAN Ahu (2008), Characteristics of self-consistent and self-discrepant autobiographical memories, (Unpublished master's thesis), Boğaziçi University, İstanbul.
- GROVENSTEIN Tiffany Nicole, (2013), Predictors of Adults' Childhood Memories: Perceived Parental Involvement and Family Expressiveness, Unpublished Master's Thesis, North Carolina State University, Raleigh, North Carolina.
- KADERLİ-YAPICI Zeynep (2008), Bulgaristan Göçleri Bağlamında Türk Kadınlarının Göç Anlatıları. Hacettepe Üniversitesi, (Yayınlanmamış doktora tezi), Ankara.
- KIRSCHNER Kathia (2009), The Relationship Between Autobiographical Memory and Acculturation: How Identity Reconstruction gets Represented in the Memories of Immigrants, Cornell University, (Unpublished bachelor thesis), Ithaca-New York.
- KOÇANCI Mustafa (2003), 1984 Bulgaristan Örneği: Göç Edenler Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- NGUYEN Duyen Thi Kim (2008), Influences of young adults' earliest memory and memory fluency, Memorial University of Newfoundland (Unpublished master thesis), Canada.

- ODAMAN Handan (2008), The effect of self-construal priming on attention and autobiographical memory, (Unpublished master's thesis), Boğaziçi University, İstanbul.
- OĞRAK Abdülkadir (1998), Göç, Sosyal Değişme ve Bütünleşme Güneydoğu Anadolu'dan Göç Eden Aileler Örneği, Sakarya Üniversitesi, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Sakarya.
- OTOYA Maria-Teresa (1987), A study of personal memories of bilinguals: The role of culture and language in memory encoding and recall, Harvard University, (Unpublished doctoral dissertation), Cambridge, MA.
- ÖĞÜT Burhan (2003), Mood, mood regulation expectancies, repression, and autobiographical memory, (Unpublished Master's Thesis), Boğaziçi University, İstanbul.
- ÖZEN-CANBOLAT Sinem (2010), Childhood amnesia and adult attachment style, Boğaziçi University, (Unpublished master's thesis), İstanbul.
- ÖZLEM Kader (2010), Soğuk savaş sonrası dönem Türk-Bulgar ilişkilerinde Türk azınlığın durumu, Uludağ Üniversitesi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Bursa.
- PARKER Randy Lance (1998), An Exploratory Investigation of the Nature of Recovered Childhood Memories, Texas Tech University, (Unpublished doctoral dissertation), Broadway, Lubbock, TX.
- PARLA Ayşe (2005), "Terms of Belonging: Turkish Immigrants from Bulgaria in the Imagined Homeland", New York University, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), New York.

- SÖNMEZ Cemile Ceren (2009), Self-defining memories: Characteristics and the link with self-concept and goals, (Unpublished master's thesis), Koç University, İstanbul.
- STEIN Michelle B. (2007), "Convergent Validity of Early Memories: A Multi-Method Assessment of Relational Functioning", Adelphi University (Unpublished doctoral dissertation), New York.
- ŞAHİNBAŞ İlksen (2007), Zorunlu göç olgusu bağlamında Bulgaristan Türkleri, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sakarya.
- ŞENTÜRK Habibe (2010), The 1989 Migration from Bulgaria to Turkey: Nationalism and Identity among the Migrants, Boğaziçi University, Institute for Graduate Studies in the Social Sciences, (Unpublished Master's Thesis), İstanbul.
- ŞIK Yeliz (2003), Memory and metamemory in the repressors (Unpublished Master's Thesis), Boğaziçi University, İstanbul.
- TAHİR Nuri Ali (2009), 1945 Sonrası Bulgaristan Türklerine Yönelik Asimilasyon Politikası, Gazi Üniversitesi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara.
- TARTAR Elif Eda (2007), Distribution of autobiographical memories: Cultural life script account examined, (Unpublished master's thesis), Boğaziçi University, İstanbul.
- TOSUN Ahmet (2005), Depresif belirti düzeyi yüksek ve düşük kişilerde, depresif belirtilerle bağlantılı otobiyografik anıların karakteristik özellikleri: benlik sistemi ve otobiyografik bellek. (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- TÜRKARSLAN Nesrin (1997), Bursa İlinde Meskun Bulgaristan Göçmenlerinin Etno-Sosyolojik İncelenmesi. Hacettepe Üniversitesi, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara.

ÜNAL Serdar (2008), Sosyal bütünleşme ve kimlik bağlamında Türkiye'deki Balkan göçmenleri üzerine bir değerlendirme (İzmir'den bir örneklem). Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Aydın.

ÜSTÜNDAĞLI Elif (2009), Balkan göçmenlerinin Türkiye'de kültürleşmeleri sürecinde Türk tüketim kültürüyle olan etkileşimi, Ege Üniversitesi, (Yayınlanmamış Master Tezi), İzmir.

YILMAZ Engin (2005), Phenomenology of autobiographical memory in blind and sighted individuals, (Unpublished master's thesis), Boğaziçi University, İstanbul.

YILMAZ Görgün (2007), Characteristics of odor-evoked memories. (Unpublished master's thesis), Boğaziçi University, İstanbul.

YILMAZ Rüştü (2008), Jivkov döneminde Bulgaristan Türkleri ve Türkiye'ye göç olayı (Türk basınına göre), Ankara Üniversitesi, Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara.

YUMEROV Aydan (2010), Tarihi ve Sosyo-Kültürel Açından Bulgaristan Müslümanları: Asenovgrad Şehri Örneği, Selçuk Üniversitesi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya.

ÖZGEÇMİŞ			
Adı, Soyadı	Merve		ÇAVUŞOĞLU
Doğum Yeri ve Yılı	Bursa		01.09.1984
Bildiği Yabancı Diller ve Düzeyi	İngilizce		İyi
Eğitim Durumu	Başlama - Bitirme Yılı		Kurum Adı
Lise	1998	2002	Bursa Erkek Lisesi
Lisans	2003	2008	Uludağ Üniversitesi
Yüksek Lisans	2008	2014	Uludağ Üniversitesi
Çalıştığı Kurumlar	Başlama - Ayrılma Yılı		Çalışılan Kurumun Adı
1.	2007	2008	BOSCH A.Ş.
2.	2008	2010	Bursa Büyükşehir Belediyesi
3.	2010	Halen	Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü
Üye Olduğu Bilimsel ve Mesleki Kuruluşlar			
Katıldığı Proje ve Toplantılar	Sosyal Baskınlık Yönelimi ve Sağ Kanat Yetkenciliğinin Liderlik Motivasyonları ve Grup Tercihleriyle İlişkisi. U. Ü. Bilimsel Araştırma Projeleri No: 2013/27. (Yardımcı Araştırmacı)		
Yayımlar:	<p>KUŞDİL Muharrem Ersin, Emir ÜZÜMÇEKER, Merve ÇAVUŞOĞLU , & Funda TURHAN (2014), Muktedirlerin Söylemi ve Ana Akım Sosyal Psikolojik Açıklamalar Arasındaki Benzerlikler: Taksim Gezi Parkı Protestosu Örneği, Eğitim, Bilim Toplum, 12 (47), 78-95.</p> <p>TURHAN Funda, Merve ÇAVUŞOĞLU , & Muharrem Ersin KUŞDİL (2014), Liderlik Motivasyonları ve Farklı Sosyal Gruplardaki Rolü, <i>18. Ulusal Psikoloji Kongresi 'nde sunulan sözlü bildiri</i>, Bursa, Türkiye, 9-12 Nisan.</p> <p>KUŞDİL Muharrem Ersin, Emir ÜZÜMÇEKER, Merve ÇAVUŞOĞLU , & Funda TURHAN (2013), Muktedirlerin Söylemi ve Ana Akım Sosyal Psikolojik Açıklamalar Arasındaki Benzerlikler: Taksim Gezi Parkı Protestosu Örneği, <i>13. Ulusal Sosyal Bilimler Kongresi 'nde sunulan sözlü bildiri</i>, Ankara, Türkiye, 4-6 Aralık.</p> <p>KUŞDİL Muharrem Ersin, Funda TURHAN , & Merve ÇAVUŞOĞLU (2013), Üniversite Öğrencilerinin Farklı Türden Gruplara Yönelik Algıları. <i>III. Bilgilendirme ve Ar-Ge Günleri 'nde sunulan poster</i>, Bursa, Türkiye, 12-14 Kasım.</p> <p>ÇAVUŞOĞLU Merve, Gülay DİRİK (2011), “Korku mu, İğrenme mi? Örümcek ve Kan-Enjeksiyon-Yaralanma Fobilerinde Duyguların Rolü”, Türk Psikiyatri Dergisi, 22 (2), 115-122.</p>		
Diğer:			
İletişim (e-posta):	mcavusoglu@uludag.edu.tr		
	Tarih	29.08.2014	
	İmza		
	Adı Soyadı	Merve ÇAVUŞOĞLU	

ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

TEZ ÇOĞALTMA VE ELEKTRONİK YAYIMLAMA İZİN FORMU

Yazar Adı Soyadı	Merve Çavuşoğlu
Tez Adı	Otobiyografik Bellek ve Kültürleşme Arasındaki İlişki: Çocukluk Döneminde Göç Eden Yetişkinlerin Benlik Yapıları ve Çocukluk Anıları
Enstitü	Sosyal Bilimler Enstitüsü
Anabilim Dalı	Psikoloji
Tez Türü	Yüksek Lisans
Tez Danışman(lar)ı	Prof. Dr. Hasan Gürkan Tekman
Çoğaltma (Fotokopi Çekim) izni	☒ Tezimden fotokopi çekilmesine izin veriyorum ☐ Tezimin sadece içindekiler, özet, kaynakça ve içeriğinin % 10 bölümünün fotokopi çekilmesine izin veriyorum ☐ Tezimden fotokopi çekilmesine izin vermiyorum
Yayımlama izni	☒ Tezimin elektronik ortamda yayımlanmasına izin Veriyorum

Hazırlamış olduğum tezimin belirttiğim hususlar dikkate alınarak, fikri mülkiyet haklarım saklı kalmak üzere Uludağ Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı tarafından hizmete sunulmasına izin verdiğimi beyan ederim.

Tarih : 29.08.2014

İmza :

